

X 11

M. J. R. 10

Kansanvalistus-Seuran

Kalenteri

1883.

Kolmas vuosikerta.

Sisältää 23 kuvaa.

Helsingissä, 1882.

Kansanvalistus-seuran kustantama.

Helsingissä,

J. C. Frenckell'in ja Pojan kirjapainossa, 1882.

Merkkien ja lyhennyksen selityksiä.

☉ Aurinko. ☿ Uusikuu. ☿ Ensimmäinen neljännes. ☿ Täysikuu. ☿ Viimeinen neljännes. S. lihavalla kirjaim. merkitsee pöhäpäivää. 25 lihavalla painettu numero merkitsee Venäjän kruunun pöhää. a. aamulla, i. illalla. ☿ 9,49 a. on luettava: kuu syntyy kello yhdeksän ja neljäkymmentä-yhdeksän minuuttia aamulla. ☉ 9,4—3,8: aurinko nousee kello yhdeksän ja neljä minuuttia aamulla ja laskee kello kolme ja kahdeksän minuuttia illalla. Huringon nousu ja lasku on ilmoitettu ainoastaan Keskiwiikoina ja Lauantaina, silloinkin, jolloin merkki joskus tilan ahtauden vuoksi on siirretty vähän syrjälle. Ajat ovat joka paikassa määrätty Helsingin ajan mukaan.

Numerot „muistiinpanojen“, edellä merkitsevät päivämäärää.

Lainat, joista on muistiinpanoissa ilmoitettu, milloin niiden obligationit arvotaan ja korkoliput lunastetaan.

Suomen valtion kotimaiset lainat lahjoitusmaiden lunastamiseksi vv. 1872, 1873, 1875, 1880, joista on 100, 500 ja 1,000 m. suuruiset obligationit .	Korko: Lyhenhys: 4½ % Kot. lahj. I.
Suomen valtion M. A. v. Rotshildin kanssa tehty laina w. 1872, ja on 100—200—500—1,000 Thalerin obl.	4½ % Rotsh. 1862 I.
Suomen valtion M. A. v. Rotshildin kanssa tehty laina w. 1874, josta on 300—600—1,500—3000 Saksan markan obl.	4½ % Rotsh. 1881 I.
Suomen valtion laina w:sta 1881 samoilla ehdoilla kuin edellinenkin	4½ % Rotsh. 1881 I.
Suomen valtion Erlanger ja Poikain kanssa tehty palkintolaina w. 1868, josta on 10 Thalerin obl.	0 % Balt. palk. I.
Suomen hypoteekki-yhtiön kotimainen laina, josta on 500—1,000—5,000 S:n markan obl.	5 % Hyp. kotim. I.
Suomen hypoteekki-yhtiön M. A. v. Rotshildin kanssa tehty laina w. 1865, josta on 100—200—500—1,000 Th. obl. .	4½ % Hyp. Rotsh. I.
Helsingin kaupungin kotimainen laina wesi-johdon rakentamisesta w:sten w. 1876, josta on 200—500—1,000 m. obl. .	5% Helsing. wesi. I.

Luuk.			
	Luuk. 3: 4—7.	Luuk. 2: 21.	
1	M. Unden w. p.	1882 Jouluk.	20
2	T. Nabel, Set	€ 2, 30 i.	21
3	R. Genot	⊙ 9,6—3,4	22
4	T. Tiitus (Jhamo)		23
5	P. Simo (Simeon)		24
	Es. 60: 1—6.	Matt. 2: 1—12.	
6	L. Loppiaainen	⊙ 9,6—3,9	25
	Room. 12: 1—5.	Luuk. 2: 42—52.	
7	S. 1 Sunn. loppiaisesta		26
8	M. Erhard		27
9	T. Julian (Weikko)	⊙ 7,39 a,	28
10	R. Riku	⊙ 8,59—3,17	29
11	T. Hyginus		30
12	P. Arkadius	[⊙ 8,55—3,23	31
13	L. Nuutti	1883 Tammik.	1
	Room. 12: 6—16.	Juh. 2: 1—11.	
14	S. 2 Sunn. loppiaisesta	Jeliks	2
15	M. Mauri		3

Muistiinpanoja:

Hirvi ja majava ovat rauhoitetut koko vuoden.

Suom. kirjallisuuden seuran määräämät kokoukset pidetään lukukausien aikana ensimmäisenä keskiviikkona kuusjakin kuussa.

Kansanvalistus-seuran jäsenrahat korjataan vuoden alussa.

Notsch. 1862 l. obl. arv. Tammik. alussa.

1. Notsch. 1862 w. lain. korkoliput lunastetaan:

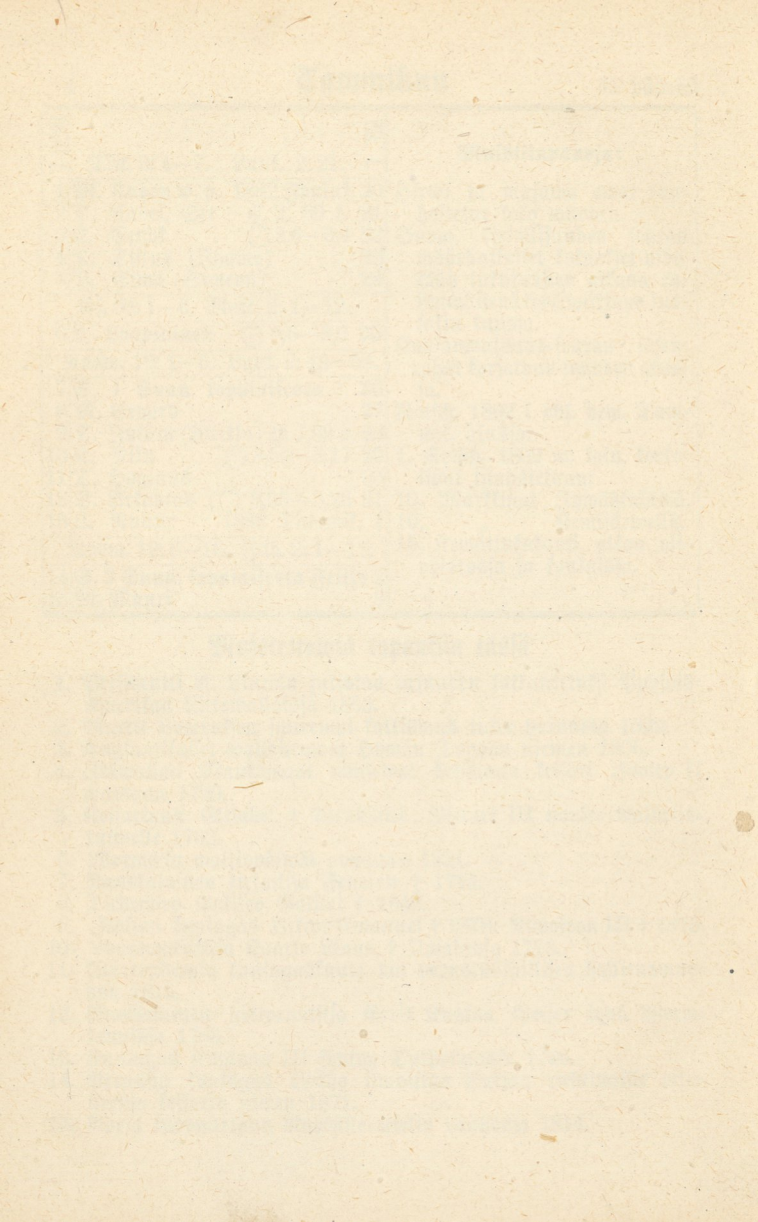
10. Marffinat Jyväskylässä.

10. Kemijärven.

15. Kevätlukukausi alkaa yliopistossa ja kouluissa.

Muistettavia tapahtumia tässä

1. Presidentti A. Lincoln julistaa orjuuden laittomaksi Pohjois-Amerikan liittowalloissa 1863.
2. Martti Luteruksen suurempi kirkkumus tulee painosta 1529.
3. Englantilaiset valloittavat Hyvän Toivon niemen 1806.
4. Itäwallan Mankomaat nousevat kapinaan keisari Joosep II vastaan 1790.
5. Keisarinna Elisabet † Venäjällä; Pietari III nousee valtaistuimelle 1762.
6. Worms'in waltiopäivät avataan 1521.
7. Ranskalainen kirjailija Fenelon † 1715.
8. Tiedemies Galileo Galilei † 1642.
9. Italian kuningas Viktor Emanuel † 1878. Napoleon III † 1873.
10. Luonnontutkija Kaarle Linné † Uppsalassa 1778.
11. Würtembergin kuningaskunta saa perustuslaillisen hallitusmuodon 1815.
12. Ruotsalainen historioitsija Gerik Rüstaa Geijer synt. Werm-lannissa 1783.
13. Kuningas Rüstaa III syntyy Tukholmassa 1746.
14. Preussin kuningas Wilho ilmoittaa Saksan ruhtinaille ottaneensa keisarin nimen 1871.
15. Norja luovutetaan Ruotsille Kielin rauhassa 1814.

L. i.	M.	Muistiinpanoja:	
16 L. Ilmari (Marcellus) 2,27 a.	4	15. Kf. ajewelvolliisuus-kalenteria.	
17 R. Anton (Antti) 8,49—3,32	5	17. Marckinat Ruopiossa.	
18 L. Priiska	6	17. Turussa.	
19 P. Henrik (Heikki)	7	25. Toripäiwä Porwoossa.	
20 L. Fabian 8,44—3,40	8	25. Marck. Hämeenlinnassa.	
1 Kor. 9: 24—10: 5. Matt. 20: 1—16.		31. Toripäiwä Heinolassa.	
21 S. Septuages. Nune, Nunikki	9	Tammikuun lopulla: Turun haaraosaston vuosikokous.	
22 M. Vincentius	10	Tammikuun lopulla lähettävät Kansanvalistus-seuran haaraosastot vuosikertomuksensa toimikunnalle Helsingin.	
23 L. Emma 8,55 a.	11		
24 R. Gerit (Erkki) 8,35—3,49	12		
25 L. Paawali	13		
26 P. Wiljo (Polykarpus)	14		
27 L. Krysostomus 8,30—3,57	15		
Malak. 3: 1—4. Luuk. 2: 22—32.			
28 S. Rynntiläm- p. Kaarle	16	Sananlasku:	
29 M. Walto (Valerius)	17	Kun on usma uunna vuonna,	
30 L. Gunilla	18	silloin halla Heinäkuisja,	
31 R. Ali 8,21—4,8 0,6 i.	19	talwi keskellä keskää.	

kuussa entisiltä ajoilta.

- Historioitsija Edw. Gibbon † Lontoossa 1794.
- Benjamin Franklin synt. Bostonissa 1706.
- Fredrik I kruunauttaa itsensä Preussin kuninkaaksi 1871.
- Jaakko Watt, höyrylaimain keksijä, synt. Greenockissa Skotlannissa 1736.
- Verjaillen rauhassa tunnustaa Englanti Pohjois-Amerikan liitowallat itsenäisiksi 1783.
- Kapinoitsija Pugatshoff mestataan Moskowassa 1775.
- Tanskan kuningas Kristian II † wankuudessa Kallundborgin linnassa 1559.
- Ministeri William Pitt nuorempi † Lontoossa 1806.
- Kirjailija ja valtiomies Wilho v. Humboldt synt. Berlinissä 1767.
- Ruotsin säädys julistawat Gerit XIV kruunusta luowutetuksi 1569
- Karlowitshin rauha Itäwallan ja Turkin välillä 1699. Sardinia yhtyy Englantiin ja Ranskaan Wenäjää vastaan 1855.
- Säweltäjä Wolfgang Amadeus Mozart synt. Salzburgissa 1756.
- Keisari Kaarle Suuri † Achenissa 814. Keisari Pietari Suuri † Wenäjällä 1725. Pariisin antauminen 1871.
- Keisari Pietari II † Wenäjällä 1730.
- Kuningas Kaarle I mestataan Englannissa 1649.
- Ruhtinas Aleksanteri Ypsilanti † Veronassa 1828.

L. n.	Tammik.		M.	Muistiinpanoja:
1	L. Birgitta (Pirkko)	20	1.	Rotim. lahj. l. obl. arv.
2	P. Rynntilämpäivä	21	1.	Balt. palk. l. farjat arv.
3	L. Hugo	22	1.	Rotich. 1881 l. forf. lunast.
1 Kor. 13: 1—13. Luuk. 18: 31—43.			1.	Hyp. fot. f. forf. lunast.
4	S. Lasfaiisf.	23	1.	Marckinat Wiipurissa.
5	M. Agata	24	1.	Toripäivä Sortavalassa.
6	L. Laina (Dorotea)	25	2.	Rynntilämpäiv. jättää pois
7	R. Rifart	26		muuttava lampuoti puolet
8	L. Malafias	27		huoneista jälkeensä tulijalle.
9	P. Raimi	23	2.	Toripäivä Lowiisassa.
10	L. Elina	29	21.	Marckinat Rajaanissa.
2 Kor. 6: 1—10 Matt. 4: 1—11.			21.	" Rowanniemesä.
11	S. 1 S. paaet.	30	22.	" Sawonlinnassa.
12	M. Gulalia (Elma)	31	28.	Tästä päivästä Huhtik. 1
13	L. Sulo (Agabus)	1		päivään on puoleksi wuo-
14	R. Valentin	2		deksi pestattu palkollinen oi-

Muistettawia tapauksia tässä

1. Kaahakka Kaarle XII ja Turkkilaisten välillä Benderissä 1713.
2. Säweltäjä Giov. Pietro Palestrina † Roomassa 1594. Englannin ensimmäinen raittiusseura perustettu Bradfordissa 1830.
3. Baltionhoitaja Steen Sture nuor. † reesään Mälارين järven jäällä 1520.
4. Orjuus poistetaan Ranskalaisten siirtokunnista 1794.
5. Wenäläinen armeija ryntää Diebitshin johdolla Puolaan 1831.
6. Marski Torfel Rnuutinpöika mestataan Tukholmassa 1306.
7. Paawi Pius IX † Roomassa 1878.
8. B. P. Enfantin, Sit Simonismin perustaja, synt. Pariisissa 1796.
9. Jassyn rauha Wenäjän ja Turkin välillä 1792.
10. Darnley, Skottilannin kuningattaren Maria Stuartin aviopuoliso räjäytetään ilmaan 1567.
11. Filosoofi René Descartes (Cartesius) † Tukholmassa 1650.
12. Ruotsin kuningas Nadolf Fredrik † Tukholmassa 1771. Seura juoppouden vastustamiseksi Massachusettsissa Amerikassa perust. 1813. Ens. Amerikan raittiusseura perustettu 1826.
13. Ruotsin kuningas Kaarle X Rustaa † Göteborgissa 1660.
14. Maailman ympäri purjehtija Jaakko Cook murhataan Sandwichin saarilla 1779.

huhtik.		maalisk.
1	L. Albinus (Alpo) Helmik. 17	
2	P. Fanny E 7,6 a. 18	
3	L. Kunigunda O 6,56—5,29 19	
Gal. 4:22—31. Juh. 6: 1—15.		
4	S. Puolipäästös. Adrian 20	
5	M. Konon 21	
6	L. Rudolf 22	
7	K. Perpetua O 6,44—5,39 23	
8	L. Wilppu (Silemon) 24	
9	P. 40 Marttira O 6,11 a. 25	
10	L. Aurora O 6,35—5,47 26	
Ebr. 9: 11—15. Juh. 8: 46—59.		
11	S. 5 S. paast. 27	
12	M. Gregorius (Refo) 28	
13	L. Nikforus Maalisk. 1	
14	K. Matilda O 6,23—5,57 2	
15	L. Kristofer (Risto) 3	
16	P. Kauko (Heribert) 4	
17	L. Kerttu O 6,14—6,4 5	

Muistiinpanoja:

1. Hyhryläisten tavallinen hlöskanomisipäivä kaupungissa.
1. Kotsch. 1874 l. fork. lunast. Saman lainan arpomis aika Maaliskuun alussa.
1. Toripäivä Lappeenrannassa.
7. Markkinat Torniossa.
7. Toripäivä Kuopiossa.
14. Lähtöpäivä lampuodeilla.
15. Toripäivä Kalajoella.
15. Markkinat Mikkelissä.
15. Toripäivä Jämsässä.
15. Hyh. Kotsch. l. fork. lunastetaan.
15. Rauhoitus aika alkaa haahkan, isokurpan, joutsenen, jäniksen, metson, metsähanhen, kottaraian, kyntölinnun, pel-

Muistettavia tapauksia tässä

1. Napoleon, lähdettyään Elban saarelta, nousee 200 miehen kanssa maalle Canne'ssa 1815.
2. Keisari Nikolai I † 1855. Aleksander II nousee valta-istuimelle.
3. Burgundin herttua Kaarle Rohkea joutuu tappiolle Schweitsiläisiä vastaan Granjonin luona 1476. Orjuuden lakkauttaminen Venäjällä 1861.
4. Keisari Frans Joosep antaa Itävalle perustuslain 1859.
5. Luonnontieteilijä freivi Aleksanteri Volta † Comossa 1827.
6. Martti Luterus palaa Wartburgin linnasta Wittenbergiin 1522.
7. Englannin ja Ulkomaan piippiaseura perustetaan Lontoossa 1804.
8. Englannin kuningas Wilho III † ja kuningatar Anna astuu hallitusistuimelle 1702.
9. Löytöretkeilijä Amerigo Vespucci synt. Florenssissa 1451.
10. Ballankumous-tribunaali perustetaan Pariisissa 1793.
11. Italialainen runoilija Torquato Tasso synt. Sorrentossa 1544.
12. Tempeliherrain suurmestari J. Molay polketaan Pariisissa 1314.
13. Ballankumous Wienissä; ministeri Metternich syöstään 1848. Aleksanteri II murhataan Pietarissa 1881. Aleksanteri III keisari.
14. Runoilija Fr. Gottl. Klopstock † Saksassa 1803.
15. Romagna, Toskana, Modena ja Parma yhdistetään kansanäänestysten kautta Sardiniaan 1860.

M n i s t i k u u	1 Suh. 5: 4—10. Suh. 20: 19—31.	M n i s t i k u u
1 2 3 4 5 6 7	S. 1 S. Pääs. jäst. Maalisk. 20 M. Teodosius 21 L. Ferdinand 22 K. Kalerwo ☉ 5,20—6,48 23 L. Irene 24 P. Wilho i.] 25 L. Hippi ☉ 5,10—6,56 ☿ 3,16 26	
1	Piet. 2: 21—25. Suh. 10: 11—16.	
8 9 10 11 12 13 14	S. 2 S. Pääs. jäst. Suoma 27 M. Otto 28 L. Hesekiel 29 K. Antipas (Matso) ☉ 4,58 30 L. Julius [—7,5 31 P. Justinus [☉ 4,49— S. f. 1 L. Tiburtius 7,12 ☿ 10,29 a. 2	
	Pf. 12: 2. Cf. 5: 14—16. Pf. 25: 4, 5,	
15	S. 2 Rufonspäivä Linda 3	

Muistiinpanoja:

4. Puoleksi vuodeksi pestatulle palkolliselle (kaupungeissa) on viimeistään tänä päivänä annettava päästökirja, joll'ei isäntä häntä enää tahdo pitää palveluksessaan.
1. Tähän päivään asti kestää puoleksi vuodeksi pestatun palkollisen oikeus pyytää päästötodistusta, kun hänen palvelusaikansa päättyy Toukokuun 1 päivänä.
- Henkikirjoitus toimitetaan Maaliskuun 15 ja Heinäkuun 15 päivän välillä.
29. Suomen tiedeseuran vuosipäivä.

Muistettavia tapahtumia tässä

1. Säveltäjä Jos. Haydn synt. Rohraussa Saksaissa 1732.
2. Baltiomies Honoré Gabriel Riguetti de Mirabeau † Pariisissa 1791.
3. Kirjailija Washington Irving synt. New-Yorkissa 1783.
4. Kirjailija Mikael Lomonosow † Pietarissa 1768.
5. Danton, Camille Desmoulins y. m. vallankumouksen miehiä teloitetaan Pariisissa 1794.
6. Unkarin kuningas Mattias Corwinus † 1490.
7. Unkarilainen kenraali Drjö Alapka synt. Temeswarissa 1820.
8. Runoilija Petrarca saa laakeriseppeleen Roomassa 1341.
9. Filosoofi Bacon a Verulam † Lontoon lähellä 1626.
10. Baltiollinen kirjailija Hugo Grotius synt. Delftissä 1583.
11. Urechtin rauhassa lopetetaan Espanian perimyssota 1713.
12. Englanti yhdistää valtaansa Transvaalin tasavallan 1877.
13. Venäläiset valloittavat Shampšin pääkaupungin Beden'in 1859.
14. Näyttelijä Both murhaa Pohjois-Amerikan liittowaltain presidentin Lincolnin 1864.
15. Markkiisitar Fr. de Maintenon, Ludwig XIV:n puoliso, † S:t Chriissä 1719.

Uusi l.		M. l.	
16	M. Patrik	4	
17	L. Elias	5	
18	R. Valerian	6	☉ 4,38—7,22
19	L. Bernhard	7	
20	P. Amalia	8	
21	L. Anjelmo	9	☉ 4,29—7,30
Jaak. 1: 17—31. Juh. 16: 5—14.			
22	S. 4 S. Pääf. jäst.	10	☺ 1,7 i.
23	M. Orjö	11	
24	L. Albertina	12	
25	R. Markus	13	☉ 4,18—7,40
26	L. Kletus	14	
27	P. Antimus (Male)	15	
28	L. Tuure	16	☉ 4,9—7,47
Jaak. 1: 22—27. Juh. 16: 23—33.			
29	S. Rufousjunnuntai Tyko	17	
30	M. Marianna	18	☾ 8,43 a.

Muistiinpanoja:

Kewään kulussa antawat San-
sanwalistus-seuran asiamie-
het nuotuiset tilit heidän luo-
naan myhtäwinä olevista
tirjoista.
Rj. asewelw. kalenteria.

Sananlaskuja:

Bidä tallella talossa warawisko
Walpurille; Gero ewästä a-
noo, Urpanuskin uifuttaa.
Mitä Maariana malolla, se
Wappuna waolla.
Kuu kiuruksa käään, puoli kuu-
ta peipposesta, wiikkokausi ki-
wenwiasta, yksi päivä pääsk-
jesta, wästaräkistä ei wäheäkä.

kuussa entisiltä ajoilta.

16. Historioitsija ja waltiomies Adolph Thiers synt. Marseillesissa 1797.
17. Uffosenjohdattajan keksijä Benjamin Franklin † Philadelfiassa 1790.
18. Paawi Julius II laskee perustuksen Pietarin kirkolle Roomassa 1506.
19. Lexingtonin tappelu, jolla Pohjois-Amerikan liittowaltain wa-
ppauden taistelu alkoi 1775.
20. Keisari Napoleon III synt. Pariisissa 1808.
21. Filosoofi Pietari Abelard † Pariisissa 1142.
22. Filosoofi Immanuel Kant synt. Königsbergissä 1724.
23. Kirjailija William Shakespeare synt. 1564 † 1616.
24. Aleksanteri II julistanut sotaa Turkia vastaan 1877.
26. Suezin kanavaa aletaan rakentaa 1859.
26. Filosoofi Daw. Hume synt. Edinburgissa 1711.
27. Cullodenin tappelussa lyödään pretendentti Kaarle Edward
Stuart 1746.
28. Ministeri Struensee mestataan Köpenhaminan edustalla 1792.
29. Keisari Aleksanteri II syntyy 1818. — Brandenburgin juuri
waaliruhtinas Fredrik Wilhelm † 1688.
30. Puolan kuningas Sigismund III † 1632. Pariisin rauha We-
näjän ja länsiwaltiojen välillä 1856.

Touk. l.	M. l.	Muistiinpanoja:
1 T. Wappu	Suhtif. 19	1. Bappien wuosi alkaa.
2 R. Utanasiuſ	○ 3,58—7,57 20	1. Muuttopäiwä puoleksi wuo-
Ap.tfr. 1: 1—11. Mark. 16: 14—20.		dekſi peſtatuilla palkollisilla
3 T. Helatuorſtai	21	(ainoaſtaan kaupungeiſſa).
4 P. Nooſa	22	1. Joſ aſianhaarat niin waa-
5 L. Aleſſandra	○ 3,50—8,5 23	tiwat, ſaa kanſakoulujen lu-
1 Piet. 4: 7—11. Juh. 15: 26—16: 4.		kukauſi tänä päiwänä päät-
6 S. 6 S. Pääſ. jätt. ☉ 11,38 i. 24		thä, ja on opettaja ſilloin
7 M. Stanislaus	25	welwollinen pitämään pien-
8 T. Akates	26	ten laſten koulua 15 p. Re-
9 R. Timoteuſ (Timo) ○ 3,40 27		ſäkuuta.
10 T. Aino	[—8,15 28	1. Myriäiſten (krapujen) rau-
11 P. Oſmo (Mamertuſ)	29	hoituiſaika alkaa.
12 L. Lotta	○ 3,33—8,21 30	1. Kotſch. 1881 l. obl. arw.
Ap.tft. 2: 1—13. Juh. 14: 23—31.		1. Walt. palk. l. obl. arw.
13 S. Heluntaipäiwä Toukok. 1		1. Kot. lahj. l. korf. lunäſt.
Ap.tfr. 10: 42—47. Juh. 3: 16—21.		1. Helſ. weſij. l. korf. lunäſt.
14 M. 2 Helunt. p. Helmi 30,34 a. 2		10. Eläinmarſſinat Turuſſa.
		11. Haminan haaraoſaſton
		wuoſijuhla.

Muistettawia tapauſſia täſſä

1. Sotapäällikkö Artur Wellesley (Wellington) ſynt. Irlannisſa 1769.
2. Napoleon I lyö ſiittolaiſet Lützenillä 1813. Kirkoll. raittiuſſeura peruſtettu Englannisſa 1862.
3. Baltioliſinen kirjailija Nicole Macchiawelli ſynt. Florenſisſa 1469.
4. Napoleon I nouſee maalle Elban ſaarella 1814.
5. Napoleon I † Sit Helenan ſaarella 1821.
6. Preuſſin kuningas Fredrik Suuri lyö Itäwaltalaiſet Pragin tappeluſſa 1757.
7. Kuſtaa II Adolſ tuleee Myncheniin 1632.
8. Johanna d'Arc (Orleanſ'in neitſh) peläſtaa Orleans'in 1429.
9. Runoilija Fredrik v. Schiller † Weimarisſa 1805.
10. Napoleon I lyö Itäwaltalaiſet Lodin ſillalla 1796. Frankſurtin rauha Ranskā ja Sakſan wälillä 1871.
11. Garibalbi maatuu Siciliaan Marſalan luona 1860.
12. Kuſtaa Waſa ſynt. Lindholmisſa Uplannin maakunnasſa 1496.
13. Kolmiſymmen-wuot. ſota alkaa 1618. Paawi Piuſ IX ſynt. 1792.
14. Rawailac murhaa Ranskā kuninkaan Henri IV:n 1610.
15. Irlantilainen puolemies Taneli O'Connel † Genuasſa 1847.
16. Pietari Suuri laſkee peruſtufſen Pietarin kaupungille 1703. Juh. Good Templar raittiuſſordo walmiitſi muodoſtunut New-Yorkiſſa Amerikassā 1855.

Juhl.	N.	S.	M.	P.	V.	Muistiinpanoja:
15	L.	Sofia			3	13. Fauna et Flora seuran
16	R.	Ester	⊙	3,22—8,32	4	vuosipäivä.
17	L.	Alma (Rebecka)			5	13. Tullee tavallisesti muutettu
18	P.	Cero			6	aikataulu lähtäntöön val-
19	L.	Emilia	⊙	3,16—8,38	7	tion rautateillä.
Room. 11: 33—36. Juh. 3: 1—15.						17. Gläinmarff. Kaupalasja.
20	S. P.	Kolm. p.		Karolina	8	24. Gläinmarffinat Tammiäa=
21	M.	Konstantin			9	ressja.
22	L.	Hemminki	⊙	4,51 a.	10	31. Kewätlukufausi päättyy yli-
23	R.	Lyydia	⊙	3,8—8,47	11	opistossa.
24	L.	Alarif			12	31. Lähtöpäivä hyhryläisillä
25	P.	Urpo (Urbanus)			13	kaupungeissa.
26	L.	Wilhelmina	⊙	3,2—8,53	14	Toukokuussa viettää Mäntän
1 Juh. 4: 16—21. Lunk. 16: 19—31.						haaraosasto vuosipäivänsä.
27	S. 1	S. Kolw. p.		Beda	15	Sananlasku:
28	M.	Helka			16	Koska Urpo turkki päällä,
29	L.	Diwa	⊙	4,3 i.	17	Silloin tejä paita päällä.
30	R.	Basilus	⊙	2,54—9,1	18	
31	L.	Petronella		(Elli)	19	

Kuusja entisiltä ajoilta.

17. Keisarinna Katariina I † Wenäjällä 1727.
18. Kuningas Gerik IX Pyhä murhataan Upsalassa 1160.
19. Henrik VIII:n puoliso Anna Boleyn mestataan Englannissa 1536.
20. Amerikan löytäjä Kristofer Columbus † Valladolidissa 1506.
21. Napoleon I lyö Itäwallan arkkiherttua Kaarlen Aspern-Esslin-genillä 1809.
22. Rooman keisari Konstantin Suuri † Konstantinopolissa 337.
23. Puhuja Gierolamo Savonarola poltetaan Roomassa 1498.
24. Tähtientutkija Nicolaus Copernicus † 1543.
25. Ranskalainen sotajoukko lähtee Toulonista retkelle Algeriaan 1830.
26. Kreivi Nic. Ludw. v. Zinzendorf synt. Dresdenissä 1700.
27. Garibaldi valloittaa Palermoa 1860.
28. Historioitsija Augustin Thierry † Pariisissa 1856.
29. Turkkilaiset valloittavat Konstantinopolin 1453. Sulttaani Abdul-Aziz pannaan wiralta 1876.
30. Pietari Suuri synt. Wenäjällä 1672.
31. Espanialainen kardinaali Alberoni synt. 1664.

Luvut		N:o	Muistiinpanoja:
1	B. Mikodemus (Teemu) L.f. 20	20	1. Hyhryläisten vuosi alkaa.
2	L. Wenla 2,50—9,6	21	1. Ujeanlaatuiset palowakuu-
1	Juh. 3:13—21. Luuk. 14:16—24.		tukset uudistettavat.
3	S. 2 S. Kolm. p. Biola	22	1. Koirashaahkan rauhoitus-
4	M. Toivo	23	aika loppuu.
5	L. Bonifacius 7,52 a.	24	5. Gläinmarffinat Länkipoh-
6	R. Kustaa 2,45—9,12	25	jaassa.
7	L. Robert	26	5. Kustantajayhtiön vuosiko-
8	P. Salomo	27	fous Helsingissä.
9	L. Primus 2,42—9,17	28	8. Gläinmarffinat Akaan Toi-
1	Piet. 5:6—11. Luuk. 15:1—10.		jalaassa.
10	S. 3 S. Kolm. p. Jmpi	29	13. Lähetysseuran vuosijuhla
11	M. Barnabas	30	wietetään tämän kuun toise-
12	L. Esko 4, 21 i.	31	na festiwiifttona Helsingissä.
13	R. Gedla 2,39—9,21 Kesä.	1	15. Kewätluukausi päättyy kou-
14	L. Celis	2	luissa.
15	P. Wietti	3	

Muistettavia tapahtumia tässä

1. Paavi Gregorius XVI † 1846.
2. Kardinaali Kimenes, Kaarle V:n pääministeri, synt. Lorelagu-
nossa 1437.
3. Englantilainen uskonpuhdistaja Juh. Wicley synt. 1324.
4. Ranskalaiset lyöivät Itävaltalaisia Magentalla 1859.
5. Kansallistalouden tutkija Natam Smith synt. Skottlannissa 1726.
6. Kreivi Camillo Cavour † Turinissa 1861.
7. Murhayritys keisari Aleksanteri II vastaan Pariisissa 1867.
8. Muhamet † Medinasissa 632.
9. Wienin kongressi lopetetaan 1815.
10. Keisari Fredrik I Barbarossassa hukkuu Salef-jokeen Wähässa-
fassa 1190.
11. Sardinia luovuttaa Savoyan ja Nizzan Ranskalle 1860.
12. Kapina alkaa Pragissa 1848.
13. Magentan herttua Mac-Mahon synt. Autunissa 1808.
14. Napoleon I lyö Venäläiset Friedlandilla 1807.
15. Kuningas Juhana Maaton antaa „Magna Charta“n Englan-
nin kansalle.

lumi 1.		M. 1.	
16	L. Justina ☉ 2,38—9,23	4	15. Oliopiston kirjasto sulje- taan funkaudeksi.
	Room. 8: 18—23. Luuf. 6: 36—42.		20. Toripäiwä Lomiiſaſja.
17	S. 4 S. Kolm. p. Urho	5	20. Kewätſukukauſi päätth
18	M. Leontius (Tapio)	6	kauſakouluissa ja ſeminaa-
19	L. Siiri (Siro)	7	reissa.
20	K. Florentin ☉ 2,37—9,25	8	28. Toripäiwä Porwoossa.
21	L. Albanus [☉ 6,11 i.	9	
22	P. Paulina	10	
23	L. Adolf (Matto) ☉ 2,38—9,26	11	
	Gf. 40: 1—8. Luuf. 1: 57—80.		
24	S. Juhana Kaſt. päiwä	12	
25	M. Taawetti	13	
26	L. Jeremias (Sermo)	14	
27	K. Onerwa ☉ 2,40—9,25	15	
28	L. Leo [☉ 9,18 i.	16	
29	P. Pietari	17	
30	L. Martialis ☉ 2,42—9,24	18	

Muistiinpanoja:

Sananlaskuja:

kuussa entisiltä ajoilta.

16. Pius IX walitaan paawiksi 1846.

17. Biron ſanomalehtikirjallisuuden ſyntymäpäiwä 1856.

18. Napoleon I hyydään Waterlooſta 1815.

19. Ranskauſan ſanſallistokouſu poistaa perinnöllisen aateliſarvon 1790.

20. Englannin kuningas Wilho IV †; kuningatar Viktoria astuu ſijaan walta-istuimelle 1837.

21. Tſiſitin rauha Wenäjän ja Ranskauſan wälillä 1807.

22. Napoleon I julistaa ſodan Wenäjälle 1812.

23. Mehemed Ali hyyökkää Montenegroon 1877.

24. Kuſtaa II Adolf nousee Saffan rannalle 1630.

25. Gwankeelinen uſkontunnuſtus annetaan keiſari Kaarle V:lle Augsburgissa 1530.

26. Ranska ja Englanti tekewät rauhan Kiinan kanssa Tien-Tſia'issa 1859.

27. Sotapäällikkö ja waltiomies Juhana Churchill (Malboroughin herttua) † Lontooſsa 1722.

28. Kaarle V walitaan Rooman keiſariksi 1519.

29. Filoſoofi Juhana Jaakko Rouſſeau ſynt. Genewessä 1712.

30. Kuſtaa II Adolf perustaa Tarton hliopiston 1632.

Luvut	Room. 6: 3—11. Matt. 5: 20—26.	M.	Muistiinpanoja:
1	S. 6 S. Kolm. p. Maro Kes.	19	Heinäkuun alussa Kotich. 1862
2	M. Marian ets. p.	20	I. obl. arv.
3	L. Anatolius	21	1. Kotich. 1872 kirk. lunast.
4	R. Ulla ○ 2,47—9,21 ● 4,43 i.	22	3. Markkinat Sortavalassa.
5	L. Melker	23	14. Joutijenen, naaraashaah-
6	P. Esajas (Esa)	24	kan, metsähanhen, kynnölin-
7	L. Klaus ○ 2,50—9,18	25	nun, kaikkien suorialajien,
1 Piet. 1:16—18. Matt. 17:1—8.			ijokurpan ja suokukon rau-
8	S. 7 S. Kolm. p. Kilian	26	hoitusaika loppuu.
9	M. Lyyli	27	15. Hyriäisten rauhoitusaika
10	L. Kanutus (Solmu)	28	loppuu.
11	R. Cleonoora ○ 2,57—9,12	29	15. Luwalliseen metsästyksen
12	L. Herman ● 9,29 a.	30	jaa käyttää koira järvien
13	P. Joel	Heinäk. 1	rannoilla huna vesiperäisillä
14	L. Miia ○ 3,2—9,8	2	mailla.
Room. 8:12—17. Matt. 7:15—21.			15. Opiopiston kirjasto atwa-
15	S. 8 S. Kolm. p. Apost. jak.	3	taan.
			23. Mätäkuu alkaa.

Muistettavia tapauksia tässä

1. Filosoofi Gottfr. Wilh. v. Leibnitz synt. Leipziginissä 1646.
2. Napoleon I valloittaa Aleksandrian 1798.
3. Murhayritys suuriruhtinas Konstantinia vastaan Warsowassa 1862. Sadowan taistelu Preussin ja Itävallan välillä 1866.
4. Joosep Garibaldi synt. Nizzassa 1807.
5. Orloff lyö turkkilaisen laivaston Tshesmessä 1770.
6. Böhmiläinen uskon-puhdistaja Juhana Hus poltetaan Cost-nizissa 1415.
7. Masaniellon kapina Napolissa 1647.
8. Ruotsin kuningas Oskar I †; Kaarle XV tulee sijaan 1859.
9. Keisari Pietari III hyöstään valta-istuimelta Venäjällä; Katarina II astuu sijaan 1762.
10. Uskonpuhdistaja Juhana Calvin synt. Noyon'issa 1509.
11. Englantilaiset julistavat ottaneensa Cyperin saaren valtaansa 1878. Villafrancan rauha 1859.
12. Rheinin liitto perustetaan Pariisissa 1806.
13. Charlotta Corday murhaa Marat'in Pariisissa 1793.
14. Ransjajoukko valloittaa Bastiljen Pariisissa 1789.
15. Ranska tekee paatwin ranssa konfordaatin 1801. Napoleon I joutuu wankuteen 1815.

Uusi l.		M. l.	Muistiinpanoja:
16	M. Reinhold (Reino)	4	28. Marraskuussa poismuut-
17	L. Aleksi	5	tawa palkollinen saa tästä
18	R. Fredrik (Riettu) ○ 3,10—9,0	6	päivästä alkaen (Syyskuun
19	L. Saara	7	8 p:n saakka) pyytää pääs-
20	P. Margareta (Marke) ☉ 5,11	8	tötödistystä.
21	L. Hanna ○ 3,16—8,55 [a. 9		Jos suostuntaweron alainen
Gal. 4:4,5. Ef. 5:3:4,5. 2 Kor. 7:1.			kuolee ennen tämän kuun
22	S. 3 Rufousp. Matleena	10	en, päivää, ei hänen puo-
23	M. Olga	11	lesta tarvitse weroa suorit-
24	L. Kristina (Kirsti)	12	taa.
25	R. Jaakko ○ 3,25—8,46	13	Rj. asewelw. kalenteria.
26	L. Martta	14	Sananlaskuja:
27	P. 7 Unikeoa € 1,53 a.	15	Ruin otran hiukset näkyvät,
28	L. Nuwo ○ 3,31—8,40	16	warta silloin wiikatteesi.
1 Kor. 12: 2—11. Luuk. 19: 41—47.			Ryillä silloin papuja tulee, kun
29	S. 10 S. Kolm. p. Iloti	17	papumaa on Marken päivä-
30	M. Griikka	18	nä marjametsän wäärti.
31	L. Helena (Heli)	19	

kuussa entisiltä ajoilta.

16. Wenäläiset saawat käsiinsä Nikopolin 1877.
17. Kansallistalouden tutkija Atam Smith † Edinburgissa 1790.
18. Watikanin konsilio päättää paawin erehtymättömyyden 1870.
19. Wenäläiset valloittawat Schipka-jolan 1877.
20. Wenäläinen sotajoukko menee Diebitsjin johdolla Balkanin yli 1829.
21. Paawi Clemens XIV lafkauttaa Jesuitien weljeskunnan 1773.
22. Napoleon II, Reichstadtin herttua, † Schönbrunnissa 1832.
23. Keisarinna Eugenie ottaa vastaan Ranskan hallituksen 1870.
24. Hengellinen kirjailija Tuomas a Kempis † Agnetenburgin luostarissa lähellä Zwollea Hollannissa 1471.
25. Wapauden taistelija Simon Boliwar synt. Carracasja 1783.
26. Ruotsalainen laiwasto tappelee Olannin luona tanskalaista ja lybeekiläistä vastaan 1566. R. R. Jakobson synt. Tartossa 1840.
27. Heinäkuun wallankumous Pariisissa alkaa 1830.
28. Robespierre, Sit Just hynnä muita terroristeja teloitetaan Pariisissa 1704.
29. Marski Eugenburg lyö Wilho Oranialaijen Neerwindenin luona 1693.
30. Orleans'in herttua Ludw. Filip huudetaan Ranskan hallitsijaksi 1830.
31. Jesuiti-weljeskunnan perustaja Ign. Loyola † Roomassa 1556.

Luk.		S.
	Heinäkf. 1	
1	R. Piet. want. ○ 3,41—8,30	20
2	L. Katri	21
3	P. MARIA ● 3,6 a. [—8,22	22
4	L. Aristarfus (Tartfi) 3,47	23

1 Kor. 15: 1—10. Luuk. 18: 9—14.

5	S. 11 S. Kolm. p. Salme	24
6	M. Sikstus	25
7	L. Lahja (Donatus)	26
8	R. Kyriakus ○ 3,57—8,12	27
9	L. Romanus	28
10	P. Lauri	29
11	L. Sanna ○ 4,5—8,4 ● 3,9 a. 30	

2 Kor. 3: 4—18. Mark. 7: 31—37.

12	S. 12 S. Kolm. p. Alaara	31
13	M. Hippolytus	Elof. 1
14	L. Eusebius	2
15	R. Jalk. Mar. p. ○ 4,14—7,53	3

Muistiinpanoja:

1. Kot. lahj. I. obl. arv.
1. Walt. palk. I. sarjat arv.
1. Kotfch. 1881 I. korf. lun.
1. Hyp. kotim. I. korf. lun.
9. Rauhoitus aika loppuu niidenkin hyödyllisten otusten suhteen, joidenka ampumien ei vielä viime kuussa ollut sallittu (paitsi pelto-
pyyh).
9. Metsästys koirilla vapaa.
11. Tähän aikaan nähdään runjaasti lentotähtiä.

Muistettavia tapauksia tässä

1. Englantilainen Nelson lyö ranskalaisen laivaston Abukirilla 1798.
2. Napoleon Bonaparte tulee ensimmäiseksi konsuliksi koko elinajaksi 1802.
3. Kristoffer Columbus lähtee Palos-satamasta löytöretkelle uuteen maailmaan 1492.
4. Englantilaiset valloittavat Gibraltarin 1704.
5. Tanskan waltiominiisteri Juh. Fr. Struensee synt. 1737.
6. Ludwik Napoleon maatuu Boulognessa ja wiedään wankina Hamiin 1840.
7. Saksan keisari Henrik IV † Lüttichissä 1106.
8. Englannin ministeri Jrsö Canning † Chiswickissä läh. Lontoota 1827.
9. Itäwallan arkkiherttua Maksimilian walitaan Meksikon keisariksi 1863.
10. Sotamarski Det. Piccolomini † Wienissä 1656.
11. Luonnontutkija Lorenz Oken † Zürichissä 1851.
12. Preussin kuningas Fredrik II tappelee Itävaltalaisia ja Benäläisiä vastaan Runersdorffilla 1759.
13. Espanialaiset valloittavat Cortez'in johdolla Meksikon kaupungin 1531.
14. Jgn. Pohola perustaa Jesuiti-weljeskunnan 1540.
15. Romaaninkirjoittaja Walter Scott synt. Edinburgissa 1771.

Uusi L.		M. L.	
16	L. Brynolf	4	
17	P. Werner (Wänni) [☉ 2,34 i.	5	
18	L. Armas ☉ 4,22—7,44	6	
Gal. 3: 16—22. Luuk. 10: 23—37.			
19	S. 13 S. Kolm. p. Mauno	7	
20	M. Samuli	8	
21	L. Waiio (Anastasiu8)	9	
22	R. Jitwar ☉ 4,31—7,33	0	
23	L. Saksu8	11	
24	P. Pärttyli [7,12 a.	12	
25	L. Lomija ☉ 4,38—7,24	13	
Gal. 5: 16—24. Luuk. 17: 11—19.			
26	S. 14 S. Kolm. p. Ilmo	14	
27	M. Lemmitth	15	
28	L. Tauno (Augustinu8)	16	
29	R. Juh. Rast, f. leiff. ☉ 4,48	17	
30	L. Cemil [—7,12	18	
31	P. Arwid (Arwe)	19	

Muistiinpanoja:

20. Syyslukukausi alkaa kansakouluttaja seminaareissa.
 23. Mätäkun loppuu.
 31. Peltopyhän rauhoitusaita loppuu.
 Katsjo ajewelwollisuus-kalenteria.

Sananlaskuja:

- Soka taajaan kylwää, se laajaan leikkaa.
 Halla hiljan kylwäneelle, nälkä siemenen syöneelle.
 Kewätsateet kasiwattaa, syysateet kadottaa.
 Kun on puola puolikypä, niin on pelto kokokypä.

kuussa entisiltä ajoilta.

16. Ihfernaja-joen tappelu Krimillä 1855.
 17. Preusin kuningas Fredrik II † Potsdamissa 1786.
 18. Itäwallan keisari Frans Joosep synt. 1820.
 19. Metzin luona tapellaan ranskalais-saksalaisessa sodassa 1870.
 20. Ensimmäisen saksalaisen parlamentin (1849) presidentti G. B. Gagnon synt. 1799. Enj. raittiusseura Euroopassa (Irlannissa) 1829. Piispa Grundtwig Tanskassa † 1872.
 21. Ponte-Corwion prinsssi (Kaarle Juhana) valitaan Örebron wali-tiopäiwillä Ruotsin kuninkaaksi 1810.
 22. Ihmis-oikeudet julistetaan Ranskan suuren vallankumouksen aikana 1789.
 23. Ranskan kun. Ludwik XVI synt. 1754. Prajin rauha 1866.
 24. Bartholomeon yö (Hugenotteja murhataan Pariisissa) 1572.
 25. Runoilija Juhana G. v. Herder synt. Mohrungenissa 1744. F. R. Krentzwald † Tartossa 1882.
 26. Runoilija L. Körner kaatuu taistelussa Gadebuschin lähellä 1813.
 27. Tilly ja Wallenstein lyövät Tanskan kuninkaan Kristian IV:n Lutter am Barenberg'in luona 1626.
 28. Runoilija Juhana Wolfg. Göthe synt. Frankfurt am M. 1749.
 29. Ministeri Juhana Bapt. Colbert synt. Rheims'issä 1619.
 30. Tappelu Preussilaisten ja Venäläisten välillä Groß-Jägerndorffilla 1757.
 31. Bazaine joutuu tappiolle Metzissä 1870.

Muisti. l.	Glof. l.		M. l.	Muistiinpanoja:
1 L. Afo	⊙ 4,55--7,30	3,54 i.	20	Notich. 1874 l. obl. arw. tä- män kuun alussa.
Gal. 5: 25—6: 10. Matt. 6: 24—34.				1. Notich. 1874 l. forf. lunnast.
2 S. 15 S. Kolm. p.	Justus		21	1. Synslukufkaufi alkaa yli- opistossa ja kouluissa.
3 M. Serafina (Sere)			22	4. Gläinm. Riuruwedellä.
4 L. Mooses			23	6. Markkinat Tampereella.
5 R. Gudofjus	⊙ 5,5—6,51		24	8. Viimeinen päivä, jolloin palkollinen saa pyytää pääs- tötodistusta isännältä. Sa- moin viimeinen päivä, jona isäntä on oikeutettu anta- maan päästökirjaa palkolli- selle, jota hän ei aio pitää seuraavana vuonna.
6 L. Safari			25	13. Gläinm. Leppävirroilla.
7 B. Ketiina			26	13. Gläinm. Mouhijärw. Häi- jössä ja Piekämäellä.
8 L. Mar. synt. p.	⊙ 5,12—6,42		27	
Efes. 3: 13—21. Luuk. 7: 11—17.				
9 S. 16 S. Kolm. p.	8,18 i.		28	
10 M. Teodarb			29	
11 L. ALEKSANTERI			30	
12 R. Tiila	⊙ 5,22—6,30		31	
13 L. Amatus		Synskf.	1	
14 B. Sida			2	
15 L. Nifetas	⊙ 5,28—6,21		3	

Muistettavia tapauksia tässä

1. Napoleon III joutuu vangiksi Sédanin tappelussa 1870. Ensim. raittiusseura, joka waati jäsentensä tähdellisen luopumisen kaikista wälewistä juomista, perustettu Prestonissa 1832.
2. Englantilaiset alkawat pommittaa Köpenhaminaa 1807.
3. Englannin protektori Olivier Cromwell † 1658.
4. Napoleon III luowutetaan kruunusta ja Ranska julistetaan tasawallaksi 1870.
5. Säwelstäjä Giocomo Meyerbeer synt. Berlinissä 1794.
6. Ranskalaiset joutuwat tappiolle liittolaisia vastaan Dennewitzillä 1813.
7. Borodinon tappelu Ranskalaiden ja Benäläisten välillä 1812. Ruotsin kuningas Kaarle XV † 1872.
8. Ranskalainen Bellisier valloittaa Malakof-tornin Sewastopolissa 1855.
9. Englannin kuningas Wilho Valloittaja † 1087.
10. Löytöretkeilijä Mungo Park synt. Selfkirtissä Skotlannissa 1771.
11. Markiisi Turenne synt. Sédanissa 1611.
12. Puolan kuningas Juhana Sobiesky pelastaa Wienin 1683.
13. Espanian kuningas Filippi II † 1598.
14. Napoleon saapuu Moskowaan: palo alkaa 1812.
15. Englannin ja maailman ensimmäinen rautatie Liverpoolista Manchesteriin awataan liikkeelle 1830.

Lut. l.	Es. 4: 1—6. Luuk. 14: 1—11.	M. l.	Muistiinpanoja:
16	S. 18 S. Kolm. p. ☉ 11,21 i.	4	15. Hyp. Rotsch. l. korf. lunast.
17	M. Elisabet	5	18. Marckinat Turussa, Lap-
18	L. Lhyne (Metodius)	6	peenrannassa, Kemissä.
19	R. Fredrika ☉ 5,38—6,9	7	18. Toripäivä Kuopiossa, Ka-
20	L. Augusta	8	lajoella, Himangossa.
21	B. Mattens (Matti)	9	18. Eläinm. Väkkipohjassa.
22	L. Maurits ☉ 5,44—5,59	10	18. " Syysmässä.
1 Kor. 1: 4—8. Matt. 22: 34—46.			19. " Kaustalassa.
23	S. 18 S. Kolm. p. Tekla	11	19. " Jyväskylässä.
24	M. Gerhard	12	21. " Alkan Toijalassa.
25	L. Kleofas (Kullervo)	13	27. Marckinat Raumalla, Käki-
26	R. Kyprianus ☉ 5,54—5,47	14	jalmessa, Oulussa, Marian-
27	L. Raino (Damianus)	15	haminassa, Hämeenlinnassa.
28	B. Leonard	16	27. Eläinm. Huittist. Lauta-
29	L. Mikko ☉ 6,1—5,38	17	tylässä.
Jlm.r. 12: 7—12. Matt. 18: 1—11.			27. Eläinm. Tammisaaressa.
30	S. Mikkelinp. Hieronymus	18	27. Toripäivä Mikkelsissä.
			28. Hyp. Rotsch. l. obl. arv.

kuussa entisiltä ajoilta.

- Unkarilainen isänmaan puolustaja Ludw. Kossuth synt. Monofissa 1802.
- Englannin kuningatar Elisabet synt. 1533.
- Antero Hofer alkaa kapinan Tyrolissä 1809.
- Kielentutkija kardinaali Joosep Mezzofanti synt. Bolognassa 1771.
- Alman tappelu Krimin sodassa 1854. Italialaiset valloittavat Rooman 1870.
- Keisari Kaarle V + St Just'in luostarissa Estremadurassa 1558; Walter Scott + Abbotsfordissa 1832.
- Baavi Clemens XIV (Ganganelli) + 1792.
- Runoilija L. Körner synt. Dresdenissä 1791.
- Filosoofi Theofr. Paracelsus + Salzburgissa 1541.
- Napoleon I ja Aleksanteri I yhthvät Erfurtin kongressissa 1808.
- Puhuja ja filosoofi Jaakko Bossuet synt. Dijonissa 1628.
- Maantieteilijä Kaarle Sitter + Berlinissä 1859.
- Espanian kuningatar Isabella luovutetaan kruunusta 1858.
- Ranskalaiset miehittävät Strasburgin 1687. Baltiomies Jaakko Necker synt. Genewessä 1732.

Nimi.		M. l.	Muistiinpanoja:
1	M. Remigius	7,34 a. Syysk. 19	Rj. asjeweiv. kalenteria.
2	L. Ludwik	20	2. Marffinat Helsingissä.
3	R. Gwald	6,11—5,26 21	3. " Wiipurista.
4	L. Frans	22	4. Gläinmarff. Turussa.
5	P. Hilja	23	4. Marff. Heinolassa.
6	L. Bruno	6,19—5,17 24	5. " Uskelassa.
Gf. 5: 15—21. Matt. 22: 1—14.			9. " Portwoossa.
7	S. 20 S. Kolm. p.	25	9. " Raahessa.
8	M. Inferi (Inko)	26	10. " Uudessa kaupung.
9	L. Ilo	11,59 a 27	11. " Loviisassa.
10	R. Josefina	6,26—5,5 28	11. " Tammiisaaressa.
11	L. Probus	29	16. " Haminassa.
12	P. Walfrid	[—4,56 30	16. Toripäiv. Sawonlinnassa.
13	L. Teofilus (Teppo)	6,36 L. t. 1	Ote palkkausjäännöstä:
Gf. 6: 10—18. Juh. 4: 46—53.			Sjännän pitää palkolliselle, kuin
14	S. 21 S. Kolm. p. Kalistus	2	je palveluksesta lähtee, an-
15	M. Heta	3	taa päästökirja, joka totuu-

Muistettavia tapauksia tässä

1. Nuotjalainen runoilija Tuomas Thorild † Griefswaldisissa w. 1808.
2. Unkarilainen päällikkö Alapka jättää Komornin Itävaltalaisille 1848.
3. Fultonin tekemä ensimmäinen höyrylaiva lasketaan teloiltaan New-Yorkissa 1807.
4. Turkkilaiset julistawat sodan Venäjälle 1853.
5. Kirjailija Denis Diderot synt. Langres'ssa 1713.
6. Laulaja Jenny Lind synt. Tukholmassa 1820.
7. Don Juan d'Austria lyö Turkkilaiset Lepantolla 1571.
8. Murhenähtelmän kirjoittaja Vittorio Alfieri † Florensisissa 1803.
9. Presidentti Juhana Anton Capodistria murhataan Naupliassa 1831.
10. Puolalaiset lyövään ja Kosciusko joutuu wangiksi Macziejowien taistelussa 1794.
11. Schweitsiläinen uskonpuhdistaja Ulrik Zwingli kaatuu Kappe-
lin taistelussa 1531.
12. Kristofer Columbus tulee Guanahaniin 1492.
13. Ent. Kuningas J. Murat ammutaan Fort Pizzaroossa 1815.
14. William Penn, Pennsylvanian perustaja, synt. Lontoossa 1644.
15. Kenraali Eugen Cavaignac synt. Pariisissa 1802.
16. Ludwif XVI:n puoliso Maria Antoinette teloitetaan Pariisissa 1793.

Lokakuun 3 p Kävi Kreivi
Heiden Meidän koulussa
ja meillä oli tupa kaksi
tuntia 12-2

Muisti.			M.
16	L. Gallus	☺ 8,25 a:	4
17	R. Hellin	☉ 6,46—4,44	5
18	L. Luukas		6
19	P. Uljas (Ptolemeus)		7
20	L. Kasper	☉ 6.54—4,56	8
Jil. 1: 3—11. Matt. 18: 23—35.			
21	S. 22 S. Kolm. p.	Ursula	☾ 9
22	M. Baito (Sewerus)	[0,58 a.	10
23	L. Sewerin		11
24	R. Emergistus	☉ 7,4—4,24	12
25	L. Hilda (Krispinus)		13
26	P. Amanda		14
27	L. Saima	☉ 7,11—4,16	15
Gal.5:13. 1 Kor.9:24,25. Ps.56:13,14.			
28	S. 4 Rufousp.	Simon, Judas	16
29	M. Villukka (Marcissus)		17
30	L. Gustawa	[☾ 1,37 a.	18
31	R. Artur, Arto	☉ 7,21—4,5	19

Muistiinpanoja:

den ja oikeuden mukaan si-
jältää: 1) palkollisen nimen,
2) palvelusajan päästökir-
jan antajan luona, 3) miten
palkollinen on itseänsä käyt-
tänyt ja palveluksensa toi-
mittanut, 4) ajan miltä pal-
kollinen on vapaa toiseen
palvelukseen rupeamaan, 5)
päästökirjan vuosi- ja päi-
väluvun, 6) isännän oma-
kätisen nimikirjoituksen, tai-
ka hänen puumerkinsä ja
kirjantekijän nimen.

Sananlaskuja:

Mittelistä ämmät pirttiin, nau-
riit kuoppaan.
Koumudeksi lumi lehteen.

kuusja entisiltä ajoilta.

17. Campo-Formion rauha Ranskan ja Itävalan välillä 1797.
18. Eugen Savohalainen synt. Pariisissa 1663.
19. Runoilija Jon. Swift † Dublin'issa 1745.
20. Englannin, Ranskan ja Venäjän laivastot hävittivät turkki-
laisen laivaston Nawarinon luona 1827.
21. Englantilainen Nelson voittaa ranskalais-espanialaisen lai-
vaston, waan kaatuu itse Trafalgarin luona 1805.
22. Pietari Suuri ottaa keisarin-nimen 1721.
23. Napoleon räjäyttää Kremlin linnan ja lähtee Moskowasta
1812.
24. Schlettstadtin antaumus 1870.
25. Kirjailija ja ministeri Kaarle v. Savigny † Berlinissä 1861.
26. Balaklavan tappelu Krimin sodassa 1854.
27. Maailman ympäri purjehtija Jaakko Cook synt. York-Shiresä
1728.
28. Kenraali Gurko valloittaa Telihin 1877.
29. Thiers'in ministeristö lankee Ranskassa; Guizot ulkoasiain
ministerinä 1840.
30. Murchayriths Ludw. Napoleonin vastaan Strasburgissa 1836.
31. M. Lutherus nauttaa 95 wäitöslausetta Wittenbergin linnan
firkolle 1517.

Uusi l.		V. l.	Muistutpanoja:
1	L. Pyh. miest. p.	Lofaf. 20	1. Palkollisten muuttoaita.
2	P. Topias	21	1. Rotfch. 1881 l. obl. arw.
3	L. Erland	⊙ 7,29—3,57 22	1. Balt. palk. l. obl. num. arw.
Jlm. r. 7: 2—12. Matt. 5: 1—12.			1. Rot. lahj. l. fork. lunast.
4	S. Pyh. miest. p.	Hertta 23	1. Sels. wesi. l. fork. lun.
5	M. Malafias	24	1. Rautatien kulku-ohje tawal- lijesti muutetaan.
6	L. Kustaa Adolf	25	9. Historiallisen seuran wuosi- päiwä.
7	R. Engelbert	⊙ 7,40—3,47 26	13. Lentotähtiä tawallista run- jaammin näkywisä.
8	L. Willehad	1,44 a. 27	14. Beltophyn rauhoitusaita alkaa.
9	P. Teodor (Tenwo)	[—3,40 28	Jos palkollinen muuttaa toi- jesta seurakunnasta, niin
10	L. Martti Lutherus	⊙ 7,48 29	antakoon kohta muuttofir- janja iänälle, joka wii-
1 Tessj. 4: 14—18. Matt. 24: 15—28.			
11	S. 25 S. Kolm. p.	30	
12	M. Konrad	30	
13	L. Kristian	Marrask. 1	
14	R. Hyppatus (Silppa)	⊙ 7,58— 2	
15	L. Leopold	[3,3 ⊙ 6,17 i. 3	

Muistettawia tapauksia tässä

1. Lissabonin maanjäristys 1755.
2. Runoilija Esaias Tegner † Berliinissä 1846.
3. Kardinaali, arkkipiispa Kaarle Borromeo (pyhä) † Milanossa 1584.
4. Ruotsin ja Norjan yhdistys 1814. — Säweltäjä Felix Mendelssohn Bartholdy † Leipziginissä 1847.
5. Runoilija Hannu Sachs synt. Nürnbergissä 1495.
6. Kustaa Adolf † Lützenin taistelussa 1632. — Ranskalainen Dumouriez lyö Itäwaltalaiset Jemappes'illa 1792.
7. Pyrenean rauha Ranskan ja Espanian välillä 1659.
8. Schweitsiläiset tekewät liiton Ruitlisä Itäwaltaa vastaan 1307.
9. Napoleon Bonaparte julistaa itsensä ensimmäiseksi konsuliksi 1799.
10. M. Lutherus synt. Eislebenissä 1483. — Runoilija Fredrik v. Schiller synt. Marbachissa 1759.
11. Kaarle XII tulee Stralsundiin palatsissaan Turkin maalta 1714.
12. Pariisin maire Juhana Silw. Bailly teloitetaan 1793.
13. Runoilija Ludw. Uhland † Tübingenissä 1862.
14. Filosoofi Frijö Wilho Hegel † Berliinissä 1831.
15. Ranskan kuningas Fredrik † Glücksborgin linnassa 1863.

Luft.		N.
16	P. Narne (Edmund)	4
17	L. Gino (Anian) ○ 8,5—3,24	5
2 Piet. 3: 3—13. Matt. 25: 1—13.		
18	S. 26 S. Kolm. p. Maksimus	6
19	M. Elsa	6
20	L. Hjalmar (Samu)	7
21	R. Tuovi	8,23 i. 9
22	L. Silju ○ 8,16—3,16	10
23	P. Klemens	11
24	L. Kristogonus ○ 8,23—3,10	12
2 Tess. 1: 3—10. Matt. 25: 31—46.		
25	S. Tuomiosunn. Katarina	13
26	M. Dagmar	14
27	L. Vitalis	15
28	R. Sten ○ 8,32—3,3	16
29	L. Saturninus ● 8,34 i.	17
30	P. Antero	18

Muistiinpanoja:

meistään 14 päivässä antaa sen kirkkoherralle.

Sananlaskuja:

Simo filtoja tekee, Martti maata wahwistaapi, Antti aisoja panee, Nikolaus niwoopi fiinni.

Jouluna jollaki, kehrinä kella-
ti, kuten pääty pääsiäisnä.

Ottaijin minäkin orjan, pitäi-
fin minäkin piian, kun se
syömättä eläisi, tarhenisi
waattehitta.

Kuussa entisiltä ajoilta.

16. Kirjailija Juhana d'Allement synt. Pariisissa 1717.
17. Katarina II † Wenäjällä; Paawali I astuu hallitusistuimelle 1796.
18. Wilho Tell ampuu Altorfissa omenan poikansa pään päältä 1307.
19. Kuwanweistaja Alb. Thorwaldsen synt. merellä Islannin ja Köpenhaminan välillä 1770.
20. Vasco di Gama purjehtii Hyvän Toiwon niemen ohi 1497.
- 21 ja 22. Kansanäänestys Pariisissa keisariuden palauttamisesta 1852.
22. Tyroolilaisten sankari Antero Hofer synt. St Leonardissa 1767.
23. Torstenjon lyö Itäwaltalaiset Jütenbockilla 1644.
24. Filosoofi Baruf Spinoza synt. Amsterdamissa 1632.
25. Kapina Roomassa; Pius IX pakenee Roomasta Gaetaan 1848.
26. Ranskalaiset alkavat mennä Beresina-joen yli 1812.
27. Keisari Aleksanteri I antaa Puolalle perustuslain 1815.
28. Murawjeff valloittaa Karfin 1855.
29. Puolan kapina alkaa Warsowassa 1830.
30. Kaarle XII kaatuu Fredrikshaldin luona 1718.

Jouluk.	Marrask.	Jouluk.	Muistiinpanoja:
1 L. Walio	⊙ 8,38—2,59	19	2. Uusi kirkkokuusi alkaa.
Room. 13:11—14. Matt. 21:1—9.			5. Toripäivä Rajaanissa.
2 S. 1 S. Advent.	Beata	20	11. Toripäivä Korpiselässä.
3 M. Sefanias		21	11. Markkinat Kolarissa.
4 T. Kyllikki		22	12. Toripäivä Nurmeksessä.
5 R. Selma	⊙ 8,46—2,55	23	13. " Jijalmella.
6 T. Niilo		24	15. Syyslukukausi päättyy yli-
7 P. Agaton	☾ 1,26 i.	25	opistosssa.
8 L. Marja	⊙ 8,51—2,52	26	19. Markkinat Kittilässä.
Room. 15:4—13. Luuk. 21:25—36.			19. Toripäivä Joensuussa.
9 S. 2 S. Advent.	Anna	27	20. Markkinat Kuusamossa.
10 M. Judit		28	20. Syyslukukausi päättyy kan-
11 T. Taneli		29	sakouluttaja-seminaareissa ja
12 R. Adalbert	⊙ 8,57—2,50	30	kouluissa.
13 T. Lucia	Jouluk.	1	
14 P. Isidorus	☺ 5,8 a.	2	
15 L. Siitwo	⊙ 9,2—2,4	3	

Muistettavia tapauksia tässä

1. Keisari Aleksanteri I † Taganrogissa 1825.
2. Meksikon valloittaja Ferd. Cortez † lähellä Sewillaa 1554.
3. Tanskan kuningas Fredrik VI †, Kristian VIII tulee sijaan 1839.
4. Filosoofi Tuomas Hobbes † Lontoossa 1679.
5. Romaanin kirjoittaja Aleksanteri Dumas † 1870.
6. Kemian ja fysiikan tutkija Nicolas Fr. Gay-Lussac synt. Et Leonardissa 1778.
7. Irwingiläis-lahkokunnan perustaja Edw. Irwing † Glasgowsissa 1834.
8. Näytelmän kirjoittaja L. Corneille † Andelysissa Ranskassa 1709.
9. Ruotsalainen kaunopuhuja, piispa Mauno Schuberg † Lintöpingissä 1808.
10. Osman-pasha antautuu Venäläisille Plewnan edustalla 1877.
11. Fysiikan ja matematiikan tutkija D. Brewster synt. Sedburgissa Skottlannissa 1781.
12. Kirjailija Juhana Kr. Gottsched † Leipziginissä 1766.
13. Tridentin kirkonkokous avataan 1545.
14. Pohjois-Amerikan liittowaltain ensimmäinen presidentti Djo Washington † 1799.
15. Wirrentekijä T. Kingo synt. Sjaellannin saarella 1634.

19 p. olin Heinilän Väinö
Willelmin kummina ensi-
kerran eläisfäri 1883

Luvut.	N.	Muistiinpanoja:	
1	1 Kor. 4:1—5. Matt. 11:2—10.	1	
16	S. 3 S. Advent. Latjarus	4	21. (Tuomaanpäivä). Ennen tätä päivää pitää lampuodin, vuotta ennenkuin vuokra-aika loppuu, jos hän tahoo vuokraamasta tilasta ja sen viljelemisestä itsensä ylösjanoa, tätä ylösjanomista toimittaa.
17	M. Ignatius	5	21. Tavallinen ylöskantopäivä maalla.
18	T. Abraham (Nappo)	6	27. Markkinat Snarissa.
19	R. Jijaf	7	Joulukuussa valitsivat useimmat Kanjanvalistus-seuran haaraosastot toimikuntansa.
20	T. Jaakop	8	31. Ne, jotka eivät ole tottuneet pitämään kirjaa tuloksiansa ja menoistansa, tekevät viisaasti, jos aloittawa, tästä päivästä.
21	P. Tuomas apost. € 9,48 a.	9	
22	L. Joosef	10	
	Fil. 4:4—7. Juh. 1:10—28.		
23	S. 4 S. Advent.	11	
24	M. Matam, Gewa	12	
	Es. 9:2. Luuk. 2:1—20.		
25	M. Joulupäivä	13	
	Ap. tfr. 6:8—25. Matt. 23:34—39.		
26	R. Tapaninpäiv. 9,8—2,53	14	
27	T. Juh. ewanf.	15	
28	P. Wiatt. last. p.	16	
29	L. Tuomas piispa	17	
	Gal. 4:1—7. Luuk. 2:33—40.		
30	S. S. jalk. Joulua Taawi	18	
31	M. Svlwester	19	

kuussa entisiltä ajoilta.

16. Kielentutkija Wilho Grimm † Berlinissä 1859.
17. Kasper Hauser † Nürnberg'issä 1839.
18. Nikolajewskin kaupunki perustetaan Amur-joella 1852.
19. Ruotsin kuningas Kustaa II Adolf synt. 1594.
20. Sakseni koroitetaan kuningaskunnaksi 1806.
21. Runoilija Ludwik Henric Kr. Holty synt. Hannoverissa 1748.
22. Pariisista tehdään hyökkäys 1870.
23. Taistelu Amiens'in luona 1870. Naisten wiinasota Amerikan Ohiossa alkaa 1873.
24. Schleswig-Holstein yhdistetään Preussiin 1866.
25. Preussilaisten ensimmäinen armeija alkaa hätyyttää Ranskalaisen pohjoisarmeijaa 1870.
26. J. M. Kreutzwald syntynyt Wirumaalla 1803. Paavi Leo XIII antaa ulos encyclica'n sosialismin ja uskonpuhdistuksen johdosta 1878.
27. Tähtien tutkija Juh. Kepler synt. Wagritatt'issa 1571.
28. Keisari Napoleon III † 1872. Serwialaiset valloittavat Birotin 1877.
29. Mont Abron miehitetään 1870.
30. Alfons Asturialainen tulee Espanjan kuninkaaksi 1874.
31. Kenraali Prim ammutaan Madridissa 1870.

Maailman Esiwaltiaat Ruhtinaat.

Saksa:	Keisari	Wilhelm I	synt. 1797	ast. walt. ist. 1871.
Mankomaat:	Kuningas	Wilhelm III	1817	" " " 1849.
Tanska:	Kuningas	Kristian IX	1818	" " " 1863.
Monaco:	Ruhtinas	Kaarle III	1818	" " " 1856.
Iso Britannia:	Kuningas	Viktoria	1819	" " " 1837.
Brasilia:	Keisari	Don Petro II	1825	" " " 1831.
Norja ja Ruotsi:	Kuningas	Oskar II	1829	" " " 1872.
Itävalta-Unkari:	Keisari	Frans Joosep	1830	" " " 1848.
Persia:	Schahi	Nasr Eddin	1831	" " " 1848.
Belgia:	Kuningas	Leopold II	1835	" " " 1865.
Portugali:	Kuningas	Don Louis I	1838	" " " 1861.
Rumania:	Kuningas	Kaarle I	1839	" " " 1866.
Liechtenstein:	Ruhtinas	Juhana II	1840	" " " 1858.
Montenegro:	Ruhtinas	Nikolaus I	1840	" " " 1860.
Turkinmaa:	Sulttaani	Abdul Hamid	1842	" " " 1876.
Italia:	Kuningas	Umberto I	1844	" " " 1878.
Kreikka:	Kuningas	Prjō I	1845	" " " 1863.
Serbia:	Kuningas	Milan IV	1852	" " " 1868.
Jaapani:	Mikado	Mouts-Hito	1853	" " " 1867.
Espania:	Kuningas	Alfons XII	1857	" " " 1874.
Kiina:	Keisari	Kuangfu	18	" " " 1875.

Tärkeimpien Tasawaltain presidentit.

Pohj. Amerik. yhdyssw.:	C. A. Arthurs	walittu 1881	4:ksi	wuodeksi.
Ranska	Jules Gréwy	" 1879	7:ksi	"
Sveitsi	A. Bessaz	" 1881	1:ksi	"

Paavi Roomassa: Leo XIII synt. 1810, walittu 1878.

Keisarillinen Perhe.

ALEKSANTERI III Aleksandrowits, koko Venäjänmaan Keisari ja itsevaltiass, Puolan kuningas, Suomen suuri-ruhtinas y. m. syntynyt 10 p. Maaliskuuta 1845, nousnut valta-istuimelle 13 p. Maaliskuuta 1881.

MARIA FEODOROWNA, Tanskan kuninkaas tytär, syntynyt 26 p. Marraskuuta 1847, mennyt naimisiin 9 Maaliskuuta 1866.

Nikolai Aleksandrowits, perintöruhtinas, syntynyt 18 p. Toukokuuta 1868.

Prjō Aleksandrowits, syntynyt 9 p. Toukokuuta 1871.

Ksenia Aleksandrowna, syntynyt 6 p. Huhtikuuta 1875.

Mikael Aleksandrowits, syntynyt 4 p. Joulukuuta 1878.

Olga Aleksandrowna, syntynyt 13 p. Kesäkuuta 1882.

S. M. Keisarin weljet ja sisar.

Wladimir Aleksandrowits syntynyt 22 p. Huhtikuuta 1847, nainut 1874 **Maria Pawlownan** Mecklenburg Schwerinin prinsessan syntynyt 14 p. Toukokuuta 1854.

Kolme poikaa, yksi tytär.

Aleksei Aleksandrowits syntynyt 14 p. Tammikuuta 1850.

Maria Aleksandrowna syntynyt 17 p. Lokakuuta 1853, naimisissa J. Britannian prinsin Edinburgin herttuan **Alfredin** kanssa, joka on syntynyt 6 p. Elokuuta 1844.

Sergei Alexandrowits syntynyt 11 p. Toukuuta 1857.

Pawel Alexandrowits syntynyt 3 p. Lokakuuta 1860.

S. M. Keisarin sedät ja tädit:

Konstantin Nikolajewits syntynyt 21 Syyskuuta 1827, nainut 1848 **Aleksandra** Josefownan, Saksi-Altenburgin prinsessan syntynyt 8 p. Heinäkuuta 1830.

Kolme poikaa, kaksi tytärtä.

Nikolai Nikolajewits syntynyt 8 p. Elokuuta 1831, nainut 1856 **Aleksandra** Petrowna Holstein-Oldenburgin prinsessan syntynyt 2 p. Kesäkuuta 1838.

Kaksi poikaa.

Mikael Nikolajewits syntynyt 25 p. Lokakuuta 1832, nainut 1857 **Olga** Feodorownan Badin prinsessan synt. 20 Syysk. 1839.

Kuusi poikaa, yksi tytär.

Olga Nikolajewna syntynyt 11 p. Syyskuuta 1822 naimisissa Würtembergin kuninkaas **Kaarsen I** kanssa.

Toisen jo kuolleen tädin lapsia owat keisarilliseen perheeseen myös luetut **Leuchtenbergin** herttuat ja herttuattaret.

Suomenmaan korkeimmat virkamiehet.

Korkein hallitus.

Kenraalikuvernööri: Kreivi Teodor Heiden, kenraali y. m.

Ministeri waltiosihtööri: Teodor Bruun, salaneuvos y. m.

Ministeri waltiosihtöörin apulainen: Juhana Kasimir Ehrnroth, kenraaliluutnantti y. m.

Keisarillinen Suomen senaatti: Puheenjohtaja: Kenraalikuvernööri.

Dikeusosasto: Juhana Philip Palmén, puheenjohtajan sijainen.

Viktor Wasastjerna, senaattori.

Aleksanteri August Brunou, senaattori.

Fredrik Gejtel, senaattori.

Kaarle Adolf Teodor Seberholm, senaattori.

Paawali Gemil Forsman, senaattori.

Kaarle Kustaa Ehrström, senaattori.

Sune Birger Juhana Björkstén, senaattori.

Juhana Kaarle Gemil af Frosterus, senaattori.

Kaarle August Nybergh, senaattori.

Talousoosasto: puheenjohtajan sijainen: awoinna.

Siivilitoimikunta: Lauri Teodor v. Hellens, senaattori.

Henrik Juhana Wilho Billiacus, senaattori.

Waltiovarain toimikunta: Klaus Herman Molander, salaneuvos.

Leopold Henrik Stanislaus Mechelin, senaattori.

Kamaritoimikunta: Prjö Sakari Koskinen, senaattori.

Sota-asiaain toimikunta: Kristian Teodor Ofer-Blom, kenraaliluutnantti.

Kirkollisasiaain toimikunta: Henrik Adolf Mechelin, tod. waltioneuvos.

Maanviljelyn toimikunta: Oskar Norrmén, senaattori.

Wph. Edward af Forselles, kenraali.

Viktor v. Gaartman, senaattori.

Profuraattori: Robert August Montgomery.

Howioikeudet.

Turun howioikeus Presidentti: Kustaa Fredrik Rottkirch.

Waa'an howioikeus Presidentti: Selim Ekholm.

Wiipurin howioikeus Presidentti: Gemil Lönnblad.

Hallinto.

Kenraalikunvernööriin kanslia: Trehthori: Fredrik Verche, todellinen waltioneuws.

Kunvernöörin: Uudenmaan lääni: Prjō von Alfthan, kenraaliluutnantti.

Hämeen lääni: Edward v. Ammondt, kenraalimajuri.

Kuopion lääni: Kaarle v. Kræmer.

Mikkelin lääni: Hjalmar Nordenstreng, kenraalimajuri.

Oulun lääni: Kaarle Juhana Jägerhorn, waltioneuws.

Turun lääni: Kreimi Kaarle Mauno Creutz.

Waasan lääni: Wapaah. Kaarle Kustaa Fabian Brede.

Wiipurin lääni: Waldemar Kaarle von Daehn, kenraalimajuri.

Keskus-Wirastot.

Suomen Pankki: Säätyjen edusmiehet:

Robert Lagerborg, kapteeni.

Frans Wilho Kustaa Hjelt, rowasti, puheenjohtaja.

Lorentz Leonard Lindelöf, waltioneuws.

Agaton Meurman, kunn. neuws.

Esimies johtokunnassa: Wph. Kustaa Alfjel Samuel v. Troil.

Suomen waltiofonttori: Ylitrehthori: Sikstus Wiktor Calamnius.

Pääkintöhallitus: Päätitrehthori: w. t. Knut Feliks v. Willebrand, tod. waltioneuws.

Postin johtokunta: Postitrehthori: Fredrik Andersin, tod. waltioneuws.

Yleisten rakennusten yllihallitus: Ylitrehthori: Ludwik Jisak Lindqwist.

Paino-asiaain yllihallitus: Puheenjohtaja: Ludwik Heimbürger, kanslianeuws.

Tilastollinen wirasto: Trehthori: Kaarle Cemil Ferdinand Ignatius, f. tohtori.

Tullin yllijohtokunta: Ylitrehthori: Herman Höckert.

Maamittauksen yllihallitus: Ylitrehthori: Bernt Otto Rymalm.

Tie- ja wesiyhdistysten yllihallitus: Ylitrehthori: Julius v. Minkwitz, kenraalimajuri.

Waltion rantatiet: Ylitrehthori: Prjō Strömberg, waltioneuws.

Wetjänhoitohallitus: Ylitrehthori: Aleksanteri af Forselles.

Kalastusten kaitia: Antero Juhana Malmgren, prowessori.

Kirkko- ja opetuslaitos.

Yliopisto: Kansleri: h. k. k. perintöruhtinas.

Kanslerin sijainen: Juhana Philip Palmén.

Rehtori: Jaakko Juhana Vilho Lagus, kanslianenhuos.

Kiippakunnat: Turun: Edward Bergenheim, arkkipiispa.

Borwoon: Antero John Hornborg, piispa.

Kuopion: Robert Walentin Frosterus, piispa.

Konsuliylihallitus: Ylitirehtori: Lorents Leonard Lindelöf, waltio-
neuvos.

Kansakoulujen ylitarkastaja: Uno Cygnaeus, f. tohtori.

Polyteknillinen opisto: Tirehtori: Ernst Edward Qwist, tohtori.

Sotawäki.

Komentaja-päällikkö: Kenraalikuvernööri.

Komentaja: Wph. Yrjö Edward Ramsay, kenraalimajuri.

Luotsi- ja majakkalaitos: Tirehtori: Kaarle Tudeer.

Suomen kadettikoulu: Tirehtori: Fritiof Neowius, kenraalimajuri.

Asewolvollisuus-Kalenteri.

Tammikuun. 15 p. Ennen tätä päiwää: 1) tulee sinä vuonna arwanheiton alaisten asewolvollisten, jotka haluawat täyttää asewolvollisuutensa wapaaehtoisina, ilmoittaa tämä halunsa kutsuma-toimiston tykönä,

2) tulee papiston antaa kutsuntatoimistolle luettelo asewolvollisuuden ikään tulleistä henkilöistä,

3) tulee henkikirjoittajien antaa kutsuntatoimistolle heidän suoritettawat luettelonsa asewolvollisuuden ikään tulleistä,

4) on hakemus helpoituksesta asewolvollisuuden täyttämisesjä jätettävä asianomaiselle kutsuntatoimistolle tahti sen puheenjohtajalle.

Heinäk. Ennen tämän kuun loppua pitää asewolvollisuuslaisja mainittuin kutsuntatoimistoin tehtäwät kutsunta- ja täydennysluettelot olla walmiiksi laitettuina ja otteet niistä asianomaisille kunnallishallituksille lähetettyinä.

Maaliskuu. Tämän kuun edellisen puoliskon kulussa ovat asevelvollisuuslaisissa mainittuin kutsuntatoimistoin kunnallishallituksille lähettämät otteet kutsunta- ja täydennyshuettelosta kunnallishallituksen huolesta kirjoissa kuulutettavat kahtena sunnuntaina perähtysten. Samoin sunnuntaina pitää myöskin kuulutettaman kutsumus kuntakouluun näiden otteiden tarkastamista varten. Otteet ovat sitten hynnä kuntakoulussa laaditun pöytäkirjan kanssa lähetettävät takaisin kutsuntatoimistolle ennen tämän kuun loppua.

Suhtikuu. 15 p. Tämän päivän ja Kesäkuun 24 päivän välisenä aikana tapahtuu yleinen kutsunta asevelvollisuuden tähttämiseen ja arvanheittoon astumiseen.

S. p. Ennen tätä päivää tulee asevelvollisuuslaisissa mainittuin läänitoimistojen toimittaa asianomaisille kutsuntatoimistoille määrättyt luettelot asevelvollisuuden iässä olevista, jotka rikollista pidetään wankeudessa.

Heinäkuu. 1 p. Ennen tätä päivää pitää asevelvollisuuslaisissa mainittuin kutsuntatoimistoin lähettää läänintoimistoille kutsunta- ja täydennyshuettelot hynnä niihin kuuluvain asiakirjain kanssa.

Ennen tämän kuun loppua ovat asevelvollisuuslaisissa mainittuin läänintoimistoin tehtävät yhteenvedot kutsunta- ja täydennyshuettelosta lähetettävät jenaattiin.

Elokuu. Wiimeistään ennen tämän kuun loppua on ilmoitus, miten keis. jenaatti kenraalikuvernöörin kanssa on jakanut asevelvollisten lukumäärän eri läänien kesken, asianomaisille läänintoimistoille annettawa.

Syyskuu. 15 p. Wiimeistään ennen tätä päivää on tieto asevelvollisuuslaisissa mainittuin läänintoimistoin tekemästä jaosta, joka koskee kuntien ajettawien sotamiesten lukumäärää, toimitettava asianomaisille kutsuntatoimistoille.

Ennen tämän kuun loppua tulee asevelvollisuuslaisissa mainittuin kutsuntatoimistoin määrätä, kutka sotapalvelukseen kutsutuista ovat wakinaiseen palvelukseen käästettävät.

Lokakuu. Tämän kuun edellisenä puoliskona ovat luettelot wakinaiseen sotapalvelukseen walituista henkilöistä kustakin kunnasta asianomaisten kunnallishallitusten toimesta saarnastuoleista kuulutettawat kahtena sunnuntaina perähtysten. Niinikään ovat nämät luettelot Lokakuun edellisenä puoliskona pidettävät jokaisen jaatawilla kuntatuwasja tahi raastuwasja tahi muussa ilmoitetussa paikassa.

Tietoja postijäännöistä.

Postimaksut Suomessa ovat:

Kirjeestä, joka ei paina yli luodin, maksetaan 20 p:ää. Jos se painaa yli 1 waan ei 4 luotia 40, sekä yli 4 waan ei 8 luotia 60 p:ää. 8 luotia raskaammista kirjeistä maksetaan 1 markka kustakin naulalta eli sen osalta. Kirjeestä, joka matkallaan käy ainoastaan yhdesiä postifonttorissa, maksetaan sen painosta huolimatta 10 p:ää.

Paketista maksetaan matkan pituutta katjomatta 40 p:ää ensimmäiseltä ja 20 p:ää jokaiselta seuraavalta naulalta eli sen osalta. Pakettia, joka ei koskaan saa olla 20 naulaa raskaampi, täytyy aina seurata pakettiadressikortti, joka sisältää vastaanottajan adressin, paketin arvon, painon ja sisällyksen sekä lähettäjän adressin. Adressikortin saa ostaa postitoimistosta 2 p:ällä.

Jos paketin eli kirjeen lähettää maksamattomana (portolla) eli waillinaisesti maksettuna, on vastaanottajan (adressaatin), jos hän tahtoo lähetyksen saada, suoritettava paketista paitfi puuttuva portto myös lisämaksua 35 p:ää koko lähetykseltä, jos se ei paina yli 10 \mathcal{A} , ja 70 p:ää kun se painaa 10 \mathcal{A} yli. Kirjeestä tulee hänen suorittaa puuttuva portto kaksinkertaisesti.

Postiforteista maksetaan yksinkertaisesta 10 p:ää ja kaksinkertaisesta 20 p:ää.

Kistijiteissä eli awonaisissa päällyhksissä ja koteloissa, jotta sisällystä helposti saattaa tarkastaa, woi, jos paino ei noue yli 4 \mathcal{A} 22½ luotia, lähettää:

Painotuotteita, nidottuja ja sidottuja kirjoja, soittowihkoja, käynti- ja adressikortteja, korrehtuuriarkkeja joko myötäseuraawalla manuskriptillä eli ilman sitä, piirustuksia ja walokuvia, kirja- ja kiwipainolla tahi muulla helposti tunnettawalla koneellijella menettelyllä tehtyjä maakarttoja, luettelota, ilmoituksia ja prospekteja, jäljennöksiä ja monisteluja, paitfi joita on kopioimiskoneella, heftografilla tai kromografilla walmistettu,

Tawaranäytteitä liikkuwissa päällyhksissä, pussjeissa ja rasioissa, kun eiwät paina yli 20 luotia,

Raikenlaisia asia- ja oikeudenkäyntikirjoja, annetut jul-
kisilta wirastoilta, niistä sekä pöytäkirjoista tehtyjä jäsen-
nöksiä ja otteita joko kartoitetulle eli kartoittamattomalle
paperille, jos eivät ole wirallisia, rahtijetelejä, faktuuroja, kon-
näsementtejä, wakuutusyhtiöitten asiapaperia, manuskriptejä,
kirjoitettuja partituureja, nuottilehtiä y. m. f.

Ristijädelähettykset eivät saa sisältää mitään kädellä kir-
joitettua, jolla olisi persoonallisen kirjewaihdon ominaisuus,
 eikä painotuotteet ja tawaranäytet muuta kädellä kirjoin-
tettua kuin lähettäjän, firman tai ammatin nimen, lähettyksen
syntypaikan ja päivä määrän, wiivoja tai merkkejä huomion
kiinnittämiseksi tekstissä, numeron ja hinnan ilmoituksia, sekä
korrehtuuri-arkkiin tehtyjä muistutuksia ja pikaisuja työn toi-
mittamista warten.

Maksu ristijädelähettyksiltä on 5 p:ää kullakin 4 luodin painolta eli sen
osalta, kuitenkin niin että wähin maksu painotuotteista on
5 p:ää, tawaranäytteistä 10 p:ää ja asiakirjoilta 20 p:ää.

Kirjeitä ja ristijädelähettyksiä woi, jos tahtoo, joko wakuuttaa (asjareerata)
tahi sijäänkirjoittaa (rekommenderata). **Postifortteja** woi si-
jäänkirjoittaa sekä **paketteja** ja **etuantilähettyksiä** wakuuttaa
arwon ilmoittamalla.

Sijäänkirjoitettuja ja wakuutettuja lähettyksiä sekä posti-
soituksia ulosannetaan ainoastaan adressaatin eli hänen
waltuutettunsa antamaa kuittia vastaan.

Sijäänkirjoitusmaksu on kaikista lähettyksistä 25 p:ää.

Wakuutetuista lähettyksistä maksetaan paitti porttoa ja sijäänkirjoit-
usmaksua myös **wakuutusmaksua** 20 p:ää, jos lähettyksen
arwo on 200 markkaa (50 ruplaa) tahi sitä vähempi, ja
10 p:ää jokaiselta sen yli menewältä 100 markalta (25 rup-
lalta).

Ellei lähettäjällä itsellään wakuutettua lähetystä lähet-
täessään ole lakkaa ja sitä postitoimistolta on käytetty, mak-
setaan siitä 5 penniä.

Postiosoituksesta, jolla ymmärretään sellaista rahain wälitystä
että adressaatti woi toisesta postitoimistosta nostaa yhtä
suuren summan rahaa, kuin lähettäjä johonkin toiseen posti-
toimistoon on jättänyt, maksetaan postiosoitusmaksua 50 p:ää
sekä planketista siihen 2 p:ää.

Postiosoitusta, jota ei saa asettaa korkeammalle kuin 100
markalle ja ainoastaan Suomen rahassa, woiپی myös posti-
toimiston wälityksellä antaa sähkölennättimellä, maksamalla
sähkölennätinmaksut.

Posti-etuanti on lähetys ehdolla, että lähetetty paketti tai kirje ulos-
annetaan adressaatille ainoastaan lähettäjän määräämää
maksua vastaan, joka maksu postikonttorin toimesta saa-
tetaan lähettäjän käsiin.

Postietuanti-lähetykseen, jonka arvo ei saa olla 500 markkaa suurempi, on sijäänjättäessä lähettäjän nimi ja adressi kirjoitettava, ja jos lähetyksenä on paketti pitää adressiforttiin olla merkittyä „Postietuantimaapiä“.

Etuantilähetyksestä maksetaan aina sen mukaan, jos lähetyksenä on joko paketti tai kirje, paitsi tavallista paketti- eli kirjeporttoa myös etuantimaksua 50 piä kultakin 100 markalta lähetyksen arvosta.

Wastaanottotodistus postioituksesta sijäänkirjoitetusta tahi wakuutetusta lähetyksestä maksaa 25 piä.

Paluufortti eli adressaatin ilmoitus hyöfintertaisen sijäänkirjoittamattoman ja wakuuttamattoman lähetyksen wastaanottamisesta maksaa 10 piä.

Juoksulippu, jolla jostakin postitoimistosta khyhtään lähetyksen perille tulosta ja onko adressaatti sen saanut, maksaa 40 piä.

Postimerkkejä on 2, 5, 10, 20 ja 25, pennin sekä 1 markan arvoisia, sitä paitsi löythy 20 ja 25 pennin merkillä leimattuja kirjekoteloita, joista maksetaan paitsi leiman arvo 2 piä itse kotelosta.

Ulkomaille ja Wenäjälle on postimaksu:

Kirjeistä 25 piä joka luodilta tai sen osalta.

Postifortista 10 piä.

Kistisiteistä 5 piä joka 4 luodin painolta, kuitenkin niin, että maksu asia-kirjoista on wähintäänkin 25 piä; muut määräykset niinkuin Suomessa.

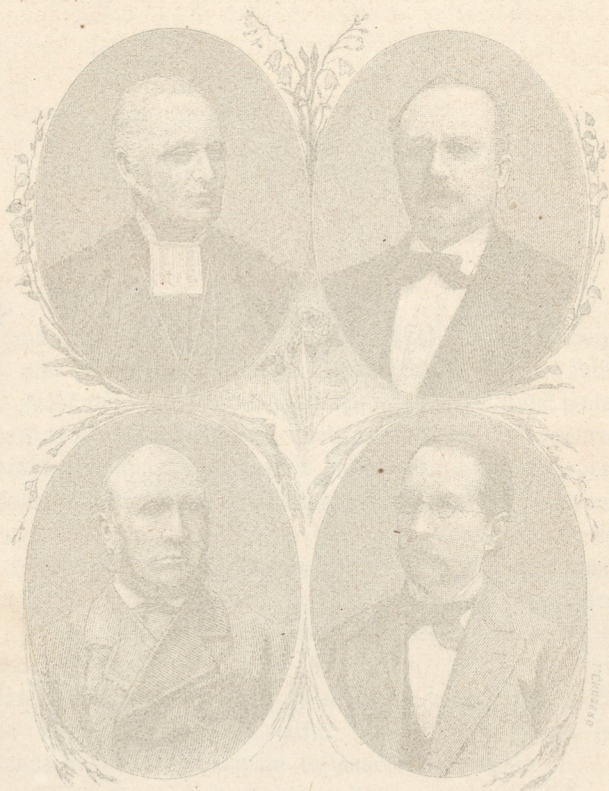
Sijäänkirjoitetuista lähetyksistä maksetaan paitsi porttoa myös 25 piä sijäänkirjoitusmaksua, ja

Wakuutetuista lähetyksistä maksetaan paitsi porttoa ja sijäänkirjoitusmaksua myös wakuutusmaksua $\frac{1}{2}$ prosenttia aina 2,400 markkaan (600 ruplaan) asti menewästä lähetyksen arvosta. Suuremmasta summasta aina 6,400 markkaan (1,600 ruplaan) asti $\frac{1}{2}$ prosenttia 6 markan liäyksellä koko lähetyksestä sekä sitä suuremmasta summasta $\frac{1}{3}$ prosenttia ynnä 14 markan liäyksellä koko lähetyksestä.

Wastaanottotodistus wakuutetusta ja sijäänkirjoitetusta lähetyksestä maksaa 25 piä.

Maksamattomasta eli waiikinaisesti maksetusta kirjeestä suoriteetaan puuttuwa portto kassinfertaisesti.

Suomaa: Nämä määräykset ulkomaisesta kirjewaihdoista eiwät koske aiwan kaikkia maita, jos kohta useimpia. Täyhellinen luettelo tähän yhdistykseen kuuluwista maista luetaan muun muasja tämän vuoden almanakassa.

Wissenschaftlichen Aufsätze.

H. J. Dornberg.

H. J. Dornberg.

H. J. Dornberg.

H. J. Dornberg.

Waltiopäiwien puhemiehet.

S. W. v. Troil.

L. L. Lindelöf.

A. J. Hornborg.

R. J. Slotte.

1882 vuoden walttiopäivistä.

Vapaaalle ja walistuneelle kansalle tuskin mitään woipi olla tärkeämpi kuin oikeus säännöllisesti ottaa osaa lain-
säädäntöön ja määrätä hallinnon suuntaa. Niinpä muis-
tuwattin wast'ikään pidetyt walttiopäivät heti mieleemme, tehdesjämme ikään kuin laskea siitä, mitä aika on tuonut mukanaan rakkaalle Suomallemme sen jälkeen kuin Kansanwa-
listus-seuran kalenteri viimein ilmestyi. Kalenterimme yrit-
tää kulluoinkin kuvata lähimmän vuosikauden mainittawimpia tapauksia ja ilmiöitä kotimaalta. Luokaamme siis täällä ker-
taa ensiksi pikainen filmäys viimein pidetyn säätykokouksen työhön ja sen neuvottelujen hedelmään. Yksityisseikkoihin menemistä tilamme ahtaus ei myönnä; monta tärkeätäkin asiaa tähtyy jättää kertomatta. Tyydyimme siihen, jos voimme huomata tärkeimpäin kysymysten pääkohdat.

Aluksi lienee kuitenkin tarpeellista mainita pari sanaa edellisistä säätykokouksistamme.

Kun Suomi w. 1809 erosi Ruotsista eri walttioksi, oli muutos niin suuri, että syystä koetettiin säilyttää entisestä waltiomuodosta niin paljon kuin mahdollista. Hallitusneu-
wosto eli senaatti asetettiin hallinnon kotimaiseksi keskustaksi

ja ohjaajaksi, mutta entiset perustukset, säätyjen etuoikeudet sekä muut lait ja asetukset pysyivät yleensä tähdessä voimassaan. Sotaväki hajoitettiin toistaiseksi, koska maamme taloudellinen tila vaati sellaista huoennusta, mutta samassa katsottiin luonnolliseksi, että Suomi aikanaan uudestaan asetettiin armeijan. Kruununverojen ylöskantoa ja maan rahoitusta keuhettiin pääsuunnillensa järjestää maamme muutetun aseman mukaan. Kiireen tähden jäi hywin paljon kesken tahi kokonaan tekemättä, waan se oli sodan loputtua korjattawa. Odotettiin näet, että waltiosäädyt piankin pääsivät tilaisuuheen jatkamaan, mitä Porwoon waltiopäiwillä oli aloitettu.

Seurasi sitten uusia aikoja, ja moni kaunis toime peitettiin pilwiin. Hidas ja heikko oli kansallinen ja yhteiskunnallinen edistys seuraawan puolen vuosikadan kuluessa. Kansamme tointui vähitellen sekä aineellisesti että henkisesti, — siinä kaikki. Mutta sen waltiollinen asema jäi entiselleen tahi huononi. Säätyjä ei kutsuttu kokoon; hallitus hallitsi maata, sääsipä joskus laikaikin waltiopäiwiä kuulustamatta. Siltä näytti, kuin kansanedustuksen suu olisi iäksi päiwiksi suljauttissa.

1860-luvulla koitti kuitenkin uusi aika, ja samassa nousi edellisen ajan kuluw kauniille oralle. Aleksanteri II rupeesi perustuslaillisen kehityksen wirtittäjäksi, kutsui kokoon waltiosäädyt ensin w. 1863, sitten ww. 1867, 1872 ja 1877. Myt päwasta woitiin jatkaa 1809 vuoden työtä ja pyrkiä muitten kansojen rinnalle, misä olimme takapajulle jääneet. W. 1867 tarkastettiin uusi waltiopäiwäjärjestys, joka w. 1869 hywäksyttnä tuli wirkistywän kansallisen itsehallituksen waltapylwääksi. Kunnallishallitus järjestettiin maalla ja kaupungeissa; uusi kirkkolaki tehtiin, ja kansakoululaitos

perustettiin. Maamme raha-asiat saatiin wähin erin war-
malle kannalle; ajanmukaisten asetusten ja parannettujen
kulkuneuvojen nojalla warttuivat elinkeinot, j. n. e. W.
1877 saivat säädhyt wihdoin neuwotella sotalaitoksen järjes-
tämisestä ja silläkin alalla ottaa jatkaaksensa Porwoon wal-
tiopäiwäin työtä. Ja pitkälinen lepo oli kurtuttanut kan-
samme woinia heikontamatta sen alttiutta uhrauksiin. W.
1878 hywäksyhty asewewollisuuslaki todistaa, että Suomen
kansä yhä tietää kantaa raskaitakin kuormia, kun waan eri-
koisajemamme ja kunniamme niin waatii.

Siinä muutamät pääpiirteet edellisten waltiopäiwäin
toiminnasta. Vähitekäämme nyht tarkastamaan, millä lailla
1882 wuoden waltiosäädhyt owat hoitaneet ja edistäneet edellä-
käwijiänsä työtä.

Perustuslait owat jokaisessa waltiossa, niin kuin itse
nimikin osoittaa, se perustus ja pohja, jolle yhteiskunta on
rakennettu. Perustuslait määrääwät hallitsijan ja kansan
keskinäistä asemaa ja mitä oikeuksia kullekin tulee. Sellaisia
lakeja ei häthätää uudisteta, waikka niitä tähtyhykin osaksi
muuttaa; paitse 1869 wuoden waltiopäiwäjärjestyksestä owat-
kin nyhtijet perustuslakimme hywin wanhat. Hallitusmuoto
on w:lta 1772, Yhdistys- ja Wakuuskirja w:lta 1789; pa-
rin säädyn etuoikeudet owat wieläkin wanhemmat. Mutta
perustuslain muutoksia löythy, joita ei kukaan woi wastus-
taa. Sellaisen muutoksen esitteli w. 1882 Aleksanteri III
ja Suomen waltiosäädhyt hywäksyiwät sen yksimielisesti, —
tarfoitamme esitysoikeutta.

Luonnollista on, että wapaassa maassa hallitsijalla ja
kansan edustuksella on yhtäläinen oikeus esittää lain paran-

nuksia. Niinpä vielä 1772 vuoden Hallitusmuutoksen säätää §§:ssä 40—42, ett'ei kumpikaan valtiomahti saa tehdä uutta tahi lafkauttaa vanhaa lakia toisen tahtoa vastaan, mutta että molemmat saattawat muutosehdotuksia esittää. Toista säädettiin w. 1789. Peljäten haitallista lewottomuutta ja eripuraisuutta waltiopäiwäin puolelta sääsi Kustaa III silloin, ett'ei säädhyissä saisi ottaa muita asioita tarkastettawiksi kuin hallitsijan esittelemiä. Niin kutsuttu anomusoikeus, jota Suomenkin säädhyt owat ahkerasti käyttäneet, jäi tosin vähentyneeksi. Mutta hawaitseepa pian, ett'ei siinä ole esitysoikeuden kormauksia. Kun esim. laki kirjailijain ja taiteilijain omistusoikeudesta oli anottu w. 1872, niin esitystä ei voitua antaa ennen kun w. 1877 ja vasta w. 1880 se säädettiin laiksi. Jos waltiosäädhyt olisimat saaneet suoraan esittää walmista ehdotusta suuriruhtinaan lopullisesti hywähdyttäväksi, niin laki olisi woinut astua woimaansa aina-kin wiisi vuotta aikaisemmin.

Mahtawain epäilykset, jotka w. 1789 saattoiwat säädhyjen esitysoikeuden hautaan, owat jo aikoja sitten osoittaneet olewansa perää wailia. Aleksanteri II kuulnuikin tässä kohden ajatelleen muutosta, Aleksanteri III esitti sen waltiopäiwäin hywähdyttäväksi. Muutamat rajoitukset tehtiin kuitenkin. Perustus- ja painolain muutoksia säädhyt eiwät wast'edes saa muuta kuin anoa; samoin ei kelpaa esitykseksi yhtä yllimalkainen ehdotus kuin anomuksissa on ollut sallittu. Zälkimäinen ehto on ihan luonnollinen; edellisen suhteen sopinee toiwoa, että sekin katoaa, kun jalo hallitsijamme näkee lausuman sa toiwteen toteutuwan, „että Suomenmaan waltiosäädhyt hymmärtäwät taitawasti käyttää tätä niin tärkeätä oikeutta“.

Anomuksenkin kautta on viimeisen säädhykokouksen puo-

lesta koetettu parantaa waltiopäiwäjärjestystä. Selkkauksia on näet tapahtunut waltiopäiwämiesten waaleissa sen kautta, ett'ei yhteistä, kohtuullista ja selwää waalijärjestystä ole säädetty kaupungeissa noudatettawaksi. Jos ainoastaan weroährien mukaan äänestetään, niin warakkaitten vähäinen joukko, jossakin pienessä kaupungissa, kenties joku ainoa pöhatta yksinkin, woipi kokonaan määrätä waalin päätöksen, mitä tietysti on kohtuutonta. Tähtyy siis säätää joku korkein määrää, josta yksityinen saapi äänestää. Muutamat kaupungit owat itsestään ottaneet sellaisen wapaamielisen säännön noudatettawaksi. Säädyt hywäksyiwät anomuksen, jotta sellainen parannus tulisi kaikkialla säännöksi. Walituskia on myös syystä tehty sitä wäärinkäytöstä vastaan, että talonpoikien edustajain waalia joskus on toimitettu hywin oudolla ja salaperäisellä tavalla. Siinä kohden säädyt eiwät kuitenkaan pyytäneet warsinaista lainmuutosta; anottiin waan muistutuksen antamista asianomaisille siitä, että mainitut waalit owat toimitettawat julkisesti ja niin että walitsijain tähdellinen waaliwapaus tulee turwatuksi.

Asewelowollisuuslaki kuuluu sekin osaksi perustuslakien joukkoon. Wiime waltiopäiwillä sen säännökset muutamissa kohdin korjattiin, waan ne muutokset oliwat vähäläntiä. Tärkeä sitä wastoin oli kysymys asewelowollisen reservin harjoituskokousten lykkäyksestä tuonnemmaksi. Kun isänmaan puolustus tehdään yhteiseksi kansalliseksi welowollisuudeksi, niin itse kohtuus jo waatii, että se mahdollisuuden mukaan jaetaan kaikkien asukuntoisten kannettawaksi. Mutta liian suuri armeija tulisi olemaan Suomelle tuntuwaksi wahingoksi. Sen tähden pienempi lukumäärä otetaan warsinaiseen sotapalvelukseen, ja muut tulewat reserviin, saadakseen edes jonkunmoista, jos kohta vähäistäkin harjoitusta, niin

että tarvittaessa voivat pikemmin keltata wafinaiseen sotawäkeen. Waillinaisten valmistusten tähden ei kuitenkaan woitu vielä tänä vuonna kutsua referwiiä harjoituskokouksiin; yhden vuoden lykkäys myhönnettiin siis, muuttamatta lain periaatetta.

Toinen seuraus yleisestä asemelwollisuudesta oli esitys uuden sotarangaistuslain säätämisestä. Kun koko kaswawa aseluntoinen nuoriso jonkun ajan tulee olemaan sotarangaistuslain alaisena, niin on tietysti kansan tärkeimpiä oikeuksia ottaa osaa mainitun lain säätämiseenkin. Sel- laista toiwetta lausuiwat säädhyt w. 1877 ja w. 1882 saatiinkin esitys asiassa.

Rykhyajan ensimmäisiin waltiollisiin periaatteisiin kuuluu sääntö, että yksityisen toiminta-wapaus on kaiken mokomin säilytettävä. Mutta oloja löytyy, joissa yksityisen rajaton wapaus woipi kähdyä muille waaralliseksi. Jos yhdessä kylässä tahi talossa kokonaan laiminlyödään terweydenhoidon ja hywän järjestyksen waatimuksia, niin naapurit helposti saawat kärsiä wahingon muitten lewäperäisyydestä tahi pahudesta. Siinä syhy, minä tähden waltion sopii ja pitääkin määrätä, millä lailla rokotus on tehtävä, siinä perustus palowiinan ja mallasjuomien valmistamisesta ja myömisestä annetuille asetuksille. 1882 vuoden waltiopäiwillä mainitut kysymykset antoiwatkin aiheetta hywin pitkällisiin keskusteluihin. Rokotus ja mallasjuomain myöminen järjestettiin uudestaan tarjona olewan kokemuksen nojalla, ja säättyjen hywäksymät säännöt tulewat arwattawasti laiksi. Wäkiwiinajuomain valmistamisen, myömisin, kuljetuksen ja warastossa pidon ehdoista sitä wastoin ajan lyhyhyden tähden ei ehditty lopulliseen päätöfseen; wanha laki jääpi siis woimaansa vielä kolmeksi wuodeksi, ja ensi waltiopäiwillä otetaan asia uudestaan tarkastettawaksi.

Ei ole aina yhteiskunnan puolelta suojeltu yksittäisen vapautta ja oikeuksia senmoisella huolella, jota nykyajan henki vaatii. Kahdenkertainen welvollisuus on siis hallituksella ja edustusunnalla korjata erehdyistä, jos muutamain kansalaisten oikeudet entisinä aikoina ovat valtion toimesta tulleet supistetuiksi.

Sellainen korjaustyö on kahden viimeisen vuosikymmenen kuluessa kestänyt Itä-Suomessa, niin kutsuttujen lahjoitusmaitten suhteen. Venäjän aikana oli siellä annettu ylimyksille kruunun vuotuiset saatavat hywin suurista aluksista ikuisiksi lahjaksi. Koko pitäien tuli vast'edes maksaa weronsa lahjoitusherralle ja hänen perillisilleen. Luuli si ettei täällä olisi tehty mitään vaarallista muutosta, sillä jos kruunu saattoikin antaa pois weronsa, niin ei se ainakaan woinut riistää lahjoitusmaitten wiljelijöiltä heidän selwää omistusoikeuttaan. Mutta mitäpä vielä; w. 1826 jäädettiin waan, että he^o olivat lampuoteina pidettävät. Se riippui siitä lähtien lahjoitusherran armosta, millaisia weroja hän kulloinkin tahtoi kisko; vieläpä saattoi ajaa alustalaisiaan pois heidän isäinsä tilasta. Tätä surkeata epäkohtaa kun ei muulla lailla saatu korjatuksi, niin Suomen waltio rupe si lahjoitusmaita vähitellen ostamaan, woidakseen välittäjänä helpottaa wiljelijöille niiden tilojen lunastamista sillä lailla, että warmat ehdot ja pitkä maksu aika määrättiin lunnaitten suorittamiselle. Tätä nykyä mainittu tehtävä on walmistumaisillaan, kuten viime waltiopäiwille annettu kertomus selittää. Kruunun wälityksellä on lunastettu koko 841 manttaalia, joista osittain yleisestä waltiorahastosta, osittain lahjoitusmaarahastosta on maksettu yhteensä 14,936,944 markkaa 69 penniä.

Sekä synty nsä että laatu nsä puolesta toisellainen yh-

teiskunnallinen wääritys, jonka seuraukset kauan aikaa ovat olleet haifeasti tunnetut yli koko Suomen maan, on Suomen kielen luonnoton asema. Sekin asia oli monessa muodossa 1882 vuoden waltiosääthjen punnittawana.

Jokainen lukija tietää, että Aleksanteri II w. 1863 Hämeenlinnasta antoi käsikirjeen, jossa luvattiin Suomen kielelle tähdet oikeudet viimeistäänkin ennen 20:n vuoden kuluuttua. W. 1865 annettiin asetus, joka tarkemmin määräsi muutoksen toimeenpanoa. Waan siihen rajoittui kauan aikaa hallituksen toimi. Kirjallisuudessa ja muilla aloilla Suomen kieli murssi itselleen tietä, mutta wirastoissa sen asema yhä jäi entiselleen. W. 1881 annettiin wihdoin uusia määräyksiä sen wirallisesta asemasta, ja sääthjen tarkastettawaksi jätettiin esitys muutoksen lopullisesta toimeenpanosta. Mutta säädhyt eivät siinä kohden woineet päästä yhteiseen päätökseen. Pappisääth, talonpoikaisääth ja niiden kanssa monta puhujaa muissa säädhyissä ovat waatineet, että Suomen kieli wälttämättömästi astui si tähyiin oikeuksiinsa 1883 vuoden lopussa. Matelin ja porwarissääthjen enemmistöt ovat lausuneet epäilyksiä ja puolustaneet rajoituksia. Asia kuului niitten joukkoon, joissa hallitsija woipi itse tehdä päätöksensä, waikkapa sääthjen lausumaa tahtoa noudattamatta. Mutta lujasti luottaa Suomen kansa siihen, että Aleksanteri II:n w. 1863 antama lupaus sanojen mukaan tähtetään.

Kouluasias on toinen haara kielikysymyksestä. Siinäköön kohden umpisuomalaiset eivät waadi muuta kuin tasa-arwoa muitten kanssa, jotta walon ja sivistyksen tie samassa määräsä tulisi kaikille awoimeksi. Waltiopäiwillä w. 1877 anottiin sääthjen puolelta suomalaisia opistoja, mutta kysymys latinan lykkäyksestä korkeampaan luokkaan wiinoytti toimeenpanoa, ja suuria uudistuspuuhia ajateltiin

lyseojen järjestelmän suhteen. Sillä välin olivat muuttamat kansallisen siwistuksen harrastajat perustaneet yksityiskouluja, missä sellaisia oli eninnä tarpeen, ja kiireinen oli asia todellakin, erittäin niihin etuoikeuksiin katsoen, jotka asewellollisuutta tähtettäessä tulee kouluissa käyneille nuorukaisille. Waltiopäiviä awattaessa ilmoitettiin säädhyille awauspuheessa, ett'ei hallitsija nähnyt moiwansa hyväksyä senaatin tekemiä muutosehdotuksia koulujen oppijärjestelmässä. Waltion toimiin katsoen oltiin siis w. 1882 melkein samalla kannalla kuin w. 1877; wiiden vuoden odotus ei tuottanut minäkäänlaista hedelmää. Siihen nähden päättivät pappis- ja talonpoikaissäädhyt, edellinen opettajasäädhyt, jälkimmäinen umpisuomalaisten warsinaisena edustajana, ennen kaikkea anoa suuriruhtinaalta, että suomalaisia opistoja mitä pikemmiten perustettaisiin 1877 vuoden kouluanomusten tyhdyttämiseksi. Sen ohessa otettiin kouluasiat uudestaan tarkastettawaksi waliokunnassa ja kaikissa säädhyissä, waan säädhyt tulivat jofseenkin eriäwiin päätöksiin. Suomalaisia tyttökouluja aotettiin useampiakin kuin w. 1877 oli pyhdetty, mutta oppikoulujen suhteen jäiwät kaikki säädhyt kahta vastaan. Pääasiassa suomenmieliset joka tapauksessa pääsewät toimeittensa perille, kun nykyiset yksityisopistot joko otetaan waltion huostaan tahi saawat riittawää apua, ja kaikeksi onneksi meillä on taiteita siitä, että se tapahtuu pian.

Sywin monta viimeisille waltiopäiwille annettua esitystä koski taloudellisen lainsäädännön parantamista, — niinpä esim. esitykset irtolaisista ja niiden kanssa menetelemisestä, tilusten lohkomisesta, teitten ja siltain tekemisestä ja kunnossa pitämisestä y. m. m. Waan koskei ole tilaa laajalta puhua näitten ja muitten asetusehdotusten periaatteista, eikä lyhyt selitys aina riittä aineen walasemi-

sekä, niin jättäkäämme ne syrjälle, voidaksemme vähän lähemmin tarkastaa erästä esitystä, jossa paraiten nähdään mitä mutta viimein pidetyt valtiopäivät ovat voineet saada aikaan.

Tarvoitamme esitystä hollifnyhdin järjestämisestä. Kahden vuosikymmenen kuluessa se asia on antanut hallitukselle, valtiosäädyille, waliokunnille ja komiteoille keskustelun aiheita, waan tähän asti ei sittenkään soitu sovittaa matkustawain ja khytiä tekewain etuja yhteen päätöksen. Mutta näillä valtiopäivillä saatiin keskustelun pohjaksi esitys, ensijä ehdotuksia paljon parempi, ja erinomaisen älykkäästi yhdistetty laki- ja talouswaliokunta sitä monenpuolisesti paranteli, niin että lopullisesti tultiin päätöseen, joka pääasiasa tyhdytti kaikkiä. Säätyjen hywäksymä ehdotus perustuu siihen periaatteeseen, että liikenteen tulee mahdollisuuden mukaan kustantaa itseään, johon tarvituksien nykynen alhainen khytiraha on korotettava ja paikallisten olojen mukaan järjestettävä. Maanwiljelykselle khydinpito tähän asti on käynyt niin rasakaaksi erittäinkin sen kautta, että monessa paikoin saapi aiwan turhaan pidellä hewosia matkustawaisia odottamassa. Tämän johdosta on nyt yhdytty siihen päätöseen, että festifikiewarit lakkautettakoon yleisillä teillä, joilla liikenne on peräti wähäiseksi huomattu. Missä useampia teitä lähellä toisiaan käy samaan suuntaan, koetetaan liittää yhdistää yhdelle tielle, johon asetetaan warseinaisia festifikiewareita. Teillä, joilla liife on wähäinen, pidetään joko postipaikkoja tahi referwipaikkoja, joita myöskin sopii yhdistää. Postipaikoissa pidetään postin kuljetusta warten hewosia walmiina huokeasta hinnasta, koska edeltäjäsin tiedetään, milloin niitä tarwitaan. Referwipaikasta woipi josta matkustaja saada khytiä maksusta, josta ei saa nousta kahdenfer-

taista kyytiä korkeammaksi. Aruunwoudin asiaksi tulee yksissä neuvoin kaikkien kyytilahkoon kuuluvien kuntien asiameiesten ja nimismiesten kanssa tehdä ehdotus, miten kyyditys on järjestettävä. Sillä lailla järjestettynä kyydinpito toivottavasti tulee mukavammaksi niin hywin maanviljelijöille kuin matkustajille ja waltiollekin. Jos matkustaminen tulee maksamaan vähän enemmän ja syrjäisemmillä teillä käy vähän hitaammin kuin suurilla waltateilla, niin se tietysti on aiwan kohtuullista, jopa wälttämätöntäkin, kunhan waan myhönnetään oikeaksi, että liikenteen tulee kustantaa itseään ja että kyydinpidon raskas kuorma on maanviljelijäin hartioilta nostettava.

Waan huonotpa paraatkin kyytilaitokset owat rautateihin verraten, ja jatkettu rautatien-rakennus onkin kaikilla waltiopäiwillä nykyaikana ollut kysymyksessä. Mutta suuresti owat ajat siinä kohden muuttuneet. W. 1867 ajateltiin suurilla epäilyksillä Pietariin rakennettawaa tietä, jota warten Suomen täytyi lainata waroja Wenäjältä. Nykyään olemme tulleet siihen, että mainittua lainaa maksetaan takaisin, että rautatie Waasaan ennen pitkää saadaan walmiiksi ja että sitten ruwetaan rakentamaan tietä Dulun asti, — haararadoista puhumatta. Ja kokemus osoittaa, ett'ei näissä yrityksissä ole liiallista rohkeutta.

Tärkeä oli ensiksiin maksaa Wenäjän waltiokasjalle takaisin ne 10 miljoonaa markkaa, jotka saatiin lainaksi w. 1867. Kiikimäen—Pietarin tiestä tulewa woitto on näet tähän asti ollut jaettava Suomen ja Wenäjän välillä, mutta rautatieworkomme laajentuesssa se woitto tulisi kaswamaan yksipuolisesti Wenäjän eduksi, joka kerraksi waan antoi apunsa, kuin Suomi yhtä mittaa panee waroja mainitun tien parantamiseen ja muitten linjojen rakentamiseen. Edul-

lisempaa on tietysti ottaa laina ulkomailta määrättyä korkoa vastaan, semminkin kun Riihimäen—Pietarin rautatie nykyään jo antaa 5 prosentin tulon. Sen ohessa ja lainaa ottamatta saattoivat 1882 vuoden säädyt määrätä; yhteensä 12,657,782 markkaa 81 penniä lähimmän kolmiwuotisajan rautatierakennuksiin käytettäväksi. Siitä noin puolet tarvitaneen Tampereen—Vaasan tien valmiiksi rakentamiseen.

Mitä pitkäällisimpiä keskusteluja syntyi sen kysymyksen johdosta, mihinkä linjaan nykyään tekeillä olevan jälkeen olisi ryhdyttävä. Keis. esitys ja rautatiewaliofunta ehdottivat, että Sawon rata ensiksi tulisi vuoroon, mutta aatelittomat säädyt, lopuksi aateli samoin, katsoivat tärkeämmäksi, että rautatien rakennusta jatketaan Pohjanmaalla, Seinäjoelta Kokolaan ja sieltä noin 4 peninkulmaa merestä Dulaisten kautta Duluun. Muutamat puolustivat sisämaanrataa Pihlputaan kautta, niinpä kuului ääniä, jotka vaativat tietä Saimaaseistön itäpuolitse Joensuuhun, waan nämä mielipitteet eivät saaneet yleisempää kannatusta.

Rautatiekysymys liitthy eroamattomasti kysymykseen Suomen waltion taloudellisesta asemasta. Mutta lieneepä syytä luoda katsaus waltiowaraston tilaan yleensä, ennenkuin lähdemme waltion muista tarpeista puhumaan. Perustuslain mukaan waltiowaraston tila on jokaisilla waltiopäiwillä säädhyille näytettävä, jotta saisiwat tietää warojen tulleen käytetyksi kruunun hyödyksi ja parhaaksi. Sääntö on w. 1882 tullut noudatetuksi täydellisemmin kuin ennen, sillä nyt on waltiovaliofunnan asiasa antama mietintö ensi kerran tullut kaikkisä säädhyissä tarkastetuksi. Ennen on aina joku tahi jottkut puhemiehet katsoneet welvollisuudekseen estää säätyjä mainittua tärkeätä mietintöä tarkastamasta, koska sillä muka loukkattaisiin suuriruhtinaan oikeuksia.

Viimeisenä päivänä joulukuuta 1879 löytyi Suomen valtion eri rahastoissa yleisiin tai erittäin määrättyihin valtiomenoihin käytettävänä:

yleisiä valtiowaroja . . .	21,276,971	marffaa	44 p:iä.
suostuntawaroja . . .	6,879,938	"	53 "
sotilaswaroja . . .	7,160,732	"	12 "

Summa 35,317,642 marffaa 9 p:iä.

Sen lisäksi oli valtiolla varsinaisia rahastoja, esim. kuolemusrahasto, köyhäin- ja työmieshuonerahasto, Helsingin rakennusrahasto, sotilashuonekassa, sotilaspuustellikassa, y. m., joissa mainittuna päivänä talletettiin:

yleisiä valtiowaroja . . .	14,746,179	marffaa	19 p:iä.
sotilaswaroja . . .	5,818,669	"	27 "
lahjoitusmaarahasto . . .	8,699,591	"	8 "
8 lahjoitettua rahastoa . .	612,032	"	96 "

Summa 29,876,472 marffaa 50 p:iä.

Yhteensä löytyi siis Suomen valtion kassoissa ja rahastoissa vasta mainittuna päivänä 65,194,114 marffaa 59 penniä puhtaassa rahassa sekä velkaseteleissä ja muissa arvopapereissä. Suomen pankin varoja ei tietyksi ole otettu tähän laskuun; valtion kiinteä omaisuus, esim. kruunun omistamat tilat ja virkatalot, metsät ja kalastukset, rautatiet, kanavat ja huoneukset, ovat niin ikään laskennon ulkopuolella. Velkoja oli Suomen valtiolla tämän vuoden alussa 61,299,186 marffaa, vaan lainat ovat kaikki käytetyt yrittäisiin, jotka suoranaisesti tai välillisesti ovat tuottamaisia.

Tuskin on Euroopassa monta valtiota, joka verrattain olisi niin edullisessa asemassa kuin Suomi nykyään on.

Mutta luotettawaa vertausta ei saada aikaan yksistään valtiotulojen ja menojen yhteenlaskemisella. Missä kansallinen warallisuus on loistawa, siellä on valtionkin helppo tulla toimeen tarpeitten kaswaessa. Meillä sitä vastoin, jossa muutamat kovat katovuodet saattawat suuren osan maamme väestöstä häviön partaalle, lienee wiisainta asettaa valtion taloutta hywin tukewalle ja itsenäiselle pohjalle. Muistettakoon sen ohessa, että kaikki muut valtiomenot owat meillä kaswaneet ylen suuriksi sinä aikana, jolloin ei tarwittu maksaa paljon sotamenoihin, — jota erehdyistä ei nyt ole helppo korjata, — muistettakoon, että sotamenot paraitaa kaswawat ja että monessa kohdin waaditaan valtiolta paljon enemmän kuin ennen, ja jokainen myöntänee luonnolliseksi, että nykijet säästöt, nuo hedelmät puolen vuosikadan huolellisesta taloudesta, pidetään tulevaisuuden waraksi, jott'ei wastoinkäymisten ensi puuska pakoittaisi meitä ulkomaille lainojen kerjuulle.

Näitä kohtia ottiwatkin w. 1882 sekä valtiowaliofunta että valtioläädytkin huolellisesti punnittawaksi. Hywään asemaamme luottaen ne tarwittaessa uskalsivat paljon, kuten edellä kerrotut toimet rautatiewerkon laajentamiseksi tyllin tylläksi osoittawat. Mutta ei warowaisuuskaan unohtunut, joka warjinkin köyhässä Suomesjamme aina on tarpeen. Sillä suuri on valtiomenojen fuorma epäilemättä. Säädyiltä waadittiin waroja niihin menoihin, joitten suorittamiseen valtion muut warat eivät riitä. Suomen sotawäen kustannuksiin arwataan vuosina 1883—85 tarwittawan yhteensä 18,511,765 markkaa 51 pemiä ja kansakoulujen kannattamiseen samoina vuosina 2,886,192 markkaa. Muut menot, valtiopäiwäkustannukset, apuraha hypo-teekkiyhdistykselle ja säätyhuoneen kustannukset

arwattiin tekewän yhteenjä 2,050,000 marffaa. Nämä me-
not oliwat enemmän kuin puolekfi suoritettawat sääthjen
määräämistä waroista. Olipa siis syhtä esittää uusia we-
roja wiime waltiopäiwäin punnittawakfi, warjinkin kun rust-
holliasian ratkasemisesta saattoi odottaa wakinaisten waltiotu-
lojen vähenthymistä.

Rustholliasia jakauntuu oikeastaan kahteen osaan,
joista toinen koskee rustholliwakanssia, toinen ruotuwa-
kanssia. Uswelwollisuuden toimeenpano waatii korjauksia
kummassakin kohden, waan ei suinkaan samalla tawalla.
Suuri on eroitus näitten wakanssimaksujen välillä. Rust-
holliit nauttiwat epätasaisesti jaettuja, mutta enimmiten hy-
win suuria rahallisia etuja sen ratsupalweluksen tähden, jota
he ennen owat tehneet; saapihan moni rustholli koko we-
ronsa, muutamat enemmänkin augmenttitaloiltaan. Niin ei
ole laita ruotujen kanssa, waikka wakanssi heillekin oli
suuri helpoitus entisiin oloihin verraten. Siinä syh minkä
tähden ehdotettiin ruotuwakansjin lafkauttamista, kun sitä
wastoin rusthollien maksettawat olisiwat uudestaan järjes-
tettawät, jotta waltio saisi niistä enemmän hywäkseen. Waan
kowiin hajalle käwiwät ehdotukset. Keis. esitys, jonka talon-
poikaissäätö hywäksyi, ehdotti rusthollilaitoksen tähdellistä
peruuttamista. Wiideskymmenesjä wuodesja rustholliit olisi-
wat saatettawat takaisin samaan weronalaisuuteen, jossa
tawalliset perintötilat owat. Waltiowaliofunta ja pappis-
säätö tahtoivat wuosikymmenesjä muodostaa rusthollien we-
ronalaisuutta sen mukaan mitä mies ja hewonen tulisiwat
niille maksamaan, siis entisen warustuswelwollisuuden perus-
tufkella. Mutta aateli ja porwarissäätö eiwät suostunut
kumpaankaan ehdotukseen, ja kun nämä kaksi asiaa oli lii-
tetty yhteen, jäi kaikfi entiselleen kummankin wakansjin suh-

teen. Ensi waltiopäiwillä asia palajaa, waan warmaanfaan se ei silloinkaan tule olemaan aiwan helposti ratkaistu.

Wakanssimaksujen pshyminen entisellään helpotti warojen hanffimista. Ehdotettu suostuntawero kiinteästä omaisuudesta ei ollut tarpeellinen; wanha tulosuostuntawero pidettiin melkein muuttamatta; se tulee siis ww. 1883—85 tuottamaan yhteensä 2,400,000 markkaa. Wiinanpolttowerosta saadaan saman ajan kuluesä vähintään 7,500,000 markkaa. Uusi tupakkasuostuntawero hywäsyttiin wiime waltiopäiwillä, joka kolmesä wuodesä tuottaa 2,600,000 markkaa. Niin ikään uusi suostuntawero mallasjuomista saattaa tuottaa ww. 1883—85 1,200,000 markkaa. Wero pelikorteista tekee noin 30,000 ja karttapaperimaksu 2,190,000 markkaa. Sitten oli jäädyillä vielä käyttämättä pankin woittowaroja 8,263,217 markkaa 10 penniä ja entisten suostuntawarojen säästöjä 2,912,718 markkaa 50 penniä. Se on tietty, ett'ei pidä säästöjä käyttää wiimeiseen penniin asti; niinpä laskut muutenkin voivat pettää, jos sattui tulemaan katowuosi. Muitakin menoja löythy, joita emme woineet tässä luetella. Waan joka tapauksessa lienee selwä, että warat hywin riittävät waltion tarpeisiin wuosina 1883—85, mikäli menojen ja tulojen määrääminen on riippunut Suomen waltio-säädyistä.

Sywin monta kysymystä oli 1882 wuoden waltiopäiwillä esillä, joita emme ehtineet mainitakaan. Oli annettu esitys lääninedustuksen järjestämisestä, anottiin eriuskolaislain säätämistä, keskusteltiin siitäkin, miten hallitsijan neuwonantajat tulisiwat jollakin lailla neuwoistaa wastuunalaisuuteen waltiosääthjen edessä. Nämä kaikki kolme ehdotusta raukesiwat täällä fertaa. Kolmen säädyn enemmis-

töllä hyväksyttiin sitä vastoin anomus, jossa pyhettiin painolakia. Eivätkä säädyt ajatelleet yksistään tulevaa aikaa; muisteliwatpa myös welvollisuuksiaan mennyttä aikaa kohti. Ne hyväksyivät asetuksen muinaismuistojen rauhoittamisesta ja anoiwat erittäinkin suojelusta niille muinaislinnoille, jotka kaun ovat olleet armaan isänmaamme puolustuksena. Ja kahta muistoa, jotka seisowat meitä paljoa lähempänä, ovat 1882 vuoden säädyt hellällä huolella hoitaneet. Suomenmaan talonpoikaisääty päätti pyhittää muistopatsaan Juhana Wilhelm Snellmanin haudalle, Suomen kansa nostaa Aleksanteri II:lle kumpatsaan, osoitteeksi tulewillekin polwille, että olemme tietäneet kunnioittaa niitä miehiä, jotka tässä vuosijadalla ennen muita ovat elähyttäneet Suomen kansaa rohkeaan toimintaan ja semmoiseen elämään, joka sopii wapaalle ja walis-tuneelle kansalle.

Mahtotonta on että jokainen säätykokous toisi mukanaan niin suuria voittoja kuin 1863, 1867 ja 1877 vuosien waltiopäiwät. Mutta aina on waltiosäädhyille tarjona tilaisuus raffaudella tehdä työtä armaan isänmaamme parhaaksi. Sitä kunniaa ei kukaan kieltäne 1882 vuoden säädhyiltä. Ja kun vielä sen lisäksi muistaa, että ne ovat saaneet liittää esitysoikeuden Suomen kansan perustuslaillisten oikeuksien joukkoon, että ne ovat saaneet tähdellisemmin kuin koskaan ennen on tapahtunut ottaa waltiotalouden järjestämiseen osaa, ja että kolmewuotisjakso silminnähawästi tästä lähin tulee säännöksi Suomen edustusunnan neuwotteluille, niin lienemme lausuneet kyllin todisteita wäittääksemme, että arwokas sija Suomen kansan historiasa tulee 1882 vuoden waltiopäiwille.

Kirjoituksemme edellä nähdään muotokuvia niistä miehistä, joille suuriruhtinaamme uskoi tärkeän luottamustoimen olla säätäjien puhemiehinä 1882 vuoden waltiopäiwillä. Kyhyet tiedot siitä, missä toimisja mainitut miehet ovat ennen walfuttaneet, ovat toiwottawasti lufijalle mieleksi.

Maamarfalkka, wapaaherra Samuel Werner von Troil fynthi Turussa 7 päiwänä Maaliskuuta w. 1833, tuli w. 1850 ylioppilaaksi ja w. 1853 filosofian maisteriksi Helsingin yliopistossa, fuoritti tutkintoa lainopillisessa tiedekunnassa, ja oli sitten muutamia wuosia Turun howioikeudessa. Wuonna 1866 hän erosi waltion palveluksesta toimiafseen siitä lähtien maanwiljelijänä ja Yhdyspankin Turussa olevan konttorin tirehtöörinä. Sen ohessa hän kansalaisten luottamuksesta on faanut fuorittaa monta muuta tointa; niinpä hän esim. monta wuotta on ollut Suomen talousseuran ja Turun kaupungin waltuusmiesten esimiehenä. Jäsenenä monessa hallituksen afettamassa komiteassa sekä waltiopäiwillä säädysfänsä ja waliokunnissa von Troil on osoittanut harwinaista kykyä ja taitoa; erittäinkin ansaitsee mainita sitä tehokasta osaa, jota hän waltiowaliokunnan jäsenenä ja puheenjohtajana on ottanut waltion taloutta koskewain kysymysten käytlelemiseen. Matelille ei olisi woitu antaa parempaa johtajaa, — siitä ei ole yleisösfä tahi säädysfä ollut muuta kuin yksi mieli.

Pappisfäädyn puhemies, piispa Antero Juhana Hornborg fynthi Alastarossa 21 päiw. Joulukuuta w. 1821, tuli ylioppilaaksi w. 1841, filosofian maisteriksi w. 1844 ja jumaluusopin tohtoriksi w. 1863. Sitä ennen hän oli palwellut kouluopettajana sekä monen komitean sihteerinä ja tullut huomatuksi tiedoistaan ja taidostaan, ja kutsuttiin pappisfäädyn sihteeriksi waltiopäiuille 1863 ja 1867. Wiime

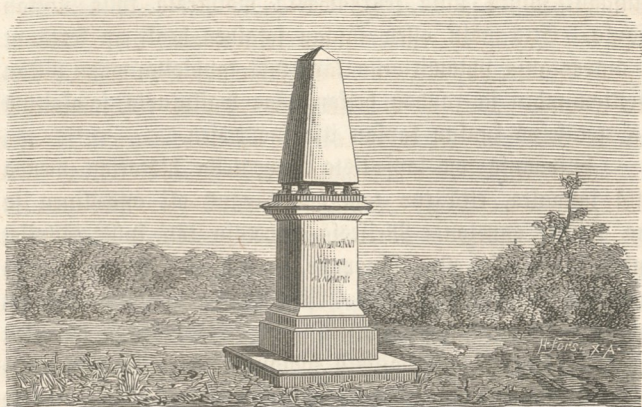
mainittuna vuonna hän tuli Mikkelin ja w. 1876 Helsingin kirkkoherraksi; ww. 1870—73 ja 1876—77 hän oli valittu Porwoon tuomiokapitulin assessoriksi, w. 1878 hän tuli Porwoon tuomioprowastiksi ja samana vuonna piispaksi. Edusmieheksi valittuna 1872 ja 1877 vuosien waltiopäimillä Hornborg muun muassa oli puheenjohtajana yleisessä waltuswalioikunnassa, jossa kouluasioita käyteltiin. Ainoana waltiopäiviin saapuneena piispana Hornborg waltiopäiwäjärjestyksen mukaan tuli säätnsä puheenjohtajaksi määrättyksi.

Porwarissäädyn puhemies, waltioneuvos Lorenz Leonard Lindelöf syntyi Karwian kappelissa nykyisessä Kaanpään pitäjässä 13 päiw. Marrask. 1827, tuli ylioppilaaksi w. 1845, filosofian maisteriksi w. 1850 ja tohtoriksi w. 1854. Erittäin etewänä suure- ja tähtitieteissä hän w. 1827 nimitettiin matematiikan professoriksi Helsingin yliopistoon, jonka tunnetuimpien tutkijain joukkoon hän kuului. Hän on julaisnut monta arwofasta tieteellistä tutkimusta, useimmat ranskaliksi. Ww. 1869—72 hän oli yliopiston rehtorina, w. 1872 sen toisena edustajana pappissäädyssä sekä säädyn warapuheenjohtajana. W. 1874 hän tuli kouluhallituksen ylitirehtööriksi; sen ohessa hän on ollut Helsingin kaupungin waltuusmiesten puheenjohtaja. Porwarissäädyn jäsenenä valittu 1877 ja 1882 hän viime waltiopäimillä pääkaupungin ensimmäisenä edustajana kutsuttiin säädyn puhemieheksi.

Talonpoikaissäädyn puhemies, herastuomari Kaarle Juhana Slotte syntyi Alawetelisä Slotten tilalla 20 p. Tammiik. 1827. Nuorena hän jo sai kaikellaisia luottamustoimia osakseen: hän oli ww. 1856—68 laamannioikeuden jäsenenä, on w:sta 1864 asti ollut puheenjohtajana ja kas-sanhoitajana eräässä hänen kotipaikallaan olewassa suowiljelyksen komiteassa ja wuodesta 1871 käräjäkuntansa lau-

tamies. Wv. 1867—73 hän on ollut Alawetelin kunnallis-
lautakunnan esimies ja vuodesta 1875 kuntansa kunnallis-
kokouksen puheenjohtaja. Sen ohessa häntä on kutsuttu jä-
seneksi moneen komiteaan, joista asewellvollisuutta ja weroi-
tusta warten asetetut erittäin mainittakoot. Kaikkiin wii-
meisten 19 vuoden kuluessa olleihin waltiopäiviin Slotte
on tullut tuomarikuntansa edusmieheksi walituksi; 1877 ja
1882 hän on ollut talonpoikaissäädyn puhemiehenä.

E. G. P.

Muistopatsas Gorni Dubniakin kentällä.

Suomen kaarti Turkin sodassa vv. 1877–1878.

Kyllä Suomen kansa, jos mikään maailmassa, on saanut kantaa aseita maansa puolustukseksi, ja että se ne rehkeästi on kantanut, ei suinkaan ole ollut sille tuottamatta niitä hedelmiä, joita aina wilpitön welvollisuuden tähttäminen tuottaa. Mutta sitä kansallishengen elvyttävää ja kohottavaa voimaa, millä loistavat voitot ja walloitukset wahvistawat monen muun kansan itsetajuntaa, ei ole sen sotahistoria sille suonut. Enimmäksi on sota nähtänyt Suomalaisille ainoastaan synkimmät puolensa, ja mitä siinä on saattanut olla waloa, se on tavallisesti kajostanut ainoastaan niihin lippuihin, joiden warjossa Suomalaiset

omat urhoollisesti käyneet, saaden waaroista ja waikauksista runsaan, mutta niitä seuraawasta maineesta kyllä niukan osansa. Että näin ollen kansan sotainen henki on kestänyt ei ainoastansa yhtämittäisiä kärsittyjä tappioita, vaan pitkän aseettomuuden ja rauhan heikontawaa waikutusta, se osoittaa että sotakelpo kuuluu kansan itse luonteeseen.

Olipaänsä on lapsesta armostella historian menoa siltä kannalta, että tuo tahi tuo tapaus oli onnellinen ja tuo toinen onneton. Oleisessa puheessa käy kyllä tällaiset puheet, niin kuin esim. sanomme, kenenkään erehtymättä, että aurinko kiertää maapalloa. Mutta tieteellistä perustusta puuttuu kummaltakin lauseelta. Se, mitä historia paraiten opettaa, on, että ulkonaisista kohtauksista huolimatta woipi jokainen kansa luoda itselleen wälittäviä olemisehtoja, jos se hymnäntää rehellisesti ja pontewasti käydä oikeuden ja welwollisuuden tietä. Se, joka tahtoo wäittää onnelliseksi sattumukseksi, että Suomen kansa ensimmäisenä historiallisena aikakautenansa joutui Ruotsin kansan yhteyteen ja wallan-alaisuuteen, sille sopii wastata, wäitetä kieltämättä, että onneton sattumus toisaalta oli se, että Suomen kansan waltiollinen, jopa maantieteellinenkin asema oli sellainen, ett'ei se woinut omawaltaisena, itsenäisenä kansana astua kansojen joukkoon. Mutta omasta puolestamme emme tahtoisi, kuten jo sanottu on, armostella historian menoa tältä kannalta. Suurimpienkin kansojen kohtalossa on yliwomaisia waikutimia, joiden alle kansan tähtyy alistua; eikä se kansaa häpäise. Ryssymys on waan, kuinka se käyttää näin määrätty olonsa.

Ei ole yksistään jota taistelua kansan olemisen puolesta. Kun kerran wieras kansa joutui wallittewaksi Suomalaisen maassa, saattoi käydä joko niin, että Suomalaiset,

mafentuneina pitivät kaiken yrityksenkin elossa pyhymiseen mahdolltomana, tahi niin, että koettivat itse saavuttaa sitä voimaa, jota tieto ja sivistys tuottawat, ja käyttää sitä niin, että se muuttuisi suomalaiseksi tietämiseksi ja sivistykseksi. Ja Suomalaisissa löytyi todellakin sitä henkistä tarmoa, joka teki heille mahdolliseksi valita viimeiksi mainitun keinon. Kun joskus suomensukuisten kansojen kykenemättömyyttä pilkataan, olisi toki lukuun ottaminen, kuinka moni kansa on, waikensiin verraten, osoittanut enempiä kykyä. Mutta kun toiselta puolelta walitetaan, että tuo näin omistettu sivistys on wieroittanut suomalaista sivistyhyttä luokkaa kansasta, niin ei ole siinäkään täydellisesti perää, sillä läpi vuosijatojen käykin warsin tuntuwana wirtana suomalaisen sivistyksen ominainen kansallinen henki, tunne omasta ominaisesta isänmaasta.

Ja oman isänmaan puolesta owat Suomalaiset läpi vuosijatojen sodissakin taistelleet. Heidän rajasotansa kotimaassa oliwat kyllä Ruotsin rajojen suojelemista, ja sillä maksoiwat he, mitä hywää yhteydestä nauttiwat, mutta ne oliwat vielä enemmän oman isänmaan puolustusta, ensin kyllä jotenkin waistomaisena wihollisen torjumisena, mutta wihdoin täydellisesti tajuttunakin. Loppupäättökset sen sekwaästi osoittawat.

Mutta Suomalaiset eiwät ole yksistään omien rajojensa siäpuolella puolustaneet maatansa. Tuli aika, jolloin historian johtaja pani Ruotsin ja Suomen kansojen tähtetäwiksi welwollisuuksia yleis-inhimillisten etujen palweluksessa. Heidän tuli astua Euroopan suurille sotatantereille, niissä taistellaksensa walon ja wapauden puolesta. Ja sen tekivät Suomalaiset kysymättä kelle suurin kunnia tuli, kiistelemättä, oliko heidän welwollisuutensa lähteä ulkopuolelle

omaa uhattua isänmaatansa. Ja ne tekivät sen tavalla semmoisella, että tänä päivänä vielä nämät taistelut ovat elävänä ja tuottavana kansallispääomana. Että Suomalainen voi syystä laulaa: „Pojat kansan urhokkaan, Mi Puolan, Viitsenin ja Marwan tantereilla werta wuoti“, ei ole wähhäpätöistä, ja että he suuren Kustaa Katolfin henkiwartijoina ja etujoukkona pitivät paikkansa sekä kuminkaan ym päristösssä että sydämessä, se pysyy katoamattomana todistuksena siitä, minkä arwon he tämän sankarikuminkaan mielessä olivat saavuttaneet.

Ei löytyne mitään esimerkkiä siitä, että sotainen kunto ja loistawa menestys sotatantereella ovat voineet loppuun saakka pysyä oikeutettujen rajojen sisällä. Ei sowi kieltää, että Ruotsinkin kansan saavuttama sotakunnia ja maine wihdoin houkutteli sitä epäoikeutettuihin hyökkäyksiin, waikka kyllä toiselta puolelta tähtyy myöntää, että suurwallan ei sowi aina pysyä pelkästään puolustawalla kannalla. Sen pysyminen waatii sitä astumaan ulos asioitansa walmomaan siinäkin, missä ei ensi katsannossa nähj olewan kysymystä sen välittömistä eduista. Ratkaiseminen, koska on olemassa tällainen wälttämättömyys, kuuluu waltiomihele eikä kansalle ja armeijalle, ja waltiomiestä tuomitsee tahi wapauttaa historia. Suomen kansa on näisjakin kohdisa kulkenut ainoastaan welwollisuutensa tietä.

Kun yhdistys Ruotsin ja Suomen välillä loppui, joutui Suomi warsinaisesti toisenlaisiin suhteisiin Wenäjän waltakuntaan. Suomen kansa kohosi kansojen joukkoon, sillä oli oma isänmaa, omilla rajoilla, omalla waltaistuimella, omalla hallitsijalla ja omalla hallituksella. Suomen kansa tosin ei ole tähdellisessä merkityksessä omantakeinen. Yhdistyksestä Wenäjän kansa on sillä se etu, että jokainen Suomen wi-

hollinen on Wenäjänkin vihollinen, jonka vuoski Suomen maan ja kansan asema on ei ainoastaan Suomalaisten omien aseiden, vaan mahtawan Wenäjänkin aseiden turwisfa. Kuonnollisena seurauksena tästä on myös, että jokainen Wenäjän vihollinen on Suomenkin vihollinen, ja että Suomalaisten tulee hengellensä ja werellensä puolustaa ei ainoastaan omaa maatansa, vaan ylipäänsä Wenäjän asemaa ja mahtawuutta Euroopassa, josta Suomenkin turvallisuus riippuu. On siis warsin oikein, kun asewelwollisuuslakimme määrää suomalaisen armeijan tarkoitukseksi warjella walta-istuinta ja isänmaata sekä sen kautta myöskin waituttaa keisarikunnan puolustukseen. Suomen maantieteellinen asema on semmoinen, että kun Wenäjän waltakunta joutuu sotaan, jossa pakko waatii panemaan sotakannalle ja liikkeelle kaikki waltakunnan woiimat, silloin ei woi olla Suomikaan jätettyä ilman warustuswäkeä ja puolustusta, ja silloinpa kohtuus ja tähyi oikeus waatii Suomalaisille ensi sijan omassa maassansa. Kun taas keisarikunta joutuu semmoiseen sotaan, jossa waan joku osa sotawoimasta pannaan liikkeelle, niin on yhtä kohtuullista ja oikeata, että Suomi saa seisoa, kiwääri olalla, warullansa odottaen sitä hetkeä, jolloin tulipalo kenties rupeaa uhkaamaan sitä itseä, tahi niitä waltakunnan osia, joiden puolustukseen Suomen sotawoimien tulee waituttaa.

Siljakkoin on Wenäjän kansa wetänyt miekkansa tupesta puolustaaksensa ja auttaaksensa Turkin sarron alla kituwia weljeskansojansa. Suomikin on kaartipataljoonansa kautta ottanut tähän wapantusfotaan kunniaakkaan osan. Tämä tapaus on Suomen kansan historiassa arwokas, ja muistopatsaat, jotka wiime vuonna owat pystytetyt muistoksi Suomen kaartin osanotosta tähän sotaan, toinen Gorni Dubniakin kentälle silloisen kenraalikuwernöörimme freiwi Adlerbergin toimesta ja

toinen Helsinkiin, Suomen valtion kustannuksella, joka viime syksyllä vuosipäivänä Gorni Dubniafin taistelusta ja sen muistoksi suurella juhlallisuudella vihittiin, antawat meille syhtä tässä mainita siitä muutama sana, waikka tietysti ei ole mitään mahdollisuutta eikä syhtäkään antaa täydellistä kertomusta kaartipataljoonamme sotaretkestä kokonaisuudessaan Balkanin saarennolla. Siitä löytyhykin pieniä kertomuksia suomeksikin, ja niistä pyhdämme lukijaimme huomioon erittäin saattaa kirjasen: „Wääpeli Lemminmäisen päiväkirja“, jossa elävällä ja yksinkertaisella tavalla kuvataan sotamiehen kärsimykset ja tunteet sekä nautinnotkin, jos niin saa sanoa, sodan kauheassa leikissä. Meidän tarkoituksemme on paraasta päästä puhua siitä merkityksestä, joka on annettava Suomen kaartin osanotolle tähän sotaan.

Turkkilaisen hallituksen kelmottomuus on ollut kaikkina aikoina tunnettu ja tunnustettu. Tähän yleiseen kelmotomuteen tuli lisäksi sen kirstittyjen alamaisten suhteen, muhametilaisten uskonnon suvaitsemattomuus. Näistä syistä on itämaan kysymys pian vuosijadan kuluessa ollut Euroopan polttavimpia. Tuon tuostakin on suurvaltojen tähtynyt ryhtyä aseisiin, auttaaksensa alituiheen kiduttamiseen kyllästyneitä Portin alamaisia. Niinpä oli suuria aloja Turkin entisiä alusmaita tuon tuostakin päässyt suurempaan tahi vähempään itsenäisyhteen, waikka muutamit Euroopan wallat pitivät Turkin valtakunnan pysyttämistä omille eduillensä peräti tärkeänä.

Mutta waikudet ja kelmotomuudet eivät sittenkään lakanneet. Serbia oli taas vuonna 1876 ryhtynyt aseisiin päästäksensä täydellisesti wapaaksi Turkin ylivallasta, samoin Montenegrokin. Ja Turkin alle välittömästi kuuluvissa kirstityissä maakunnissa oli entisten onnettomuuksien

lisäksi syntyneet uusia ja hirveitä. Venäjä oli vihdoinkin pafoittanut kuuliaisuuteen Kaukason nuorten puoliuillit kansat; mutta nämät, jotka eivät enää uoineet kotipaikoillaan uihthya, sittenkun heiltä kiellettiin heidän tawallinen elatuskeinonsa, rosuominen, puijuiuät ja saivat luan siirthya Porlin aluella. Näitä rosuooukkoja sijoitti Turkin hallitus muun muassa Bulgarian kistittuihin maahan. Seuraus oli helposti ymmärrettäuä ja totentuihin pikaan. Tsherkessien oli nyt parempi tilaisuus kuin koskaan harjoittaa rosuoamisensa aseettoman bulgarilaisen uäestön kesken. Turhaan puijui se apua ja suoelusta omalta hallitukseltaan, ja uou-tuen uihdoinkin epätouuoon, ruijui se omin uoimin puolustamaan itseänsä, jota taas pidettiin kapinana laillista hallitusta vastaan, ja niin ollen tietysti rupeui Turkin hallitus asiaan tawallisen tapanensa mukaan. Rosuot jäiuiät rankaisematta, mutta rosuoamisen uhreja teurastettiin uoukottain. Tällainen menettely käui kuitentkin uihdoinkin liian illettäuäkui siuiistyneelle Euroopalle. Suurwallat kokuontuiuat Konstantinopoliin konferenssissa neuuottelemaan. Walitettauasti oli silloin Englannissa wallalla Torypuolu, tunnettu turkkilaisystäuihydestään, taikka oikeastaan uenäläisuihastaan. Tämä puolu luulee Englannin etujen waatiuan Turkin wallan jäilyttämistä, ja tarpeekui tietty on, että missä tuon kistillisen Englannin kansan edut tuleuat kysuihyksien, siinä ei anneta mitään aruoä kistillisuihyden eikä oikeuden waatimukseille. Seurauksena oli, ettei konferenssi ruijthuih mihinkään auuntekoon noille teurastuspenkillä kituuille Bulgarialaisille. Wenäjä, joka sekä Aleksanteri II:sen ihmiserakkaan mielenlaadun, että myös sen sukulaisuuden ja yhteisen uskon tähden, jotka sitouat Uenäläisiiä ja Bulgarialaisia, oli kiuiuin heidän oikeuksiansa puolustaja, tuijui yhä uähempuiin takeisiin ja toi-

miin, mutta Englanti teki kaikki mahdottomaksi, luottaen siihen ettei Venäjä yksinään ryhtyisi aseisiin.

Mutta nytkin, niinkuin sitä ennen Kreikalle ja muille sorretuille Turkin alusmaille, joutui pelastuksen hetki. Venäjä oli mennyt liian kauaksi woidaksensa peräytyä warsin tyhjään toimittajana. Aleksanteri II päätti paljastaa miekkansa, panna Venäjän voiman ja weren alttiiksi oikeutetun asian puolesta, ja arwattawasti puolestaan luottaen siihen, ettei yleinen mielipide Euroopassa sallisi Englantia tahi muita walttoja suoraastaan rupeamaan aseellisella woinalla puolustamaan Turkin tuhotöitä. Sota julistettiin Rischenewin kaupungissa 24 p. Huhtikuuta w. 1877.

Tähji toivo oli, että sota jäisi rajoitetuksi ja paikalliseksi. Sentähden ei pantu sotakannalle koko waltakunnan sotawoimaa, ei edes kaartia, saatikka sitten Suomen sotawäkeä, jota silloin oli jaloilla ainoastaan kaartin pataljoona. Kuitenkin oli Suomenmaa tietysti welwollinen nostamaan ruotuwäkeä, jos sitä tarwittaisiin. Koska sota vielä oli ainoastaan paikallinen, oli tähän saakka aina noudatettujen periaatteiden mukaan Suomen sotawäki jääpä kotimaahansa, kunnes sitä tarwittiin kotimaan puolustukseksi. Mutta wihdoin käski Hänen Majesteettinsa asettaa oman kaartikuntansakin sotakannalle, ja kaartikuntaan kuuluu meidänkin kaartipataljoonamme. Oliko sekin wietävä sotaan, ja oliko, jos sitä wiettiin sotaan ulkopuolelle maamme rajoja, siitä wedettävä joku johtopäätös sen suhteen, kuinka tulewaisuudessa Suomen sotajoukot olivat käytettävät? Sepä oli kysymys, jota epäilemättä tarwoin miettiwät silloin kotiseuduillaan oleskelewat waltiopäiwämiehet, joiden piakkoin tuli päättää asewelwollisuuslaista Suomelle.

Suulen ettei monikaan ollut kahdella päällä. Suomalai-

sille oli suotu se kunnia, että osa heidän sotavoimastansa luettiin keisarin omaan henkivartija-kuntaan. Olisipa ollut mitä surkeinta, jos tämä osa henkivartijoista jäisi kotia, silloin kuin keisari itse, muiden henkivartijainsa kanssa lähti sotaan. Sitä luullaksemme ei yksikään Suomen mies olisi toivonnut, eikä yksikään pitänyt sitä minään loukkauksena maamme asemalle, eikä minään enteenä vastaisten sotajoukkojemme käyttämiselle, että kaartin suomalainen tarkk'ampujapataljoona käytettiin siellä missä muukin kaarti. Kun siis kaartipataljoonamme 2 päivänä Elokuuta w. 1877 sai Keisarillisen Majesteetin käskyn asettua sotakannalle, ei sitä pitäneet kaartilaiset eikä Suomen kansa muuna kuin luonnollisena asiana. Arveluttawa oli waan se, millä lailla tämän käskyn tähttäminen kävi mahdolliseksi, sillä pataljoona oli 679 miehestä lisättävä 763:ksi, mutta mitään reserviä ei ollut. Löytyikö maassa vapaaehtoisia, valmiita astumaan miesten tappotantereille tuolla kaukaisessa maassa, oliko mahdollinen harjoittaa halullisia edes johonkin määrin? Mutta sotatorwen rai-kunnalle ei ole Suomen mies koskaan kuuro. Vapaaehtoisia tulwaili yltäkyllin ja harjoitukset käviwät halulla ja innolla.

Soturi saattaa kyllä ilollakin lähteä raskaan melwolisuutensa tähttämiseen, mutta surkeata ja hänen ihmisarwoa alentawaa olisi, jos hän meni siihen werikoiran tavalla, himoiten ainoastaan tappelua ja werenwuodatusta. Mikä siweellinen arwo olisiikaan silloin hänen tehtävällensä. Jos hän ei pidä mitään omasta ja muiden hengestä, ei hän siten mitään kallisarwoista panekaan alttiiksi. Kun koti, isänmaa, rakkaat omaiset owat jätettävät ja kenties waihdettawat tuntemattomaan hautaan wieraassa ja kaukaisessa maassa, niin jopa waadimme, että uhrin suuruus kajoistaa

soturin wafawista kaswoista. Ja juhlassinen oli todellakin kaartipataljoonamme ero kotimaasta, joka alkoi kasarmitorilla pidetyllä jumalanpalveluksella Syyskuun 6:na päivänä. Kun khyndel kiilsi soturiemme filmissä, silloin emme pitäneet sitä arkuuden merkinä, vaan luotettavana takauksena siitä että Suomen soturi oli osoittawa itsensä urhoolliseksi taistelun tulesa, inhimillisenä aseetonta kohtaan, että hän tiesi pane-
wanja mitä hänellä kalliinta oli isänmaan edestä alttiiksi, ja että hän sen teki, pyhän welvollisuuden täyttämiseksi. Koko maamme siunaukset ja onnentoivotukset seurasivat sitä pit-
kää junaa, joka pian kätki katselijain khyneleisiltä filmiltä Suomen kaartipataljoonan, kuka tiesi kuinka pitkäksi ajaksi, mutta warmaankin monta sen jäsentä iäksi päiväksi.

Pataljoona saapui 28 p. Syyskuuta Frateh'in kaupunkiin Rumeniassa, johon rautatie loppui ja josta siis jalka-
matka alkoi. Sotajoukon retkijärjestys on ylipäänsä sellai-
nen, että ensin kulkee 3 miehinen patruulli, pari sataa askelta sen perästä etuwartijasto, noin 50 miestä, ja wihdoin wä-
hän matkan päästä pataljoona sairaswaunujensa kanssa.

Kokokuun 2:sen päivän illalla pataljoona saapui Tona-
wan rannalle. Suomenna tuli astua wihollisen alueelle. Mitkä tunteet waltasivat silloin soturiemme sydämiä? Elä-
wästi kuwaa hetkeä retken historioitsija hra Wahlberg: „Oltiin
koossa aterioimassa. Silloin tällöin katkaihi puhettamme
huokauksen kaltainen humina, jonka luuli jättiläisen rinnasta
lähteneeksi. Mitäpä se mahtoi olla? Kamunain pauhu Plew-
nasta. Mahtawa, ukkosen kaltainen jyrinä katkaihi yksityis-
ten laukausten rätinän. Juhlallinen hiljaisuus syntyi kes-
kuudessamme. Montako henkeä lopettaa nämät huokaukset,
tämä ukkonen! Pian kyllä kenties omammekin elämän. Sepä
oli Jumalan kädessä, mutta kunniamme oli omassa kädessä

fämme, ja karttuneena oli isäin perintö siirrettävä pojille!" Toisena aamuna kulki pataljoona musiikin soittaessa porilais-ten marssia Tonawan sillan yli ja saapui niin sotatante-
reelle. Gorni Studen'issa terwehti ja tarkasti Hänen Ma-
jesteettinsa pataljoonan, ja osoitti sille sen kunnian, että rat-
sasti pataljoonan etupäässä, sen hökfortteriin saakka, suomalais-
ten laulujen laikuesssa.

Kun ajattelemme sotamiehen oloja sodassa, joutuu
tawallisesti mieleemme ainoastaan taistelupäivät, kuulain
winkuna, werenwuodatus ja haawat, ikään kuin nämät olisi-
wat kowinta, mitä soturin täytyy kestää. Mutta puhutel-
kaat leikissa ollutta, ja saatte ihmeeksenne kuulla, että nä-
mätpä päivät ovat soturin juhla- ja lepopäivät. Hän on
silloin tunteiden ja tointen wallassa, jotka kohottawat hänet jo-
kapäiväisten aatteiden ja mietteiden yli, se on todellakin hä-
nen Jumalanpalvelustansa, jossa hän uhraa itsensä, ja
wuodattaa toisen werta, koska se on hänen Jumalan säättämä
welvollisuus. Hänen kowat työpäivänsä ovat sitä wastoin
nuo loppumattomat waiwat rasvaisia marsseissa, wilun, mä-
rän, nälän kärsimyksissä. Eikä tässäkään tarwitse ajatella
ainoastaan niitä hetkiä, jolloin hän pakkasen ja lumituisun
kowissa kourissa, kantaen hirweitä taakkoja, wetäen tykit pe-
rässään lumifinosten läpi jyrkkiä wuorihuippuja ylös ja alas,
woittaa ennen woittamattomat esteet astuen Balkanin wuor-
ten yli, missä tuskin ennen ihmisjalka on astunut. Siinä-
kin elähyttää hänet tehtävän suuruus, kiihoittaa kunnian ja
maineen toivo, ja kestää hän waikkapa mitä parin kolmen
päivän kuluesssa.

Mutta nepä ovat sotamiehen warsinaiset kärsimykset,
nuo yhtämittaiset marssit läpimärfänä, nuo kuxjat hörsijat,
joissa ei saa tulta sytytettyä, ei waatteita kiiwaituiksi, nuo

ikävät seisahdukset ja yksitoikkoinen joskus viikkokausia kestävä elämä samassa paikassa, silloin kuin hlipäälliköt valmistavat vihollista vastaan suuria iskujansa, joiden kokenaisuutta sotamies ei käsitä. Katsokaamme sotamiestemme elämää, ei taistelupäivinä, ei Balkanin muorten yli kiivessä, vaan niin sanoaksemme hänen arkipäivinänsä, ja ihmetelkäämme ihmisluonnon sitkeyttä, joka tätä kaikkea voi kestää, tunnioittakaamme suomalaistakin sotamiestämme, joka ei anna tammöisissä perää yhdellekään.

Näin kuua wääpäli Lemminkäinen pataljoonan ensimmäisen päivän marssin vihollisessa maassa: „Kokokuun 7 päivän aamulla klo 6 jatkoimme matkamme eteenpäin. Wettä satoi yhtä mittaa. Tiet olivat tulleet kowin keloiksi, askeisten sateiden tähden; ne kuin muutenkin olivat pehmoisia savi- ja multamaita, eivätkä olleet mitään wäsituisia teitä, vaan sotawäen sotemia oikopolkuja. Ne olivat muuttuneet täyjiksi mutalammeiksi. Sikaa oli, että joka askeleella wai-pui puolipolween; tällaisissa suhteissa 40 wirstan marssi oli jotenkain työläs tehtävä, täysi taakka selässä. Koko päivän satoi wettä, waatteemme tulivat ihan läpinärjiksi, ja monenpa saappaista ratkesi pohja ja kura hieroi hirweästi marssiwien sotamiesten jalkoja. Uupuneina, ehtoolla pilkko-pimeällä saawuimme Borodinon kylään, jonka kuraiselle pel-lolle meidät pysäytettiin, ja tähän saimme ruweta wäshyneinä, nälkäisinä yölewolle huokaamaan. Emme edes enään nähneet asettaa teltojamme kuntoon, joista kumminkin olisi ollut hiukan suojaa, sillä pimeä oli kuin jäkissä. Siihen laske-simme, sotatipun juurelle pitkäksemme; telttifaistaleet kieroimme ympärillemme ja tungimme hywin liki toisiamme, että muka olisi lämpöisempi, sillä kaiken muun hywäksi oli vielä kylmä ilma. Ei tätä kurjuutta taida sanoilla kertoa“,

„mutta“, lisää uljas wääpelimme, „ei aina kukaan ja ruusuin keskellä kävellä, ja owathan Suomalaiset ennenkin kowaa kokeneet, miksi me sitten murisimme“.

Ei tosin; sillä tämmöiset hööjijat eivät olleet mitään warsin harvinaista, waiikka seikat vähän vaihtelivat. Tulattiin esim. läpimärkinä kylään, mutta huoneet olivat kaikki täpö täysinä ennen tulleita. Ainoa mahdollinen oli seisoa huoneen seinien nojassa tuulen alla, kunnes aamulla nudestaan kokennettiin: „eespäin mars“. Tahi seisottiin wuorokausi etuwahtina sywässä lumesa, jota lisäksi tuiskuili runsaasti taiwaastakin. Räjittämätöntä on meille rauhallisessa työssä ja kodissamme eläjille, kuinka ylipäänsä ihmisluonto tämmöisiä voi kestää, eikä sitä muutoin voi selittää, kun että Jumala antaa voimia kuorman mukaan; mutta sen helposti ymmärrämme, että näin marssineelle ja seisoneelle miehistölle on ilosanoma se: „huomenna saatte tappella“.

Eikä kaartipataljoonamme saanut aiwan kauan odottaa, ennenkuin se sen sanoman sai. Lokakuun 23 päivän illalla tiedettiin, että huomenna oli warmaanakin usealle viimeinen päivä, jäähyväiset sanottawat omaisille, isänmaalle. Kuka voisi tahi tahtoisi kuwata sotamiesten tunteita sellaisena hetkenä. Mutta eikö ole mahdollista että sellaisen hetken muistaminen antaakin elämälle arwon, jota muutoin eivät pitkät yhsitoikkoisesti wieriwät wuodet anna aamistaakaan!

En huoli tässä kylmästi kertoa, mitä osanottajat owat elävästi kuwanneet: kaartin ensi askeleet totisella weritante-reella. Gorni Dubniakin päivä loistaa waloisana Suomen kaartipataljoonan lipunkärjestä, ja siellä kaatuneiden sankarien nimet owat hakatut siihen muistopatsaaseen, joka on pystytetty pataljoonan kasarmipihaan. Suomalaiset olivat

funnostaneet itsensä jalosti, niin kuin isänmaa waati, ja isänmaa heitä kiittää.

Pian senjälkeen alkoi marssiminen ja seisominen syvässä lumessa Balkanin nuoren rinteillä, kunnes wihdoin käsky tuli tuohon jättiläisyritykseen astua näiden ennen ylipääsemättömien nuorten poikki taistellen pakkasta, lumimyrskyä ja monilukuisia sekä wahvasti linnoitettuja vihollisia vastaan. Nepaleihin waatetettuna, kantaen muonansa, kiivääriä, ampumawaransa, lapiot, teltankaistaleet selänsänsä ja sen ohessa hinaten rasfaat tykit ja niiden ampumaneuvot peränsään, jylhässä, tietömyssä nuoristossa walui hiki jota miehen ruumiista hänen liikkeellä ollessaan ja jäätyi taas kun hän pysähtyi, jolloin hän löysi jonkunlaista suoja ainoastaan kaimamalla itseänsä tahi antaen itsensä lumipyrhyn peittää syvään nietokseen. Mutta luonto ja viholliset olivat yhtä voimattomat pysähdyttämään urheita joukkoja. Pääsön itse nuoristoon aufaifi armeija itselleen, taistellen marssakuun 22 ja 23 päivänä Prawetšin luona. Balkanin yli päästyä kesti kaarti tappeluja melkein yhtämittaisesti ja oli meidän pataljoonamme osallisena taisteluissa Taschissenin, Braschdebnajan ja Sofian kaupunkin luona. Saatamme otaksua, että miesten luonto monissa koetuksissa oli karsastu ja mieli yhtämittaisten voittojen kautta kohonnut, mutta ihmekki kuitenkin wetää, kun kuulemme pataljoonan 14 p. Tamnikuuta tähtenä talwen aika kahlanneen 300 askeleen leweän Maritsa-joen yli wedessä, joka nousi kainaloihin saakka, ja rintapielin sytäten tieltään uivia jääkappaleita. Nousuansa rannalle sai pataljoona seisoa liikkumattomana tuntikausia pakkasessa, kunnes kuitenkin yön tullessa päästiin wiheliäisiin hymajoihin. Toisena päivänä oli pataljoona wiimeisessä, mutta kolme päivää kestävässä taistelussaan Filippo-

polin kaupungin ympäristössä 15—17 p. tammikuuta, jolloin Suleiman'in 40,000 miehinen armeija tyhjänään hävitettiin.

Nyt oli tosin warsinainen sota loppunut, koska vihollisella ei ollut enään mitään kelmollista armeijaa. Mutta vielä tuli meidän miesten astua „kuoleman tietä“ toisessa merkityksessä kuin tähän saakka. Luonnollisesti kyllä oli Turkkilaisissa yleensä se luulo, että Venäläiset tulivat kostaamaan heidän ilkitöitensä Bulgarialaisia vastaan, samankaltaisilla ilkitöillä, ja Turkin hallitus piti tätä luuloa viereillä. Mihinä siis Venäläiset astuivat, sieltä pakeni Turkkilainen väestö, joka kuitenkin pohjois-Bulgariassa oli vähälukuinen. Mutta Gorni Dubniakin voiton jälkeen, kun Venäläiset aseet rientoisesti lewisivät Balkania kohden, karttui paikolaisjoukot länsipuolelle näitä wuoria, joita pidettiin voittamattomana esteenä viholliselle, waitkapa Plewna antauksin. Osmanin antaumisenkin jälkeen olivat sentähden Turkkilaiset hywässä turwassa Balkanin länsipuolella. Mutta äkkiarwaamatta ilmaantui koko Venäläinen armeija Sofian laaksoon, ja eteni siellä melkein nuolen nopeudella, jota ei voineet laisinkaan hidastuttaa Turkkilaisten aseet. Nyt synthy ääretön sekaorto koko turkkilais-wäestössä. Miehet, waimot ja lapset lähtivät päistikkaa pakoon, wieden muasansa mitä waan mahdollista oli. Maantie täytti näillä pakenewilla ja heidän kuormastollansa, ja onnettomuuden lisäksi ryöstivät ja murhasivat Turkkilaiset ja Bulgarialaiset toisiansa. Mutta wasta silloin kuin pakenewat Turkkilaisten sotajoukot joutuivat sekasin pakenewan wäestön kanssa, nousi kauhistus korkeimmalleen. Ei pysynyt enää mitkäänlainen järjestys woimassa. Tiet suupuiwat tyhjänään. Heikompi sortui wäfewämmän alle. Ei ollut enään mahdollista päästä katoksen alle tahi hankkia mitään ruoka-ainetta. Näl-

kään ja wiluun nupuiwat ihmiset joukottain maantien wiereen tahi päälle; juhdat kelliistyiwat aisoissaan, ja jälestä tulijat ajoiwat ja astuiwat kuolleiden ruumiiden poikki kunnos wuorostansa waipuiwat uusien pakolaistulwien jalkoihin. Ja tämmöisen näön tarjosi 10 peninkulman pitkällä matkalla koko tie Filippopolin kaupungista Hermanlin kaupunkiin saakka. Joka tätä häwityksen kauhistusta ei ole nähnyt, se ei sitä woi edes kuwitella, joka sitä on nähnyt, sen on mahdoton sitä sanoin selitellä. Sodanaikaiset sanomalehdet laweasti siitä puhuiwat, mutta sitä luettiin ainoastaan niinkuin jotta hirwittämää juttua waan, jonka todellisuutta ei otettu ajatellakseen. Näin kuwaa yllämainittu suomalainen wäapelimme näkemänsä:

Tammikuun 22 p. alkoi marsši Filippopolista Adriano-poliin päin. „Tie ja tienwieret oliwat hirwittävän kauheita; niissä nähti oikein kaikessa kurjuudessaan häwityksen ja kauhistuksen kuwaus. Siellä loikkoeli miesten, naisten ja lasten ruumiita, kuin myös härkain, hewosten, aasien ja kaikenlaisten elukkain raatoja. Waatteita, matrassveja, peitteitä ynnä muuta tawaraa oli heitetty pitkin tietä ja jotkettu lofaan. Särkyneitä kärkyjä ja kaikenlaisia talouden tarwikeluja oli wiskattu ympäri, pitkin tienwierustoja. Pienet kapolalapselkin kaikessa wiattomuudessaan lepäsivät kuolleina lumihangella, joita äidit oliwat nälästä, wilusta ja epätoimosta näänthneinä, itsekin kuolemanpyörryksissä, tyköänsä heittäneet“.

Olemme wähän nähneet mimmoinen on sotamiehen tila sodassa; tässä näemme mimmoinen on sen wäestön kohtalo, joka joutuu sodan jalkoihin. — „Tosiaanfin kauheampi Jerusalemin häwitystä“, lisää kertoja.

Marsšimista festi kyllä vielä meidän reippaille uroille,

mutta warfinaiset waiwat oliwat lopussa; enemmiten lämmin ilma, hyvät höfijat, joskus monipäiwäiset lewähdykset. Näin saawuttiin Tammikuun 28 p. Adrianopolin suureen kaupunkiin, jossa oltiin Helmikuun 6 p:ään ja Helmikuun 24 p:nä jouduttiin wihdoin San Stefanoon Mustan-meren rannalla ja melkein Konstantinopolin muurien juurella. Siellä 3 p. Maaliskuuta pidetyssä paraatissa ilmoitti ylipäällikkö S. K. K. Konstantin Nikolajewitsch, että rauhanliitto samana päivänä oli allekirjoitettu. Sopii käsittää millä äärettömällä ilolla sotajoukot ottiwat vastaan sanoman tästä rauhasta, jonka heidän urholisuutensa oli niin loistawaksi luonut.

Mutta mitä vanhastaan on tunnettu, että sotamies paremmin kestää suurimpia waiwoja ja kärsimisiä, silloin kuin joka hetkinen waara ja vaihtelu pitää hänen henkensä ja hermonsa äärimmäisessä pinnistuksessa, kuin toimetonna leirisä wirumista, se nytkin käwi toteen. Ruumetaudit rupefiwat woittamaan näitä rautaisia ruumiita, joita ei wilu eikä nälfä eiwätkä muut matkan waiwat woineet murtaa. Kotiikäwä tietysti niin ikään pääsi walloilleen, kun työ oli tehty ja kunnialla tehty. Sitä warfin wähän liewitti ajan pitkään nuo hämmästyttävät olot, kun Suomen sotamies nyt vapaasti kuljeskeli Konstantinopolin kuluksia katuja, joihin hänenkin miekkansa oli pääsön ankaissut. Mutta koska piti kotiinpääsön ajan tulla, siitpä ei ollut mitään tietoa tuskin toivoakaan isoon aikaan. Miehet synkistiwät ja sairashuone yhä täyttyi.

Warfin odottamattomasti kaifui kuitenkin 21 p. Huh-tikuuta sanoma: „Saamme lähteä kotiin“. Ei tarwinne kukaan olla epäilyksessä siitä että kaiffi joutuivat ihastuksen hurmeeseen. Mutta raskaalta tuntuu kun meille kerrotaan, että 23 kowin sairasta täyttyi jättää wieraasen maahan.

Mikä oli syy siihen, että meidän kaartipataljoonamme päästettiin kotiin paljoo ennemmin kuin kaartikunta yli-
päänsä? Syy siihen oli se, että Englanti, kadehtien Wenä-
jän voittoja, ja pitäen rauhan ehdot itsellensä eduttomina,
uhkasi ruweta sotaan Turkin puolesta, joll'ei näitä ehtoja
muutettaisi. Wenäjän Keisari tietysti ei woinut suostua sii-
hen, että Englanti sokaantui rauhantekoon, kun se ei ollut
sotaan osaa ottanut, ja sentähden täythy Wenäjän uudestaan
pukeutua sotatamineisiin, tällä kertaa sellaista wihollista
wastaan, joka saattoi uhata Suomenkin maata. Täythy siis
täälläkin ruweta joihinkuihin puolustustoimiin, ja arweltiin
panna ruotuwäki jaloille. Harjoittajiksi näille aiotuille pa-
taljoonille, ja ottamaan osaa oman maansa puolustukseen kut-
uttiin nyt Suomen kaartipataljoona kotia. Huhtikuun 22 p.
tarfasti ylipäällikkö pataljoonan, kiitti sitä, lausuen: „Suo-
men tarff'ampujat! te olette nyt tapelleet yksissä riweisissä
Wenäjän kaartijoukkojen kanssa, ja aina näyttäneet urhoollista
ja miehuullista soturin kuntoa. Siis, kiitos teille, pojat, pal-
weluksestanne ja onnea matkalle kotimaahanne!”

Samana päivänä vielä astuttiin laivaan ja saawuttiin
Odessaan, jonka porwarit pitivät pataljoonalle kunniapäiwälli-
set ja muutenkin osoittivat ystävällistä mieli-alaa. Touko-
kuun 7 p. tarfasti, terwehti ja kiitti jalosti pataljoonaa Pie-
tarissa S. R. Majesteettinsa, joka jo syntympäiwänänsä oli
korottanut pataljoonan „wanhaksi kaartiksi” urhoollisuudesta, ja
Toukokuun 8 päivänä kiitti Majajoen yli se juna, joka toi
meidän kauan kaiwatut, rakkaat sotamiehemme jälleen isän-
maahan.

Että tämä isänmaa yleisesti käsitti heidän toimensa
tärkehttä ja kunniaa, se käwi selwille siitä ilosta, jopa in-
nostuksesta, millä pataljoonaa vastaanotettiin Wiipurissa, jo-

hon pariksi tunniksi pyhädyttiin ja Helsingissä, minne pataljoona toisena päivänä saapui.

Kaukana kodin rannoilta olivat Suomen miehet taistelleet, tosin ei isänmaan puolustukseksi, jos niin tahdotaan väittää. Mutta isänmaan pyhimpien etujen puolesta olivat täälläkin taistelleet ja henkensä heittäneet Suomen pojat.

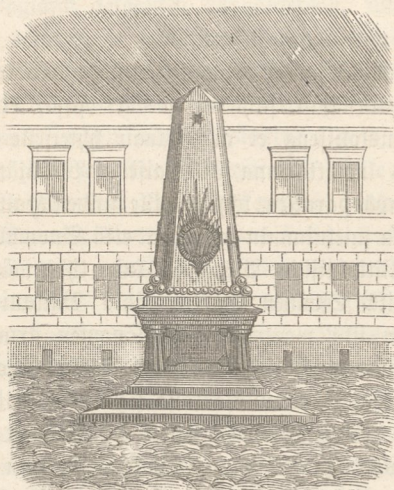
Sillä millä woipi Suomen kansa puolustaa ominaista asematansa Venäjän suhteen, jos ei sillä, että se osoittaa itsensä uskollisena ei ainoastaan yhteiselle Hallitsijalle, vaan myös luotettavana liittolaisena Venäjän keisarikunnalle. Sitenpä paraiten käy selville niiden Hallitsijain hyvä viisaus, jotka mieluummin tahtoivat että Suomalaiset olisivat onnellisina liittolaisina Venäjälle kuin tyytymättöminä alamaisina. Eikä Suomen kaartin lähtö Balkanin sotaan todista mitään sitä vastaan, että Suomen armeija on käytettävä Suomenmaan puolustukseksi, koska Suomen kaartia ainoastaan kaartikunnan osastona siellä käytettiin. Ne laakeriseppeleet, joilla Suomen naiset kaunistivat pataljoonan lippua tulivat sille siis samalla oikeudella kuin ainakin sille lipulle, joka on johtanut isänmaan puolustajat kunniaksaasen voittoon tahi kuolemaan.

Tähdestä sydäimestä yhdistyy sentähden koko isänmaa niihin sanoihin, joilla pataljoonan päällikkö Mustalla-merellä annetusja päiväskysä puhuttelee pataljoonaa.

„Sotilaat! jokainen teistä voi jalolla ylpeydellä muistella kovia aikoja, jotka ovat kuluneet, kärsimisiä ja puutteita, joita olette kestäneet ja waiwoja, joissa olette olleet.

Tulevaisuus ja historia on pitävä kiitollisessa muistossa niitä miehiä, jotka nykyisessä sodassa ovat kannattaneet Suomenmaan ikinvanhaa sotilaskunniaa".

M. M.

Suomen kaartin kasarmipihaan pystytetty muistopatsas.

Paikkarin torppa.

Tuolla Uudenmaan läänin läntisellä rajalla on syrjäinen Sammatin kappeli. Kappeli ei ole iso. Puolessa päivästä olet astunut sen halki idästä länteen taikka etelästä pohjoseen. Jos lähdet kappelin itäiseltä rajalta pitämään lännen ilmaa kohti, niin olet tuokiossa kappelin keskustassa, jossa kulkusi pitää Niemen, Ruskalan, Leikkilän ja Haarijärven kyläin läpi. — Kauniissa maisemassa nuo kylät! — Tuolla ja täällä näkyh pieni, ruohorantainen järvi, jota tuoreet niityt ympäröivät. Niittyin takana näet wietäwillä rinteillä kauniita wiljawainioita ja niiden keskellä talojen rakennukset. Takimmaisna, taiwaan rannalta näkywät korkeat, kallioiset tahti metsää kasvawat kulkulat.

Ruuhella pääset Leikkilän kylästä Walfjärwen poikki Haarijärwen kylään. Ei ole tämääkään järwi iso. Mutta kaunis, ruohorantainen — paikoin kaswawain peltoin ja niittyin, paikoin taas iloisten lehtojen tahi wakawan hawumetsän ympäröimä — on kalainen Walfjärwi. Tuolla ja täällä on metsän rinteessä järwen rannalla mehewäheinäinen ja marjainen aho, josta kuuluu karjankellon tuttu kalina. Järwen pohjoisessa päässä on Koskiston korkea mäki. Mäellä kasvaa komeita petäjiä, joissa käi kesäaamun kirkkaudessa ja illan sulossa kukkailee. Etelän puolella taas pistää sywään mantereeseen Peränforwen lumpeinen lahti; siinä wesi-lintuin lempipaikka. Kesellä järweä on mykewä, kesametsää kaswawa saari; saaresta soi wirkeä, sata-säwelinen kesälintujen laulu.

Järwen läntisellä rannalla näet lähettäin kaksi wähäistä torppaa. Toisessa niistä — tuossa, joka korkeain koiwujen wälistä näkyy järwelle, — on moni pitkämatkaisempikin ennen meitä käynyt. Suunnatkaamme mekin sinne kulkumme.

Rannasta wiepi polku niithyn poikki ja pienen pelto-kappaleen laitaa pitkin ylös mäelle, jolla torpan yksinfertaiset rakennukset owat. Porraspuuta myöten pääset matalan, sammaltuneen kiviaidan yli pieneen puutarhaan, missä näet muutamia hedelmäpuita kaswamassa. Puiden takana on matala, wanha ja rapistunut, tuohikattoinen asumus.

Ei ole asumus awaran awara. Pienestä eteisestä astut matalan owen kautta wähäiseen pirttiin, johon walo pääsee kolmesta pienestä lasista, mitkä torpan emäntä ulkoapäin peittää yksinfertaisilla affunaluukuilla, kun jäätävä wiima talwisin käy seudussa. Pirtin permanto on tehty jykwistä, honkaijista lankuista. Mielkein keskellä permantoa on pieni luukku, joka sulkee kuopan, missä owat torpanwäen wähät

peruna- tai nauriswarat. — Noesta ja vanhuudesta mustunut katto on kauniisti tehty lohenpurstolle. Nurkassa on iso, vanhanaikuinen muuri. Lähellä kattoa näet päre- ja leipäorret. Mutta pitkiä seinäpenkkiä ei enää pirtissä ole, jykewä pöytä niiden yhdyntäpaikan edessä sekä yksinkertainen rahi eli lauitsa pöydän edessä ovat niinkään pois. Tietysti ne ovat aikanaan kuuluneet pirtin sisustukseen, mutta uusi aika ja uudet tavat lienewät pakoittaneet nämät Suomalaisen pirtissä niin tutut huonekalut väistymään uudemman aikuisien huonekaluin tieltä pois. — Pirtissä näet nykyään pari sänkyä, kaapin, pöydän, muutamia tuolia, waimowäen ja miesten työkaluja sekä taloudessa tarpeellisia astioita. Mutta lämpimältä ja kotoiselta tuntuu vieläkin tuo matala pirtti. Kun astut siihen pyhäpäivänä, jolloin pirtti on huolellisesti siistetty ja torpan asuasteen olemuksessa asuu rauha ja lepo, silloin tunnet itsessäsi miltei halua jäädä sinne ainaksenkin asumaan, siellä syrjästä katsellaksesi maailman lewotonta hyörinää. — Eteisen perässä on pieni kamari; nähtävästi on se vasta myöhemmin syntynyt siten, että eteiseen on väliseinä rakennettu.

Asuinrakennuksen edessä on pieni, vihanta pihamaa. Sen oikealla siwulla näet hiirenpankille rakennetun aitan; warsin vanha siis sekin. Toisella pihan siwulla taas on yksinkertainen waja ja sen takana ometta sekä lato. Ulkokuoneiden takana kasvaa komeita koivuja, joiden latwat tuulesa wienosti suhisevat.

Pihamaan takana on wiettämä, päivänrintainen pelto, pellon alla niitty, niityllä kirkas lähde. Salki pellon wipolku lähteelle ja siitä edelleen niityn laitaan kankaalle, jossa se haaraantuu kahdeksi. Toista haaraa kulkee torpanwäki sunnuntaisin asumattoman männikkökankaan yli kirkkoon ja

sieltä, jumalanpalveluksen loputtua, jälleen kotiinsa. Toinen haara taas wie läheiseen Haarijärwen kylään. Sitä pitkin on köyhä torpan isäntä astunut monta raskasta askelta matkanaan kruunupuustelliin, minkä alle torppa kuuluu, päiwätyöhön tahi työnansiolle ja sieltä jälleen illan tullen palannut wäshneenä pieneen kotiinsa. Sitä owat myöskin torpan lapset monet kerrat kepein jaloin rientäneet kylään, milloin wieden marjatuohista, milloin kalaraksia kylän emännille, milloin taas muussa asiassa, tahi sunnuntai-iltoina, kirkkovaatteisiin, puettuina, mennäkseen pyhäkouluun taikka kylän nuorison leikkeihin, ja palanneet taas iloisina kotiin kertomaan äidille, mitä kylässä oliwat nähneet ja kuulleet.

Mitäpä sitten? Onhan niitä Suomessa järviä tuhansittain ja niiden rannoilla pieniä torppia, joiden köyhät asukkaat sitkeästi ja rehellisesti ponnistelewat toimeentulonsa puolesta. — Onpa kylä. Mutta tämä torppa Walfjärwen rannalla on kumminkin Suomen tuhansista torpista merkittävin, sillä se on Paikkarin torppa. Sen matalassa pirtissä on syntynyt ja lapsuutensa päiwät elänyt se mies, jonka täyttäessä kahdeksannentoista ikävuotensa koko Suomen kansa viime Huhtikuussa werrattoman yksimielisesti rienä wietettämään juhlia, siten osoittaaksensa kiitollisen ilonsa pitkän, ahkeran ja rakkaudesta runsaan ihmiselämän siunausta tuottawasta waikutuksesta. Paikkarin torpasta on kotoisin se mies, jossa Suomen kansa paremmin kuin kenesäkään muussa on tuntenut ja tunnustanut alkuperäisen kansallisen luonteensa, hän, Elias Lönnrot, joka niin taitawasti ja rakkaasti on kokonaisuiksi walanut suomalaisen kirjallisuuden parhaimmat alkuaineet, nim. Suomen kansan runouden sekä koko kansan tajuaman kirjakielen.

„Kempeä luonnotar ei valitse lemmikkiänsä säätyyn katsoen, vaan pistää monesti aatelikirjansa, oikean jalouden lahjafirjan, senkin lapsen kapaloihin, joka ensi-uniansa makoilee matalan mökin karstaisen kirkkivirren alla“ — sanottiin Olioppilaskunnan Elias Lönnrotin kunniaksi wietetyssä juhlassa. — Eipä tosiaankaan! — Suuri syntyi, ylhäinen suku, siwistynyt lapsuuden koti, vanhemmilta saatu riittävä aineellinen kannatus, nepä woiukkaat auttajat kohottamaan eteenpäin pyrkivää nuorukaista laajasti waiwuttamaan ja siunausta tuottamaan asemaan. Mutta monta on miestä kohonnut Suomen mökeistäkin. Mökissä on syntynyt suomenkielisen kirjallisuuden isä, Agricola, mökistä owat kotoisin Kiwi ja Oksanen nuo kaikki rikaslahjaista runoilijata, jotka suomenkielistä kannelta owat niin kauniisti ja suomalaisesti helähtäneet. Eipä kyllöä korkeampi ollut sekään maja, missä syntyi pohjoismaiden suurin runoilija, Runeberg, eikä sekään asumus, joka soi suojan suomalaisten kansain alkuperäisten syntymäseutuun suurelle etsijälle, Suomen suwun wertailewan kielitieteen isälle, Castrénille, hänen lapsuutensa päiwinä. Ja useat muut miehet, Suomen köyhissä, mataloissa majoissa syntyneet, owat uhranneet elämänsä uutteran työn kansansa hyväksi ja kunniaksi. — Paljasta pääsi, kansalainen, kun astut syntymämaasi mataliin majoihin! Aluu, näet, niissäkin kansalaisia, jotka, käydessään ankaraa taistelua nälkää ja kurjuutta vastaan, pyrkivät kohottamaan itsiänsä opissa ja walistuksessa ja jotka owat alttiit antamaan parhaansa, mitä antaa woiwat, isänmaansa ja ihmiskunnan palvelukseen. Kunnioita kansalaisina Suomen mökikäisiäkin! Heidän joukostaan on epäilemättä wastedeskin astuwa näkhywiin monta henkilöä, joiden töitä Suomen kansa, kiitollisna niiden tekijöitä muistaen, on hyväksseen käyttävä.

Juonnollisuuden ihmeellisyys.

Owathan nuo kaks päällekirjoituksen sanaa yhtä vastakkaiset kuin esim. „pakkasen kuumuus“. Sopiiko noin siis ollenkaan sanoa?

Kaikki, mikä luonnonlakien mukaan tapahtuu, on luonnollista; ainoastaan ylliluonnolliset tapaukset — sellaiset, joita ei saada selittää tavallisten luonnonlakien mukaan — ovat ihmeellisiä, ovat ihmeitä. Taiwaantappaleet ovat saaneet alkunsa sekä liikkuvat, loistavat ja häviävät luonnonlakien mukaan; ihmiset, eläimet ja kasvit syntyvät, kasvavat ja kuolevat niinkään niiden mukaan. Kaikki tuo, ynnä paljo muuta, on siis luonnollista, — eikä siinä, joka on luonnollista, ole mitään ihmeellistä; eikös niin?

Olkoon.

Mutta ihminen pitää ihmeellisenä monta sellaistaakin seikkaa, jotka eivät ole niinkään ihmeelliset kuin ne, joita hän sitä vastaan pitää aivan luonnollisina. Metsäläinen kummeksii, kuinka paperipalasta — johon, näet, on jotakin kirjoitettu — saa muiden ihmisten ajatuksista tiedon; waan hän ei ollenkaan ihmettele sitä, miten hän itse saattaa muille ajatuksensa ilmaista. Jokainen oppimaton ei saada kyllin ihmetellä sananlennätintä ja sitä, miten sana siinä kulkee silmänräpäyksessä; waan harwapa heistä senwuoksi suuresti ihmettelee salamaa ja sen kulkua.

Mitä oikeastaan ovat ihmeellisemmät: kirjoitustaito ja sananlennätinlaitos, waiho puhumisen taito ja salama? Edelliset ovat ihmisten keksimiä, tehdyt jälkimmäisten perustalla, samoin kuin ihminen rakentaa kartanoita ja linnoja, kyliä ja kaupunkoja, kun luonto ensin on valmistanut maan perustukseksi sekä puut ja kivet rakennus-aineiksi. Hätkös walmiista aineista wahwalle perustalle on rakentaa; perustuksen laittamisessa ja aineen hankkimisessa sitä vastaan miestä kysytään.

Esimerkkinä mainitut kirjoitustaito ja sananlennätinlaitos ovat siis yksinkertaisemmat kuin puhumisen taito ja salama, waiikka edellisiä ihmeellisempinä pidettäisiin. Waan kun jälkimmäiset ovat luonnollisia asioita, niin edellisten tähty olla vieläkin luonnollisempia.

Luonnollinen? Mitä se on?

Joku näkee kukan maassa kaswawan ja kysyy: „Mistä tuo kaunoinen, herttaista lemua lewittäwä kaswi tuohon on ilmestynyt?”

„Se on siinä kaswanut“, wastaa toinen.

„Kaswanut? Mitä se merkitsee?”

„Se on, että se ottaa maasta ja ilmasta, mitä se tarvitsee, ja tulee siten suuremmaksi“.

„Kuinka se saattaa tapahtua?”

„Jhan luonnollisesti; etkö sen wertaa hymmärrä!”

„En minä hymmärrä. Mitä luonnollisuus on?”

„Se on . . . hm, tuota en ole tullut ajatelleeksi“.

„Wai niin. — No, mutta mistä on tuo kaswi saanut alkunsa?”

„Siemenestä tietysti“.

„Mistä sen siemen on tullut?”

„Toisesta samallaisestä kaswista“.

„Mutta mistä ensimmäisen kasvin siemen on tullut?”

„Se on luonnollisesti muodostunut”.

„Taas luonnollisesti! Mitä se luonnollisuus nyt sitte on?”

„Sitä en osaa sanoa”.

„Entä, mistä maa, josta tuofin kasvi kasvaa, on al-
luaan?”

„Tuli ja wesi owat sen muodostaneet”.

„En tshyhykkään, miten ne owat maan ja kaikki muut
taiwaanlappaleet muodostaneet; sillä tiedän jo eunnalta siihen
saawani vastauksen: „luonnollisesti”, saamatta mitään sel-
witystä siitä sanasta. Waan mistä tuli ja wesi owat al-
luaan? ja ilma? ja koko tuo ihmisjärjelle käsittämätön, mit-
taamaton avaruus eli tshhyys?”

„Jksi hullu saattaa tshyhyä enemmän kuin yhdeksän wii-
sasta wastata”. — — — — —

Ihmisthyö jakaantuu hywin moniin, toisistaan aiwan
kauas eroaviin haaroihin, ja toisen ihmisen olisi ihan mah-
doton tehdä sitä, mikä toisesta on mitä yksinfertainta. Kor-
keasti-oppineelta tohtorilta saattaisi esim. kyntäminen käydä
jotenkin waikeasti, ja päinwastoin taitawalta kyntäjältä ei
kenties esim. tohtorin wäitöskirjan tekeminen juuri helposti
sujui. Niin, kenties; sillä warma ei se seikka ole. Se,
näet, mikä yhdelle ihmiselle on mahdollista, ei tavallisesti
ole mahdoton toisenkaan oppia, warsin kun lapsuudesta
asti harjoittaisi. Niinpä päinwastaisissa oloissa olisi tohto-
rista saattanut tulla kyntäjä ja kyntäjästä korkeasti-oppinut
tohtori. Mahdolliseksi sopisi ajatella yksin sitäkin, että sama
henkilö olisi sekä tohtorina että kyntäjänä. Kukaan ihminen
ei myöskään osaa tehdä mitään sellaista työtä, jota joku

toinen ei kykenisi tekemään yhtä hywin ehkäpä paremminkin; sillä „kyllä wertoja maassa on“. Warsinkin kykenee moni tekemään sitä, jota on nähnyt jonkun toisen tekewän. Tällaista ihmisen töiden „apinoimista“ osaa yksin apinakin.

Mutta nerollisinkaan ihminen ei pysty tekemään, ei matkimaankaan, yhtään ainoata sellaista esinettä, joita hän kyllä näkee luonnonlakien mukaan valmistuwan lukemattomiatkin, ja joita hän siitä syystä pitää ihan luonnollisina. Niin, mitenkä osaisi ihminen tehdä, kun hän ei edes tiedä sitä, mikä tarkoitus joka osalla jossakin luonnonlakien mukaan valmistuneessa esineessä on; kun hän ei tiedä, mikä tarkoitus hänen oman ruumiinsa — sitä vähemmän sielunsa, henkensä — jok'ainoalla osalla on; kun hän ei kaikkia luonnon-esineitä edes tunneksaan! Ihminen tuskin osaa valmiita luonnon-esineitäkään sovitella samallaiseen järjestykseen kuin luonto ja antaa niille ihan „luonnolliselta“ näyttävää asentoa sekä asemaa. Jos hän taas kuuaa luonnon-esineitä ja onnistuu ne saamaan sellaisiksi, että ne näyttävät luonnollisilta; tai jos hän puhuu joidenkuiden kanssa-ihmistensä sielun-ominaisuuksista ja onnistuu ne pääpiirteissään selwittämään niin, että toiset saattawat sen johdosta puheena olawat ihmiset ainoastaan tuntea, niin hän on jo — taide-niekka, ja hänen teoksensa pidetään ihmeellisinä, kun sitä vastaan hänen kuvaamiensa esineiden tai olentojen vaiheet ja omituisuudet pidetään aiwan tavallisina . . . sentähden kun ne seikat owat — luonnollisia.

Mitä luonnollisuus siis on?

Ihmiseliseltä kannalta katsoen on luonnollisuus oikeastaan ääretön, käsittämätön ihmeellisyys; aiwan yksinkertainen järjestyks — jollaiseksi ihminen mielellään luonnollisuuden otaksuusi — on se ainoastaan luonnon Tekijän, luonnonlakien

Perustajan, luonnon oikean Herran edessä, sen Herran, jonka edessä ylliluonnollisuuskin on aiwan luonnollista. Hänestä luonnollisuus on niin yksinkertaista, että Hän sallii tekonsa-
 fin, ihmisen käyttää useita luonnonlakeja oman tahtonsa mu-
 kaan, joka on tosiaankin ihmeellistä, eikä ihminen siis syhyttä
 sanoakkaan nerokkaimpia töitään ja keksinnöitään ihmeiksi; sillä
 ne ovat todella ihmeitä hänen töiksensä, waikkapa ne luon-
 non Tekijän töihin verrattuina owattin — ei mitään. Ja
 koska ihminen saattaa luonnonlakejakin käyttää palvelukseensa,
 niin hän ei siis syhyttä itseään sano luonnon herraksikaan.
 Waan ajatellaamme vähäsen, millainen ihmisen luonnonher-
 raus on. Köyhä mökkilläinen saattaa suuren kartanon pellon
 fulmaan saada kylvää vähä elatus-aineita itselleen, ottaa
 sen metsästä risuja, niittää niittymäestä lehmälleen heiniä,
 käyttää talosta hewosta tarpeihinsa j. n. e. Waan häntä ei
 tällaisista syistä toki kukaan erehtyne pitämään mainitun
 suuren kartanon herrana. Samaten myös kullakin „kansan
 sywimpiinkin riiveihin“ kuuluwalla henkilöllä on walta käyt-
 tää hywäksien waltakunnan lakeja ja kaikenlaisia yleisiä lai-
 toksia; hänellä on — jopa wihdoin suurissa määrin meillä-
 kin — „awoinna tiedon meret aawat“, ja monenlaista muuta
 hywää hän saa kansalaisena ja yhteiskunnan jäsenenä nau-
 tita. Mutta kenkään ei häntä kuitenkaan kunnioita sen wal-
 takunnan hallitsijaksi, jossa waltakunnassa hänellä näin suu-
 ria etuja ja suuri walta on. Ja aiwan yhtä vähän ihmistä
 sopii luonnon herraksi sanoa. — Katsellaamme tätä vielä
 toiseltakin kannalta. Jos ihminen harjoittamalla tottuu jo-
 honkin, joko hywään tahi — miten useammin tapahtuu —
 pahaan tapaan niin, ett’ei hän saata sitä enään poistaa,
 waan joutuu tawan waltaan eli sen orjaksi, niin sanotaan,
 että tällainen tottumus on muuttunut ihmisen toiseksi luon-

nosji. Tällä siis oletetaan, että ihmisen luonnolla on näin mahtawa valta hänen ylitseensä, wieläpä mahtawampikin kuin totutetulla tavalla, miten sananlasku: „luonto voittaa harjoituksen“ todistaa. Jos siis ihminen ei ole edes oman luontonsa herra, waan se päinvastoin hänen herransa, niin kuinka hän koko luodun luonnon herra saattaisi olla?! Tosin ihminen voi luontonsa voittaa, jos hän on lujaluontoinen; saattaahan esim. pikainen „hillsitä luontonsa“. Tätä oman luontonsa voittamista ihmisen on juuri koettaminen; muuten joutuu hän yhä enemmän oman luontonsa ja ympäröiwän luonnon valtaan, s. o. synnin valtaan, koska luonto on turmeltu. „Synti wäijyy owen edessä; waan hallitse sinä häntä“. Mitä enemmän ihminen voi omaa luontoansa hallita, sitä suuremman wallan saawuttaa hän myös ympäröiwän luonnon yli, tahi, miten Sokrates, kreikkalainen wiihas, sanoo: „sitä lähemmä hän tulee Jumalaa“, joka on luonnon kaiffiwaltias Herra. Sellaisena hän myös saattaa Jumalan määräyksen mukaan „wallita kaikki, jotka maalla liikkawat“ sekä käyttää yhä useampia luonnonlakeja hywäkseen.

Ihmisen herraus luonnon ylitse on siis aiwan pieni; waan jonkunmoinen syy hänellä kuitenkin on itseänsä luonnon herraksi sanoa. Jos hän siksä nimittää itsensä kunnioituksella sitä Herraa kohtaan, joka hänelle sellaisen woiman ja wallan on antanut, sekä muistaen, missä mitättömässä suhteessa hänen herrautensa Antajan herrauteen on, niin hän ei silloin siis tee wäärin. Mutta jos hän röyhkeydessään unohtaa luonnon oikean Herran ja ajattelee: „minähän tässä herra olenkin“, — mitä sanoo hän, ja mitenkä hänen käy, jaksan hyödyt luonnonlait raukeawat, luonnollisuus loppuu ja yli-luonnollisuus alkaa? . . .

„Suuret ovat Herran työt“.

„Sinä olet kaikki taitavasti säätänyt“.

„Ihmeelliset ovat Sinun tekosi; sen minun sieluni kyllä tietää“.

E. T.

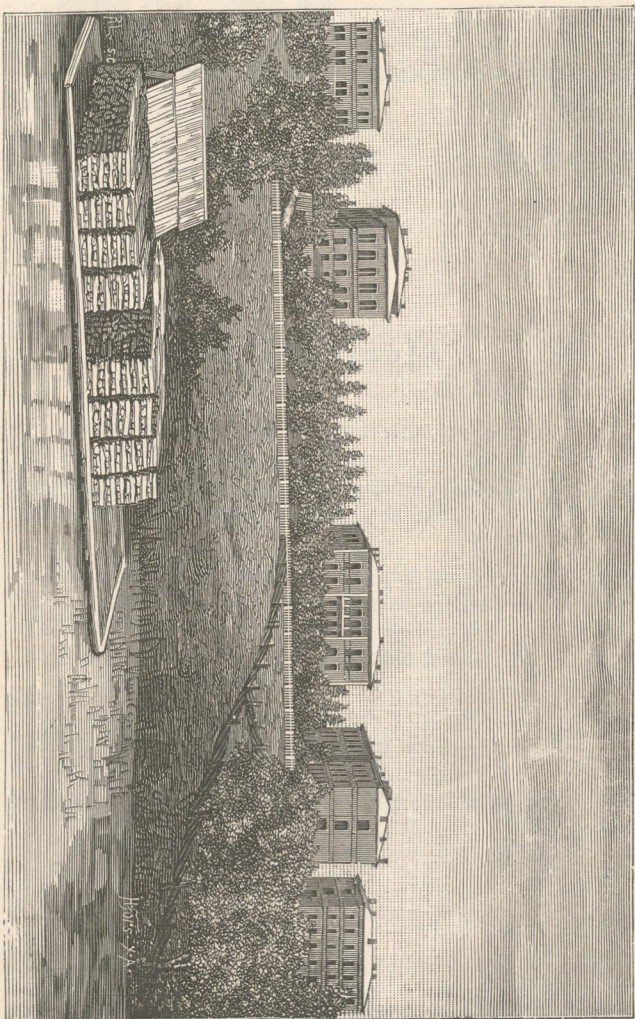
Nimipäivälahja.

Jospa kuningasten kullat minun hallusiani ois',
 Tai jos oisin taidenieikka, jonk' ei wertaa löytää woi',
 Lahjan, jota laittamahan muut ei pystyis', laittaisin,
 Nimipäivänäi' sen Sulle, armahani, antaisin.

Mutta warani ja taiton' ovat tyhjän werta waan;
 Niistä siis ei synny suurta nimipäivälahjaakaan. —
 Mitä muuta mulla olis'? Sydän toki kenties lie?
 Ei! Ei sitäkään nyt ole, — kun jo aikaa jait sen sie.

Onhan mulla toki Sinun sydämesi . . . mutta, oi!
 Millään ehdolla en sitä kuitenkään ma antaa woi,
 En, en, waikka tarjon' olis' suurin taito, rikkaus!
 Lahjaks' siis ei synny Sulle muuta kuin — tää kujerrus;

E. T.

Synästhylin undet feminaritafenuuffet.

Musia Rakennuksia.

1. Jyväskylän Seminaari.

Jarwinaisella anteliaisuudella on Suomen hallitus kustantanut Jyväskylän seminaarille uudet komeat rakennukset, joista osa jo valmiina tarjottuunsa käytetään ja toinen osa on ennen pitkää valmistuwa. Ensimmäinen oikalle kuvasamme nähtävä rakennus sisältää naisjohtajan, opettajattarien, ja nais-sisäoppilasten asunnot sekä lasten seimen ja sairashuoneen. Tämä kolmekerroksinen huoneus on 97 jalkaa pitkä ja 56 jalkaa leveä. — Toinen rakennus on naisseminaarin päärakennus, jossa on juhla- ja rukous-sali, naisseminaarin luokahuoneet, tyttömallikoulu ja mallikoulun johtajan asunto. Tämän rakennuksen pituus on 112 jalkaa ja leveys 72. Päärakennuksessa on sangen leveä järjestelmä ilmanvaihtotorvia, sekä polttopuitten nostamiskoneita ja vesijohto. Näitten piirustus, jonka oli tehnyt yleisten rakennusten ylläpito, hyväksyttiin Toukokuun 29 p. 1879, jonka jälkeen työhön ryhdyttiin Kesäkuun 3 p:nä samana vuonna ja ne vihittiin tarjottuunsa Kesäkuun 15 p. 1881, jolloin naisosaston päärakennuksen juhlasalissa lukuvuoden lopputoimitukset pidettiin, jolloin myös alkoi seuraawat päivät kestävä Suomen viides kansakoulukokous ja näyttely.

Kolmas rakennus on johtajan asunto, jonka alikerroksessa on huoneita kirjastoa warten ja mies-sisäoppilaitten asuntoja. Yläkerros on seminaarinjohtajan asunto. Tämä rakennus on 95 jalkaa pitkä ja 65 jalkaa leveä.

Seuraawat molemmat kolmikerroksiset rakennukset ovat miesosaston päärakennus, joka on 108 jalkaa pitkä ja 65 jalkaa leveä, ja poika-mallikoulun rakennus, joka on 75 jalkaa pitkä ja 65 jalkaa leveä. Miesosaston huoneuksessa on

myös juhlasali sekä erityinen työhuone. Nämät rakennukset tulevat tähtettäväksi syyslukukaudelta w. 1883.

Paitsi näitä kuvasjamme nähtäviä rakennuksia kuuluu seminaariin joukko muitakin: taloushuoneet, leipomarakennukset, laswihuoneet, paja ja ulkokuoneukset.

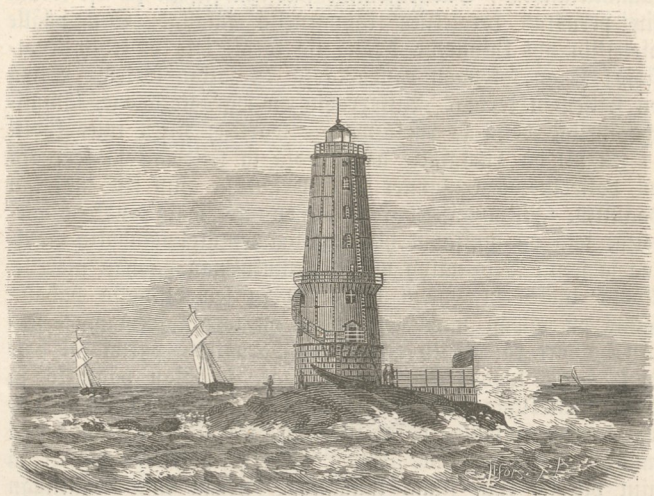
Naisosaston rakennuksiin on Keisarillinen Senaatti määrännyt 392,550 Suomen markkaa. Miesosaston kaitista rakennuksista, johtajan leipomahuoneesta ja ulkokuoneista nousivat kustannusehdotukset 351,110 markkaan, ja johtajan talon kustannusehdotukset 96,000 markkaan.

2. Bogskärin Majakka.

Sataneljättäkymmentä peninkulmaa Suomenmaan rajoja huuhtowat meren ja Laatokan järwen aallot. Sellaisessa maassa saattaa luonnollisesti odottaa meriliikkeen olewan hywin tärkeän, ja lukuisa onkin laiwasto, joka vuosittain kulkee Suomen satamoissa wieden ja tuoden tawaraa ja matkustajia paikasta paikkaan, yhdistäen meidän maamme kaukaisimpiin ulkomaihin. Mutta Suomen rannat eivät ole hyviä kulkea, mataluuksia ja salakaria on runsaasti wäijymässä kulkijan turwallisuuatta; pitää olla hyvät merikartat ja tarkka huolenpito niillä, jotka laivoja meidän wesiilämme ohjaawat. Maamme welwollisuus heitä kohtaan, jotka Wella-mon wetelälle wäylälle henkensä uskowat, kauppa- ja matkustaja laivoja kuljettaaksensa täällä usein waarallisella tiellä, on warustaa rantojamme merkeillä, joidenka mukaan päiwällä warmasti saattawat johtaa laivojen kulkua, majakoilla, jotka pimeinä, kolkkoina syksyönä osoittawat tien kulkijalle, wiitaten misä waaratta käy liikkuminen tariin ja luotoihin joutumatta.

Mutta sellaiset työt eivät ole aiwan helppoja, ja suuria kustannuksia waaditaan, ennenkuin niin pitkä rannikko, kuin meidän, on warustettu wilkkaalle merenkululle riittäwillä majakka-laitoksilla. Tänä vuonna on yksi sellainen laitos walmistunut ja on hiljakkoin juhlassisesti wihitty. To kolmannella kymmenellä vuosiluwulla, jolloin Ruotsin puolella rakennettiin eräs majakka Ahwenan merelle, huomautettiin,

että vasta sitte kun suomenpuoliselle Bogskär luodolle tuli toinen majakka rakennetuksi, ensinmainittuikin vastaisi täydellisesti tarkoitukseensa. Mutta Bogskärin luodot ovat aiwan pieniä ja niihin vaikea mitään pysyväistä rakentaa. Tyhdyttiin silloin majakan rakentamiseen muutamia peninkulmia sieltä olemaan Bogskärin saareen. Mutta parikymmentä vuotta myöhemmin asia uudestaan otettiin esille ja on siitä lähtien hierottu aina viime vuosiin saakka, siksi kuin kauan

hanhitun majakan rakennus wihdoin w. 1879 lopullisesti päätettiin. Jo 1872 vuoden waltiopäiwillä oli säädyt suostuntawaroista myöntäneet sanotun majakan rakentamiseksi 160,000 marffaa, waikka nyt, kuin asiata oli näin kauan wiiwytetty, tätä myöntymistä ei enää käytetty, waan päätettiin majakka rakennettawaksi waltion yleisillä waroilla. Kewäällä w. 1880 alettiin rakennustyö. Luoto, jonka päälle torni wihdoin rakennettiin, kohoaa ainoastaan 24 jalkaa weden pinnasta, niin että myrskyssäällä laineet wapaasti

laksaisewat sen korkeinta kohtaa. Se tiethsti melkoisesti wai-
 keutti työtä, ja tapahtuikin että syksyllä, kun kesän työt oli-
 wat päätetyt ja työwäki talweksi oli jättänyt luodon wasta
 seuraavana kewäänä palataksensa, myrsky oli wienyt mel-
 kein laikki, mitä sinä kesänä oli rakennettu, erään siwu-
 rakennuksenkin tarwe-kaluja warten, joka oli aiottu tulewan
 tornin wiereen. Tästä onnettomuudesta huolimatta kuiten-
 kin työtä seuraavana vuonna jatkettiin, wähän muutetulla
 suunnitelmalla. Siwurakennus jätettiin sifseen ja itse tornin
 tiwi-perustus korotettiin kymmenellä jalalla. Sen päälle
 asetettiin nyt kuluneena kesänä iso torni, joka on tehty Ruot-
 sissa; se on kokonaan raudasta ja 74 jalkaa korkea. Siinä
 on seitsemän kerta. Alkerrassa on warasto-huone, lämmi-
 tysaineita, wettä ja ruoka-waroja warten; sitten tulee kyökki
 ja sen yli on ruokasali, neljännessä ja wiidennessä kerrassa
 on palveluswäen asunnot ja kuudennessa asuu itse majakan
 päällikkö. Olimmäiseen kertaan on iso walaistuskone ase-
 tettu, joka on maksanut yli neljäkymmentäkolmetuhatta mark-
 kaa ja jonka walo näkyy neljän peninkulman päähän merelle.
 Koska luoto on hywin vähäinen ja sen pinnalla pahalla
 säällä on aiwan mahdoton liikkua on tornin kolmannen ker-
 ran ympäri rakennettu aitaufjella warustettu parwi tai bal-
 koni, jossa luodon harwat asukkaat, majakan päällikkö ja
 kolme palvelijaa saattawat astumista harjoitella. Kun as-
 tuu tornin huipulle, näkee siitä Bogskärin kolme luotoa eikä
 muuta maata mitään. Aawa meri yksin lewiää ympärillä
 niin pitkälle kuin silmä kannattaa. Itään kuin wantilaan
 owat sinne suljetut ne miehet, joidenka huoleksi majakan
 hoito on uskottu. Mutta hyvän palveluksen ne tekewät
 ohikulkewille laivoille säännöllisesti pitäen tulen wireillä yl-
 häällä tornissa pimeinä öinä, ja welvollisuutensa on Suo-
 men waltio täyttänyt rakentaessaan tämän luotettawan tun-
 nusmerkin tuonne Ahwenan meren luodolle, jonka ohitse
 kulkee suurin osa Pohjanlahden laiwastosta ja jonka salakariin
 moni laiva ennen on joutunut haaksirikkoon, waan josta nyt
 loistaa walo, joka pelastaa kulkijat waaraan joutumasta.

Kuusen alla.

„Armas Anna, huolet heitä!
Kaukomaille lähden pois.
Röyhhyys erottaapi meitä;
Mut jos sulhos kulta tois,
Nikkaus kaikk' esteet poistais,
Onnen tähti meille loistais.“

Niin hän lausui. Toivo hohtaa
Silmästä Antin, totinen.
Sama toivo häntä kohtaa
Katsehesta neitosen.
Anna uskollisin mielin
Hälle vastaa, hellin kielin:

„Katso kuusta wieressämme,
Miniaa se vihannoi;
Kuwatkoon se lempeämme,
Jot' ei talvi murtaa voi!
Mina olkoon, niinkuin kuusi,
Lempemmekin tuore, uusi!“

Antti läksi. Nuodet waipui
Njan wirtaan nopeaan,
Verkalleen waan onni taipui
Hälle suomaan lahjojaan.
Wihdoin kulta saatuaansa
Palajaa hän kotiansa.

Taas hän seisoo kulkulalla,
 Jossa kuusi kohoaa;
 Armaan koti rintaan alla
 Koivuun takaa pilkoittaa;
 Raipausta suloihinta
 Täynnänsä on Antin rinta.

Mutta kuusen pimennossa
 Leikki lapsi pienoinen.
 Antti lapsen katsannossa
 Huomaa säwyh Annasen,
 Tuntee kuni leimauksen
 Rummallisen aawistuksen.

Seti astui lapsen luoksi,
 Terwehti sen hoitajaa;
 Ujostelematta juoksi
 Poika vastaan tulijaa.
 „Mikä nimes?“ — „Antti“. — „Nainen,
 Kenen laps' on pienokainen?“

Hoitajalta lapsukaisen
 Antti vastauksen sai:
 „Se on poika Peltolaisen,
 Joka Annan tuolta nai.“
 „Annan! Koivulanko Annan
 Baiko toisen, Metsjärannan?“

„Koivulan. — Hän kauan wuotti
 Ensimmäistä sulhoaan,
 Uskollisna aina luotti
 Antin rakkauteen waan,
 Kunnes viimein kertoi maine,
 Että Antin kätki laine.“

„Niutuneena kuni kukka,
 Jonka myrsky kuihduttaa,

Surkastui nyt Anna rukka,
 Kantain tuskaa kauheaa,
 Raiken lohdutuksen hylkää,
 Itkien waan kuollutt' hylkää."

"Mika kumminkin tuo hoiwan;
 Annan murhe lieventyi,
 Rakkaudessa miehen oiwan
 Onni jälleen lähestyi;
 Mutta ensi lempi yhä
 Annilla on muisto pyhä."

"Anni jälleen onnellisna!
 Muisto uuden tuskan tois,"
 Antti mietti murheellisna
 Itseksensä, kääntyi pois;
 Ruusust' oksan taittoi vielä,
 Konjanaan ei nähty siellä.

B. F. G.

Susi.

Harva eläin lienee jo vanhoista ajoista ollut enemmän yleisen huomion esineenä kuin susi; sitä mainitaan usein vanhoissa saduissa ja kertomuksissa, ja jo lapsuuden ajoista ovat nykyaikankin ihmiset kuulleet siitä puhuttavan. Raikkiolla misä susia on löytnyt, ovat ne esihtyneet ihmisen leppymättömänä vihollisena; ja aiwan äskettäin ovat ne saattaneet liiaksikin surullisen maineen tuhotöillensä Vänsi-Suomessa. Sentähden ansaitseekin susi tulla tarkemmin tunnetuksi.

Tämän maan peto-eläimistä on susi ahneutensa ja rohkeutensa tähden wahingollisin ja lähinnä karhua myöskin suurin ja väkewin. Se on niin väkewä että se lammas suussa helposti ui jonkun wirran poikki tai hyppää aidan yli.

Se on tavallista koira paljon suurempi; täysikasvuinen susi on turvasta hännän nenään 5—6 jalkaa pitkä ja laivoilta noin 2½ jalk. korkea. Silmät ovat verrattain pienet ja winot, turpa pitkäweteinen ja paksu, pää silmäintakaa leveä, korvat terävät ja pystyt ja häntä tuuheakarvainen noin 1½ jalk. pitkä ja alaspäin riippuva. Karvaltaan vaihtelee susi vuoden aikoja myöten; vanhat sudet ovat talvella waalean kellan harmaita, enemmän tai vähemmän mustan puhuvia selältä ja hännältä, jonka pää aina on musta; rinta, watsa ja takasäärien sisäpuolet ovat waaleampia. Nuoremmat sudet ovat tummempia karvaltaan; pennut ovat alussa melkein mustia ja willakarwaisia; wähitellen ne kumminkin waalenewat ja tultuaan noin 2½ jalkaa pitkiksi ovat ne kellahtawan mustanharmaita; leuka ja suupielet mustat; hännän pää on niillä musta, joten ne helposti voi erottaa ketun pojista, joilla on walkea hännän pää.

Susi on enemmän tai vähemmän yleinen melkein koko Euroopassa paitsi suuren Britannian saarilla, joissa se on sukupuuttoon tapettu jo viime vuosisadalla. Parhaiten menestyy se kumminkin semmoisilla mailla, missä sitä on wäkeampi hätyyttää, niinkuin esim. laweilla, heinäisillä aroilla ja suurilla metsäisillä wuoriseuduilla. Ulkopuolella Eurooppaa on enemmän tai vähemmän erimuotoisia susia melkein koko Aasiassa, pohjoisen Amerikan ja Afrikan pohjoisosissa. Suomessa niitä on etelä Suomesta Vappiin saakka ynnä myöskin Ahwenanmaalla, jossa niitä viime vuosina on tavattu muutamia melkein mustia. Näiden arwellaan kuitenkin ainakin osaksi olewan sekalia koirasta ja sudesta.

Niinkuin edellisestä näkyy, on wäkeä huomata sudesta semmoisia tuntomerkkejä, joiden kautta sen warmaan voisi erottaa koirasta; päinvastoin löytyy muutamissa pohjoisissa maissa koiria, jotka ovat laikin puolin hywin suden näköisiä. Ainoaksi erottawaksi tuntomerkiksi jääpi siten waan se jo Vinnén huomauttama seikka, että koira pitää häntänsä wasemmalle ylöspäin kaaressa, jota vastoin se sudella riippuu aina alaspäin.

Suden ääni on melkein samanlaista kuin koiran ulwonta, yhtä vaihtelewaa, mutta vielä pitkäweteisempää. Nowilla

pakkasilla ja pyrhilmoilla sufi tavallisesti tulee laulutunnele. Myöskin kesällä antaa se äänellään tietoa itsestään pojilleen. Haukkua ei se kumminkaan osaa; waan ei koiratkaan pailotellen pohjoisemmissa maissa osaa haukkua.

Tähän katsoen ei olekaan outoa että useat oppineet pitävät koiria kesitytettynä susina, jotka ihmishoidon ja seksitiitojen kautta owat saaneet nykhyiset moninaiset muotonsa. Tätä luuloa tukee sekin seikka, että vielä nytkin owat koirat ja judet sekä niiden sikiöt hedelmällisiä keskenänsä waikka kuinka monessa polwessa.

Kesällä asuu sufi mieluummin tiheissä metsissä, joilla ja rämeillä sekä etenkin semmoisilla seuduilla, joissa löytyy mureksia. Olopaikkansa walitsee sufi kohta kiima-ajan jälkeen ja tekee siitä sitten pitempiä tai lyhempiä ryöstöretkiä eläkeensä hankkimiseksi; mutta jos sitä kowasti ahdistetaan, muuttaa se asuinpaikkansa.

Wanha koiras ja edellisen vuoden pennut, jotka owat naaras-sutta siihen asti seuranneet, eroawat siitä silloin lähtien kukin omalle haarallensa. Wanha koiras seuraa silloin etenkin meren rannikoita etsien hylkeen poikia. Syyskuun loppupuolella, jolloin suden pennut jo owat kykenewiä seuramaan emäänsä, johon kesän kuluessa wanha koiraskin on tavallisesti uudestaan yhthynyt, lähenee koko pesue enemmän ihmisajuntoja ja elää sitten enimmäkseen koti-eläimistä, warjien lampaista. Tällä alalla owatkin suden tuhothöt yleensä hywin tunnetut. Waan kun talwen tultua koti-eläimet owat suojassa ja ruoka alkaa lähä niukemmaksi, laajentawat sudet ryöstöretkiään ja kulkewat usein kymmeniä peninkulmia, pitäen kumminkin synnyin-paikkansa jonkinlaisena piirin keskustana. Näillä retkillään seuraawat judet mielellään hyisiä jälkiään.

Kun metsiin karttuu paljo lunta, käy sudelle siellä kulkeminen waiwaloiseksi, jonka tähden se silloin jättää nuo luonnolliset suojapaikkansa seuraten enemmän aukeita maita ja jäitä, joilla on vähemmän ja tiukempaan pakkaantunutta lunta. Oleiseen tunnettu on myöskin kuinka sufi lumitalwina hymärtää käyttää teitä hywäksensä.

Susi on luonteeltaan pelkuri ja kawala, mutta nälän ja pakkasen ahdistamana käy se usein rohkeaksi, jopa tuhmaaksikin. Sillä on, näet, erinomaisen hyvä ruokahalu, jonka tyydyttämiseksi kokonainen lammas ei ole liikaa; waan niinkuin monet muutkin peto-eläimet voi susikin sangen kauan kestää nälkää, syöden sitten sitä enemmän, kun sattuu saamaan jotakin suuhun pantavaa. Sillä on sangen tarkka wainu ja kuulo, joiden avulla se ääneti hiipien, kuten muutamat koiralajitkin, seuraa saalistansa, sekä wälittää omia wihollisiaan. Kuten meikkin kaikki pedot, on susikin enimmäkseen yöllä liikkeessä, jolloin tawallisesti koiras ja naaras seurawat toisiansa. Mutta sangen usein lyöttäytyvät myöskin kaksi koirasta yhteen seuraan. Kylminä ja lumisina talwina yhthvät sudet suurempiinkin parwiin, tawallisesti emät penttuineen, tai myös jostus kaikki saman seudun sudet. Kulun helpottamiseksi astu-
wat ne tawallisesti lumella toistensa jälkiä, joten helposti voi erehtyä niiden luvusta. Waan ei tarwitse seurata jälkiä etemmäksi kuin ensimmäisen aidan tai muun esteen luo nähdäksensä, kuinka monta niitä todella on, sillä siinä hakee jokin susi itselleen mielestään mukawimman hlipääspaikan. Jos susiparwea hätyytetään ja hajoitetaan, niin tulee undelleen yhthminen sen ensimmäiseksi huoleksi, joka jälkiin katsoen tawallisesti on onnistunut jo seuraavana päivänä.

Talwella elää susi enimmäkseen koirista ja sijoista, jotta houkuttelewat sitä öisin tunkeutumaan aiwan ihmisten kartanoille; myöskin raadot owat sille siihenaitaan terwetullutta herkkuruokaa. Waan jos sillä on jollakin tapaa syhtä epäillä raatoa turwallisuukselleen wahingolliseksi, niin osaa se kyllä pitää nälkäisen watsansa kurissa. Pohjois-maissa on susi sekä keshjen että metsä peurojen pahin wihollinen. Lappalaiset woivat urhoollisine koirineen ainoastaan waiwoin suojella laumojansa susien hyökkäyksiltä. Kun sentähden kaksi Lappalaista yhthty ja kysywät toisiltaan: „onko rauha maassa,“ niin ei se tarkoita mitään walttiollista riitaa ihmisten wälillä, waan ainoastaan, onko heillä rauha weriwiholliseltaan sudelta. Suurempia eläimiä, niinkuin hewosia ja hirwiä iskee susi kurkkuun antaen laahata itseään mukana, kunnes saalis weren

vuotamisesta ja wäshmyksestä näänthy. Peuraa kuuluu se kumminkin joskus tarttuman reiteen, riippuen siinä kiinni kunnes peura laatuu. Lammaskatraasen päästhyään tappaa susi paljaasta weren himosta useampia lampaista, kuin se kerrallaan jaksaa syödäkään. Suuremmalle hewois-laumalle tai lehmäkarjalle, niinkauan kuin ne owat yhdessä, eivät sudet taida mitään. Sentähden koettawattin ne häthyttää siitä yhtä erilleen, ja jos se onnistuu, owat sen päiwät pian päätetyt. Tammöisissä tiloissa kuuluwat hewoset yhtywan piiriin, warjat keskellä, päät siisäänpäin ja takajaloilla potkien puolustawan itseänsä. Lehmät tekewät samoin, ainoastaan sillä eroituksella, että päät owat ulospäin, joten he sarwillaan woivat puolustaa itseään.

Jos susi taistelussa toisen eläimen kanssa tai ampuamalla pahemmin haavoittuu, niin että se ei kykene woimakkaasti itseään puolustamaan kumppanejaan vastaan, niin syöwät ne sen säälittä suuhunsa. Sanotaanpa, että jos susi saa ainoastaan suuremman werihaawan, niin kiihoittaa jo paljas weren näkö kumppaneita haavoitetun päälle karkaamaan. Jos koira ja susi milloin tahaan yhtyvät, seuraa siitä aina tappelu, jossa tawallisesti koira jää tappiolle ja joutuu suden ruo'aksi; jos taas koira voittaa, ei se tawallisesti tapautta, vaan on tythyäinen saatuaan sen armoille heittäytymään.

Tunnettu on kuitenkin, että wankat kartanokoirat usein owat menestyksellä tapelleet suden kanssa ja pelastaneet sen kynsistä esim. jo saaliiksi joutumaisillaan olewan sian.

Suden kiima-aika on Helmikuun ja Maaliskuun waiheella. Silloin astuu heidän suden luonteensa oikein näkywiin, kun koirakset taistelewat keskenään naarakista. Pariutumispai-
kseen walitsewat ne tawallisesti jonkun pienen, aukean paikan, mieluummin järwen, suon tai muun suuremman aukeaman läheisyydessä. Jos ihminen yhtyy heidän kiimapaikalleen, niin näkee siinä lumen hirmuisesti tallattuna, täynnä weripilkkuja, karwatulluja ja hampain rewithitä puun oksia, joita ne wimmasaan owat kiskoneet. Koirasuden nähtä ei liene kowin kallisarweinen semmoisten häiden perästä.

Naaras-susi kantaa pentujaan 9 wiikkoa ja poikii Suh-
tikuun lopulla, tai Toukokuun alussa. Penikat owat synty-
ttyään karvaltaan mustia ja sokeita n. 7—8 vuorokautta;
emänsä imettää niitä n. 6—8 wiikkoa. Pesänsä tekee susi
joko nuoren rotkoon tai johonkin louhuun suurien puiden
juurille, jotka owat ympäröidyt tiheillä pensailta; tämän
sijustaa se pehmeillä sammalilla. Penikoiden lukumäärä vai-
hettelee 5:stä aina 10:een asti. Touko- ja Kesäkuun ajalla
eiwät pennut liiku mihinkään luolastaan, waan kun emänsä
on herennyt niitä imettämästä, alkawat ne marria wähitel-
len ympäri pesänsä läheisyydessä, jolloin wanhuksset hankkiwat
niille runsaasti saalista.

Emät wälttävät hywin, etteiwät tapa eläimiä luolansa
läheisyydessä; se woisi näet sen kautta tulla ihmisten tietoon,
jotka eiwät olisi ollenkaan terwetulleita wieraita suden lapsi-
wuoteelle. Jos sudet epäilewät pesäpaikkaansa vähemmän
turvalliseksi wihollisten wäijymistä vastaan, muuttawat he
penikkansa toiseen paikkaan.

Mihin paikkaan joku susipari kerran on perehtynyt, siinä
se mielellänsä pesii useampina vuosina perättäin, waikka
pennut wälistä tapettaisiinkin, kun heitä itseään ei waan
pahasti hätyytetä. Suden pesiä pitäisiikin wälttämättä etsiä
laikkialla, missä on syhtä luulla niitä löytyvän. Kun pen-
nut pysyiwät pesänsä seuduilla Syyskuun loppupuolille saakka,
woisi niitä myöskin etsiä siihen asti. Elo- ja Syyskuulla
oli si tuitenkin toimitettava oikein järjestetty suden ajo, kun
kerran pentujen olopaikka olisi saatu warmasti tietää, muuten
ne pakeneisiwat ennen aikojaan. Suden pesän etsimistä hel-
poittaa paljon se, että emät öisin ilmoittawat ulwonnalla pojil-
leen läsnä-oloon. Järjestetyllä ajolla woisi myöskin saada
emät ammutuiksi, joka olisi erittäin tärkeätä. Muuten on
ainakin Ruotsissa warmasti huomattu, että muutamat met-
sästäjät war sin säästiwät wanhoja susia, toivoen vielä wasta-
kin saawansa hyvän ansion niiden pennuilla. H:ra Thuring
kertoo samaten Turun puolella tawanneensa suden tappajan,
joka 10:nä wuotena oli löytännyt suden pesän pieneltä alueelta,
noin 3 wirstaa läpimitaten ja tappanut yhteensä 58 suden

penikkaa. Kesällä 1881 oli hän tappanut 6 penikkaa ja saanut niistä oman ilmoituksensa mukaan 1800 m. tapporahaa. Näin ei olisi ihmeellistä jos köyhä metsämies emänsä säästään ennen ajatteleisi amaa etuansa, kuin niitä tappamalla hyödyttäisi yhteiskuntaa.

Ihmisen kimppeun käy susi harvoin, vaan jos se kerran on päässyt ihmisen lihan makuun, niin näyttää se sitä rakastavan enemmän kuin mitään muuta. Entisinä aikoina kun susia löytyi enemmän ja ihmisiä asui harvemmassa, tapahui joskus, että sudet talvella tulkein suurissa parvissa hätyyttivät hevosella ajamia matkustajia ja ajaen heitä takaa pitkät matkat wihdoin repivät palasiksi sekä ihmiset että hevoset. Kertomuksia tällaisista kamottavista tapauksista saa usein lukea sen aikuisista kirjoista. Vielä nytkin löytynee susia paikoitellen etelä Wenäjällä niin paljon, että ne woisiwat wasta mainitulla tavalla käydä ihmisille waaralliseksi. Muutoin eivät sudet yksinään tai pienemmissä parvissaan ole niin waarallisia; ainoastaan harvinaisena poikkeuksena sattuu joskus, että susi tarkaa aika ihmisen päälle. Siten mainittakoon erästä jutta, joka Ranskan maalla Ludwig XIV aikana tappoi 83 ihmistä ja hawoitti n. 30, jossa luwusja epäilemättä oli sekä lapsia että aika ihmisiä. Siten herätti se kauhua koko paikkakunnassa, kunnes se monen turhan kokeen perästä wihdoin tapettiin. Siihen sijaan sattuu usein, että joku tai useammat sudet owat pääsneet lapsen lihan makuun ja silloin käywät ne erittäin waaralliseksi. Rauhastuttaman maineen saawutti eräs semmoinen susi, joka Gestrikland'issa Ruotsissa vuosien 1820 ja 1821 waiheella tappoi 10 lasta ja haawoitti koko joukon muita, myöskin aika ihmisiä. Näiden joukkoon eivät ole suorastaan luettawat semmoiset sudet, jotka weskauhuun tai tavalliseen koirain raiwotautiin sairastuneina silmittömästi hyökkääwät sekä ihmisten että eläinten päälle purren minkä ennättäwät. Semmoisia on Suomesfakin aika ajoin ilmaantunut muutamia, niinkuin esim. eräs w. 1865 Wiipurin tienoilla, joka lyhyen hetken kulu'essa puri 9:ää ihmistä ja 30:ntä hevosta.

Miwan äskettäin herätti kauhua yli koko siwistyneen

maailman ne werrattain pitemmän ajan kuluessä yhä uudistetut lapsen murhat, joita muutamatsudet Turun ympäristöllä tekivät aiwan tawattomalla rohkeudella, tunkeutuen usein ihan tuwan ääreen. Se surullinen maine, jonka maamme siten saawutti, wiwahtaa paljon häpeään katsoen siihen, että kansa lapsen ryöstö-seudulla osoitti semmoista wälinpitämättömyyttä ja lykenemättömyyttä lastensa suojelemiseen. Osoitukseksi kansan uljuudesta mainittakoon seuraawa sanomalehdissä kerrottu seikka: Eräs aika mies, joka kirweineen työskenteli metsässä, pääsi töin tuskin takaperin kulkien ja kirweellensä hosen hengissä pakoon erästä sutta, joka häntä häthytti. Toinen pienempi susi ei antautunut taisteluun, waan pyysi etempänä. Tämän rinnalla mainittakoon, että toijilla seuduilla maassamme tapetaan susia sukisauvoilla.

Ensi kerran joutui lapsi suden saaliiksi 29 p. Toukokuuta w. 1879. Siitä pitäen alkoi yhä useammin kuulua lapsen ryöstöjä, kunnes niitä wihdoin alettiin pitää aiwan jokapäiwäisinä tapauksina. Tällä tawoin joutui nimimerkki J. T:n tekemän lastun mukaan Hufwudstadsblad'issa n:o 267 w. 1881, ainoastaan alkaen 1880 vuoden alusta 7:teen päivään Marraskuuta w. 1881 yhteensä 23 lasta suden saaliiksi, ja paitti sitä haawoitettiin yksi, joka kuitenkin saatiin pelastetuksi. Kaikki nämä lapsen ryöstöt tapahtuivat werrattain pienellä, melkein puolikuun muotoisella alueella, Turun koillispuolella, ylettyen Paimion pitäjältä etelässä luoteesen päin Vaitilan pitäjään ja itään päin Someroon. Koko tämä alue ei ole kuin noin 8 penink. pitkä ja noin 5 penink. lewä. Paitti tällä seudulla owat sudet tappaneet kolme lasta myöskin kahdessa naapuri-pitäjässä, Mljärwellä ja Birkkalassa, Tampereen länsipuolella. Siis on silminnähettävää, että kaikkiin näihin lapsenmurhiin owat muutamatsudet wanhat sudet, ja ehkä niiden pennut shypääts. Meidän on aiwan mahdoton saada tarffaa tietoa kuinka monta lasta sudet näinä wuosina yleensä owat tappaneet, ja saattaa olla, ettei kaikki tammöiset tapaukset ole tulleet julkisesti mainituksikaan, waan sen woi ainakin pitää warmana, että jos jo mainittuun lukuun 23, lisätään vielä muutamia jo ennen vuoden 1880 al-

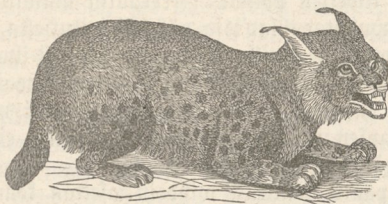
tua tapettujen waralta, niin ei suuresti erehdytä. Tämä on todellakin kauhistuttawa luku, ja se ei suinkaan asian luonnetta lievennä, että sudet saawat näitä tuhojaan tehdä n. 4 1/2 vuoden kuluessa. Olisi luullut lyhyemmän sekä ajan että kuololistan riittävän siihen että asianomaiset, etupäässä paikan asukkaat ja sitten hallitus olisivat ryhtyneet mitä tehokkaimpiin toimiin suttien hävittämiseksi.

Waan tässäpä juuri tulikin meidän yhteiskuntamme heikkous ilmi, joka on syynä siihen, että tuommoiset lapsen ryöstöt ensinkään voivat olla mahdollisia, sillä joka vähänkään seurasi sanomalehtien kertomuksia näistä tapauksista, huomasi helposti, että seudun asukkaat tuskin ollenkaan olivat kykenviä tai edes halukkaitakaan suden ajoin. Senpä tähden voi sanomalehdillä lukeakin paitsi jo ylempänä mainittua tapausta kertomuksia semmoisia, kuin että susia wäyji selkeällä päivälläkin aiwan kylän ympärillä, waan ei ihmeekfikään samalla kerrottu kylän miesten pyssyhineen ja koirineen lähteneen niitä ajamaan. Näyttääpä kuin sen seudun rahwaalla ei olisi ollenkaan kelpoisia ampuma-aseita, tai jos niitä on, ett'ei niitä osata käyttää. Toiseksi pistää silmään, että koirat eivät koskaan voineet joutua awuksi hätään, koska ne siellä, niinkuin muuallakin maaseuduilla, owat melkein kokonaan kadonneet talonpojan kartanolta koiraweron waikutuksesta.

Jos taas tarkastaa maamme siwistyneitä, joilta voisi waatia enemmän, niin huomaa, etteivät hekään ole täyttäneet kohtuullisimpiakaan vaatimuksia tässä suhteessa. Sitä todistaa jekin seikka, että he esim. eivät nähj sentkäänwertaa tuntewan maamme petoeläimiä, että olisivat warmaan tiedneet, mitä lajia ne pedot olivat, jotka lapsia tappoiwat. Sitenpä on selitettävä se kummallinen seikka, että puhuesssa noista lapsen ryöstöistä sekä suullisesti että sanomalehdillä nimet susi ja susi-ilwes alinomaa vaihteliwat semmoisessa sekasorrossa, että näytti, kun jos ne niiden käyttäjain mielestä olisivat tarvoittaneet joko samaa tai ainakin kahja yhtä waarallista ja toisiinsa werrattawaa petoa.

Tässä lienee paikallaan siwumennen mainita, että maamme ilwekset, kuten tunnettu, owat kaikki samaa lajia, ai-

noastaan vaihetellen karvaltaan siten, että muutamat ovat hfsi-wärijiä, ruskeanharmaita (fettu-ilwefsiä), toiset hiukan musta-täpläisiä etu- ja takajalkain ulko-fupeilta ja pitkin felfkää kaksii hännän juurefsa yhthwää mustaa juowaa (fufi-ilwefsiä), ja wiimein kolmas muoto yleensä täplikäs ja kolme mustaa juowaa pitkin felfkää (fifsa-ilwes). Samasta pefueesta on

nähty fhyntywän kaikkea kolmea karwan muotoa. On myöfskin todistettu feikka, että ilwes, waikka fe olisi fuinkakin turmiollinen lampaille ja muille pienemmille eläimille, ei koskaan karlaa ihmifen päälle, ellei fitä haawoiteta. Kaitille metfämiehille on myöfskin hywin tunnettu, että ilwes on paljon tuhmempi eläin ja helpompi pyhtää, kuin fufi. Kun nyt muistaa, että n. f. fufi-ilwestä pidettiin fuden wertaisena, niin woi helposti arwata, mitä fiitä seuraa.

Maamme fiwiftyneiltä metfämiehiltä olisi toifefi woinut odottaa, että ainakin he olifivat tarkoin tienneet, miten fufia on häthytettävä ja waiwojaan fäästämättä koetelleet johtaa talonpoikia tekemään parastaan. Yleiseen on kuitenkin tunnettu, kuinka wähän he tässä fuhteefsä tekivät. Sitä tuskin tarwiinee sanoa, että löytyy hfifityjiä kiitettäviä poifkeufia, joihin nämä muistutufet eiwät fatu.

Hallitus koetti tapporahoja korottamalla fehoittaa feitä hfifityjiä että kunnia lasten rhywäreitä häthyttämään, waan lupafi fufi-ilwefsestä yhtä fuuren tapporahan kuin fudeftakin. Samoin tekivät paikoitellen kunnatkin. Seuraus oli, että muutamat metfämiehet kyllä meniwät petoja häthyttämään, waan tappoiwat mellein ainoastaan ilwefsiä, joita kuitenkin

kaikkia karwastaan huolimatta sanottiin susi-ilweksiksi, vaikka todellisia susi-ilwes muotoja muutoin löytyy milt'ei vähinmin. Näitä tapauksia sanomalehdet sitten uskollisesti kertoivat yleisölle ikäänkuin lasten waara siten olisi vähennyt. Tätä todistakoon seuraawat numerot: Heinäkuusta w. 1880 Syyskuun keskipäivöille w. 1881 tapettiin lasten ryöstöseudulla Turun läänissä 6 emäsfutta, 13 suden penikkaa, 45 emä ilwestä ja 5 ilweksen poikaa. Kerrankin mainittiin kewäällä w. 1881 Huswudstadsblad'issa päällekirjoituksella "suden jah-ti", kuinka Kotkan seuduilla oli tapettu 11 susi-ilwestä ja — 1 susi. Täten ollen ei liene kummallista että vaikka talwella 1880—1881 tapettiin niin monta susi-ilwestä hynä muutamia susia, lapsen murhat seuraawaksi kesäksi eivät vähenneet, waan päinwastoin eneniwät.

Sitten päätti hallitus wihdoin asettaa komitean, johon kutsuttiin kolme asian tuntewaa miestä, keskustelemaan miten sudet olisivat häwitettävät. Tämä komitea kokoontui Helsingissä syysyllä w. 1881. Sen ehdotus oli lyhyesti seuraawa: Komitean mielestä oli syynä kuntain hitauteen peto-eläinten ahdistamisessa pidettävä osaksi se huono menestys, jolla kuntien toimittamat suden ajot tavallisesti tarpeellisen asian tunteamisen ja järjestyksen puutteessa päättywät, osaksi myöskin muutamit waillinaisuudet woimassa olewassa metsästyssäännössä 10:lta p:ltä Helmik. 1868. Sen mukaan owat asianomaiset kunnat wapautetut entisestä welvollisuudesta toimittaa yleisiä suden ajoja hynä susitarhoja ja hau-toja ja saawat wapaudessaan päättää, mitä hywäksi näkewät, petojen häwittämiseksi. Tätä wapauttaan owat kunnat siten käyttäneet, ett'eiwät ole toimittaneet juuri mitään tai korkeintaan muutamia hyödyttömiä suden ajoja. Jos kunnat laimiinhyöwät welvollisuutensa tässä suhteessa, ei laki määrää siitä mitään edeswastausta. Komitean mielestä on tämä epäkohta metsästyssäännössä muutettava ennenkuin woi toivoa pyhywäistä apua susien suhteen. Mitä lähinnä tulee Turun seutuun, niin olisi sinne waltion kustannuksella asetettava yksi metsästyksen pääjohtaja; hän saisi sitten myöskin waltion kustannuksella kutsua awuksensa joukon metsäs-

tykseen tottuneita miehiä, toimittaa ja johtaa yleisiä suden ajoja hynnä laitattaa suden syöttöpaikkoja sopiville paikoille metsiin.

Tämmöisinä, asiantuntewina miehinä piti komitea etusijassa suden-ajajia, n. s. Lufascheja Bihkowan läänissä Wenäjällä ja n. s. sudenulwojia Piettuassa Puolassa, joita senwuoksi olisi kutsuttawa tarpeellinen määrä, edellisiä noin 6—8, jälkimäisiä noin 2 kappaletta. Paitsi sitä olisi kutsuttawa karjalaisia suksumiehiä, jos talwi tulisi lumiseksi. Että ajulinjaan saataisiin luotettawaa wäkeä hynnä taitawia pyssymiehiä, olisi Suomen kaartin tarkk'ampuja-pataljoonasta läskettävä heille awuksi noin 100 miestä. Koska ilwes komitean mielestä ei ole ihmiselle waarallinen, ei siitä wastaiseksi pitäisi maksaa mitään tapporahaa, jos se tapettaisiin niillä seudivin Turun lääninä, missä sudet tekivät tuhojaan. Siihen sijaan olisi emäsudesta samoilla seudivilla maksettawa wähintään 500 markkaa ja penikoista puoleksi. Edellä mainittuja metsästäjiä woisi myöskin kesällä käyttää suden pesien etsimiseen, koska sitä keinoa on pidettävä erittäin tehokkaana susien häwittämiseksi.

Näitä wäliaikaisia keinoja paljo tärkeämpänä pitää kuitenkin komitea sitä, että petoeläinten metsästyks lain säädännön kautta järjestetään siten, että kunnat welwoitetaan edeswastauksen uhalla tarpeen waatiessa toimittamaan järjestettyjä suden ajoja hynnä laittamaan semmoisia syöttöpaikkoja kuin Ruotsissakin suurella menestyskellä on käytetty.

Tätä komitean ehdotusta seurasiin hallitus pääasiasa. Se määräsi metsästyksen pääjohtajaksi majuri R. Thuringin, joka sai läskynsä alaiseksi 9 Wenäjältä kutsuttua suden ajajaa eli n. s. lufaschia hynnä 15 parasta pyssymiestä Suomen kaartista.

Nämä metsästäjät, jaettuina kolmeen parween, 8 miestä kussakin, olivatkin talwen 1881—1882 asianomaisilla seudivilla Turun lääninä, ja majuri Thuringin julkaiseman kertomuksen mukaan tappoiwat he yhteensä 7 sutta. Paitsi sitä tappoiwat muut samoilla seudivilla ja samaan aikaan 5 sutta. Näiden tapettujen susien joukossa oli muutamia erittäin suuria, wanhoja susia. On siis luultawa että lapsia syöwät

sudet owat ehkä kaikki tapetut. Mitenkä sille eli niille susille on käynyt, jotka Tampereen länsi-tienoilla lapsia tappoivat, on meille tietämätöntä.

Lufaschien tavallisin metsästystapa on lyhykäisestii seuraawa. Metsästys perustuu siihen suden elintapaan, että se on liikkeellä yöllä ja saatuaan saaliin syö kelpo aterian, jonka perästä se hakee itselleen rauhallisen makuupaikan ja makaa siinä seuraawan päivän, ellei sitä hätyytetä. Sentehtäden jos yöllä on satanut lunta, lähetetään metsästäjät päivän koittaessa eri haaroille etsimään suden jälkiä, ja woidakseen etsiä laweammalta alalta, ajawat he hewosella. Jos joku metsästäjistä on sitten löytännyt suden jälkiä, ilmoittaa hän siitä yhteiseen kokouspaikkaan ja kun muutkin owat palanneet sinne, lähtee koko seura suden jäljille. Aukeilla mailla ja teillä seurataan jälkiä suorastaan, waan metsäisellä maalla, missä woi, luulla että susi on paneutunut maata, jätetään jäljet ja kierrellen kaaresa noin wirstan läpimittauksella kuljetaan niiden poikki kunnes ei enää näy mitään jälkiä ulosmenewäksi. Susi on silloin kierretty. Jos ei tämä onnistu ensimmäisenä päivänä, käy ajamista jatkaminen seuraavana päivänä. Sutta kiertäessä pitää olla niin hiljaa kuin mahdollista. Kun kerran susi on kierroksessa, katsotaan sija pyssymiehille, noin 4 tai 5 luwultaan, waarinottaen etusijassa tuulen suunnan, sillä sutta on wälttämättä ajettava myötä tuuleen, ettei se wainuuisi pyssymiestä. Pyssymiehille tehdään suojuksia ja sitte menewät toiset rinkiä myöten sen toiselle puolelle ja alkawat kulkien noin 100—200 kyhnärän päässä toisistansa ja kowasti huutaen ajaa pyssymiehiä kohti. Siwuilla täytyy wälttämättä olla lufescheja. Ettei susi menisi ennen aikojaan kierroksesta siwulle on sinne paikoitellen ripustettu kirjawia waatepalasia.

Keino on siis hywin yksinkertainen; lufaschin taitoa tarwitaanakin parhaiten tuntemaan, mitenkä nuoret suden jäljet owat ja mistä paikasta se ajettaessa luultawasti kulkee, johon siis pyssymies on asettava.

Suden jäljet owat samannäköiset kuin koirankin jäljet, waan suuremmat ja kynnen sijat selwemmät. Kun susi

enimmiten rawaa, ovat sen jäljetkin tavallisesti suorassa linjassa.

Jo ylempänä olemme maininneet susia ennen aikaan olleen paljoa enemmän. Waan jos jostakin syystä heille wäliin on tarjoutunut runsaammin ruokaa tahi he ovat saaneet olla ihmisiltä paremmin rauhassa, niin ovat he kanttuneet suuressa määrin. Siten on se wanha huomio, että sotien ja pittäällisten rauhattomuuksien aikana kanttuu susia, jotka syödä mäsäävät lufuisain raatojen ääressä. Kun esim. Napoleonin sotawäki vuonna 1812 pakeni Wenäjältä ja sotamiehet tuhansittain wilusta ja nälästä nääntyneinä waipuiwat tielle, niin joutuivat he, usein ennenkuin olivat ennättäneet oikein kuolla-kaan, susien ruoaksi. Samaten käwi niille Suomalaisille, jotka w. 1719 E. G. Armfeltin johdolla palasiwat Kaarle XII viimeiseltä onnettomalta sotaretkeltä Norjasta sen tunturien yli. Tämöisten tapausten perästä ovat fitte sudet lauan aikaa tavallista lufuisampia.

Waan jos yhteiskunta pontewasti käyttää nythajan keinoja susien häwittämiseksi, niin ei pitäisi sen ajan olla kowin kaukana, jolloin woi ainakin tiheämmin asutuilla seuduilla lukea susiakin niiden joukkoon, jotka ovat olleet ja menneet. Olkoon tämä lähimmän tulevaisuuden toimena.

E. W:n.

Muistelmia Savosta.

(Tähän kuuluva kuva nimilehden edessä.)

Parin hetken matkan päässä Savon pääkaupungista Kuopiossa on pitkähälvö, kiviikko niemi, jonka rantoja Kallaveden rauhattomat laineet lakkaamatta huuhtelevat. Noin puoli vuosisataa sitten kasvoi niemellä sekametsää, kummin-kin enimmäkseen lehtipuita ja tuuheita katajapensaita. Siellä täällä metsän keskellä oli joku kumpurainen aho ja toisia aikoinaan ahoksi tulewia kasvia yhä vuosi vuodelta lisääntyi. Niemelän ukko Paavo Heikkinen ei näette warsinaisesta pellonviljelyksestä paljoa huolinut, waan siihen sijaan oli ankara sorkkikoiwujen wihaaja, joita hän wäsymättömällä innolla kaateli kasiksi, poltti sitte ne halmeiksi ja talwikaudet muorineen ja pienine tyttärineen syödä mutusteli huuhta-rukiita. Ahoilla oli hywää laidunta Niemelän kolmelle mukkopäälle lehmälle ja häränjurikalle, eikä kesäsyhdämen aikaan talon kirjawalla, melkein lehmän näköisellä ruunallakaan ollut ruoan puutetta. Talwella sitä vastaan laihtui se aina, ei niin paljon ajon pakosta, kuin nälästä. Se ei näet ottanut tottuaikseen Naattisaloon jussinparta-heiniin ja muita heiniä ei emäntä sille sallinut annettawan. Lampaat oliwat ainoat, jotka lihosiwat ja oliwat iloiset tuosta ruunan ruoan suhteen ranttuilemisesta, sillä ne saiwat osakseen kaikki sen jättämät juuteet.

Ei kuitenkaan woi sanoa Niemelän perheen, eikä elukoidenkaan koskaan warsinaista nälkää nähneen, sillä talon isäntä oli „toimen ukko“ ja ahtera kasken raataja; emäntä taas hymärösi niin parhaimpi sekoittaa petäjänkuorta taikinaan, ettei jiinä pihkan eikä imelän makua paljo tuntunutkaan ja jos

pilkku Miina toisinaan vähän leivän katkeruutta walittikin, osasi äiti aina höystää Jumalan wiljaa lehmän annilla ja launiilla janoilla, niin jotta Miina mielelläänkin kannikkaansa pureksi. Sywääpä se hänelle nähti tekewänkin, koska hän oli puna- ja pulleapostinen tytön tytär, joka päivä päivästä lasvoi ja wahwistui sekä ruumiin että sielun voimissa; ja wallattomuudessa hän warsinakin oikein jättiläis-askeleilla edistyi.

Siljaakseen kuluiwat päivät Niemelässä. Monta, monta vuotta meni eikä mitään erinomaisempaa tapahtunut — usein-
 kos sitä ihmis-iässä erinomaista tapahtuukaan. Miina kävi rippikoulua ja pääsi, kuin pääsikin, toisella kertaa ehtoolliselle, waikka kirkkoherra ensikerralla sijäluvun huonouden tähden oli hänet lähettänyt luffarin luetettawaksi. Se pisteli Miinan vähäsen wihaaksi, waan mikäs auttoi, esiwaltaa piti totella. Toiset tytöt pilkkailivat myöskin Miina parkaa hänen taitamattomuutensa tähden, waikka eihän se ollut Miinan syy. Hänen äitinsä ei osannut muuta, kuin ulkolukua, kuinkas hän sijäluvussa olisi woinut tyttärensä opettajana olla. Toisena vuonna hämmästytti Miina sekä pippii että pappia sijälukunsa selwyhdellä, mutta hän olikin välillä käynyt luffarin koulua ja jaanut alkeet siellä. Teräwäpäisenä tyttönä oli hän muutoinkin wuotensa oikein käyttänyt ja oppinut niin paljo uutta, että jollei Wille Pitkästä olisi ollut, olisi juuri Miina Heikkinen ollut etewin kaikkista rippikoululapsista, niin hywin tyttöistä, kuin pojistakin. Ne kaksi olivat nyt etewimmät, sen myönsi itse kirkkoherrakin, koska hän muistoksi rippikoulusta antoi heille kumpaisellekin kirjan, jonka moista kunnian osoitusta ei niillä tienoin tiedetty ennen kellekään tulleen osaksi. Kirkkoherran wiisaan päätöksen mukaan annettiin Miinalle „Wii-namyrkystä, surullinen tarina“ ja Willelle: „Kultala“.

Miinan maine lewisi lewiämistään ympäri lähiseudun ja kun hän ei tahtonut että häntä ylistettäisiin paremmaksi, kuin hän olikaan, oli hänellä täysi työ toimittaessaan niin, ettei maineensa hänestä liioja lasiksi. Suolamiesten kanssa lewisi Niemelän Miinasta sanoma yhä kauemmaksi ja kauemmaksi. Muutamien wuosien perästä oli se jo ehtinyt hy-

winkin etäälle. „Wiinamyrkkyä“ siis Miina sai kiittää että hänelle alkoi tuiskea kofijoita kuni rakeita rankkasateella. Nuhu oli sanonut Miinan:

„Silmiltänsä sirkeäksi,
Korwiltansa korkeaksi,
Rikkahaksi, rakkahaksi
Kaswoiltansa kaunihiksi,
Postilta punoittawaksi;“

ja kummako siis oli että:

„Jo juohatajat tulivat,
Neion airuet ajoivat,
Yli kuuen kirkkokunnan,
Yli kappelin kahdeksan.
Hämehestä sulhot saapui,
Toiset kaahloi Karjalasta,
Samosi Samon kylistä,
Wieri Wiipurin rajoilta.“

Miinan vanhemmat, jos kukaan, olivat tuosta sulhas-
tulwasta mielisjään ja kehottivat tyttöänsä ottamaan milloin
tään, milloin tuon kihlat vastaan, mutta Miina ei suostunut
sulhasihin, mieltynyt miehihin hywiin. Wähitellen alkoi sul-
hasenkin käynnit harweta harwenemistaan ja Niemelän elä-
mä käydä entistä hiljaista latuansa. Miinanakin maine wan-
heni ja nuoremmat ruusut alkoivat wetää ihailijoita puoleensa.
Nähtävästi oli Miina päättänyt jäädä vanhaksi piiaksi.

Muutamana talwisena aamuna paukko pakkasen kowasti
Niemelän pirtin nurkissa ja ukko Paawo huomasi tarpeelli-
seksi mennä puiroosensa polttopuun hakuun. Warhain lähti
hän liikkeelle, waljasti wanhan ruunansa kiverä-sepisen puu-
reen eteen ja istahti thynesti siihen, waraten jaloillaan, ke-
taraa vastaan. Näin hän warhaisena aamuhetkenä ajoi
kaijaa, härmäisten puiden wälitse kulkewaa metsätietä ja har-
taasti ruumistaan nyökyttäen hyräili tuota siihen vuoden ai-
kaan ainoastaan pituutensa wuoksi sopiwaa wirttä: „Sen suwen
suloiisuutta.“ Sywään hengitti wanhus raitista ilmaa ja
metsän hiljainen juhlallisuus waikutti niin kummallisesti hä-

nen mieleensä. Hän ajatteli yhtä ja toista ja warjinkin juohtui hänen mieleensä haudan pitkä, tyhni rauha; sinne alkoi hänen ikävöidä. Wyö oli liian tiukalla ja hän helppoitti sitä. Hewosen ohjat jäivät höllälle ja wyön päitä piteli wanhus kädessään. Ruuna seisattui ja tuontuostakin käänti päätänsä luodakseen jonkun kummaستهلوان filmäyksen isäntänsä, mutta tämän ajatukset lentelivät kaukana tuntemattomissa, haudan talaisissa maisissa. Salolle ehtynyt yksinäinen tuulen puuska karisteli läheisen kuusen oksilta huudetta wanhusen harmaantuneille hapenille, mutta hän ei sitä huomannut. Toinen pohjosen henkäys repäsi ukon kelsiturkin aiwan auki, waan sitten oli taas kaikki niin tyhnyä ja rauhallista. Hetken kuluttua ei ukon hengityskään enää hävinnyt luonnon yleistä hiljaisuutta.

Wihdoinkin viimein tyyllästy i ruuna tuollaiseen tyhjän toimitukseen ja hitaasti, niin hywin kuin taifi, kääntyi se kottia kohden. Palkasen kangistama mies putosi kääntyessä liisteilta tielle ja hewoneen wilusta wäristen jatkoi matkaansa Niemelään.

Wanhusen hautaan saatettua arwelutti sekä äitiä että tytärtä miten nyt elämään ruweta, sillä paha on naiseton talo, mutta miehettömän talon elämästä ei tule niin mitään. Mitä hiukan nuhtelikin tytärtänsä, kun se oli niin monelle kunnan kosijalle repposia jaellut.

„Katsos nyt“ lausui muori „eikö mies olisi talossa tarpeen? Kuka nyt lasket polttaa heinät niittää ja tekee kaikki talon työt? Voi! woi kuitenkin kun sinä et Aholan Pekkaa ottanut, sittehän tässä ei hätääkään olisi. Nyt sinun täytyy ottaa kuka waan ensiksi tulee, jos niitä enää tulleeekaan! Minäkin jo olen liian wanha miehelään menemään eikä meidän kannata renkiäkään ottaa, sillä ne jo nyhyyjään tahtowat kolme tyynyriä kahtia ja talon waatteen ja onko se sittenkään omiuisen miehen wäärti. Voi! woi kuitenkin! mitäs nyt tehdään?“

Miina ei wastannut sanaakaan ja wähyän aikaa mietityhään jatkoi muori: „Woi, woi kuitenkin, kun minäkin nyt jo olen näin wanhaaksi käynyt; nythän minusta ei enää Sorrin

Mattikaan huolisi — waan kuulepas keskeytti hän itseään” „eiköhän tuo Kemilän Pieti vielä ottaisi sinua, jos sinä niinkuin antaisit vähäsen merkkiä sinne päin. — Kuuluuhan se vähän rhyppiwän, waan hyvä thömies on, hyvä thömies, niinkuin isäwainasfin fanoi?”

Miina oli hiukan naurahthanut äitinsä puhetta kuullessaan, waan nyt hän lohduutti häntä. „Ei Pietistä minulle ole eikä hän enää minusta huolifiikaan kun jo kuuluu kulkewan Aholan Marin luona, enkä tiedä tokko minäkään häntä woisin ottaa. Olipäättään en minä huoli tenestäkään — jos ei oikea tule — ja mitä töihin tulee niin woimmehan me ottaa renginkin, mutt' jos ette siihen suostu, osaan sitä hätätilassa lyntää minäkin.”

„Tuosta oikeasta sinä waan yhä puhut, mutta eihän sitä mitään oikeaa tule, kun ei poikamiehiä ole näkewinääkään,” fanoi äiti.

„Ei se todellakaan siltä nähtä,” wastasi Miina ja sywä huokaus puhkesi hänen rinnastaan.

Pihalta kuului jalan kappetta ja heti awattiin owi. Siitä töhtäsi sisään pystykormainen koira, joka muorin kauhistukseksi alkoi juosta ympäri huonetta ja nuuskia joka paikaa. Koiran jäljestä seurasi keskikokoinen nuorenpuoleinen mies luotipysy hartioilla ja pari teertä kainalossa. „Pilkki, hiljaa siinä,” lausui tulija ja sitten wasta kättelelemällä terwehti talonwäkeä. Nähtävästi punastui Miina, kun wieras ikäänkuin peläten ojenfi hänelle karkean kätensä, mutta muori ei sitä huomannut, eikä wieraskaan, sillä hän ei rohjennut tytön silmiinkään katsoa.

Poltettuaan piipullisen tupakkaa olisi wieras lähtenyt talosta pois, waan emäntä pyysi hänen yhdesä heidän kanssaan haukkaamaan suurusta ja kun Miinakin yhyi äitinsä pyhntöön, ei metsästäjä hennonnut pahottaa talonwäen mieltä poislähtemällä, waan jäi suurukselle. Siinä sitten tuumittiin yhtä ja toista, kunnes Miina, lyhyen sijällisen taistelun perästä, noin aiwan kuin sattumalta waan, mainitsi että he, äitinsä ja hän, tarwitsejiwat renkiä.

Seurauksena oli että metsästäjä Wille Pitkänen Nieme-

lästä lähtiesjään oli pestautunut rengiksi sinne. Palikkaedut eivät tosin olleet suuren suuret — talon waate ja kalji tynnyriä eloa, rukiita ja ohria kahtia — waan kuitenkin lauloi metsästäjä mennessjään tawaroitaan hakemaan iloisesti:

Ruskea merinen ruoko,
Ruskeampi neitoseni,
Kaunis on kesäinen päivä,
Kaunihimpi neitoseni,
Kirkas tähti taivahainen,
Kirkkahampi hän siinäkin,"

ja ilo säteili hänen tummanfiniisistä filmistään.

Talwi kului ja emäntä oli wähitellen tottunut pitämään Willeä melkein „omituisen miehen wäärtinä;" niin toimellinen oli tuo uusi renki. Hän ennätti saada enemmän aikaan, kuin itse isäntä wainakaan oli ehtinyt. Willen tuumasta oli suostuttu ensi syysynä järjestämään nuo wanhat kengitystä tarwitsewat aittapöfsät, etteiwät ne näyttäisi „jonkun jättäläis-aallon maalle wistaamilta," niinkuin hän sanoi. Kaswiljelystä päätettiin myös wähentää ja koettaa eikö muta-ahosta wähällä waiwalla tulisi peltoa. Suoksu-ikkunat oliwat pirtin seinistä talwella kadonneet ja oikeat lasi-ikkunat sijaan ilmesthyneet, tosin pari ruutua vielä oli päreistä, waan paremminhan nekin waloa läwitsensä lasi, kuin paksu lauta. Uuinpirtistä oli reppänä kokonaan kadonnut ja oikea kiwinen uuninpiippu törrötti nyt Niemelän tuwan katolla aiwan niinkuin kaupungisjakin ja herrastaloisja. Sitä muutosta siunasi wanha emäntä, sillä hänen filmänsä eiwät „kahteen kymmeneen wuoteen olleet niin terveet olleet, kuin viime talwena." Ihmeen paljo oli muutoksia ja parannuksia ennätetty tehdä, jos paljo vielä oli parannettawaakin. Niemelässä elettiin kaikin puolin tyhntä elämää ja kaikki näyttiwät tyytywäisiltä. Emäntä kysyi kerran Willeltä, mistä ihmeestä hän niin hymmärtäwäiseksi oli oppinut?"

„Kirk'herran antamasta Kustalasta," wastasi toinen ja sillä kertaa luuli emäntä hänen wiifastelewan, kun ei wastausta hymmärtänyt, mutta muutoin heidän wälinjä oli parhain mitä olla taitaa. Miinan ja Willen wälillä kuitenkin

näytti olevan jotakin. He puhelivat keskenänsä niin vähän, kuin mahdollista ja kahden tuskin milloinkaan; waan kumminkin, jos toisen silmä wälttyi, katselivat he mieliihywällä toisiaan.

Emäntä kertoi Willelle että Miina oli uhanut jäädä wanhaaksi piiaaksi, jollei „oikea“ tulisi häntä kosimaan, „mutta totta todemmastaankin minä en käsitä, mitä hän tuolla oikealla tarkoittanee, eikö wain liene tyhjä weruke.“

Wille luuli ymmärtävänsä, mitä Miinan „oikea“ merkitsi, nimittäin jotakin rikasta ja suurta herraa, nimismiestä tahi muuta semmoista, ja sekös häntä suututti niin että hän päätti heti paikalla lähteä palveluspaikastaan pois. Poislähtemisestä ei toki tullut mitään ja Wille jäi taloon niin kauaksi, kuin tuo Miinan oikea tulisi, sillä hän ei ymmärtänyt, kuinka hän Miinaa joka päivä näkemättä woisi enää elää.

Wiimein tuli heinä-aika. Wille käwi Raattisalossa näitämäsä ja sai sieltä awukseen palkatusti toisenkin miehen. Kahden suun syödessä kuluiwat ewäät pian loppuun ja muutama iltana myöhään vähän ennen puolta yötä laski Wille wenheensä Niemelän rantaan. Miina oli äitinsä kanssa tehnyt niinä päiwinä ahoheiniä ja tuli juuri sapilaat olalla, kotiin silloin, kun Willekin kontti selässä ja leili kädessä nousi rannalta taloon. He tapasivat toisensa pisteaiden yli wiewällä polkulaudalla.

„Myöhäänhän sinä walwottin“ sanoi Wille, joka piti welwollisuutenaan lausua jotakin. „Sa ha haa! Wille parka mitäs sinä nyt puhelet,“ nauroi Miina ja katseli weitikka-maisesti hämillään olevan Willen silmiin, „tiedäthän täällä meidän seuduilla kesällä aina walwottawan puoleen yöhön ja noustawan ennen päivän nousua.“

„Kyllähän minä sen mahtanen tietää,“ wastasi Wille ja käwi yhä enemmän hämilleen, kun näki miten Miina istumalla aidan selälle sulki häneltä tien. Hän ei oikein tiennyt mitä ajatella koko työstä ja kummastui sitä enemmän, kun tämä yht’äkkiä kysäisi: „Wille, miksi sinä aina kohtelet minua niin kummallisesti?“

„Kummallistesti? Kuka? Minäkö? Enhän minä —“

„Enhän sinä edes kehtaa minulle sanoa kahta sanaa kuulaudessa ja aina pakenet minua, kuin saastaista eläintä,“ keskeytti Miina Willen puhetta ja oli melkein itkuun pullahamaisillaan.

„Mitäpä minulla olisi sinulle puhumista,“ lausui Wille ja vähäsen aikaa oltuaan ääneti jatkoi hän:“ ja minäköhän sinua pakenen — waan olkoon kuinka hywänsä, minä tulin ewästä hakemaan lisää, kun sain Naatin Mikon toiseksi niitämään.“

„Saaman pitää,“ wastasi tyttö liikahtamatta paikaltaan,“ waan tottahan sinä kotona olet hötä, minä tulen aamulla kanssasi luokkoja ottamaan.“

„Samahan sekini on,“ oli lyhyt wastaus.

„Kuules Wille! minäpä tiedän mitä sinä ajattelet nyt,“ sanoi Miina, „sinä luulet minua —“

„Tiedänpä minäkin mitä ja ketä sinä aina ajattelet,“ tarttui Wille puheeseen.

„Ja ketä?“

„Sitä oikeaa,“ sanoi Wille ja hyppäsi keweästi aidan yli.

Miina waaleni ja lähti Willen perästä kartanoon astumaan. Hän ajatteli, tiesikö Wille kuka tuo oikea on wai halweksiko hän tyttöä, joka juuri hänen tähtensä oli hyljännyt monta niin loistawaa tarjousta. Siitä asiasta ei Miina kuitenkään päässyt oikein selville, mutta samoin, kuin useimmat todella rakastuneet luuli hänkin sydämensä walitun halweksiman häntä.

Maakuu-aika tuli, waan ei Miina aitaassansa saanut unta. Wille oli mennyt tallin parvelle maata, mutta uni wäisti hänenkin silmiään. Wiimein nousi hän wuoteestaan ja meni ulos ilmailemaan. Miinan aitan ovi oli auki ja Miina näytti rauhallisesti lepäävän wuoteellaan.

Kummallinen tunne waltasi Willen ja melkein tietämättänsä seisoi hän awoimen aitan owen suussa. Siinä hän seisoi kauan hartaasti tähyystellen Miinan nyt waaleata, melkein läpi näkywää muotoa. Wiimein puhkesi hän lausumaan runon tawoin:

„Niin nuku, nuku, armas rauhassa, Kuin syvässä olisit jo haudassa; Mun rakkaudesta ei sä tuitenkaan Saa tietoa, et — tuskin milloinkaan.“

Näytti kuin Miina olisi liikahnut ja hämmästyen hyppähti Wille kauas aitasta pois.

„Wille, Wille,“ huudahti Miina ja hänen äänensä ilmoitti enemmän, kuin tuhannet sanat olisivat voineet tehdä, mutta Wille hämmästyksissään ei hoksannut tuota äänen wiehkeätä laulua. Hän waan sanoi: „Niin, minä se olen — ajattelin herättää sinua, waan näytit niin fikästi nukkuvan, ett'en raskinut, eikä nyt vielä päiväkään koita.“

„En minä ole koko yönä nukkunut laisinkaan,“ toimitti Miina.

„Nukahda nyt sitten, waan minä jo lähden Raattisaloon.“

„Tietysti tulen minäkin mukaan.“

„Tee tahtosi,“ vastasi Wille yksi kantaan.

„Voih kuinka fiinä olen kummallinen,“ sanoi Miina ja heitti ristirantuisen huiwin laulaansa, kaappasi seinämältä airon, jossa uusi hantawitsa oli kiinni ja juoksi ruoka-aittaan. Heti tuli hän sieltä täysi piimäleili kädessä, huusi pirtin ovelta sisään: „Miti, minä menen Willen kanssa Raattisaloon luokoja ottamaan, tulettehan te yksinkin täällä toimeen.“

„Tulen, tulen,“ wakuutti wanhus ja iloisena kuin lintu juosta sipsutti Miina lipokkaissansa rantaan. Walawana ja miettiwänä seurasi häntä Wille harawien, sapilaiden, kontin ja liipan kanssa. Nannalla hän voimakkaalla kädellä pysäsi nelilaitaisen, suikean wenheen weteen ja Miina silmäili häntä tyytyväisenä, niinkuin ainakin nainen, joka näkee miten wimakas on se käsi, jolla hänen rakastajansa voi elämän wastukset woittaa.

Oleisen sawolaisen tawan mukaan istahti Miina soutu-
teljolle ja Wille rupesti perään huopaamalla häntä auttamaan. Aurinko nousi punaamaan weden kalwoa ja koko tuo raitis järwi-ilma tuntui täyttyvän pienen pienillä walohiuksilla. Satojen saarien ja niemen kärkein lehdistöistä kajahteli lintujen iloinen wiserrys ja luonnon sulous tuntui kuisuttawan

tuota ainoaa sanaa: „lempi, lempi,” joka niin monen ihmislapsen rintaan tuottaa joko sanomattoman autuuden tahi katkeruuden tunteen.

„Kaunis aamu,” lausui Miina lakaten hetkiseksi soutamasta; „koko maailma näyttää niin uudelta ja tuoreelta. Kaikki on niin elävää, linnut, wesi laislat ja itse ilmakein ovat kuin olisivat iloisiaan, waan sinä yksin istut synkkämielisenä ja ääneti niinkuin kuollut. Mikä sinua waiwaa? Sinä olet aina, niinkuin joku suru mieltäsi painaisi.”

„Minua ei waiwaa mikään, minä tahdon waan olla ääneti, „niinkuin kuollut,” sillä todella olenkin kuollut,” puhui Wille kiiwasti ja ajatteli itselleen: lemmitön elämä on sama kuin kuolema.

„Kuollut? ja tahdot olla kuin kuollut; minä en taas millään tavalla nyt tahdoisi kuolla, waan nyt wasta tahdon oikein elääkin; on kuin olisin uudesta syntynyt.”

„Sepä hyvä, waan etköhän jo jaksaisi wähäsen soutaa.”

„Jaksan, jaksan, waan eihän meillä niin kiirettä ole.”

„Minun mielestäni on kiire, sillä lauwantain lastewellille pitäisi Maatin niitty jo olla tehty ja heinät pielesfessä.”

„Heinistä sinä waan puhut minulle — puhu niistä äidille ja minulle haastele jotain muuta,” sanoi Miina hiukan färjämättömänä.

„Enpä minä juuri osaa koreita puheita pitää, enkä ole mikään pappi.”

„No laula sitten.”

„En ole luffarikaan.”

„Etkö osaa laulaa mitään, etkö edes: niin nuku, nuku armas rauhasa?”

„En minä lempilauluja laulele,” oli kuiwa vastaus.

Miinan ilo oli kadonnut. Hän arweli: mitähän, jos Wille todellakin tuli waan minua herättämään, jos hänen sanansa eivät wuoteeni wieresjä olleet muuta, kuin paljasta sattumusta. Ääneti jatkettiin matkaa ja monenmoisia ajatuksia pyöri Miinan päässä. Hänen sydämessään wilahhti suuttumuksen tunne halwefjitusta rakkaudesta, waan se kuoli

yhtä pian, kuin oli syntynyt. Kuitenkin tefi hän nyt pää-
töksen, ettei hän enää koskaan johdata puhetta äskeiselle alalle.

Heinä-aika oli ikävä Miinalle. Wille kohteli häntä aina karmittamalla ja samoin hän Willeä. Rufoja kantaessa, ruoka-
aikoina ja muulloinkin, kun heidän wälttämättömästi täytyi olla yhdessä, eiwät he keskenään puhelleet, waikka heinäniitty-
tawallisesti on se paikka, jolla nuoret hauskimmat hetkensä wiettäwät. Siellä nauretaan, lastetaan leikkiä ja kaitin ta-
wain koetetaan saada työn raskaus unohtumaan.

Miinan ja Willen wälillä tefi tuollaista jurotusta san-
gen tauan, kentiesi tefstäisi wieläkin, jollei muuan aiwan asiaan kuulumaton tapaus olisi awannut heidän filmiään. Tapah-
tui näet kolme hymmentä vuotta äsken kerrotun heinäajan jälkeen, että Willen nuorin weli kuoli, jättäen jälkeensä ai-
wan mieron tielle kahdeksanwuotisen pojan ja paria vuotta nuoremman tytön. Silloin eräänä sunnuntai-aamuna, jolloin koko talon wäelle annetaan kahwia, sanoi Wille Miinalle:
„Kuulkaas, emäntä“ — wanha emäntä oli jo aifoja maannut haudassa — „minä pyhytäisin, jotta saisini ottaa tänne weli-
wainajani lapset, sillä minun pitänee nyt heille ruweta isäksi. Kyllä minä heidän elatuksestaan maksan, eiwättähän he mi-
tään herffuja, ohraseka-leipiä, eikä tuohisrieskoja tarwitse ja kun tuo „oikea“ tulee taloon, hantini minä heille muualle hoidon, etteiwät tule ristiksi kellekään.“

„Ei wätköpä nuo lapsikullat tulle toimeen oikeanfin kanssa,“ sanoi emäntä hymyillen, „sillä jos en wäärin muista, on tuo oikea jo ollut tässä talossa yli yhden neljättä vuoden ja teh-
nyt talosta sen, mikä se nyt on: koko tienoon koristus.“

Willen rypistyneille poskille kohosi äkkiä nuoruuden heh-
kuwa puna. Hän hyppäsi rahilta ylös ja puhutellen emän-
tää sinuksi, hän paremmin huusi, kuin puhui: „miksi et sitä ole ennen sanonut?“

„Minunkohan sitä piti alottaa,“ wastasi Miina, „ja kyllä minä toisinaan olin antawinani jotenkain selwiä wiittauksia.“

„Sm! — Me olemme wiettäneet elämämme parhaat päiwät hymmärtämättä toisiamme, — kummallista! — mutta nyt, mikäs nyt estäisi?“ puhui Wille innoffaasti.

Sanaakaan vastaamatta tarttui emäntä renkinsä käteen ja vei hänet isoon saliin suuren peilin eteen.

„Niin todellakin ikämme estää meitä; jos nyt yhteen menisimme, niin ansaitseisimme todella ihmisten naurun,“ puhui Wille. „Kas kuinka harmaa minun pääni jo onkin, sitä en olisi koskaan uskonut — waan hyvä on näinkin; ollaan ennellämme, se on parasta.“

„Se on parasta,“ sanoi emäntä „ja weljesi lapsille annetaan talo sitten, kuin itse käymme kykenemättömiksi isänyhteen, sillä oikeastaanhan tämä talo onkin sinun ja minulla on oikeus antaa se, kelle tahdon, kun ei ole omaisia.“

„Woip’ olla niinkin ja tehdään talolle mikä parhaksi nähdään,“ vastasi Wille ja lähti weljensä lapsia noutamaan taloon, joka todellakin oli enemmän hänen, kuin kenenkään muun oma.

— ijo —

Gezelius.

„Maan mainiona eikä Ruotsin valta
Nyt kansain kesken loista avaralta
Ja eikä Itämeren aaltoisaa
Se äidin lailla sylihinä sulje
Ja ylösnä voiton teitä kulje,
Rohkeesti vastustaen maailmaa?“

„Kuningas yksi sitä hallitsi
Ja yksi kansa siinä valitti,
Se kansa uljas Ruotsin kansa on;
Siis kaikkialla, missä voittosana
Sen lippu liehuu, siellä mahtavana
Sen kieli yksin arvon saakohon.“

„Mut mitä täällä teidän seuduillanne
Mä kuulen, herra piispa? Kirkoissanne
Soi kieli outo, halpa Suomenmaan.
Miks juwaitsette tuota kurjaa kieltä?
Se ylevämmän siirtoköyhön tieltä,
Tuon Ruotsin kielen jalan, arvokkaan.“

Niin Ruotsin mies se puhui koskeasti;
Sen kuuli vakavana loppuun asti
Gezelius piispa; sanan pontewan
Hän sitten lausui, waikka tyhjin mielin:
„Näin sanoo pyhä kirja: kaikin kielin
Jumala pitää tunnustettaman.“

„Te tahdotteko Hänen kunniaan
 Wähentää, joka suureen maailmaansa
 Loi kansat, määräs kielet kansoillen
 Ja heille kullinkin loi tehtävänsä,
 Ett' yhä töillensä ja kielessänsä
 Hänt' ylistäisi kansa jokainen?“

Walt' oli Nuotjin mies. Mut nuorukainen
 Sen kuuli. Siitä säen pienokainen
 Lennähti nuorukaisen sydämeen.
 Se liefiks yltä, joka leimahdellen,
 Jusleniuksen mieltä lämmitellen,
 Loi walon kirkkaan hänen sielulleen.

Wälkähti aatos hänen hengesjäsä:
 „On Suomen kansallakin tehtävänsä,
 Johonka sitä kutuu jallimus.
 Ei mua houkuttele loisto, maine;
 Mun kyllin on, ett' olen Suomalainen;
 Meillenkin koittaa päivän walkeus!“

B. F. G.

Pohjanperistä.

I.

Tätä nykyä on kaikkein Suomalaisten huomio kiinnitettynä Jäämeren puoleen. Yleisesti odotetaan „jäämeren asian“ päättymistä koko maassa, mutta etenkin maamme pohjoisissa osissa.

Sentähden luulemme lukijan mielellään seuraavan meitä hetkeksi Jäämeren etäiselle rannikolle, ulkopuolelle Suomen rajaa. Matka sinne ei ole aiwan lyhykäinen eikä mukava. Vinnun tietä suoraan on sinne Helsingistä yli 100 peninkulmaa, Oulusta vielä noin puolifataa. Matkustajan tulee kuitenkin Remiin laivalla päästytään matkustaa hevosella 20 pt., weneellä 22, jalkasin yli 5 Iwaloon, weneellä jokea 6 Rhyröön, Inari-järweä 10—12 setä taas jalkasin 2 Jäämeren rannalle Näätämon wuonoon. Tiet kulkewat erämaitten läwitse, joilla ei tapaa matkustawaisia, eikä monesti muita eläviä kuin hyönteisiä. Hontia, petäjiä, kuuja, soita, rämeitä on laskaamatta. Usuntoja näkee tawallisesti waan jokivarvilla. Rakennustapa on Remin ja Rowaniemen seuduilla komeaa; tapaapa kolmekin pitkää huoneusta talonpojan kartanossa. Talossa tapaat pendhylikellon seinällä, waskikahwaiset owet, maalatut lattiat y. m. s. Siellä täällä näthy jo hläntöjä ja waaroja. Remijärwelle siintää ensimmäinen tunturi ja siitä eteenpäin on niitä tiheämmässä. Joen rannoilla on kauniita niittyjä, joissa heinä kaswaa 2—3 khyvärän korkuiseksi. Jokirannat näet pshywät wäkewinä suurten kewättulwain kautta, jolloin wesi solapaiskoissa

kohoaa kymmeniä kyhnäriä, juosten metsiä pitkin. Mitä edemmäksi tullaan, sitä runsaammin tapaa Lappalaisten näköisiä Suomalaisia, jotka niin jyrkästi eroittaa, kun on ihmetellyt Remin ja Rowaniemen uljasta ja pitkäkasvuista kansaa. Jalkamatka maanseljänteen yli ennen Swaloon tuloa kestää kaksi päivää.

Swalolaaksoissa vihdoinkin näemme kolkon tunturiseudun. Jyrkät, korkeat tunturit kohoavat kolkasta joesta niin äkkiä, että ei tahdo olla sijaa jalkamiehen poluille, eikä majoille. Wirran polvien perästä laivellaan täällä kulta. Matkustaja sitä kiivien lomista turhaan tirkistelee. Parempia neuvoja siihen tarvitaan. Tunturilta usein wirstain päästä pitää ensin runsaasti wettä johdettaman jostakin purosta lautakouruilla, joiden valmistaminen on vaikeaa puutomasissa ja tietömässä paikassa, jossa ei ole sahalaitoksia. Kun wälewä wesi johto on saatu huuhtomapaikalle, pannaan kourun alaosaan reikäinen wälipohja. Siihen luodaan nyt somer ja sora, hiekka ja multa. Jos kivetkin kaavitaan weitsennykäisillä puhtaksi, pienemmät lapioidaan kouruun. Wälewä wesi wie kivet, someron ja hiekan alas kourun suun alle, mutta kultasora, joka on raskaampaa, painuu wälipohjan alle, josta sitten otetaan iltaisin talteen. Ani harvoin sattuu suurempia paloja, jotka jäävät wälipohjan reikään suulle ja huomataan luodessa someroa jo ennen kuin kourun säilöt tyhjennetään. Suurimmat Suomessa löydettyt kultamurut lienewät olleet 300 markan maksavia.

Wuonna 1870 alkoi kullin huuhtominen isommassa määrässä. Sitä harjoitetaan waan kesällä. Työwäki on vaihdellut 50—475 asti. Kullin saalis on vaihdellut 20—133 naulaan kesässä, mutta kuitenkin niin, että jokaisen työmiehen edestä on keskimäärin päiväpalkaksi kertynyt 7—10 markkaa.

Monta hauskaa ja somaa juttua tiedetään kultakaiwanoilta muistella. Oli siellä huoletti aineksia romaaniksi sekä kompailun sijaa.

Wiiwyttämme Swalon kultaisilla rannoilla kiirehdimme sitä nopeammin Itämerelle.

II.

Jäämeren rannikko Euroopassa on suurinmaksi osaksi venäläistä alaa. Väntisin osa on Norjalaisten, Suomalaisille tunnettu Kiiian nimellä. Myöskin itäisin osa Venäjän alasta on kauvan ollut tunnettu meillä Turjan nimellä.

Meillä luulee moni Jäämeren aina jäässä olevan, mutta päinvastoin se ei koskaan jäädy. Sen vaikuttaa osaksi Jäämeren laajuus ja yhteys kuumiin maihin ulottuvan Atlantin valtameren kanssa, osittain meren alituinen liike ja virtailu. Kuusituntinen luode ja vuoksi ovat täällä tähdessä wauhdissa. Sitä paitsi ulottuu tänne suuri merensijainen wirta Amerikasta. Meksikon lahdesta kiertäen kaarena Huippuwuorten saarille, se koukistuu Kiiian rannalle, jossa se Golf wirran nimellä on vielä sangen wimakas.

Näiden seutujen luonto on aiwan toisenlainen kuin täällä. Merestä kohoilee ranta wirstoittain kaljuna, jyrkänä, kallioisena tunturina, jolla ei monta wesaa kaswa. Sen portailla pesii tuhansittain kaikenlaisia lujawia ja tiiroja. Kun säikähtät pyssyn laulausella noita walkeisia parwia, kukahtaa niitä tuhansittain ilmaan kuin jäästä kirkuen toinen toistaan kimeämmin.

Toisin paikoin nähdään kesällä suuria poro-laumoja lainehtiwan tuntureilla. Ne pyrkivät tänne syöpäläisiä paioon, lihowat ja raitistuwat täällä.

Missä ranta on loiwempi ja wuonon leikkaama, kuten täällä lahtea sanotaan, siinä tapaa jo enemmän kaswullisuutta, myöskin tuomia, pihlajoita loiwuja ja mäntyjä.

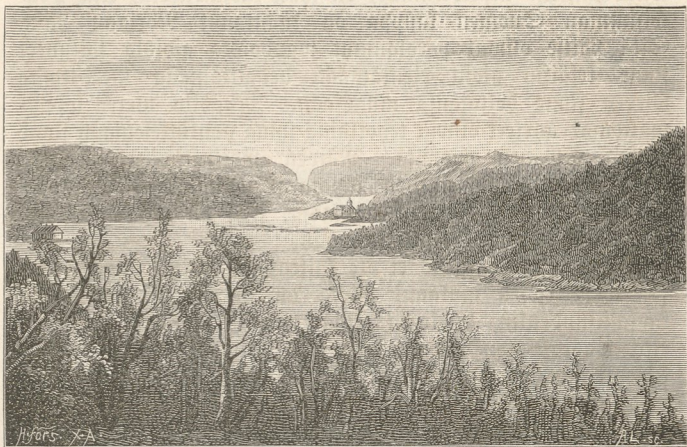
Ulempanä tuntureilla näkyy isoja walkeita pilkkoja syyskesäälläkin kimaltelewan. Ne owat suureksi osaksi ikuisia lumi- ja jää-iljanteita ja tekewät matkamieheen suuren vaikutuksen.

Merensijasta mainitsemme tässä walasalat, joita joskus ilmestyy useita lahtiin, ulapalla liikkuesssa niiden näkee tuon tuostakin, wettä ilmaan ruiskuttelewan.

Paatsjoen suulla on jotenkin siwä kylä ja satama Norjalaisilla. Siinä on oma siwä Alkolanniemen kirkko, pappi,

lääkäri, nimismies ja kauppias, joille valtion postilaiwa tuo säännöllisesti postin kerran viikossa.

Puolen peninkulmaa ylempänä kulkee Venäjän raja tiertäen Norjan puolelta jokea Boris Glebin pienen kirkon

Boris Gleb ja maisema lähellä Paatsjoen suuta.

ja kalastajakylän, jonka seutu on tässä kuvattuna. Tunturien lomassa on joen rannalla pieni tasanko, jossa kasvaa ihana nurmikko, siinä se pieni kalastajakylä, siivulla merelle päin mäellä venäläinen uusi kirkko ja pappila, rakennetut w. 1876, alla vuolas ja suuri kirkasvesinen Paatsjoki, joka tässä tekee kaksikin kirkasta, ett'ei lohi pääse niistä ylös. Joki on tässä sangen lapea kallioiden välissä. Kerrotaan Njoammekkosken saaneen siitä nimensä, että jänis hyppäsi sen ylitse. Suwannolla loiskii kaloja ja liitelee pääskyjä.

Kosken rannalla on wesoja, tuomia, ja koiwuja. Niiden takaa kohoilewat jo walkeat jätkäläiset tunturit muodostellen monenlaisia kuffuloita ja seljanteitä, ihanoita, mahtawia, jylhiä näköaloja.

Waikka katki suurta Suomen jokea, Teno- ja Paatsjoki, wirtaawat Jäämereen, ei Suomella ole rahtuakaan Jäämeren rantaa. Kun Pohjanlahden kaupungit tuotteineen, kauppatawaroineen owat liian kaukana ja niiden satamat talwella suljetut uloswiennille, on ihan luonnollista, että Pohjoisimman Suomen kauppa on kääntynyt Norjaan päin. Sitä paitsi oliwat porolaumat wanhoista ajoista tottuneet sinne kesäisin ajoin rientämään hengittämään meri-ilmaa wieden sinne hoitajansa muassaan. Myöskin meren loppumattomat aarteet oliwat tehokkaina syinä houkuttelemaan sinne kansaa Suomen puolelta. Näiden waikuttimien johdosta syntyi se kansanwaelluksen tapainen suomalainen uutisafutus Ruijassa eli Pohjois-Norjassa, joka on viime aikoina ruvennut Norjalaisia peloittamaan.

Tämä uutisafutus ei ole kuitenkaan järin wanha. Norjan werokirjojen mukaan, joissa on merkittynä joka mies kansallisuudensin puolesta aina wuodesta 1567, nähdään että wasta 3jon wiikan lewottomat ajat karkoittiwat sinne ensimmäiset wakituiset siirtolaiset. Lappalaiset kait siellä owat käyneet Suomen puolelta kaikkina aikoina.

Ensi aikoina edistettiin Suomalaiusten siirtymistä, mutta viime ajoilla on sitä wastustettu. Soimauksia on laskettu ja puolustuksia julki lausuttu. Pasteri Stocfleth on heitä lämpimimmän ja tehokkaimmin puolustanut sillä menestysellä että he saiwat suoje-luskirjeen w. 1848.

Sitten on Suomalaiusten lukumäärä karrtunut niin runsaasti, että vuonna 1872 asui Wesisaaressa 773 Suomalaista ja 518 Norjalaista; samaan aikaan oli Hammerfestissä 318 ja Tromsassa 209 Suomalaista.

Tehkäämme pieni katsaus Suomalaiusten lisäytymiseen, niiden waillinaisten tietojen nojalla, joita meillä on saatawissa ollut: Vuonna 1756 oli Lappalaisia ja Suomalaisia yhteensä 3,852:

wuosi	Suomal.	Lappalaisia	Sekal. kans. *)
1845	2,687	?	?
1865	7,637	18,087	2,961
1875	7,594	15,718	13,342

*) Joko äidin tai isän kautta suomalaisia syntyperää.

Norjalaiset tietysti koettawat sulattaa Suomalaisia niin paljon kuin mahdollista mieltien tapoja, miten se kävisi laatuun. Lasten kouluissa arwellaan norjalaistuttamisen woivan paraiten tapahtua.

Suomalaisia lapsia warten oli kuitenkin w. 1867 21 kansakouluopettajaa, jotka taitsiwa antaa opetusta Suomen kielellä.

Suomalaisia warten on painettu muutamia kirjojakin Ruijassa, niinkuin piplianhistoria, kateismus, y. m. Niissä on Norjan ja Suomen kieli rinnan.

Suomalaisettaan Ruijassa eiwät ole olleet aiwan ihkaisen ilman henkisittä pyrinöittä. Gräs ylioppilas koetti siellä w. 1877 toimittaa omaa sanomalehteäkin, mutta kyyhyn, warojen ja kannatuksen puutteen tähden se lienee kohta kuollut. Orythys on jo kuitenkin hywin merkkillinen. Suomesta tilatut sanomat eiwät vielä ole yleisiä. Mutta kun Dulun läänissä sanomalehtien lukeminen yhä enemmän perehtyy kansaan ja kun siellä saadaan kansakouluja runsaammin, eiwät he uufilla afumusaloiillaan suinkaan jättäydy „Tshundilaiseen raakuuteen," waan todellakin vielä kerran kilpailewat Norjalaisten kanssa sanomalehtien ja kirjallisuuden wilejemisessä. Oloista on kuulla että Wefisaaressa jo puuhataan lukuhuonetta ja lainakirjastoa niin kuin muisfakin suomalaisissa siirtokunnissa ulkopuolella maamme rajoja on tawallista.

Waikka suomalaiset siirtolaiset Ruijassa suuremmaksi osaksi maineensa ja käytkönsä puolesta eiwät suinkaan ole maamme paraimpia, owat he kuitenkin kunnostaneet itseään ahkeruudella ja sitkeydellä pitäen lujasti kiinni kansallisuudestaan, ta woistaan ja kielestään. Joka paikassa oppiwa Norjalaiset ennen suomea kuin Suomalaiset Norjan kieltä. Lappalaiset kielten sukulaisuuden kautta owat tietysti enemmän Suomalaisen puolella, ja oppiwa heidän kieltään pikemmin, jopa muuttuwaikin paljon helpommin Suomalaisiksi.

Niillä senduilla, joissa kaikki kolme kansallisuutta owat sekaisin, on huomattu wäki wilkkaimmaksi ja ripeimmäksi, niinkuin Kieruassa, Iyhykässä ja Alateassa.

Norjalainen sanoo Suomalaisia Kwäneiksi eli Rainulaisiksi, mutta Lappalaisia Finneiksi (Suomalaisiksi).

Nämä Suomalaiset ovat suureksi osaksi köyhänlaista väkeä, joka elää toisen työssä. Norjalaisten käsissä on kaikki warat ja wirat, kirkot ja koulut. Kuitenkin on useimmilla oma tupansa, puuhuoneuksensa meren rannalla. Aikunat ovat aina merelle päin, josta tulee leipä ja kaikki warat taloon; sieltähän odotetaan aina miesväkeäkin kalanpyhynnistä. Rannalla on talossa kalankapauustalaat, joilla kaloja riippuu tuhansittain. Joka paikassa on kalanpäitä, ruotoja ja suomuja, werffoja, wapeita y. m. kalanpyhdyksiä. Kalan haju täyttää koko seudun, usein niin että äkkinaisen on pakko wetäytyä tunturille raitista ilmaa hengittämään.

Kalansaalis täälläkin vaihtelee aika lailla, mutta oikein huonoa se ei koskaan liene. Pyhdyksinä käytetään nuottia, koukkuja y. m. Tawallisesti liikutaan suurilla wiisilaidoilla (wämpööbreillä), joissa on 3—6 henkeä aina nuottueena tai wenekuntana. Hyvästä kalansaaliista mainitsen esimerkin viime kesältä. Kajaanilainen Helander sattui saamaan 12 miestä kohden yhdestä apajasta 80 sylisellä nuotalla lähes 1,800 markan edestä saitoja.

Kalastuksen aiwan syrjäisenä apuelinkeinona harrastetaan vähän karjan ja poronhoitoa ja metsästystä.

Rehmiä ja pari on rikkaimmilla, sillä rehu on ostettavissa ja tuodaan useimmiten kaukaa, aina Suomen ja Venäjän Lapiasta asti. Sikkipä maidolla on niin suuri arvo, että sitä wieraalle tarjotaan wirwoitukseksi samalla tawalla kuin muualla wiiniä. — Poltto- ja rakennuspunt tuodaan Wienan meren rannoilta.

Suomalaisten kalastajain siisteyttä koti-elämässä kehuwat Norjalaiset paremmaksi kuin Norjalaisten kalastajain, jonka siitä voi käsittää, että suuri osa siirtolaisista on puhtausta rakastawista Kuusamon, Remin, Rowaniemen y. m. pohjoisista pitäjistä. Ruijan Suomalainen mielellään maalaa huonekalunsa, warustaa seinänsä tapeeteilla, ja panee

aina kahdet affunat tupaansa, olipa muudan pannut kolmetin. Siellä, jossa polttopuiden hinta voi kohota joskus hamaan 10 ruplaan syleltä, se on wallan järkewää, eiköpä se huoneuksen wisuus meidänkään metsärikkaassa Suomesa haitaksi olisi.

Tawoiltaan owat Suomalaiset säästävämpiä ja nutterampia ja luonnoltaan kestävämpiä kuin Norjalaiset (Bumand'it). Tehdastöissä, walasten pyhymisissä ja tawallisessa kalastuksessa heitä sentähden mielellään pidetään. Itsepäisydestään owat he tunnetut. Omista tawoistaan eiwät heillä luowu. Norjalaiset owat huomanneet heissä muun muassa seuraawia eriäwiä omituisuuksia. Talossaan käyttävät samaa huonetalua — sohwa — istuimena ja sänkyä. Kuffia eiwät erittäin affunallaan suosi. Wieraalle tarjoawat wiilipytthä! Naiset koreilewat aika lailla pitäen paljon formuksia sekä helminauhoja. Häissä on huomattu, että rahan edestä nautitaan, rahahäitä pidetään, jolloin lahjoittajan summa julkaistaan paljon suuremmaksi kuin olikaan. Suomalaisella morsiamella owat hiukset sidottuna, Norjalaisella hajallaan. Kuuluupa lasten ruumisarkuisiakin olewan eroitusta. Ruijan Suomalainen tahtoo sen maulauttaa siniseksi, toinen mustaksi.

Tähän loppukoon kirjoitus Ruijan Suomalaisista. He ansaitsewat tilaansa, siwistyskantaansa ja wähälukuisuuteensa katsoen, ja hyhn hallan lomassa eläen kansallisuuden kannalta meidän kunnioitusta. Norjalaisilla voi olla oikeus tehdä heitä Norjalaisiksi wäkiwaltaa käyttämättä, mutta meitä ilahuttaa, kun näemme että ne kansamme jäsenet, jotka sinne owat asettuneet, pitävät kunniana pyyhä Suomalaisina eiwätkä kewytmielisesti heitä isäinsä kieltä ja kotimaan tapoja.

III.

Muinaisina aikoina, kun Väämeren rannikolla asui waan Lappalaisia, kulkivat lähiset mahtawammat naapurit heiltä weroja kiskomassa. Wenäläiset, Ruotsalaiset, Norjalaiset ja

wieläpä Pirkkalaisetkin kohtasivat täällä toisiaan. Monen paikkakunnan piti maksaa yht'aikaa weroa kahtaalle, niin epäselvät olivat eri waltakuntien rajat. Tätä kesti lauan, rauha tehtiin ja taas rikottiin. Paitse weroa kiskomassa kuljettiin myöskin saalista ryöstämässä, joka tuntuu kyllä oudolta, kun tietää miten köyhä ja harmaan asuttu Lappi wieläkin on. Silloinhan se tietysti oli paljon poloisempi ja paljon harvemmin asuttu kuin nyt.

Wuosien 1250—1300 paikoilla kulkivat siellä Karjalaiset, ollen mahtawampina muita. Eräs rauhaliitto näiltä ajoilta on wallan merkkinen kun weronkantawat waltakunnat, Norja ja Wenäjä, eivät jakaneetääntä Zäämeren rantaa keskenään, waan itse Lapin kansan. Kolmatta wuosisataa kulkivat Pirkkalaisetkin Ruotsin alamaisina aina Zäämerellä asti weroa kantamassa, ollen Ruotsin waltion wero-raajia. Wasta Kustaa Waasa, joka kaikin puolin wahwisti kuninkaan waltaa, lakkautti tuon Pirkkalaisten oikeuden, lukiin Ruotsin waltakuntaan heidän weronkantoalueensa, johon kuului myöskin Warentki ja Mlatea. Mutta toisetkaan waltiot eivät oikeuksistaan luopuneet. Tästä tuli häiriö ylimmilleen. Sodankylä ja Kuolajärwi maksoivat weroa Wenäjälle ja Ruotsille; Paatsjoen sentu Wenäjälle ja Ruotsille; Snari, Utsjoki, Warengin ja Malangin wälinen rannikko maksoi Ruotsille, Norjalle ja Wenäjälle.

Täyssinän rauhanteossa määrättiin Suomen ja Wenäjän raja Warentkiwuonon laakkoisosan, Buggewuonon kautta sekä Suomen ja Wenäjän Lappein wälillä niinkuin se nyt on olemassa.

Ruotsi ja Norja sekä Norja ja Wenäjä riitelivät vielä lauan. Ruotsin kuningas nimittihen muun muassa Lappalaisten kuninkaaksi ja ärsytti vaatimuksillaan Norjan sotaan, jossa menetti koko Zäämeren rannan w. 1611 Anärbodin rauhafowinnon kautta. Wasta w. 1751 määrättiin lähemmin nykyinen raja Suomen ja Norjan wälillä.

Wenäjä ja Norja oli sillä wälillä yhä rettelöissä. Norjan walta oli ulettunut wähin Kantalahdelle asti, mutta Wenäjä sitä wastoin lewitti uskontoansa Turjaan, pyhyi Norjan

suostumusta perustaisiaan Kuolaa, perusti 1480 luostarin Petsinkiin (Petsamoon) ja linnoitti vihdoin Kuolan. Warenkiin arvelivat Wenäläiset heillä yhä oikeutta olevan. Toiselta puolelta kulkivat vielä Norjalaiset w. 1611 weroa kantamassa Kuolan kaupunkilaisilta ja munkeilta. Wiimeisen kerran tapahtui se vuonna 1806, mutta oli jo kauan ollut tyhjänä muodon asiana.

Kiidanalaista maata nimitettiin yhteisalueeksi (norjaksi Fælleds-distrikt). Vihdoin vuonna 1826 käytiin nykyinen Paats- ja Saakon-joen raja. Suomen valtio, joka oli tällä välillä syntynyt, ei ollut, ihmeellistä kyllä, edustettuna tässä rajankäynnissä. Pohjoisimman Suomen wirrat, luonnolliset kulkuväylät, tiet ja kauppa lähtivät Jäämerelle päin ja kuitenkkin jäi Suomenmaa ilman Jäämeren rannikkoa, joka ulottuu 2—3 peninkulmaa lähelle Suomen rajaa. Raja tuli siis niin luonnoton kuin mahdollista. Suurempaa wäryhttä tuskin voitaisiin Suomen Vappalaisille tehdä. Ennen olivat Suomen Vappalaiset tottuneet hankkimaan suuren osan elatuksestaan merikalastuksella, olivat kesällä wieneet porojansa suolaiseen weteen kylpemään ja wirtistymään, mutta nyt suljettiin heidät pois kokonaan. Rannikko, joka Suomalaisille eli oikeastaan Suomen Vappalaisille olisi ollut tärkeä, ei nyt merkitse paljoa Norjan ja Wenäjän waltakunnassa, joilla on puheena olevaa rantaa yltäkyllin.

Rajasowinnossa 1751 oli kyllä luvattu Suomen Vappalaisille tarpeelliset oikeudet, he saivat käyttää yhteisalan maisemaa ja rantaa. Sopimuksessa käskettiin myös heitä ystävällisesti kohtelemaan. Sota-ajattaan eivät saisi waijuttaa muu-
tofsia Vappalaisten oloihin. Suomen Vappalaisilla olisiwat Norjan alueella samat kalastus-, metsästys- ja laidunoikeudet kuin Norjankin Vappalaisilla.

Kun Ruotsi menetti Suomen Lapin ja Suomi tuli eri waltioksi, jäiwät asiat entiselleen. Haminan rauhanteossa unhotettiin kokonaan Suomen Vappalaisten edut Ruujassa, joita wahwistettaissa olisi pitänyt olla Tanskan-Norjan suostumus.

Wuonna 1826 saivat Wenäläiset kalastajat kyllä oi-

leuksia kalastaa eräissä satamissa, Suomalaiset jäivät ilman. Vuonna 1838 tekivät Venäläiset ja Norjalaiset taas uuden sovinnon, jossa annettiin Suomalaisille oikeus harjoittaa veroitta vaihtokauppaa Venäläisten lainvojen kanssa, jotka tulevat Warengin satamiin, jos vaihtavat itselleen wiljaa, hamppua, suoloja y. m. s. Kalastusoikeudesta ei hiiskuttu enää sanaakaan.

Suomessa oli nukkunut koko aika. Vasta w. 1839 huomattiin, että entiset oikeudet olivat menneet. Kun Norjalaiset olivat saaneet rannikkonsa omistusoikeudelle kymmenvuotisen wakuuden, ryhtyivät he koviin puuhiin, alkaen karkoitella suomalaisia alamaisia pois Jäämeren rannikolta. Tulun kuvernööri valitti hallitukselle, että Ruujassa oli ensin ruwettu waatimaan Suomen alamaisilta kalastajilta kolmannes kaikesta saaliista ja nyt wihdoin kielletty pois koko kalastusoikeus. Entinen kauppaoikeuskin oli riistetty, niin että Suomen alamaiset olivat pakotetut myömään tawaransa ainoastaan Norjan kauppiaille. Tämän johdosta ryhtyi Suomen hallitus pitkällisiin hieromisiin, mutta ilman menestystä. Muun muassa koetti Suomen hallitus vaihtaa Enontekiäisten Lapista kaistaleen Wärenki-wuonon etelärannikoon. Asia olisi muuten woinut onnistuakin, mutta Norjassa epäiltiin Wenäjän lastewan wallanhimoisia pyyteitään, eikä osattu laisinkaan eroittaa Wenäjän ja Suomen etuja toisistaan.

Norjan Lappalaiset olivat saaneet yhä käyttää Suomenkin puolisia laitumia, mutta kun Suomen puolisilta suljettiin meren ranta, wastasi Suomen hallitus sulkemalla Norjalaisilta Suomen porolaitumet. Tästä on syntynyt usein turhia rajamelkeitä ja wihaa rajalaisten välillä. Lappalaiset poloiset saawat nyt syhyttömästi kärsiä molemmissa waltakunnissa köyhden köyhtymistään. Heidän porolaumanja owat wähenneet siitä asti tuntuwasti.

Baikka Suomalaisilta suljettiin kalastusoikeus Jäämeren rannalla, eivät he kuitenkaan lakanneet sinne waeltamasta. Noissa rasittawissa matkoissa sydänmaiden, koskien, tunturein ja äärettömäin soiden kautta pohjoisimpaan perukkaan oli aina jotakin uljasta ja wiehättäwää Pohjolaisen

ripeälle luonteelle, puhumattakaan Jäämeren äärettömistä aarteista, joita suullisilla kertomuksilla kowasti ylistellään. Suomalaiset kulkivat kuitenkin ja kulkewat vielä nytkin Ruusassa, waikka wallitsewat asetukset estävät heitä waurastumasta. Hyödyllisemmäksi ovat siisi katsoneet jäädä kokonaan Norjan alamaiseksi. Wasta viimeisinä aikoina on suomalaisten kalastajain huomio kääntynyt Turjaan päin. Täällä onkin todella hyviä kalawesjiä ja laajoja aloja uutis-asutukselle, kuten edempänä kerromme laueammin.

Suomenkin hallitus on tämän asian huomannut. Vuonna 1862 esitti Suomen senaatti Wenäjälle, että Suomen alamaiset saisiwat werottomasti Suomalaisten lakien suojaassa kalastaa Jaakon joen itäpuolisella rannikolla, mutta asiasta ei mitään päätöstä tullut.

Sattumalta ilmestyi kuitenkin uusia toiveita. Wenäjän waltio tarwitsi Rajajoen kiwääritehtaalles lisää maata Suomen puolelta. Korwaukseksi luwattiin Suomelle Wenäjän waltion puolelta „joko se rantamaa Jäämeren luona itäpuolella Jaakonjokea ja lähellä Stolboan lahtea, jonka heittämisestä kalastuspaikoiksi Suomen Lappalaisille kysymys tätä ennen on nostettu, taikka, frateerauksen ja arwostelemisen jälkeen, rajalla Suomea kohden olewia käytettäviä tiloja yllämainitusta (Pietarin) kuvernementista.“ — Näin julkaistiin asia Asetuskokouksessa 1864 N:o 5.

Siitäkin lupauksesta on parikymmentä vuotta jo kulu-
nut. Kentiesi ei ole Suomesa asian hyväksi kaikkea tehty, mitä olisi tehdä woitu. Dulun kuvernöörin Jägerhorn'in kehoituksesta tuli asia taas puheeksi ja edusmies R. Castrén esitti asiasta wihdoin anomuksen waltiopäiwillä porwarisjäädhyssä. Säädyt käsittelivät sitten asiaa ja anoiwat yksimielisesti, että Hänen Majesteettinsa mahtaisi poistaen olewia esteitä myöntää Suomelle korwaukseksi sen maakappaleen Arkankelin kuvernementtia, joka jää Paatsjoen ja sen rajan wäliin, joka wedetään Ronnustunturista 3 peninsulmaa suoraan itään siihen pikku järween, josta Paatsjoen oikean-

puolinen lähdejoki alkaa, ja siitä 4 peninkulmaa itäkoilliseen Petsingin läntiseen lähdejokeen ja sitä myöten Petsingin wuonoon leikaten läntisen osan Kalasaarta.

Uusia on waltiopäiwiltä sitten tietysti lähetetty Pietaariin, josta päätöstä joka hetki uteliaisuudella odotetaan.

IV.

Tämä toiwottu ala on rannikon puolelta peninkulmain lewehdelta ihan puutonta tunturia. Ylempänä on soita ja metsäisiä wuomia esim. Paatsjoen kessi- ja hlösfissa. Kuusia ei kaswa Konnustunturia pohjoisempana. Joet owat sangen kalaisia. Lohi ei pääse tänne, kuten mainittiin, waan pyhähtyy Norjalaiselle alalle, Boris Glebin kohdalle, johon Englantilaisiakin tulee kalastusta harjoittamaan ja onkimaan. Buroissa on simpukoita, joita helmiensä tähden paljon etsitään. Tuntureilla on peuroja ja riekkoja, metsissä metsoja ja wesilintuja. Hanhi ja joutsen eiwät ole harwinaisia, wahinko waan, että niillä ei ole mitään kewanrauhaa.

Lähellä Norjan rajaa asui vuonna 1874 kolme puolilappalaista weljestä, waiiteja sukuisin. Luteerilaisia oliwat ja kuuluiwat Inarin seurakuntaan, mutta ottiwat elatuksensa kolmesta waltakunnasta. Nämä weljekset tunsiwat 11—9 peninkulman pituisen Paatsjoen hywästi. Ylöspäin oli Inarijärwellä lähin naapuri noin peninkulman päässä Honkisaaressa. Etelään, luulen ma, oli 5 peninkulmaa lähimmäiseen ihmisasuntoon Sulfusjärwelle.

Paatsjoessa on monta jyrkkää, mahdottoman wäfewää koskea, joiden ohitse pitää wene taiwaltaa, monesta woisi tuitentkin helposti saada lastuwähyän. Useimmasta laskewat laidin weljekset. Eiwät niskan puolella taida juuri muut paljon liikkuaan.

Rajalta alaspäin taifi olla 3—4 peninkulmaa ensimmäisille Turjan Lappalaisten asunnoille. Surkeita oliwat heidän asuntonsa, jos itse miehetkin. Siiwoton ja furja elämä on esim. waiwuttanut, että moni mies paraallaan ol-

lessaan on kaljupäinen. Taika-usko ja typerhyys, uhraus, lyhlitys ja raakuus kukoistawat hywästi: Joka paikkueella on oma Kalmosaarensa, johon wiewät kuolleenja. Hautojen päälle oli rakennettu jonkunlainen kewyt puukatos, jolla oli wieläkin rautaisia työtapineita.

Salmijärvellä oli kauniita seutuja ja jotenkin hywästi rakennettuja, siistejä taloja noin kymmenkunta, useimmat Norjan puolella rajaa. Niissä asui, ellei muisto petä, ainoastaan Suomalaisia.

Taijipa joella olla vielä muutamia taloja alempana, ennenkuin Boris Glebiin tullaan. Matkalla piti tui-

tenkin öitä nuotiossa maata, kun talot eivät matkallemme hösjäksi sopineet.

Olemme siksi näistä Baatsjoen rannoista kertoneet enemmän, koska Inarista tulisi tämän kautta vasta valtatie käymään Jäämerelle. Jokapaikassa olisi sopivat rannat maantietä warten eikä niin julman jyrkät kuin Iwalojoella. Kosken voisi kait perkkauksilla ja lastukouruilla saada yhtä kulkettawaksi kuin muutkin Pohjois-Suomen joet. Jätälämaita oli niin kauniita, että en koskaan ole sellaisia muualla nähnyt.

Kun Baatsjoen eteläinen ranta joutui Suomen hallituksen käsiin, voitaisiin se samoin kuin Inari-järwikin lohjeksi saada muutamalla ruutikapalla, joka tuhlattaisiin Njorammel- ja Boris Gleb'in kosken kallioihin.

Monesa kohdassa oli Baatsjoella sopiwaa niitthmaata hltäkylän uutistaloiksi ja rakennuksiin kelpaawaa puuta.

Suomelle luwatus maan rannikosta on maisteri Erwasti vasta antanut asiallisia tietoja.

Jaakonjoella, josta raja kulkee, on muutamia asukkaita. Puolen wirstan päässä on naapureita Lapinmuotkassa, sekä 3 wirstan päässä Stolboan lahdella, jossa on hyvä wenesatama. Sitten, pienempiä paikkoja siwuuttaen, merkillisempään Petsamon (Petsingin) peninkulmain pituiseen wuonoon.

Sen rannoilla asuu yhteensä 320 henkeä, joista 198 on suomensukuista s. o. Lappalaisia, Karjalaisia tai Suomalaisia. Luteruksen uskoisia on 55.

Puumangin wuonolla (Bumansfjord'illa) on edelleen juuri samanniminen kylä, wanhin siirtokunta koko Turjassa, (wuodelta 1858). Siinä asuu 30 talossa 183 henkeä, jotka kaikki ovat Suomalaisia.

Suomelle pyhdyillä alalla asuu hrä Erwastin mukaan 800 henkeä. Niistä ovat puolet Suomalaisia, $\frac{1}{8}$ Karjalaisia, $\frac{1}{4}$ Lappalaisia ja $\frac{1}{8}$ Wenäläisiä. Suomensukuista on heistä $\frac{7}{8}$.

Pitkin Turjan rannikkoa itään päin asuu yhä Suomalaisia, joiden luona kirkkoherra Thawon käwi w. 1870 ja

viime kesänä lehtori Schwartzberg kirkollisia toimituksia pitämässä. Heitä on enin Uuraassa, 184 henkeä. Puhtaita Suomalaisia on Turjassa luuloni mukaan 550—600 tätä nykyä.

Useimmat Turjan suomalaiset siirtolaiset ovat tulleet sinne Ruijasta. Koulujen ja kirkon siivistävän waikutuksen puute sekä uskonnollinen suvaitsemattomuus ovat heille olon tehneet tukalaksi. Onpa sen lisäksi ollut tuntuva epävakaisuus omaisuuden ja hengenkin puolesta.

Kos todellakin onnistumme saamaan tuon alasen, luulen Utsjoen, Snarin, Sodankylän ja Kuolajärven erittäin siitä hyötyvän kaupan suhteen. Epäilemättä kulkuneuvojen parantuesssa tulisi pianakin syntyään jonkunmoinen suomalainen kauppa Jäämeren rannalle. Tästä kaikei seuraisi höyrylaivayhtiöt sinne ja Snarijärvelle ja kullanhuuhtonta saisi uutta wauhtia. Ja vieläpä — silloin ehkä kävisi ajatella omaa Vapin lääniniäkin, erotettuna Dulun läänistä; sen kuvernööri asuisi kaupungissa Jäämeren rannalla. Rajaretelötkin loppuisivat sitten ja sopus naapurusten välillä kävisi paljoa paremmaksi. Tästä olisi siis hyötyä jokaiselle Jäämereen ulottuvalle waltiolla.

—hm.

Raksti muistettavaa Wiron miestä.

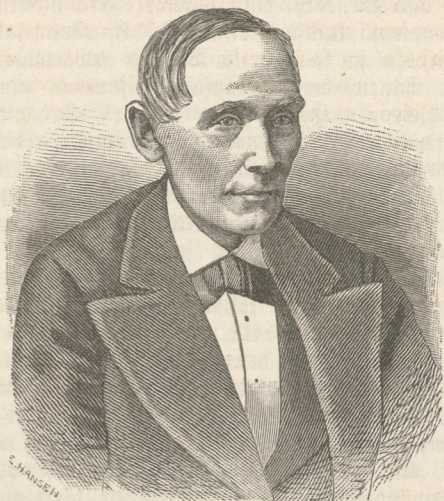
Jos olisivat entiset polwet tienneet toimittaa asiansa niin-
kuin me sitä nyt soisimme, silloin ei Suomen lahti
eroittaisi kaksi kansaa toisistansa, silloin sen laineet mo-
lemmin puolin huuhtoisivat Suomen kansan rantoja. Jos
olisivat olot olleet toisellaiset, silloin kuin Suomen ja Wiron kie-
let kirjakielleksi muodostuivat, niin olisi ollut helppo yhdistää
molemmat murteet yhdeksi kieleksi, ja pieni Suomen ja vielä
pienempi Wiron kansa olisivat tehneet yhteistä työtä kir-
jallisuuden wainiolla ja yhteisillä voimilla enemmän aikaan-
saaneet kuin nyt. Waan tätä eivät myöntäneet historialli-
set vaiheet. Eri tietä sai Suomen kansa waeltaa, eri polkua
Wiron, erikseen ne kaswoivat, Suomen lahti ei ollut mikään
yhdistävä siede heidän välillensä, se oli eroittawa väliseinä,
joka esti weljeä weljeään tuntemasta; kansat joutuivat eri
waikutusten alaisiksi ja eri suuntaan edistyi heidän kielenä;
yksi se alkunsa oli, kahdeksi se on muuttunut. Helppo tosin
vielä on toiselle kansalle oppia toisen kieltä ymmärtämään,
waan yhdeksi ne eivät enää fulaa.

Mutta waikka Suomen kansa ei ole niin suuri eikä
sen kielipiiri niin laaja, kuin ne woisivat olla, on meille
sentään suureksi eduksi se, että edes yksi meidän suku-
haarojamme on säilynyt siinä tilassa että se helposti wo-
meitä ymmärtää. Kun wieras Wirossa isännöi ja suoma-
laisuus Suomesa pidettiin halpana, silloin ei kysytty, mihin
toinen puoli meidän kansastamme oli jäännyt, silloin kansa tuskin
itseään kansaksi tunsi. Mutta nyt on päivä meille koittanut,
aamurusko Wirossa nouskut, ja nyt on aika panna Suomen
sillan perustusta, yhdistää mitä vuosifadat owat eroittaneet,
saattaa Suomen heimon eri haarat lähemmäksi toisiansa.

Suuri on Suomen kansan kiitollisuuden welka niille mie-

hille, jotka Wiron puolella työllään, toimillaan owat vaikuttaneet sen, että meillä siellä nyt on uskollinen ystävä ja weli, joka kätensä ojentaen meidän puolellemme, tahtoo puolestansa tehdä, mitä mekin ymmärrämme welvollisuudeksemme, pelastaa Suomen heimon kunniaa, osoittaa Suomen heimon siivistyttyä, ja omilla henkensä aarteilla ja syillä syntyksanoillansa maailman edistystä jouduttaa, sen tietowaroja syventää, sen siiveellistä voimaa wahvistaa.

Wiron kansa on kuluneena vuonna kadottanut kaksi sankaria, joille tulee se kunnia että molemmat mahtawasti owat kansan koko olentoon vaikuttaneet. Kuolleet owat Friedrich Reinhold Kreutzwald ja Kaarle Robert Jakobson. Heidän kuwansa olemme hankkineet kirjamme kaunistukseksi, heidän muistonsa soisimme tulewan sywälle piirrettyksi jokaisen Suomalaisen sydämeen.

Friedrich Reinhold Kreutzwald syntyi 26 p. Joulukuuta 1803 Ratweren kaupungin läheisyydessä Wirumaassa Saks-

peran moisiossa, jossa hänen isänsä orjana palveli suutarina ja ihwäaitan hoitajana; siellä ja sen läheisyydessä olemassa Kaarle-moisiossa, jonneka vanhemmat hänen vielä aiwan piennä ollessaan muuttivat, oleskeli hän lapsuutensa ja nuoruutensa ajan, siellä hän ensin tutustui kansansa wanhoihin lauluihin, joita näillä tienoin siihen aikaan vielä pidettiin kunniasa ja ahkerasti laulettiin, ja joitten häviämisestä pelastaminen tuli hänen tehtäväkseen.

Kahdentoista vuotiaana pantiin poika lähimmäisen kaupungin koulun; ja silloin sai hän myös saksalaisen nimensä, joka on käännös hänen kotitalonsa nimestä, Kristnets; mutta ainoastaan puolen neljättä vuotta hänen koulunkäyntinsä sai kestää, enempään eivät hänen vanhempansa varat riittäneet. Nyt piti pojan jo itse ansaita leipäänsä ja hän pantiin erään kaupiamiehen palvelukseen Tallinnaan. Kaupiaaksi nuori Kreuzwald kuitenkään ei ollut luotu. Siinä palveluksessa hän menestyi niin huonosti että piankin lähetettiin vanhempiansä luokse takaisin. Tähän aikaan laskautettiin orjuus Wirossa ja saavutettu vapaus arwattavasti oli se, joka pani hänen vanhempansa tilaisuuteen muuttamaan läntiseen Wiroom. Heitä sinne seuraten Kreuzwald oppi tuntemaan paljon näillä tienoin kansan suussa eläviä satuja, mikä hänen tulevaiselle waikutuksellensa oli warsin tärkeä. Mutta vielä tärkeämpi oli hänelle eräs toinen seuraus orjuuden laskauttamisesta. Kuwettiin näet ajattelemaan kansan kaswatusta koulujen kautta ja aiottiin tähän tarpeesen perustaa seminaari. Ei sitä suuren suureksi ajateltu. Opetajiksi oli valmistettava kolme nuorta Wirolaista, joista Kreuzwald määrättiin yhdeksi. Opetus annettiin ilmaiseksi, mutta elättää sai hän itseään omalla työllään. Tehtävän tutkinnon sai hän tosin suoritetuksi, mutta kun seminaari oli awattawa, huomattiin että ritariston kassassa ei ollutkaan tähän tarpeesen waroja. Se toivo raukesi tyhjään, waan saatu opetus ei ollut turhaan annettu. Hän läksi yliopistoon. Waikeita leipähuolia sai hän kärkeä, mutta kärä ne miehuullisesti ja suoritti wihdoin w. 1832 tutkintonsa, jonka jälkeen jo seuraawana vuonna sai kaupungin lääkärin paikan pienessä

Wöron kaupungissa kaakkois-Wirossa. Siellä hän eli neljäkymmentäneljä vuotta, siksi kuin hän täysi-palvelleena w. 1877 muutti wäwhynsä ja tyttärensä luokse Tarttoon loppuelämänsä viettämään. Hän kuoli 25 p. Elokuuta 1882.

Semmoinen oli hänen elämänsä kulku. Ei se ulkonaisesti ollut loistawa, ja monella tavoin sai hän elinaikansa kokea että häntä pidettiin halveksitun kansan lapsena, jonka sen mukaan tulisi asettaa vaatimuksiaan. Mutta se ei hänen arwoansa vähennä. Wiron kansalle suotu wapaus orjuuden kahleista, se häntä, waikka kiertoteitä, johdatti oppineen uralle ja sellaisena hän kykeni, mitä hän muuten warmaan ei olisi yhtä hywin tyennyt, kirjailijana ja kansan muinaisrunouden tutkijana valmistella aikaa, jolloin Wiron kansa on nousewa muiden kansojen rinnalle yhdenarwoiseksi. Sellaisena hän saattoi woimakkaasti edistyttää kansansa wapaudesta myöskin siitä henkisestä orjuudesta, johon sitä oli painanut wieras siwistys ja jonka kahleista jokaisen kansan tulee irtaantua woidaksensa nauttia todellista wapautta.

Kuwultaan on hän julkaissut noin puolen sataa kirjaa suurempaa ja pienempää kotoa liikkuen niissä hywin erilaisilla aloilla. Ensimmäinen hänen toimittamansa kirja taisi olla „Wiina-myrkystä“, käännös saksalaisesta kertomuksesta, joka meilläkin on tunnettu ja jossa pahat seuraukset wäkewien juomien nauttimisesta eläwästi kuwataan. Sen ohessa on hän kirjoittanut ja kääntänyt monta muutaakin rahwaan kirjaa ja siten ollut kansansa kaswatuksessa osallinen. Oma ammattiaan muistaen on hän myöskin kirjoittanut eri kirjat lääkitö-opissa kansalle ohjeeksi ja neuvoiksi. Sen ohessa on hän ollut sekä lahjakas että tuottelias runoilija ja siten laskenut perustuksen Wiron kielen uudemmanaikaiselle runoudelle. Mutta tärkeät kuin hänen omat kirjalliset tuotteensa tällä alalla owatkin, on hän kansalleen tehnyt vielä suuremman palveluksen tuottamalla ilmi Wiron wanhaa kansanrunoutta, johon hän osaksi jo lapsuutensa ajalla tutustui, ja jota hän löysi vielä täydellisemmin tällalla niiden wenäjänuskoisten Wirolaisten (n. s. Setukesten) kesken, jotka asuiwat ei kaukana Wörosta Pihkowan läänissä lounassa Peipsejärwen etelälahdesta. Nii-

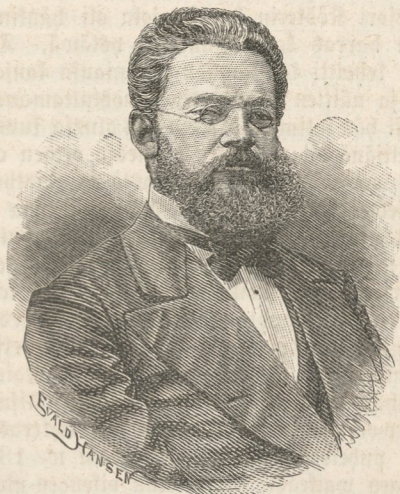
den kokoelmien avulla, jotka hän teki matkoillansa täällä ja muualla kotimaassaan, tuli hänen mahdolliseksi sovittaa yhteen „Kalewipoeg“ nimisen runokokoelman, joka Wirolaisille on, mitä Kalewala on meillä, yhtä kallis ja suuriarvokas, Wiron muinaisuuden kalliin lahja sen tulevaisuudelle. Tämän ohessa on hedelmänä Kreutzwaldin tutkinnoista mainittava kokous muinaisajan satuja ynnä erityisiä osaksi tieteellisiä kirjoituksia, jotka walaisewat kansan muinaisia jumalais-taruja, taika-uskoa ynnä tapoja yleensä.

Tällaiset työt olisivat missä maassa hywänsä ja kaisissa oloissa tuottanut Kreutzwaldille mainion nimen ja olleet sille kansalle, jota koskivat, suureksi tunniaksi. Niihin oloihin katsoen, joissa Wiron kansa eli Kreutzwaldin warsinaisella työajalla, niiden tärkeys oli vielä werrattoman suurempi. Kansalle, jolla oli omaa kirjallisuutta tuskin nimeksikään, annettiin niiden kautta kirjallinen aarre, jota moni paljoa edistyneempi kansa woisi siltä kadehtia, ja perustus lauskettiin omintakeiselle kansalliselle siwistykselle, jonka leima on pysyvä Wiron kansan edistyksen tunnustähtenä kaukaiseen tulevaisuuteen asti. Sekä Kreutzwaldin ilmi saattamat kansan-runouden aarteet että hänen oma kirjallinen tuotteliaisuutensa oli perustawaa laatua. Hän sai tehdä työtä melkein yksin, melkein ilman kannatusta, siihen määrään ilman kannatusta omassa maassaan, että sekä Kalewipoegin että satujen ensi painos täytyi painattaa Suomessa, koska omassa maassa ei ollut tilaisuutta saada niitä julkisuuteen, ja niinkään owat muuttamat hänen tieteellisistä teoksista painetut Pietarissa Wenäjän tiedeakatemian kustannuksella. Mutta näistä vastuksista huolimatta, jopa epäillen oman kansansa tulevaisuuttakin, hän kuitenkin uutterasti jatkoi työtään ja laajensi sitä niinkin käytännölliselle alalle kuin oikokirjoitukseen, joka hänen päiviinsä asti oli sekin ollut saksalaisuuden yhteydessä, waan joka nyt, kiitos olkoon Kreutzwaldin toimelle, noudattaa samoja järjeweitä perusteita kuin Suomen oikokirjoituskin ja siten ulkoasujsaan melkoisesti on lähestyttänyt sukulaiskielet toisiinsa.

Semmoinen elämä, semmoinen toimi ei ole woinut hukkaan jäädä. Se tulevaisuus, josta Kreutzwald epäili, waan

jonka edestä hän kuitenkin uskollisesti teki työtä, se on nyt tulemassa. Wiron kansa on meidän aikanamme herännyt elämään, herännyt tajumaan että silläkin on oma tehtävänsä maailmassa; se on luonut sielunsa ympärilleen, ja huomannut missä ovat sen viholliset, missä sen ystävä, se tekee ja on jo tehnytkin paljon wakuuttaaksensa itselleen kansallisen olemisen ehtedot. Sen kirjallisuus yhä warttuu ja woimistuu Kreuzwaldin wiitoittamaa tietä, sen aineelliset elämän ehtedot paranevat, mikäli vielä epäsuhtaiset olot sitä sallivat, ja kansan yhteiskunnallista ja waltiollista asemaa tukewammalle pohjalle saattaaksensa on herännyt woimakas liike, joka waatii meidän mitä innokkainta osanottoa.

Tärkeimpiä wälikappaleita tämän liikkeen herättämisessä oli Kaarle Robert Jakobson, joka syntyi Tartossa 26 p.

Heinäkuuta 1840. Hänen isänsä oli siihen aikaan yliopiston palvelija, mutta muutti jonkun ajan päästä Tarton

läheisyydessä olemaan Torman pitäjään, jossa hän sai toimittaa luffarin ja pitäjän-koulumestarin virkaa. Täällä oleskeli poika suurimman osan nuoruutensa ajasta. Kuudentoista vuotiaana hän pääsi Walkin kansakouluttaja-seminariin. Siellä hänen ollessansa vielä oppilaana kuoli hänen isänsä, jolloin kunta uskoi pojalle isän paikan, suostuen odottamaan siksi kuin hän seminaarista oli päästetty. Yhdeksäntoista vuotiaana hän siis aloitti opettajaintonsa, waan Tormaan hän ei saanut jäädä kauan; ikävät rettelöt pakottivat häntä muuttamaan Jaamaan, jossa hän sai hoitaa samanlaista tointa, siksi kuin hänen nuorempi veljensä oli saanut kartaanonhoitajan paikan, jolloin tämä otti perheen luoksensa. Jakobsonilla oli nimittäin paitsi tätä veljeä vielä neljä nuorempaa siskoä äitineen, joista hän tähän asti oli huolta pitänyt. Nyt hän muutti Pietariin, suoritti siellä koulu-opettajatutkimuksen ja tuli tuttavuuteen mainion taidemalarin professori Röölerin kanssa, joka oli hänkin wirolaista sukuperää ja harras kansallisuutensa ystävä. Tämä häntä kehoittamalla kehoitti käyttämään voimiansa kansallisen asian edistämiseksi ja näitten kehoitusten innostuttamana ja elähtytämänä palasi hän kotimaalle, jossa hän alussa kunnankirjurina ja maanviljelijänä oli ahkerassa toimesa ottaen osaa kaikkiin harrastuksiin oman kansansa herätystä ja edistystä warten.

So Pietarissa rupeesi Jakobson kirjailijana työskentelemään ja sitä tointa hän jatkoi sieltä poismuutettuaanakin. Tärkeimpiä hedelmiä hänen toimestansa tällä alalla ovat hänen oppikirjansa maanviljelyksessä ja hänen koulu-lukukirjansa, joista on ilmestynyt neljä osaa. Sen ohessa hän julkaisi muutamia muitakin kirjoja opetuksen tarpeeksi ja monta pientä maantalous- ja kasvatustieteellistä kirjaa. Mainittawa on myöskin wähhän runollisuutta ja kaunokirjallisuutta, josta ei puutu arwoa, jonka ohessa hän oli ahkerasti toimesa esitelmien ja puheiden pitäjänä. Wihdoin w. 1878 sai hän Wirossa sangen waikeasti saamutetun oikeuden ulosantamaan omaa sanomalehteä, ja tuli sen kautta tilaisuuteen vielä tehokkaammin kuin ennen waikeuttamaan aatteitensa lewittämiseksi kansaan.

Ajat olivat nyt melkoisesti muuttuneet toisellaisiksi kuin ne olivat Kreutzwaldin miehuuden aikana. Seitsemän vuosijataa raskasta orjuutta kestänyt Wiron kansa oli niillä lyhyheillä vuosikymmenillä, jotka olivat kuluneet, siitä kuin sen vapautuksen hetki löi, oppinut ja edistynyt äärettömästi. Kreutzwaldin ja entisen luffarin J. W. Jannsenin, Wiron sanomakirjallisuuden perustajan, työt olivat kantaneet hedelmiä ja kansakoululaitos, vaikkapa puutteellinen, oli etenkin Etelä-Wirossa, Niinan läänissä, paljon auttanut laaventamaan kansan näköpiiriä jokapäiväistä elämää ulommaksi. Tämän lisäksi tuli muutamia fangen terveellisiä toimia Wenäjän hallituksen puolelta. Entiset talonpoikien wiljelemät maat eroitettiin herrasmoisioista ja pöyhkitettiin maamittarien avulla ikuisiksi talonpoikaismaksiksi, ja entiset wiljelijät saivat oikeuden ostaa ne perinnöksiksi; sen kautta tuli heidän yhteiskunnallinen asemansa entistään paljoa vakavammalle kannalle. Myöskin kunnallishallitus myönnytettiin talonpojille heidän omiinsa asioissaan, ja paikoittain pääsivät he osalliseksi pappien ja enimmäiten myös kouluneuvoston valitsemiseen, ja kaikki sellaiset yhteiselle kansalle myönnytyt oikeudet tietyksi kohottamistansa kohottivat Wiron kansallisuuden sekä voimaa että itsetuntoa.

Mutta tasapainoa eri kansallisuuksien välillä ei näiden muutosten kautta vielä suinkaan oltu saavutettu eikä vielä edes tarkoitettukaan. Valta ja voima se jäi yhä Saksalaisten, maan herrojen, käsiin eivätkä nämät olleet halukkaat jakamaan siitä mitään muille. Niin kauan kuin Wirolaisten henkinen wiljelys vielä oli hywin alhaisella kannalla oli luonnollista että johto jäi maakunnan henkisesti edestyneemmän väestön käsiin, mutta kun tätä tahdottiin käsittää etuoikeudeksi yhdelle kansaluokalle aina muita hallita ja valita lukuun ottamatta heidän oikeutettuja vaatimuksiaan, kävi rauhallinen edistys sillä pohjalla pian mahdottomaksi.

Kansallinen harrastus edistyi Wirossa aiwan luonnollisesti. Alussa oli opin ja siivistyksen puute niin suuri että kaikkia voimia täytyi käyttää sen korjaamiseksi. Siihen aikaan Kreutzwald pääasiassa vaikutti. Mutta mikään kansa

ei edistytty ainoastaan opetuksen kautta. Sen täytyy saada tilaisuutta muodostamaan omia olojansa saavutetun opin mukaan. Sitä eivät Saksalaiset tahtoneet Wirolaisille juoda; Jakobsonin alituisena filmämääränä taas oli tämän oikeuden saavuttaminen kansallensa. Maassa, missä valtiollinen vapaus on kielletty, saa kaikki mitä siellä toimitetaan, valtiollisen väriin ja merkityksen. Wirossa on viime vuosikymmenisenä vietetty laulujuhlia; ne ovat suuresti edistäneet laulutaitoa ja harrastusta, mutta ne ovat samassa kohottaneet kansallista itsetuntoa ja edistäneet kansallista asiaa. Siellä on perustettu seuroja, kirjallinen seura ja maanviljelysseurat, jotka kyllä ovat edistäneet varsinaista tarhoitustansa, mutta myöskin olleet tärkeitä yhdistysiteet kansallismielisten kesken. Niiden kokouksissa kansa oppi harrastamaan yhteisiä asioita ja niiden johtajissa se näki johtajansa tärkeämmisäkin asioissa. Ne olivat välilappaleet kansan valtiolliseen kasvatukseen. Samaan suuntaan ovat vaikuttaneet jo kymmenen vuotta jatkettut ponnistukset riittävän pääoman hankkimiseksi, jonka avulla voisi perustaa korkeampaa oppilaitosta wironkieliselle kansalle. Kaikkialla ovat tehneet ankaraa vastustusta maan kunnan Saksalaiset ja kaikkialla kuitenkin ovat sitkeät ponnistukset kallistaneet voiton kansallismielisten puolelle.

Olisi väärin sanoa että Jakobson kaikkialla näisissä yrityksissä olisi ollut alkuunpanija, taikka edes varsinaisen kannattaja. Mutta elävästi ja innolla hän kaikkeen otti osaa, ja hänen sekaantumisensa siihen suuressa määrin lisäsi yleistä innostusta, ja osanottoa kansassa; mitä erittäin maanviljelysseuroihin tulee, oli hän näiden wahwin pylväs, mutta myöskin muualla saavutti hän viime aikana johtawan aseman ja hänen ympärillensä kansan enemmistö kerääntyi ehdottomasti tunnustaen hänen lippuaan. Hänen puhelahjansa ja hänen kirjoituksensa, hänen harras toimeliaisuutensa yksityisenä miehenä, ne kansaa herättivät, niiden vaikutukseksi saatamme suureksi osaksi lukea että kansa nyt niin yleisesti käsittää tilaansa ja niin wireästi itse ottaa osaa taisteluun maassa wallitsevien epäkohtien poistamista warten, tällä nykyisellä kansan tulevaisuudelle epäilemättä hymin tärkeällä hetkellä. Hän tarfoitti kan-

sallijesta liikkeestä kaiken epäilyh, kaiken puolinaisuuden ja waitka se katkeruus, jolla hän kääntyi oman puolueensa hänen mieles-
tänsä hidastelijoita vastaan, ei aina ollut paikallansa ja jo oli
tuottamaisillaan arwolluttawan eripuraisuuden itse kansassa,
olemme kuitenkin wakuutetut siitä, että hänen waitutuksensa
kokonaisuudessaan oli terweellinen ja hywin suuressa määrin
edisti meidän heimokansamme parasta. Mitä oli himmeätä,
epätietoista, ainoastaan tawoiteltua, se hänen kauttansa tuli
päiwän selkeäksi, kansallinen maali ja tehtävä saatettiin jokai-
sen käsitetäväksi, ja opittiin hymmärtämään, mitä tietä tuli
astua, jos tahtoi menestystä toiwoa.

Wirossa niinkuin Itämeren maakunnissa ylipäänsä on
ollut hereillä muitakin wapautus-harrastuksia kuin se kan-
sallinen, josta tässä on kerrottu. Saksalaiset olisimat tahto-
neet maakunnille wakuuttaa sellaista itsenäisyyttä, jonka no-
jassa he sekä waltakunnan että maakunnan alkuperäisistä kan-
soista, Wirolaisista ja Lättiläisistä, huolimatta olisimat woi-
neet wapaasti eteenpäin hallita ja wähitellen viimeksi mai-
nittuja saksalaisiksi muuttaa. Siihen wapauteen kuitenkin ei
Wenäjän hallitus woinut suostua ja Wirolaisille se olisi ollut
turmioiksi. Näitä Saksalaisten erikoisharrastuksia vastaan on
Wenäjän hallitus kauan tahtonut saada uutta järjestystä aikaan,
ja olisi kaikesta wastustuksesta huolimatta arwattawasti ny-
tyiseen aikaan pannut kauas tulewaisuuteen waituttawia
muutoksia toimeen. Olko näissä hallituksen aikeissa mitään
waaraa Wiron kansallisuudelle wai ei, siinä hetken tärkeä ty-
symys! Jakobson kaiken luontonsa pontewuudella kansallensa
wakuutti että sellaista waaraa ei ole. Siitä katkera wiha
Saksalaisten ja hänen wälillänsä; mutta siinä myös hänen suu-
ruutensa, hänen katoamaton merkityksensä kansansa historias-
sa, että hän saattoi kansansa hymmärtämään tämän asian tärkeiden
koko sen laajuudessa ja ennen kuolemaansa sai epäilijät
kaikki kotoontumaan sille puolelle. Vielä tosin ei wät muu-
tokset ole tapahtuneet ja wasta teleillä olewasta työstä on
liian aikaista lausua loppupäätöstä. Mutta jos Wirolaiset
saawat alueensa yhdistetyksi yhdeksi lääniksi oltuansa tähän
asti heille mitä sopimattomimmalla tawalla kahtia jaettuna, jos

saawat omisssa asioissaan tähdet oikeudet omalle kielelleen, ja jos ne siteet otetaan pois, jotka vielä pitävät kansan enemmistön sille vihollisen saksalaisen vähemmistön kahleissa, jilloin on tunnustaminen että oikealla ajalla heräsi Wiron kansa ja oikein se tiesi niitä välitappaleita punnita, jotka sen edistykselle olivat elämän ehtoja. Jos Wiron kansa nyt käy onnellisempaa tulevaisuutta kohti, jossa se hyvässä suhteessa mahtawan Venäjän kansan kanssa ja uskollisena osana Venäjän wallasta saa erityisenä maafuntana hoitaa omia asioitaan ilman että muut kansallisuudet saawat sen luonnollisia oikeuksia, sen kieltä ja uskontoa polkea, silloin ne muistawat kiitollisuudella että tällä tärkeällä ajalla sen seassa oli herännyt mies, joka innolla ja uutteralla toimellansa oli herättänyt waltiolliiseen toimeen ja walppauteen kansan, joka ainoastaan muutamia vuosikymmeniä aikasemmin vielä oli niin masentuneena, että sen parhaatkin miehet pelkäsiwät sen kuolleen pois kaikista tulevaisuuden toiveista ja olewan walmiin antaumaan fenelle hywänsä, joka tahtoi käskijänä siellä ilmaantua. Huonosti ne tunsiwat Wiron kansan woimaa, huonoksi arwosteliwat Suomen heimon sitkeyttä, jotka näin arweliwat, mutta että Wiro niin pian heräsi, niin loistolla saattaa voittaa takaisin, mitä vuosifadat olivat siltä wieneet, siitä he lähinnä sallimusta kiittäkööt suuria miehiansä, jotka heidän seassa kohosiwat, juuri silloin kuin niitä kipeimmästi tarwittiin.

Kiitollisena ja kaipaawana seisoo Wiron kansa Kreutzwald wanhuksen haudalla ja rakentaa hautakappelin aikaseen pois kutsutun Jakobson viimeiselle leposijalle. Edellisestä olemme jo kertoneet hänen tärkeimmät elämänvaiheet, mutta Jakobsonista tulee lisätä että hän kuoli 23 p. Maaliskuuta 1882 sairastettuaan ainoastaan muutamia päiviä, ei vielä tähtäneenä 42 vuotta. Turwallisesti woimme luottaa siihen että sama sallimus, joka oli hänet herättänyt, tiesi mitä se teki, kutsuessaan hänet pois, juuri kun hedelmät hänen toimistaan rupešiwat tulemaan näkyville. Yksityinen wähin erin tekee työtä, osaksi waan, ja hänen poismentyään astuwat toiset sijaan. Kansa heitä kaikkia tarwitsee, heitä arwoste-

lee, sen mukaan miten he kulin ovat toimillansa yhteistä parasta edistäneet, kansan rungosta he kaikki ovat lähteneet, ja jos yksi oksa kuihtuu ja lähtee pois, ajaa puu, jos sen sydän on tuore, uusia oksia, jotka täyttävät edellisten sijan antaen puulle kokonaisuudessaan uutta wiehätystä ja suloa.

A. St.

Jäänlähtö Kääpan joesta.

A. Piirikiiven runoilema.

Kauwan kattoi rantojasi
Lunten laajat peittehet;
Kauwan ahtoi aaltoasi
Jäiden kylmät kyttyhet.
Usein päälle peittehesi
Uhkuit, hanget hautoen,
Mut sait kelpo harteillesi
Katteen kaksinkertaisen.
Baltoas' on waimennellut
Talvi, wanha wainomies.
Dotko suotta ponnistellut,
Suotta mereen käynyt ties'?

Ukko pilwiwaippahanja
Kätkee armaan auringon;
Tuul' wie pilwet helmasjansa
Irralleen ja roukkohon.
Ukon ään' käy korkealla,
Pilwist' ampuu Pittäinen.
Maassa hirmu=hirnunnalla
Raiwoo myrsky möhryhten,
Paljon turmaa aikaan saapi,
Sade maahan wirtoaapi.

Buro pieni lainehtiipi,
Mäeltä rientää notkoon päin;
Läpi tien ja maan se hiipii,

Kääpan puoleen käännähtäin.
 Tuuli winkuu,
 Lumi sinkuu,
 Oksat ohkaa,
 Beet ne wohkaa
 Täyttäin Kääpan tupo tulwilleen:
 Besi nousee walfowaahtoineen.

Kauas kaituu Kääpan roiske,
 Betten loiske,
 Jäiden jyske,
 Rantain ryske:
 Jää jo lohkee — lohkee lähtien!
 Suimast' huudan sille riemuten:
 Kiennä, lennä,
 Joesta ennä
 Kahle lauhain lainehien,
 Kate kaunorantasién!
 Pauanne kun pauhoaa,
 Woiman, voitton Kääpa saa.

Niin sun kylmän kahlehista
 Sewät päästi kaunoinen;
 Läpi jurun julkusista
 Touduit riemujuhlallen.
 Nyt jä uhkut uusin toimin,
 Rouset wapauden woimin,
 Rannan hanget hajoowat,
 Betten waahtoon wajoowat.
 Nouse, mutta muista taas:
 Hyrään all' on armas maaf'.

Äärihinjä astuu hyrsky,
 Laine heittää loiskunnan,
 Möhryhynnästä kaukoo myrsky,
 Päiwoyt paistaa rauhaifaan.

Kas, mi tuolla weessä wäikkyy
 Raikuvasti kalskaten?
 Kalewaisten kalpa läikkyy
 Läpi laineen hiljaisen.

Wiron kielestä käänsi A. G.

Wäinölän lapset.

Kas Suomen lahdella hyrskyt
 Ja laajat Laatokan weet
 Ja wuolaan Tornion thrskyt
 Ja Maanselän harjanteet
 Ne halkoo Suomea suurta
 Ja pilkkoo kansaa sen,
 Ne kattowat Sammon juurta,
 Ei juurru se uudelleen:

Baan kaikki Wäinölän lapset
 Jo ekyi toisistaan,
 Kuin tuulispäässä lapset
 Ne kaikk' owat irrallaan:
 Ei Munus, Wepä tunne,
 Rust' Gestein kulkee tie,
 Ei Karjala tiedä, kunne
 Jo Raimuu häipynyt lie.

Baan öisin rannalla taiwaan
 Whyö Wäinämön wilkkuaa,
 Ja jäljet Wäinön laiwan
 Halk' aaltojen haimentaa;
 Oli Maanselän kaskein sauhun
 Hän nostawi harmaan pään,
 Ja kautta kuohujen pauhun
 Jititietäjän kuulus ään'.

Ja vanhan Väinämön haamu
 Se silloin laulawi noin:
 Vois sulleki koittaa' aamu,
 Sä kansani onnetoin;
 Ei viel' ois aikas ilta,
 Jos heimoushenkeä ois,
 Baan synthä woisi siltä,
 Mi kansani yhteen tois.

A. G.

Satawuotinen muisto.

Sata vuotta on kulunut umpeen siitä, kun Pohjois-Savon ja Karjalan etewin kaupunki, Kuopio, perustettiin. Perustuskirjan sille antoi kuningas Kustaa III Maaliskuun 4 p:nä w. 1782. Wiime Syyskuun 10 sekä 11 p:nä wietettiin kaupungin satawuotisen olemassa-olon johdosta loistawaa juhlaa, johon oli saapunut tuhansittain ihmisiä läheltä ja kaukaa.

Sata vuotta, se on pitkä aika se. Mutta tämän ajan fuluesssa onkin tuo ihanan Kallaweden rannalla aikanaan ollut vähäpätöinen ja hiljainen Kuopion kirkonkylä, jossa nähtiin waan huonoja, hajallisia hötkeliä, kaswanut kauniiksi ja wilkkaaksi kaupungiksi, missä nythään asuu ja työskentelee wähilseen 7000 henteä. Tämä edistyminen ei kumminkaan

ole saanut aiwan häiritsemättä tapahtua. Kun vihollinen w. 1808 tunki maahan, joutui Kuopion kaupunki pian sodan jalkoihin. Milloin se oli vihollisen wallassa, milloin taas Suomen miesten, ja helppo on arvata, että kaupunki, joka siihen aikaan vielä oli jossikin alulla, siitä kärsi. Sen lisäksi sai Kuopio vielä pitkät ajat sodan jälkeen kantaan raskasta majoitusrasitusta, joka ei suinkaan ollut omiaan kaupunkilaisten varallisuutta lisäämään. Useita kertoja on walloilleen päässyt tuli tehnyt kaupungille tuntuwia wahingoita polttaessaan poroksi niin yksityisten kaupunkilaisten omaisuutta kuin kaupungin yleisiäkin rakennuksia. Ja useat wastukset kirkollisella sekä kunnallisella alalla on Kuopio myöskin saanut tokea. Kaupunki on kumminkin waurastumistaan waurastunut. Wiljalta on siinä nylhjään ammattilaisia sekä warakkaita kauppiaita, ja onpa tehdasliikekin jo alkanut saada kaupungissa taikka sen läheisyydessä jalansijaa. Kaupungin raha-asiat ovat hywällä kannalla. Suoksevien kustannusten lisäksi on riittänyt waroja puistojen ja käwelypaikkain perustamiseen, katujen parantamiseen, laivalaiturien rakentamiseen y. m. m. Sukuisat kaupunkilaisten omistamat alukset kulkewat laajan Saimaanwesistön selkiä taikka kelluwat meren aalloilla, wieden ja tuoden ihmisiä ja tawaraa. Siitä alkaen, kun Saimaan kanawa vuonna 1856 awattiin, on Kuopion liike hämmästyttävällä tawalla lisääntynyt.

Perustuskirjassa sanotaan Kuopion kaupunki perustetuksi „kauppaliikkeen laajentamiseksi ja ympärillä olewan maan tuotteiden mukawamman myönnin edistämiseksi, sekä että maanmies helpommin saisi wälttämättömät tarpeensa sieltä kuin kauwempana olewista kaupungeista“. Tuskinpa perustuskirjaa annettaessa osattiin aawistaakaan kuinka pian ja missä määräsä siinä lausuttu tarkoitus oli totentuma. Wenneen vuosijadan lopulla oli Pohjois-Sawo harwaan asuttua sydänmaata, jonka wähälukuiset asukkaat hankkiwat niukan toimeentulonsa kaskenwiljelyksellä ja kalastuksella. Mutta läheisen kaupungin wirteä elämä ja sen aikaan saamat parannetut kulkuneuwot synnyttiwät näihin takamaihin uuden elon. Ahot ruwettiin tekemään pelloiksi, korwet niityksi ja

asumukset rakennettiin väljemmiksi ja mukavammiksi. Kansa karttui karttumistaan, mutta samassa määrässä lisääntyi vlein toimeentulokin, ja nykyään saa Pohjois-Savo vuosittain miljoonia markkoja karjan- ja metsäntuotteistaan. Suurin osa näistä kulkee ulos Kuopion kauppiasten kautta ja Kuopiolaisien laivoissa. — Vuosittain aineellinen edistyminen on Pohjois-Savossa tapahtunut parin miespolven aikana.

Menestyneet ovat myöskin Kuopion henkiset pyrintöt. Ensimmäisen koulun sai Kuopio w. 1788; se oli ylä-alkeskoulu. Siihen tyydyttiinkin pitkät ajat, kunnes Olavi Wibelius, Kuopion läänin maaherrana, w. 1803 asettui kaupunkiin asumaan. Se on tämä mies, josta Runeberg „Wänrikki Stoolin tarinoissa” lausuu muistosanat, mitkä eivät joudu unhotuksiin niin kauvan kuin Suomessa löytyy miehiä, jotka osaavat tajuta mikä todellinen uljuus oikeastaan on. Wibelius oli kansan mies. Hän perusti Kuopioon koulun köyhiä lapsia warten ja piti sen elossa omalla kustannuksellaan. Kun Wibelius sitten w. 1808 luopui wirastaan, raukesi tämä pieni opinahjokin, mutta sen perustajalle ja suojelijalle on sen lyhyt elämä aikana, jolloin harva ylhäinen tuli ajatelleeksi että köyhän ja alhaisenkin lapsi on opin ja walistuksen tarpeessa, ainajeksi kunniaksi. Taaskin meni vuosia, menipä kymmeniäkin. Mutta 1840:luvun alkupuolella syntyi kaupungin siwistysoloissa uusi elo. Kuopio sai silloin kymnaasin ja ala-alkeskoulun, ja siitä lähtien on siellä yhä syntynyt uusia, suomen- ja ruotsinkielisiä oppilaitoksia — lyseitä, tyttökouluja, kansakouluja, kuuromykkäin koulu ja sokeain opisto —, toiset waltion ja toiset taas yksityisten kustantamina. Uusien koulujen mukana tuli kaupungin muihinkin henkisiin rientoihin wireyttä. Kymnaasin ensimmäiseksi rehtoriksi astui suuri kansalaisemme Snellman. Kuopiossa hän alkoi tuon suuren kansallisen työnsä, joka miespolven aikana jo on tuottanut niin arwaamattoman runsaita hedelmiä. Hänen toimestaan sai Kuopio ensimmäisen kirjapainon ja hänen kädestään sai tämä kirjapaino työtä. „Saima” (w. 1844—1846), siihen aikaan ainoa suomenkielinen sa-

nomalehti „Maamiehen ystävä“ (vv. 1844—1866), „Saiman“ lisälehti „Kallawesi“ (w. 1846) sekä „Litteraturblad“ (vv. 1846—1850) painettiin tässä kirjapainossa. Niiden toimittajana oli Snellman, niissä asui hänen mahtava, herättävä henkensä ja ne herättivätkin. Ei ainoastaan Kuopiossa, vaan kaikkialla kautta koko Suomen syntyi kansallinen innostus ja uusi henkinen vireyks, jotka kolmen vuosikymmenen kuluessa arwamattomalla tavalla owat kaikilla aloilla kehittäneet ja muodostelleet oloja maasfamme. Kuopio oli Snellmanin aikana ja hänen vaikutuksestaan kansallisten aatteiden etewimpänä ahjona. Kun Snellman, suurta kutsunustaan noudattaen, oli Kuopion jättänyt, näkyi henkinen harrastuskin Kuopiossa jossakin määrin laimistuneen, mutta viimeisen vuosikymmenen kuluessa se on taas wiristynyt ja suomalaisuus kaswamistaan kaswanut. Kaupungin omisssa, niinkuin sinne sijoitetuissa waltion wirastoissakin, on Suomen kieli nykyään miltei yksinomaisesti läytännössä. Ja yleensä liikkuu kaupunkilaisissa wilkas kunnallinen harrastus.

Mielä on mainittawa, että Kuopio on alusta alkaen ollut lääninhallituksen sijana sekä että Suomen kolmas piispa, kun maamme w. 1850 jaettiin kolmeen hiippakuntaan, asetui Kuopioon asumaan.

Kuopion kaupunki lähtee nyt elämään toista vuosikertaansa. Kaswakoon ja karttukoon tämä „Kallaweden helmi“ wastedes samassa määrässä kuin tähänkin asti sekä aineellisessa että henkisessä suhteessa. Sen vaikutus on silloin edelleentkin olewa suuri ja Kuopio on pysyvä Pohjois-Sawon ja Karjalan pääkaupunkina.

Rainio.

Telefooni eli Puhuva torwi.

Telefooni — kuka awarasssa maailmassa olisi muutamia vuosia sitten woinut tälle sanalle arvata järjellistä merkitystä? Joku kreikan kieltä taitawa olisi ehkä sanonut, että kai se merkitsee etäältä kuultua ääntä! Nyht sillä sanalla tarkoitetaan esinettä, laitosta sellaista, jonka avulla voimme kuulla ääntä, joka lausutaan monen peninkulman päässä meistä, aiwan kuin jos puhuja olisi ihan lähellä. Waan se onkin aiwan uusimman ajan keksintöjä. Wasta vuonna 1876 Amerikalainen Graham Bell Bostonin tiedeseuran kokouksessa ensi kerran näytteli tätä hänen tekemäänsä keksintöä. Seuraavana vuonna se tuli tunnetuksi Euroopassa, ja jo jotenkin pian sen jälkeen sitä nähtiin käytännössä siellä täällä meidänkin maassa. Ensin sitä hankkiivat itselleen asiamiehet, joilla oli työpajat tai myyntihuoneet etäällä konttorihuoneesta, ja myöskin useat sanomalehdet toimitushuoneen ja kirjapainon välillä. Waan warsin pian huomattiin, miten edullista olisi kaupungissa yhdistää useat telefoonijohdot warsinaiseksi telefooniwerkoksi, joten kaikki telefoonin omistajat tulisiwat keskenänsä yhtehteen. Sellaisia telefooniwerkkoja on jo kolme, neljä vuotta ollut toimesta muutamissa ulkomaan suurissa kaupungeissa, ja nyt kuluena vuonna on niitä hankittu myöskin muutama Suomen kaupunkiin. Valmiita telefooniwerkkoja on jo aina-kin Tampereella, Helsingissä ja Oulussa ja on niitä tekeillä Waasassa ja Wiipurissa.

Tuntui meistä oudolta että käwisi päinsä metallilangan avulla kuljettaa ihmisiä ääntä pitkiä matkoja, kun sanomalehdet toiwat meille ensimmäiset tiedot tästä uudesta ke-

finnöstä, ja kuitenkin tapahtuu juuri niin telefoonissa. Kangas kumpaisessakin päässä on suppilon tapaan ulospäin lewiävä pieni puutorni. Sen ahtaampi pää on suljettu hienolla rautakalvolla, jonka takaa on kiinnitetty maneettipuikko aiwan lähelle, mutta kuitenkin niin että jää rautakalvon ja puikon välille määrätty tyhjä väli. Mainittu puikko on sen ohessa asetettu puolan onteloon, jonka ulkopuolelle on kierretty kahdet silkillä ympäröidyt waskilangat. Kun puhuu suppiloon, rupeaa sen pohjassa oleva rautakalvo hienosti värisemään, sen mukaan miten siihen puhuttu ääni vaikuttaa. Siten se alituisesti lähenee ja etenee takana olevaa maneetti puikkoa. Puikossa oleva maneettivoima tästä käy lewottomaksi ja synnyttää sen ympäri kierrettyihin lankoihin sähkövirrat, jotka samallaisina tuntuivat sähkölangan toisessa päässä, olkoonpa matka sinne pitkä tai lyhyt. Tässä toisessa päässä ovat waskilangat kierretyt rautapuikon ympäri samoin kuin äsken kerrottiin ja samaten sen edessä rautakalvo asetettuna puusuppilon pohjaan. Rautapuikossa oleva maneettivoima käy waskilangoissa kiertelevien sähkövirtojen kautta lewottomaksi, ja vaikuttaa rautakalvoon, jossa tästä synthy aiwan samallinen väristys, kuin se, joka johdon toisessa päässä olevaan kalvoon oli synthynt siihen puhutun ihmisäänen kautta. Tämä väristys jatkuu edessä olevaan ilmaan, ja koska ääni ei muuta olekaan kuin puheen kautta tai muulla tavoin synthyneitä ilman väristyksiä, jotka korma eroittaa eri ääniksi, niin voi ihminen, joka asettaa korman sa lähelle telefoonin torvea, kuulla siinä samat äänet, jotka johdon toiseen päähän puhuttiin. Niin yksinkertainen telefooni pääasiasa on; käytännöllisistä syistä on siihen vielä liitetty, joitakuuta apulaitoksia, joista edempänä mainitaan tärkeimmät.

Telefooniwerkko, sellaisena kuin se Helsinkiin ja muu-
anne on toimitettu, on siten järjestetty että kaikki langat
ovat johdetut yhteiseen keskuspaikkaan, jossa on helppo
niitä yhdistää, aina sen mukaan miten sitä kullonkin tah-
dotaan. Kun ei mitään keskustelua tapahdu, ovat kaikki
langat yhteydessä keskuspaikassa olevan telefoonin kanssa,

niin että ensitehtävä sille, joka tahtoo keskustelua aloittaa, on käskyn antaminen keskustuspaikan wirtamiehelle yhdistämään hänen johtoansa siihen johtoon, jonka omistajan kanssa tahdotaan keskustelua aloittaa. Kun se on tapahtunut, ja keskustuspaikasta on ilmoitettu että kaikki on selwällä, voi aloittaa. Ensin aina käytetään eräs apulaitos, soittofello, joka kuuluu joka telefooniin, jotta puhuteltu tietäisi tulla kuuntelemaan. Wasta hänen wastattua tiedetään että hän on likimailta, ja keskustelu voi alkaa.

Kuivamme nähtää, miten telefoonia käytetään. Mies, joka seisoo kuivamme keskustella, paraita kuuntelee mitä langan toisessa päässä puhutaan. Seinässä näemme laitoksen kokonaisuudessaan, sellaisena kuin sen näemme Helsingissä käytettävän. Olimmäinen osasto on soittoimerkin antamista warten. Kun wedetään weiwistä sen kyljesä, soiwat kellot sekä lähetykset että vastaanotto paikassa. Langoista sen yläpuolella ulottuu, aiwan kuten sähkölennättimessä, toinen keskustuspaikkaan asti ja toinen on johdettu maan sisään. Oliman näemme samaten langoilla olewan yhteydessä keskustusosan kanssa. Keskiosan musta pyöreä kohta on suppilon muotoinen ontto, johon puhutaan, kun on jotain sanottawaa. Korwan asettamalla sen eteen voi kuulla sanat johdon toisesta päästä. Mutta on huomattu käytännöllisemmäksi tätä warten pitää erityistä vastaanotto-suppiloa. Sitä mies parailaan pitää asetettuna korwaansa wasten; siitä riippuu kuwasamme lanka, joka sen yhdistää muun laitoksen kanssa. Allaosastoon wihdoin on suljettu galvaninen elementti, joka waiwistaa äänen woimaa, niin että korwa sitä selwemmin eroittaa.

Olemme erään tehtaan konttorissa. Telefooni on siellä, niinkuin meidän maassamme vielä melkein kaikilla, aiwan uusi ja outo keksintö, jota ukot eiwät vielä ole nähneet käytännössä. Olli miehillä muutenkin wähan asiaa konttoriin, ja kun kuuliwat kellon helisewän, halutti useampia juuri nyt astua sisään, samassa nähdäkseen, miten uutta

laitosta käytetään. Mies, joka puoleksi on telefoonia käyttävän miehen, kentiesi työnjohtajan, takana, kurottaa kaulansa konetta kohden hänkin jotain kuullaksensa, mutta ei taida tuonnistua. Väni, joka laitoksesta kuuluu, on siksi liian heikko.

Miehet eivät näytä siltä, kuin jos joku onnettomuus olisi tapahtunut. Mutta olisihan joku voinut kiiviyhössä haavoittua, joku rakennustyhössä pudota tai muuta, ja telefoonin kautta olisi helppo kutsua kaukana olevaa lääkäriä paikalle. Tai olisi rakennustyhössä jotain tapahtunut, joka vaatisi, arkkitehtin paikalle saapumista. Tai olisi tulipalo syttymäisillään ja pikainen apu kutsuttava. Monella tavoin voi telefooni olla omistajallensa hyödyksi puhumattakaan siitä mikä edulki se on tilaajolle ja työntekijöille, jotka sen avulla helposti voivat lähettää tilauksia ja selityksiä tehtävän työn laadusta.

Ihminen syntyy heikkona ja avutonna maailmaan, mutta hänellä on jalo tarkoitus, kohota maan herraksi. „Kasvakaat ja lisääntykää ja täyttäkää maa, ja tehkää se teillenme alamaiseksi!“ Se on lausuttu ihmisten tarkoitus-peräksi. Tämänkin uuden keksinnön kautta on ihmiskunta voittanut paljon. Henkensä avulla ihmisen tulee haluta eikä jäntäriensä voimalla. Ihmisen nero, kekseliäisyys ja uutteruus ovat keksineet höyrykoneet, sähkölennättimet ja muut, jotka ihmisen työtä helpoittavat, jotka ihmistä auttavat vaikeuksia vähentämään. Uusien keksintöjen kautta on aika tulewa, jolloin ei ketään rasiteta orjallisella työllä, jolloin jokaisella, joka waan itse tahtoo aikaansa oikein käyttää, tulee aikaa tarpeeksi henkensä viljelemiseen. Mutta työtä kyllä jää kuitenkin jokaiselle, työttömyys ei milloinkaan siunausta tuota, ja niitä, jotka laiskuuteen ja nautintohimoon antautuvat, ei uudet keksinnöt eivätkä minikäänlaiset laitokset auta; ne joutuvat waan sitä suurempaan kurjuuteen, mitä enemmän kunnolliset ihmiset uusien keksintöjen kautta hyötyvät.

Suomi Moskowan näyttelyssä.

Siihen aikaan kun wietettiin riemujuhlia keisari Aleksanteri II:n 25:vuotisen hallituksen johdosta, ruvettiin Wenäjällä warustamaan myös yleistä wenäläistä näyttelyä Moskowaan, tahdottiin nimittäin osoittaa kuinka suuressa määrin Wenäjän teollisuus oli edistynyt mainitun hallitsijan maallensa hyödyllisen hallituksen aikana. Tämä näyttely oli aiottu awattawaksi kewätkefällä 1881, waan tuon surkeasti kuuluisan murhan johdosta, joka katkaisi jalon hallitsijan elämän ja saattoi sekä Wenäjälle että Suomelle yleisen surun, lykättiin näyttelyn toimeen paneminen wuosi eteenpäin, niin että se tulisi olemaan samaan aikaan kuin uuden hallitsijan kruunaus.

Pittien valmistuksien jälkeen awattiinkin Moskowan näyttely tänä kewäänä kesäkuun 1 p:nä meidän laskumme mukaan, waan wanhan Wenäjällä käytetyn laskun mukaan toukokuun 20 p:nä. Kruunaus, jota ensin lie aiottu toimittaa yhteydessä näyttelyn awaamisen kanssa, lykättiin sattuneista syistä myöhemmäksi, ja awaamisjuhlassuudessa oli hallitsijan edustajana hänen wanhin weljensä Wladimir Aleksandrowitsch.

Moskowan näyttelyn alue on noin puolentoista wirstaa kaupungin portista luoteiseen päin awaralla tasaisella hiekkakentällä. Awaruudeltaan on tämä alue 50 tynnyrinalaa suurempi. Tästä alasta kattawat näyttelyyn kuuluvat rakennukset noin kolmannen osan, toinen kolmannes on hiekoitetuja käytäviä ja siis ainoastaan yksi kolmasosa nurmikkona, kukkaistarkhana tai puistona. Näyttelyyn kuuluvia rakennuk-

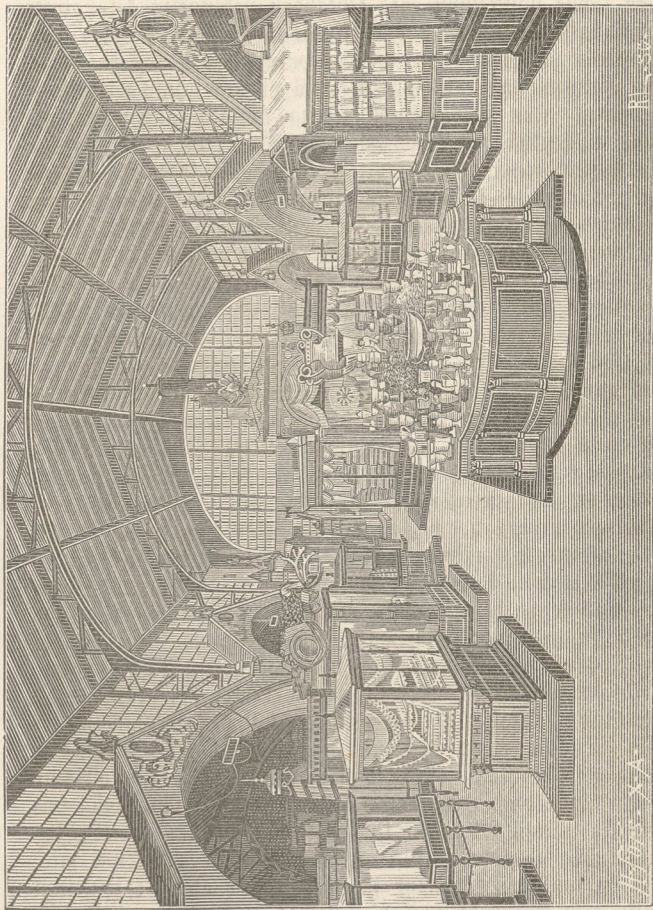
sia on (aiwan vähäpätöisiä lukuun ottamatta) kahdeksataskymmentä, suuruudeltaan sekä muodoltaan sangen vaihtelevia, waan melkein kaikki tavalla tai toisella ulkopuolelta koristetut. Päärakennus, jonka ympäryks on lähes wirstan pituinen, on pohjapiirrokseltaan kuin suurireikäinen summaton pyörä, jonka paksussa kiskossa on kahdeksan läpeä. Se on nimittäin yhdistys kahdeksasta pyörään asetetusta suuresta rakennuksesta, joita yhdistää kuusitoista matalampaa välirakennusta. Täten on syntynyt suuri pyörä piha keskeen ja kahdeksan pientä pihaa rakennuksien eli pawiljongien väliin. Tähän huoneryhmään on vielä välirakennuksilla yhdistetty kaksi suurta rakennusta, yksi kummallakin puolella. Toinen näistä on taideteoksia, koulujen näyttelyjä, kirjapainotuotteita y. m. warten, toinen taas konepajojen teoksia warten. Päitsi näitä kolmea suurinta rakennusta mainitseen vielä: keisarillinen pawiljongi, pawiljongi palkintotuomareita, posti- ja sähkölennätin-laitosta warten, näyttelytoimikunnan wirtahuoneus, laweat rakennukset eläin- ja kaswi-näyttelyjä warten sekä maanviljelyskoneita ja rakennusaineita warten, sanomalehtihuoneus, kaksi ravintolaa, konserttihuoneus, rakennuskoetteollisuutta warten, punaisen ristin ja wesiwaara-pelastus-yhtiön huoneukset, iso kiivihiihirakennus, kausialaisien nastakainojen omistajan pawiljongi, nastakaasutehdas, eräs maseistehdas, marjawesimyhymälä ja höyrymylly. Ken tahtoo kaikkia näitä huoneuksia ulkoa ja sisään sekä niissä säilytettyjä näyttelyesineitä waikka hätäisesti wain silmäillä, tarwitsee siihen monta päivää. Wenäläiset rakastawat suuresti kiittäviä wärejä, kulta ja hopeaa, punaista, keltaista, wiheriää ja sinistä, ja jokainen näytteille-panija on tämän mukaan koettanut tehdä näyttelynsä niin näkyväksi kuin mahdollista, siis woi jo siitä arwata, minmoinen komeus täällä on katsojan eteen lewitetty, etenkin niissä osastoissa, joissa metalli- ja kiwi-teoksia sekä waatteita on näytteille pantu.

Koska Suomella on sama hallitsija kuin Wenäjällä ja siten Wenäjän kanssa yhteen liitetty, on Suomellekin annettu sijaa tässä Moskowan näyttelyssä. Kuinka köyhä Suomeamme on ollut edustettuna tässä suuren Wenäjän rauhallisella til-

pailutanterella, on aikomukseni nyt koettaa lyhykäisesti kertoa. — Suomenmaan ala ja sen asukasluku on Wenäjään verrattuna sangen pikkuihin, sentähden oli luonnollista, että Suomelle annettiin wain pieni osa suuren näyttelyn alasta, kumminkin suurempi kuin asukasluvun suhde suorastaan olisi waatinut. Suomenmaan erithyiseen asemaan ja oloihin nähden taas oli luonnollista, että meikäläisille esineille annettiin erityinen paikkansa näyttelyssä. Tämä ei kumminkaan ole ymmärrettävä niin, että aiwan kaikki Suomalaiset esineet olisiwat yhdessä, se olisi käytännöllisistä syistä ollut waikea toteuttaa, sillä siihen olisi tarwittu aiwan erityinen sitä war-
ten tehty rakennus, — waan owat melkein kaikki suomalaisen tehdas-teollisuuden ja maatalouden tuotteet yhdessä, taide-
teokset ja koulujen näyttelyt taas ryhmittäin yhteydessä wastaawien wenäläisien osastojen kanssa. Yhteenlaskettuna lie-
nee Suomella noin 15:s eli 20:s osa Moskowan näyttelystä. — Suomalaisen näyttelyn pääosasto on asetettu siihen päära-
kennuksen pawiljongiin, joka on wastapäätä kaswinäyttelyä, siis koko näyttelyalueen keskustaan. Vähimpinä naapureina owat toisella puolella Wenäjän maatalouden ja kotiteollisuuden tuot-
teet toisella taas Kaukaasian ja Turkestanin näyttelyt. Suomalaisen pawiljongin sisusta on ylhäältä kipsiwalamilla ja maalauksilla kauniisti koristettu. Päätyseinillä on keisarin nimimerkki ja Suomen waakuna wastakkain; siwuseinillä taas läänien waakunat. Nämä koristukset ollen näyttelyesineitä ylempänä näkyvät kotwan matkaa suomalaisen osaston ulko-
puolelle ja woiwat ohjata katsojaa sinne, sillä wenäläisiltä osas-
toilta puuttuu kokonaan tällaisia koristuksia. Ken taas näyttelyesineitä tarkastellen ei sattuisi näitä tienwiittaajia huomaamaan ja näin saapuisi suomalaiseen osastoon, ei tässä aluksi huomaisi juuri mitään erinomaista. Pikemmin hänestä osasto woiisi tuntua köyhältä kuin rikkaalta, sillä ei täällä ole noita mahdollittoman suuria ja kiittäviä yksityisnäyttelyjä, joita nähdään siellä täällä wenäläisissä osastoissa. Täällä ei ole kultaakaan eikä hopeata, eikä kiittäviä silkkikankaita, ei mitään, mikä filmiä huikaisisi tai mieltä hämmästyttäisi. Ken semmoista suomalaiselta osastolta waatijakaan tai sitä sieltä

etsiä, ullonainen komeus ei ole meidän asiamme! Suomalainen osasto ei ole komea, vaan se on kumminkin wiehättävä, sillä esineitä järjestäessä on noudatettu tarffaa kauneuden aistia uhraamatta mitään turhalle prameudelle. Sentähden katsoja siellä kohta wiihthy, waikka köyhältä alussa tuntuisikin.

Ken tänne näyttelyyn saapui noilla ennen niin tavallisilla ennakkoluuloilla, että muka Wenäjän teollisuus on sangen halpa, vaan pienen Suomen siihen verrattuna oivallinen, hän epäilemättä kohta huomasi itsensä kowasti erehtyneen; vaan ken thynesti on mielessään mitannut näiden maiden luonnollisia tai aineellisia voimia, hän voi nöyryhtymättä, ehkä ilomielin pientä suureen verrata. — Niin voimme ihas-tuksella katsella suomalaisien paperitehtaiden kauniita näytteitä, sillä niiden wertaisia on sangen vähän täällä nähtävänä. — Metalliteollisuuden alalla on osastomme tosin perin yksipuolinen, rauta tai teräs on melkein ainoa metalli, joka täällä on nähtävänä, kun wenäläiset osastot kiiltävät kulta, hopea ja waskea, vaan — rautamme on sitkeä ja hywä ja teräksemme ottanee hywästi puuta ja muuta, koska weitsiämme halukkaasti ostellaan. Rautaa ja rautakaluja on tuotu tänne monelta haaralta Suomesta ja owat tämä hynä paperiteollisuus paraiten edustettu suomalaisessa osastossa. — Kiwi-, sawi- ja lasiteollisuuksilla on vähemmän edustajoina, vaan waatinee muutama näistäkin arwoisaa paikkaa yleisessä kilpailussa, waikka Wenäjällä tällä alalla näkyy olewan paljon kaunista ja kallisarwoista näytteillä. — Waateteollisuus on Wenäjällä viime aikoina suurilla askeleilla edistynyt ja on tämä osasto näyttelyssä sangen kaunis ja mukaa. Suomesta ei ole silkkiä ja samettia, vaan on hywää liina- ja puumuliwaatetta, wieläpä werkaakin. Tähän ryhmään on wielä luet-tawa suomalaisen osaston keskustassa olewa kaunis maja, jossa suomalaisiin kansallisiin kaawoihin ommeltuja ja kudottuja siewiä waatteita on näytteille asetettu. — Wenäjän turkkiset ja nahka owat jo wanhoista ajoista koko Euroopassa hywäksi tunnettuja. Waikka kilpailu siis oli waitea, ei tämäkään ala ole jäänyt tyhjäksi suomalaisessa osastossa. Tosin näytteille panijoita ei ole monta ja heidän näyttelynsä pienet, vaan tawara on

Suomalainen osasto Moskovan näyttelyssä.

siewä ja wahwa. — Puu on Suomen paras wientitawara, ja on tänne näyttelyyn ehkä sentähden rakennettu kokonainen höyrysaabin erithiseen rakennukseen, waan warsinaisessa suomalaisessa osastossa on wähän puutawaraa, toiset hywää toiset halvempaa laatua. — Wenäjä on maailman wiljavimpia maita ja on meidänkin eloaittana, milloin omat warat alkat wä tyhjentyä. Vuonnollista oli siis, että maataloudelle annettaisiin etewä sija näyttelyssä, waan koska tämänkaltaisen tawara ei loistoa ympärilleen lewitä, on se Moskowan näyttelyssä ollut werraten vähemmän huomattu kuin monet muut vähemmän tärkeät elinkeinot. Suomalaisessa osastossa, jossa tila oli sangen rajoitettu, tälle näyttelylle jäi wieläkin wäähäisempi ala. — Muista suomalaisista nautintotawaroista owat wielä hywinä mainittawat portteri, marjawiinit ja sokuri, jos kohta sokuria ja marjawettä Wenäjällä tehdään ja nautitaan summattomia määriä ja sentähden teollisuus sieläkin tällä alalla on sangen edistynyt. — Suuri ala suomalaisesta osastosta on annettu kansatieteelliselle näyttelylle, jommoista wenäläiset osastot melkein kokonaan puuttu wät. Tanne on kansatieteellisestä museosta tuotu täydellisesti si-
 justettuja tupia, y. m. kansamme elämää kuwaawia esineitä osoitteeksi, mimmainen se perustus on, joka tuon wieressä olewan kauneuden kannattaa; — ja se perustus on luja, sillä se hakee woinansa Jumalan sanassa ja kestäwässä työssä, kuten kuwaukset selwästi osoittawat.

Jos nyt lähdemme muita suomalaisia esineitä hakemaan, löydämme meitäläiset taideteokset werraten pienesä waan tarkoituksen mukaisessa huoneessa wenäläisen taideosasten kes-
 kessä. Täällä owat useimmat taideniekkojemme uusimmat teokset, wieläpa koko joukko wanhoja tuttujakin; siis olemme tässäkin alalla hywin edustettuina ja emme suinkaan häwiä mitättömiin näissä Wenäjän kuwariffaisissa saleissa, waikk'ei sy-
 lienforkuusia tauluja meillä olekaan. — Taidenäyttelyn wies-
 ressä on koulujen näyttelyt ja tällä alalla olemme esineiden lukuisuuteen nähden kilpailussa woitolla. Tosin on alamme pieni ja ahdas, jonka tähden tawaroita on tähtynyt ahta-
 malla ahdata, niin että ne jilmää hiukan wäpyttäwät; waan

asiaa harrastawa ei tuota waiwaa liioin pahaksi panne, kun on tutkimusala rikasaineinen. Wenäjältä owat ainoastaan taide- ja teollisuuskoulut panneet teoksiansa näytteille, waan Suomesta owat kaikenlaiset koulut ottaneet näyttelyyn osaa; siinä syh miksi meidän osastomme täällä alalla on ainerikkaampi.

Yhteydessä teollisuusnäyttelyyn kanssa on kesän kuluessa aioittain ollut eläinnäyttelyjä. Muutamiiin näistä on Suomi ottanut osaa suurella kunnialla. Niin sai pikku Suomi lehmänäyttelyssä puolet korkeimmista palkinnoista ja hewosnäyttelyssä tuli seitsemän hewosta yhdestästä näytteille panusta polkituksi. Lammas-, koira-, sika- ja mehiläisnäyttelyihin Suomalaiset eiwät lie osaa ottaneet. — Voi-näyttelyssä, joka paraitkaa tätä kirjoittaessa kestää, on Suomella tietysti etewä sija, sillä woi on meidän paraimpia myyntitawaroitamme maailman markkinoilla. — Waikka warsinaisen kilpailun ulkopuolella olewa, on meidän wielä muistettava suomalaisien laulajien laulajaiset Moskowassa. Nekin oliwat tawallaan rauhallista kilpailua ja tuottiwat maallemme kunnioitusta.

Lyhykäisestä kertomuksestani huomannee jo jokainen, että Suomi on yleiseen kunnialla ottanut osaa Moskowan näyttelyyn. Tosin on monta teollisuushaaraa, jotka kokonaan puuttuwat näyttelysfämme ja joissa meidän onkin mahdoton Wenäjän kanssa kilpailla, waan monta on jen sijaan taas niitä, joissa olemme ansainneet kunniaapailan Wenäjän suurella kilpailutanterella.

E. S.

Meillä on jo totuttu siihen hyvään tapaan, että sanoma- ja muut aikakauslehdet kalenterivuoden loputtua luovat filmäyksiä kuluneen vuoden tapauksiin. Sellaiset filmäykset ovat paikallansa, sillä lukija, joka harrastaa isänmaan ja yhteisten asiain edistystä, todella kaipaa niitä. Että sellaiset jälkikatsehduksset myös ovat paikallaan Kansanvalistus-seuran kalenterissakin, on myhönnetty asia, mutta oudommalta sitä vastoin tuntuneen monesta, että tämän kalenterimme jälkikatsehduksen aika ulottuu syksystä syksyyn, eikä tammikuusta tammikuuhun, niinkuin luonnollisempi olisi, Ainoana, mutta kaiketi riittäväenä syynä tähän on se seikka, että tämän kalenterin painattaminen käytännöllisistä syistä tapahtuu syksyllä, joten siihen tietysti on mahdoton saada vuoden loppuun ulottuvaa kertomusta. Seuratkoon siis tässä nytkin jälleen lyhyt filmäys vuosikauden tapahtumiin,

samanmoinen, kuin on ollut kahdesja edellisessäkin kalenterissa.

Kuinka suureksi siunauskeski Suomen kansan sekä henkijelle että aineelliselle edistymiselle se seikka on ollut, että Ruoja on suonut tämän kansan nauttia monta hyvää vuotta peräthsten, ei kaipaa huomautusta. Nyht kulunut vuosikausi ei ole suinkaan pidettävä poikkeuksena edellisistä. Tosin ei muodentuloa syksynä 1881 sowy sanoa hyväksi; useimmissa paikoin ja varsinkin maamme lounaisosassa saatiin eritenkin rukiista ja karjanrehusta tavallista paljon huonompi sato. Mutta edellisinä vuosina hankittu varallisuus oli kuitenkin niin suuri, että varsinaista puutosta ja hätää ei ole mistäkään kuulunut. Vihyt ja leuto talvi sitä paitsi auttoi toimeentuloa karjanruo'an puolesta. Sitten saatiin tänä vuonna mitä lämpimin ja ihanin kesä, jonka kuluessa kasvullisuus on voinut erittäin hyvin menestyä. Halla-kaan, tuo meidän milt'ei ainainen kesäwieraamme, ei ole tänä kesänä wioittanut juuri muuta kuin siellä täällä perunanwarfia. Suomen kansan toimeentulo elatuksen puolesta on siis jälleen ainakin vuodeksi turvattu. — Satunnaiset onnettomuudet eivät myöskään ole tänä vuosikautena rasittaneet maataamme. Kullutauteja esimerkiksi ei ole huomattavammassa määrässä liikkunut. — Meidän maalle outona luonnonilmiönä mainitsemme ne maanjäristyksen oireet, joita nyht kuluneena kesänä huomattiin varsinkin Pohjanlahden pohjoisrannikolla, mutta myös siellä täällä sisempänä maassa.

Wuonna 1847 pidettiin Turussa Suomen ensimmäinen yleinen maanviljelyskokous. Siitä asti on kulunut ainoastaan 35 vuotta, mutta nämä vuodet ovat olleet meidän maanviljelyksellemme erittäin tärkeänä ajanjaksona. Wuonna 1847 ei vielä löytnyt muuta kuin yksi maanviljelysopieto Mustialassa. Itse maanviljelys oli silloin vielä enimmäkseen wanhan tottumuksen kannalla. Mutta senjälkeen owatfin maanviljelysasjat, niinkuin monet muutkin asiat meillä, edistyneet ihmeteltävällä tavalla. Näyttää siltä, kuin sama nuoruuden henki, joka viime vuosikymmeniä on elwyttännyt maataamme henkijessä suhteessa, olisi puhaltanut uutta eloa

myöskin aineellisiin oloihimme. On perustettu useampia maanviljelysopistoja, joissa jaetaan sekä tiedollisia että käytännöllisiä neuvoja maataloutta koskeissa asioissa, ja Talousseuran rinnalle on syntynyt 9 maanviljelysseuraa, joissa varsinkin tehdyt kokoukset tulevat ilmi ja puheena-laijiksi. Muutamissa paikoin maathamme owattin jo maanviljelys ja karjanhoito suuressa määrässä parantuneet, vaikka kyllä toiselta puolen vielä löytyy seutuja, joihin kaikki uudemmat pyhinnöt yleensä varsin vähän owat päässeet wai-kuttamaan. Mutta toivoa sopii, että parannukset maatalou-den alalla vähitellen lewiävät laikkialle ja ulottuwat rik-kailta maataloilta pienille torpan tiluksillenk. — Vuosi takaperin, 23—28 pp. Elokuuta, pidettiin Turussa kahdeksas yleinen maanviljelyskokous. Se oli suurin, mitä Suomessa milloinkaan on pidetty. Siihen yhdistetty näyt-tely tarjosi nähtäväksi, mitä Suomi woipi tuottaa etewintä maatalouden alalla. Jos w. 1847 myöskin olisi pantu tuollainen näyttely toimeen, olisi nyt sopinut tehdä hauskvoja ja mieltä tyydyttäviä wertauksia silloisten ja nykyisten olo-jen välillä ja saada helposti käsitys siitä, miten suuressa määrässä Suomi todellakin tämän lyhyen ajan kuluessa on edistynyt maataloudeksaan, — ikäwät puolensa tuolla kokouksella kuitenk. oli; korkeilla jäsenmaksuilla, siinä wallitsewan tielen kautta y. m., se oli tehty enemmän „herrain“ kuin koko maatawiljelewän kansan kokoukseksi.

Onpa Suomi tämän vuosikauden kuluessa saanut oman maan rajain ulkopuolellakin näyttää edistystään. Suuressa teollisuusnäyttelössä, joka nyt kuluneena kesänä on ollut Moskowassa, oli Suomellakin oma näyttelynsä, joka on saanut osaksensa suurta kiitosta. Tämä näyttely olikin meille juuriarwoinen ja tärkeä, ei ainoastaan sen wooksi, että se muulle maailmalle osoitti, millä kannalla meillä teol-lisuus onpi, waan myös sen wooksi, että se pienelle Suomen kansalle tuotti mainetta ja varsinkin suuressa naapurikan-sassa, jolla tähän asti ei ole ollut sanottawaa tilaisuutta tutustua meikäläisiin oloihin, herätti näitä kohtaan kunnioi-tusta ja arwonantoa.

Käännymme nyt puhumaan tämän vuositäuden walttiollisista tapahtumista meillä. Siinä suhteessa tulee tietysti etusija waltiopäiwille, jotka määrääkäsesti kokoon tuuwt Helsingiin 19 p. viime Tammiukuuta. Pittäkö täsi tässä pienessä kertomuksessa laueammin ottaa puheeksi ennen waltiopäiwäin alkua tapahtuneita waalitaisteluita, jotka nekin puolestaan hywin kuwailisiiwt nykysii olojamme. Mainittakoon ainoastaan, että ne tässä kertaa warsinkin oliwt kiiheät ja että walittawan kanta kansallisuuden asioissa oli tärkeänä waalin määrääjänä. Etupäässä koettiiwt puolueet woiniansa porwarissäädyn jäsenten waaleissa, joissa kansallismieliset äänestäjät, waikka heidän lukumääränsä toisinaan oli paljon suurempi kuin wastapuolueen äänestäjain, useimmiten joutuwt tappiolle siitä syystä, että kaupungeissa äänestys vielä tapahtui wanhentuneen ja kaikkialla sopimatomaiksi katsotun waalitawan mukaan; weroähyrien lukumäärä niissä, näet, määräsi äänienkin lukumäärän, joten muuttamat rikkaat miehet saattoiwt helposti saada ehdoikaansa waltiopäiwille. Toisenmoiset oliwt, tietysti nyt, niinkuin ennenkin, waalien päätökset pappis- ja talonpoikaissäädyssä. Niissä nytkin oli kansallismielisillä wahwa enemmistö. — Itse waltiopäiwt alkoiwt mitä kauniimmilla enteillä. Warsinkin herätti kaikkialla maassamme suurinta riemua se puhe, jolla Suuriruhtinaamme awasi waltiopäiwt ja jossa hän, ilmaisten luottamuksensa uskolliseen Suomen kansaansa, wakuuttaa Suomen suhteen järkähtämättä noudattawansa korkean isäwainajansa esimerkkiä. — Paljon ja tärkeitä asioita oli näillä waltiopäiwillä esillä. Mutta niiden koossaoloaika oli asiain paljouteen katsoen liian lyhyt. Ne päätthiiwt jo 6 p. Kesäkuuta. Senpä tähden täytyi jättää ratkaisematta sekä useita keisarillisia esityksiä että vielä useampia anomusesityksiä, näiden joukossa muutamia warsin tärkeitä. Suurena lohduksena tässä suhteessa on kuitenkin pidettävä, että Hänen Majesteettinsa awauspuheessaan lupasi tutsua ensimmäiset waltiopäiwt jälleen kokoon kolmen wuoden päästä, ja warmasti sopii toiuoa, että waltiopäiwäjärjestys lopullisesti tuleekin muutetuksi siten, että wal-

tiopäiväin väliaika lyhennetään viidestä kolmeksi vuodeksi. —

Mitä muuten waltiopäiwien warjinaisiin toimiin tulee, wiittaamme kirjan alussa olemaan kirjoitukseen. Olemme sanelleet että ne alkoivat iloilla enteillä. Illoisia tapatumia kuului niiden loppupuolellakin. Kun viime kerränä uusia senaattoreja nimitettiin, saatiin silloin kuulla, että nimitettyjen joukossa oli professori Yrjö Koskinen, hän jonka koko elämä on ollut paljasta taistelua Suomen kielen ja kansallisuuden eteen. Se oli sanoma siitä, että suomimielisille, niille joidenka takana seisoo koko suomalainen kansa, wiimeinkin oli suotu maamme hallituksessa oikeutettu ja lauan toivottu sanansija. Kun ajattelee tätä ja muita tämän vuoden waltioillisia tapatumia meillä, kelsiipä niissä paljon ilahuttavaa, tuntee ikäänkuin uuden, lauan ikäwöidyn ajan aamu-oireita.

Muista muutoksista hallituspiireissämme mainitsemme tässä, että Suomen ministeriwaltiosihteerin wapaaherra Gemil Stjernwall-Walleen'in erottua toimestaan hänen sijaansa tähän tärkeään wirkaan on tullut ministeriwaltiosihteerin apulainen, salaneuvos Teodor Bruun.

Waltiopäiwä-kertomuksessa on jo mainittu, millä kannalla suomalaiset koulut nykhyään owat meillä. Lisätthämme vielä siihen, että wiime syksynä awattiin jälleen kaksi yksityistä suomalaista alkeisopistoa, nimittäin Tampereella ja Wiipurissa, käännhymme katsomaan, miten tämän wuotikauden kuluessa on toimittu henkisen elämämme eteen toisella alalla, nimittäin suomalaisen kirjallisuuden työvainiolla.

Mhöntää tähtyy, ett'ei kulunut wuotikausi ole ollut yhtä rikas etewistä tuotteista kuin esim. sen edellinen. Paljon mainittavaa on kuitenkin aikaan saatu. Niinpä saamme näihin tuotteisiin lukea esim. teoksen, joka tosin ei vielä ole painosta ilnestynyt, mutta harwinaisuutensaakin wuoksi nyt jo on mainittawa, nimittäin alkuperäisen, Suomalaisen Kirjallisuuden Seuran palkitseman näytelmän, nimeltä Murto-warkaus, jonka tekijä on rouwa Minna Canth. — Uusi kannel Karjalasta, soitto sointuwa Sawosta on

pieni, Savokarjalaisen osakunnan toimittama viikonen, kallis-arvoinen, se kun sisältää joukon uusia kansanlaulumme säveliä. — Viime Huhtikuun 17 päivän johdosta ilmaantui muun muassa ansiokas Olioppilasalbumi. — Runoilija Erkkö on toimittanut vanhoista ja uusista runoistaan valikoiman runoelmia. — Kirjallisuutta wiljelevän suomenkielisen yleisön kasvamista todistavat uudet painokset muutamista arvokkaista teoksista, niinkuin esim. Koskisen Suomen kansan historiasta. — Suuren runoilijamme Runeberg'in teoksia on myös jälleen saatu kaffi suomeksi, nimittäin kertomaruutot Joululta (suom. P. E.) ja Hjalmar Runingas (uusi laitos, suom. R. Kiljander). — Tieteellisen kirjallisuuden joukossa on eräs teos tässäkin huomautettava, nimittäin, tohtori A. Genetz'in Suomen kielen äänne- ja muotooppi. — Paljon arvokkaita teoksia on tätä nykyä tefeillä, mutta odottaen niiden valmistumista jätämme niiden mainitsemisenkin tulevien kalenterien tehtäväksi.

Viime Marraskuun 1 p:nä kokoontuivat asevelvollisten wakinaiset pataljoonat ensikerran sotapalvelukseensa läänien pääkaupunkeihin. Mitä soturi- ja kasarmi-elämä heiltä luonnistui, on vielä aikaista päättää. Ainakin ovat he hywin kunnostaneet itsensä niissä tarkastuksissa, joita Suomen sotawäen ylipäällikkö, wapaaherra Ramsay kullekin kesänä piti kussakin pataljoonassa. Eipä myöskään ole vielä kuultu, että kasarmi-elämä olisi turmiollisesti vaikuttanut heidän siiveellisyhteensä. — Kaunis harrastus juuri tuon heidän siiveellisyhtensä ylläpitämiseksi on kansalaisten kesken siellä täällä herännyt. On nimittäin ruwettu kokoamaan waroja kirjastojen hankkimista warten asevelvollisille pataljooneille.

Yksi tämän vuosikauden merkillisyyksistä on meiltä tietemme vielä jäänyt mainitsematta. Viime Huhtikuun 17 päivä oli Suomen kansalle juhlapäiwä. Silloin, Eliaksen päiwänä, näet juhliteltiin kautta koko Suomen sen johdosta, että Elias Lönnrot saman kuun 9 p:nä oli täyttänyt 80:nneen ikäwuotensa. Kansan syvä rakkaus tätä jaloa wanhusta kohtaan tahtoi kerrankin päästä oikein näkemyiin. Suomen kansa tahtoi hänen elämänsä ehtoolla kiittää häntä

Kalewalasta, Kantelettaresta, kaifesta, mitä tämä suuri Suomen mies on kansallensa niin suuressa määrässä tehnyt. Se oli kaunis ja mieltä ylentävä juhla, josta muisto kauniisti jäi tuoreena ja rakkaana.

Tällä muistolla suotaneen meidänkin lopettaa tämä katsauksemme kuluneen vuosikauden tapahtumiin kotimaalla. —

S. R.

Kewät.

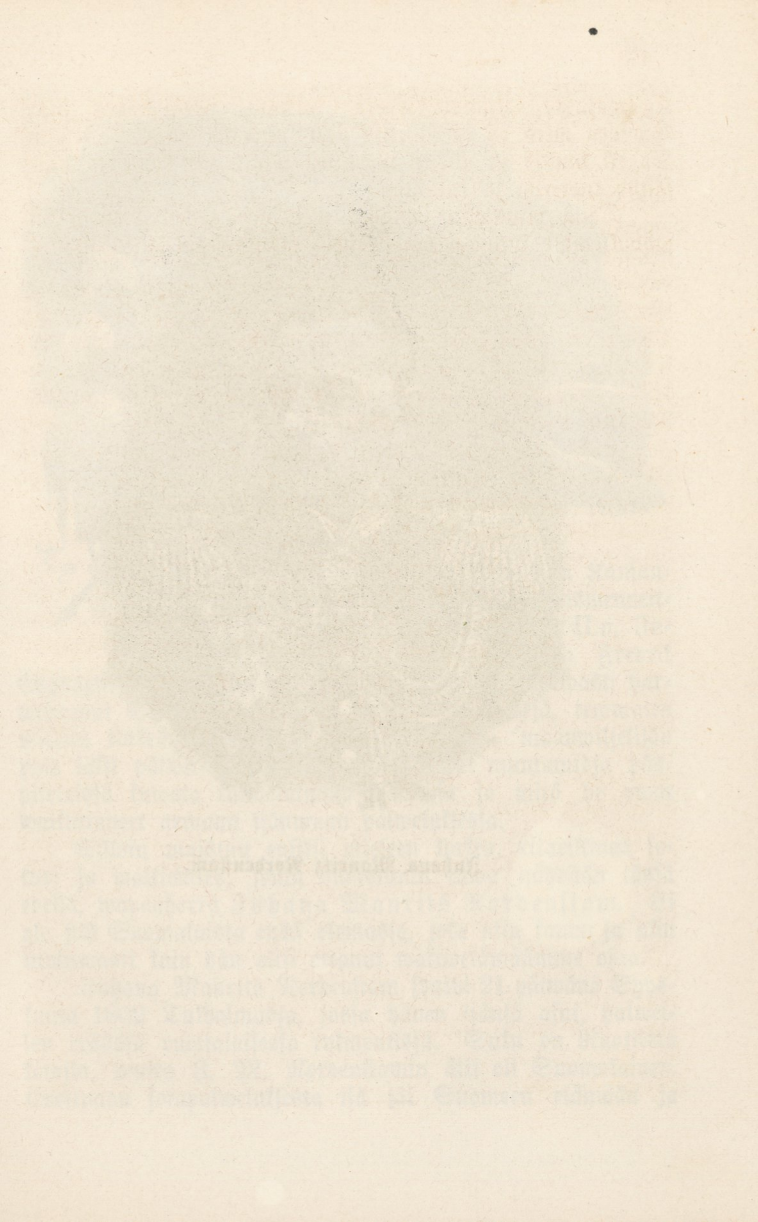
Walkeni jo kewätaamu,
 Luomistosta talwen haamu
 Tustin pakeni,
 Murinko kuin walollansa,
 Kewätuuli huo'ullansa
 Kuonnon herätti.

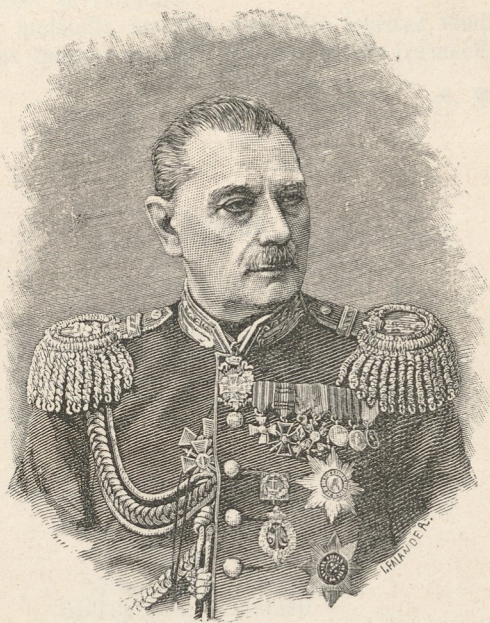
Tuli kewät iloinensa,
 Linnut tuli lauluinenja
 Tänne laulamaan;
 Lehdet werhoo lehtoloita,
 Kukat noujee nurmikoita
 Kaunistelemaan.

Järwen aallot wapahasti
 Läikkyy, tuohuu ankarasti —
 Tuuli puhalttaa.
 Kalat uipi ulapalla,
 Lapset räiskää rantajella —
 Kaikki wirtoaa.

Mutta entäs, ihmislappi,
 Tunnetko jä rakkaammaksi
 Kuojas laupiaan?
 Wirtoaako talwen päästä
 Sydämesi synnin jäästä
 Uuteen elämään?

Aurro.

Johana Mauritz Nordenstam.

Muistosoanoja vainajille.

J. ENGBERG

Wuosi on kulunut siitä kuin Kansan-
walistus-seuran kalenteri sai poismenneit-
ten joukossa mainita Aleksanteri II:n, Ju-
hana Wilhelm Snellmanin ja Fredrik

Gygnaeuksen. Tälläkin kertaa on wiikatemies tuntuwasti har-
wentanut Suomen tunnettujen kansalaisten riwejä, temmaten
milloin korkean ylimyksen, milloin hiljaisen maanwiljelijän
pois iäksi päiwiksi. Koettakaamme nytkin muutamissa pää-
piirteisä kuwata tunnetuimpia wainajia ja mitä he owat
waikuttaneet armaan iänmaan palveluksessa.

Silloin muistuu ensiksi mieleen korkea, ritarillinen so-
turi ja waltiomies, jonka onnistunut kuwa nähdään tässä
edellä, wapaaherra Juhana Maurits Nordenstam. Ei
ole sitä Suomalaista enää olemassa, joka niin kauan ja niin
tuntuwasti kuin hän olisi ottanut waltioelämäämme osaa.

Juhana Maurits Nordenstam syntyi 21 päiväinä Syys-
kuuta 1802 Tukholmassa, jossa hänen isänsä asui, palvel-
len eräässä ruotsalaisessa rykmentissä. Suku on Ruotsista
kotosin, mutta J. M. Nordenstamin äiti oli Suomalainen.
Erottuaan sotapalveluksesta isä jäi Suomeen elämään ja

pani poikansa ensin Pietarin kuvernementti-lukioon ja sitten Haapaniemen tunnettuun kadetti-opistoon. Nuorukainen rupeesi w. 1823 wenäläiseen sotapalvelukseen, oleskellen osaksi Suomesfakin; otti osaa Turkin sotaan w. 1828, jolloin hän yleni luutnantiksi ylitaapisja, mutta siirrettiin seuraavana vuonna Kaukaasiaan. Siellä hän taisteli suurella urhoudella ja onnella wuorelaisia vastaan; muun muassa hän oli ryhtääjäin joukossa, kun Althulgon wahwa wuorilinna wihdoin wiidennessä wäkiryhnyksessä walloitettiin w. 1839. Kaukaasiassa ollen Nordenstam nopeasti kohosi korkeihin arwoihin; w. 1843 hän jo oli kenraalimajuri, w. 1845 ylitaapin päällikön apulainen ja 1846 Stauropolin kuvernementin siwiilikuvernööri.

Pälweltuansa 18 vuotta kaukaisessa Kaukaasiassa Nordenstam wihdoin pääsi kotimaahan takaisin, jossa hänen kytä heti kysyttiin tärkeihin toimiin. W. 1847 hän tuli Uudenmaan kuvernööriksi ja samana vuonna Suomen yliopiston sijaiskansleriksi, w. 1848 hän sen lisäksi määrättiin senaatin talousosaston jäseneksi; w. 1854 hän kaiken tämän ohessa tuli Suomesa olewain sotajoukkojen taapipäälliköksi; w. 1858 hän määrättiin senaatin talousosaston puheenjohtajan sijaiseksi, jossa paikassa hän sitten pöysi kuolemaansa asti, siis lähes neljännen osan wuosifadasta. Sitä ennen hän kuitenkin w. 1855 oli eronnut sijaiskanslerin, w. 1857 taapipäällikön ja w. 1858 kuvernöörin toimista. Wihdoin Nordenstam monta kertaa wuosina 1861—79 on ollut wirtaa toimittawana kenraalikuvernöörinä wähäksi aikaa erältänsä.

Laajempaa waltaa ja waiikutusalaa ei ole meidän aikamme uskottu suomalaiselle miehelle. Mutta käsittääpä sanomattakin, ett'ei Nordenstam woinut olla aiwan sopiwa kaittiin näihin toimiin, ei ainakaan alussa. Hän oli kaswanut sotaleirissä, jossa mitä ankarin kuri ja ehdoton totteleminen owat ensimmäisenä sääntönä. Hän palasi kotimaahansa wieraana, ja sattui tulemaan uusiin toimiinsa juuri sinä aikana, joka hänen kaltaiselle miehelle oli mitä sopimattomin. 1848 wuoden kumousliikkeet Länsi-Euroopassa uhkasivat perittyjä waltiolaitoksia kumota, ja Nikolai keisari pani koto

jättiläisvoimansa alttiiksi, voidakseen säilyttää asiain vanhaa järjestystä niin hyvin Wenäjällä kuin muuallakin. Arveltiin tarkemman valvonnan olevan Suomesakin kovasti tarpeen, ja tietysti tyhtymättömyyden osoitteet, varsinkin yliopistossa, kääntivät juuri Nordenstamia vastaan, joka oli ankaramman kurin edustajaksi pantu. Kiikutus kasvoisen kautta, että hän, lain määräyksiin vaillaanaisesti tutustuneena, joskus rikkoi muodonkin vaatimuksia vastaan. Suuri tähän aikaan Juhana Wilhelm Snellman sytettiin syrjälle, kun filosofian professorin virka oli tähtettävä; ylioppilaille määrättiin univormu sekä erityinen poliisiwalwonta j. n. e. Konfistoori teki varsinaisia walituksia sijaiskansleria vastaan, ylioppilaat eivät tulleet w. 1851 hänen luokseen, kun hän tahtoi suurilla pidoilla wietää silloisen kanslerin 25 wuotista juhlaa, — ja yliopistoa katseltiin ylä-ilmoissa mitä suurimmilla epäilyksillä, itäänkuin se olisi ollut jonkun salaisen kumouspuolueen ahjo; sitä ei kuitenkaan suljettu, josta myöskin kuuluu olleen puhetta. Nordenstamin ritarillista luonnetta kuwaa se seikka, että hän itse puhui ylioppilaitten puolesta, kun heitä aiottiin rangaista; samoin hän myöhemminkin aina on noudattanut mitä tähdellisintä puolueettomuutta niitä kohtaan, joitten kanssa silloin oli ollut epäsuomus.

Wähitellen tuliwattin hyvät puolet Nordenstamin luonteessa yhä paremmin näkyviin, samassa kuin hän perehtyi Suomen oloihin. Wapaamielinen henki pääsi muutenkin hallituksessa walloille, ja 1860 luvun alussa waltiopäiwäin kokoonkutsuminen ei enää ollut muuta kuin kysymys ajasta. W. 1863 koitti wihdoin kauan odotettu hetki. Aleksanteri II awasi itse waltiopäiwät Helsingissä ja Nordenstam, kotimaisen hallituksemme ensimmäinen mies, tuli maamarsalkaksi. Tässäpä uudessa toimessa hän wasta osoitti paraita ominaisuuksiaan. Hän, jota aikoinaan oli katsottu kasarmijärjestelmän ahdasmieliseksi edustajaksi, woitti aatelin johtajana säädysänsä mitä suurinta rakkautta ja ihastusta, ei ainostaan jalolla ja miellyttävällä käytöksellään, mutta erittäinkin sen tasapuolisuuden, maltin ja selwyhyden tähden,

jolla hän tiesi johtaa keskusteluja ja tehdä äänestys-esityksiä. Samassa toimesta hän myöskin oli 1867 ja 1872 vuoden waltiopäiwillä, jolloin kuitenkin useammin ilmaantui erimielisyyttä säädyn ja maamarsalkan välillä, jälkimäinen kun katsoi welvollisuudekseen muutamissa kohden wastustella wapaamielisiä vaatimuksia. Mutta jos kohta tyhymättömyyden aiheitakin löytyi, niin säätö ja yleisö kuitenkin pääasiassa yhä vielä antoi Nordenstamille yhtä suurta kannatusta kuin wv. 1863—64.

Wielä viimeisiin aikoihin Nordenstam sai mitä tärkeimpiä toimia suoritettawakseen. Hän oli ollut esimiehenä ensimmäisessä rautatiejohtokunnassa w. 1857—61, samoin 1868—69, kun Pietarin-Niihimäen rautatie rakennettiin. Monessa komiteassa hän on istunut; niistä on ehkä tärkein se, joka walmisti uuden waltiopäiwäjärjestyksen ehdotuksen. Suhu kertoo, että hän siinä ja monessa muussa asiassa, kansallisisa warsintin, monesti oli ollut ajanmukaisten muutosten wastustajana. Mihinikä määrään siinä on perää, emme tätä nytkä tiedä. Mutta se on warma, että jos Nordenstam onkin joskus käsittänyt Suomenmaan asemaa ja oikeuksia liian warowaiselta kannalta, niin hänen lujaa luonteensa, selwä järki ja isänmaan rakkautensa woivat olla wastusten aikojen waltiomiesten esikuwana, semminkin kun ajattelee, millaisissa oloissa hän oli kaswanut ja kehittänyt kantaansa.

Lukuisia osotteita suosiostaan oli hallitsija antanut Nordenstamille. W. 1860 hän korotettiin wapaaherraiseen säädtyyn, w. 1870 hän tuli jalkawäen kenraaliksi, w. 1876 hän tuli yliadjutantiksi. Kun hän w. 1873 oli 50 vuotta ollut waltion palweluksessa, sai hän Aleksanteri Newskin tähden priisjanteissa.

Tawattoman terve viimeiseen wuoteensa asti, nuoren näköinen, kookas mutta solakka ukko oli pääkaupungin tunnetuimpia henkilöjä, wiehättävä kuwa wanhanalaisesta ylimyksestä. Pittäin sairauden perästä hän kuoli Helsingissä 8 päiwänä Kesäkuuta 1882. Kepeät mullat haudalle iäkkään waltiomiehen, joka niin kauan on ollut Suomen kansan kohtaloa johtamassa.

Senaattimme talousosastosta oli kuolema muutamia kuukausia ennen temmannut pois toisenkin jäsenen. Odottamatta tuli se sanoma, sillä Albert Werner Nyköp oli syntynyt Juvalla 15 päivä Kesäkuuta 1826, eikä siis vielä ennättänyt täyttää 56:ta ikävuottaan. Tultuaan ylioppilaaksi w. 1843 oli hän w. 1849 mennyt valtion palvelukseen, tuli 1860 Kuopion lääninsihteeriksi, oli 1867 vuoden waltiopäiwillä talonpoikaissäädyn sihtööri ja nimettiin samana vuonna Suomen pankin treshööriksi. W. 1871 hän tuli senaatin talousosastoon ollakseen vuodelta 1875 sen siwiilitoimituskunnan päällikkönä. Oltuaan ennenkin jäsenenä rautatie-johtokunnassa, hän 1874 tuli Turun-Tampereen-Hämeenlinnan rautatie-rakennuksen päällikköksi; innokkaana maanviljelyksen harrastajana hän oli kutsuttu Uudenmaan ja Hämeen maanviljelysseuran esimieheksi y. m. Hän kuoli Helsingissä Tammik. 8 päivänä 1882.

Monta tuntuvaa aukkoa on kuolema viimeisen kahden toista kuukauden kuluessa tehnyt pappisissäätymmekin riiveissä. Tila ei myönnä kaikkien etewäin poismenneitten mainitsemista; tahdomme siis puhua niistä waan, joitten vaikutus on suuremmassa määrässä ulottunut oman paikkakunnan ulkopuolelle.

Silloin on jo iänkin oikeudella ensiksi mainittava rovasti Kaarle Rudolf Forsman, Ilmajoen kirkkoherra. Hän oli kuukauden vanhempi kuin Nordenstam, sillä hän syntyi Yliwielisissä w. 1802, Elokuun 15 päivänä, tuli ylioppilaaksi w. 1820, vihittiin papiksi w. 1823 ja tuli w. 1827 Turussa filosofian maisteriksi. Vuosina 1831—52 hän palveli koulunopettajana Turussa, Porissa ja Hämeenlinnassa, ja tuli sitten Ilmajoen kirkkoherraksi, jossa paikkassa pyysi kuolemaansa asti. Väntewänä järjestöksen miehenä hän koulun alalla tiesi ylläpitää klassillisten kielten opintoa, sekä opettajana että oppikirjain tekijänä; hänen kouluja warten walmistamansa painokset erinäisistä Ciceronin

ja Cæsarin teoksista ruotsalaisten selitysten kanssa ja hänen latinan kielioppinsa olivat aikanaan yleisesti käytännössä Suomen kaikissa oppikouluissa. Kirkkoherraksi tultuaan hän on julkaissut teoksia jumaluusopin alalla, joista mainittakoon Turun pappeinkouluksessa w. 1859 esitetty wäitöskirja Pyhäin palveluksesta, joka oli ensimmäinen Suomen kielellä kirjoitettu synodaaliwäitös. W. 1862 hän oli niin kutsutussa Tammikuunwalioikunnassa jäsenenä. Sairastettuaan 4 viikkoa hän kuoli Waasan kaupungissa 29 p:nä Heinäkuuta 1882.

Kaukaa pohjoisesta Suomesta tuli vuoden alussa toinen surusanoma, kun ilmoitettiin, että Paltamon iäkäs kirkkoherra, rowasti Antti Andelin oli kuollut. Syntyneenä Wanajalla alhaisessa mökissä 23 päiw. Marraskuuta w. 1809 oli hän aikaiseen jäänyt isättömäksi, mutta sai erään rouwa Printzin huolesta kasvatuksensa, ja pääsi w. 1829 ylioppilaaksi. W. 1835 hän wihittiin papiksi ja tuli w. 1837 saarnaajaksi Honkajoen seurakuntaan silloista Itäisten pitäjää. Kuusitoista vuotta hän oli näillä erämailla sielunpaimenena ollen sen ohessa kruunun ojitus töiden uutterana johtajana, jommoisena hän waikutti erinomaisen paljon näiden köyhien ja hallanarkojen seutujen wiljelykseen. Ww. 1853—59 hän oli kirkkoherrana Utsjoella, kunnes w. 1860 muutti Paltamoon. Näilläkin kaukaillla tienoilla, poloisilla Pohjan perillä hän on jättänyt mitä kauniimpia jälkiä uutterasta ja monipuolisesta toiminnastaan. Oleskellessaan Lapisissa perehtyi hän sen kieleen ja työskenteli paljon Lapin hengellisen kirjallisuuden wiljelemiseksi; niinpä myös otti tutkiaksensa mainittua katoawaa kieltä tieteellisesti; ehtipä vielä sentin ohessa laajan Lapin tunturein rotkosta seurata Suomenmaan ja muun maailman tapauksia. Lapisissa ollessaan hän myöskin kirjoitti kertomuksen Utsjoen pitäjästä. Paltamon seutuihin muuttaneena hän ryhtyi kaikellaisiin hyödyllisiin toimiin niin suurella innolla, että nykyinen polwi kiittää hänen waikutustaan melkein kaikesta, mitä seudun eduksi viime aikoina on tehty. Maanwiljelyksen parannuksia, säästöpankkia, kansankirjastoja,

kiertokouluja, — kaikkia hän innolla pani teimeen, jonka ohessa sielläkin antautui kirjallisiin töihin, saadakseen Baltamon pitäjän historian kirjoitettaksi. Hän oli ollut ensimmäisiä suomalaisen kirjakielenne wiljelijöitä, samoin kuin Suomen kielen waltiollisenkin edistymisen hartaimpia ystäviä. Laajalle kuului surusanoma koko Suomenmaassa, kun saatiin kuulla, että tämä uuttera ja taitawa thöntekijä 2 päivä Tammit. 1882 oli Baltamiossa waipunut kuoleman uneen.

Eikä sitten taas ehtinyt kulua monta wiikkoa, ennenkuin toinen kuolonsanoma herätti sywää murhetta kaikissa kristillisen ja kansallisen siwistuksen ystämissä. Kaupana perheestään ja seurakunnastaan, ollessaan Helsingissä, mihin sääthweljesten luottamus oli kutsunut hänet waltiopäiwämieheksi, saawutti Suhana Kristian Lampén elämänsä ra-

japyyhin, kuollen pienenlaisesta haawasta, jota hän alussa ei huolinut hoitakaan. Wainaja oli hänkin köyhistä wan-

hemmista syntynyt Hollolan pitäjässä 15 päiw. Maalisk. 1821, waan muutti niitten kanssa nuorena Porwoosen, jossa eräs rikas leski Lindert piti wilkkaasta pojasta huolta. W. 1840 Lampén tuli ylioppilaaksi, w. 1847 maisteriksi, w. 1854 jumaluusopin kandidaatiksi ja 1863 jumaluusopin tohtoriksi; w. 1854 hän myös vihittiin papiksi. Samana vuonna hän määrättiin lehtoriksi Wiipurin lufioon, jossa toimesta hän pysyi vuoteen 1862, ollen pari vuotta niin kutsutun siwiililufion rehtorina. Kun viimeksimainittu oppilaitos lakkautettiin, muutti Lampén Kuopioon jumaluusopin lehtoriksi ja oli vuosina 1863—69 lufion rehtorinakin. Vuonna 1869 hän muutti Rantasalmen kirkkoherraksi, ja siinä wirassa hän oli kuollessaankin.

Lampénin paras ikä kului koulun palveluksessa, ja opettajana hän varsinkin on pystyttänyt itselleen pysyvän patjaan lufemattomien oppilaitten muistoon. Lempeän ja miellyttävän luonteensa avulla hän heti saawutti nuorison rakkauden. Nuorille ystäwillensä hän tiesikin niinkuin harwat tarwittaessa lausua sekä waroituksia että kehoitusten muodossa pontewia totuuksia. Samoin hän pian saawutti säätyweljien tähdellisen kunnioituksen julkisissa toimisissa liikkueksaan. Ww. 1873—76 hän oli heidän waalistaan tuomiokapitulin assessorina Porwoossa; wuodesta 1867 asti hän on ollut kaikilla waltiopäiwillä ja 1876 vuoden seurakuntakokouksessa edustajana, sekä näissä kokouksissa monessa tärkeässä luottamustoimessa. Ollen luonteensa puolesta rauhan mies hän kuitenkin piti lujasti kiinni siitä, mitä katsoi oikeaksi. Suomalaisuuden woitto tietyhti oli hänelle, mofissä syntyneelle, erittäin rakas; kansanwalistuksen ystäwäin joukossa hänellä aina oli kunniasija. Waltiopäiwätöihin w. 1882 hän ei ehtinyt mainittawasti ottaa osaa, kun kuoli jo 11 p:nä Helmituuta samana vuonna.

Pian sen jälkeen kadotti pappissäätyä wieläkin kaksi jäsentä, joista toinen paraitaa oli, toinen ennen oli ollut säätyweljesten edusmiehenä. Afukusti Suhana Frosterus, syntynyt Karungissa 31 päiw. Lokak. 1831, ylioppilas w. 1854, papiksi vihitty 1857, nimitetty w. 1870 Raahen

kappalaiseksi, w. 1871 Ewijärwen ja w. 1878 Piippolan kirkkoherraksi, oli valittu Kuopion hiippakunnan edusmieheksi viime waltiopäiwille, mutta kuoli äkkiarwaamatta Helsingissä Maaliskuun 5 päivänä 1882. Juhana Mattias Hackzell oli syntynyt Karstulassa uuden vuoden päivänä 1816, tuli w. 1832 ylioppilaaksi, w. 1840 maisteriksi, palveli opettajana ja rehtorina Helsingin alkeiskoulussa, ja tuli w. 1859 Muolan ja w. 1871 Lappeenrannan kirkkoherraksi. Waltiopäiwillä ww. 1863, 1867, 1872 ja 1877 sekä seurakuntakokouksessa w. 1876 hän oli edusmiehenä; w:sta 1871 hän oli Lappeenrannan rowastikunnan lääninrowasti. W. 1882, Kesäkuun 26 päiv. hän kuoli Lapwebellä. Uskollisina sielunpaimenina molemmat olivat tunnetut; rauha heidän ja kaikkien muitten muistolle, jotka ovat kuoleman lautta eronneet seurakuntahoidosta!

Kirjallisuuden ja taiteen työntekijäin joukko ei ole viimeisen kahdentoista vuokauden kuluessa kärsinyt niin tuntuwia tappioita kuin wuosi sitten, mutta aukkoja on siihenkin syntynyt.

Ensimmäisenä sen jälkeen kuin Valenterimme viimein ilmestyi kuoli kirjailija Fredrik Berndtson. Hän oli syntynyt Ruotsin Falunissa 27 päiv. Huhtik. 1820. Wuonna 1839 hän tuli ylioppilaaksi Upsalassa, waan muutti kohta sen jälkeen Suomeen sen johdosta, että hänen isänsä kutsuttiin tänne wuori-mekanikoksi. Helsingissä Berndtson w. 1844 tuli filosofian maisteriksi ja w. 1847 tohtoriksi, sekä nimitettiin wiimemainittuna wuonna kaunotieteen dosentiksi Helsingin yliopistoon. Ruotsinkielisenä runoilijana Berndtson nuorena saawutti suuren maineen. Hänen historiallinen ja isänmaallinen näytelmänsä „Elämän taistelusta“ otettiin riemulla vastaan ja olisin aikansa merkillisin lappale, jota myöskin sittemmin on annettu näyttämöllä; muitakin kauniita runoja lähti siihen aikaan Berndtsonin kynästä, ja hän luettiin silloin maamme etewimpäin kirjailijain joukkoon. Käännekohdan hänen elämässään teki päätös ruweta Suomenmaan

ruotsinkielisen wirallisen lehden toimittajaksi, w. 1853. Waltiollinen ala ei ollut Berndtsonille sopiwa, ja kun hän mainituksa toimesta ei edes woinut itsenäistä kantaa säilyttää, oli se kunnioitus, jolla häntä ennen katseltiin, pian lopussa. W:sta 1865 alkaen hän pyysi mainituksa lehdessä kirjallisuuden ja taiteen arwostelijana waan, woittaen semmoisena rauhallisemman vaikutusalan ja suurempaa arwoa, kuin waltiollisissa riidoissa oli hänen kaltaiselle tarjona. Hänen arwostelunsa owat suureksi osaksi parhaat, mitkä Suomessa owat ilmestyneet, niin hywin muodon kuin sisällhyksenkin puolesta, ja owat ilmestyneet kootuinakin, nimellä „Dramatiska studier och kritiker.“ — Berndtson kuoli Helsingissä 2 päiw. Marraskuuta w. 1881; viime aika oli hänelle surkea, kun sikeus oli tehnyt hänen tawattomasta työwoimasta lopun.

Wiimekuluneen vuosikauden kuluesä on suomalainen maalaus-taide kadottanut wanhimman harjoittajansa, joka kolkossa Pohjassa ensimmäisten joukossa rohkeni ajatella „ilon tarpeita“. Berndt Abraham Godenhjelm syntyi Mäntyhärjun pitäjässä 30 päiw. Maalisk. 1799, tuli Turussa ylioppilaaksi w. 1817, ja suoritti w. 1820 tutkinnon lainopillisessa tiedekunnassa. Muutamia vuosia hän ensin hoiti tuomarinwirkaa, waan w. 1827 hän antautui maalaustaiteen harjoittamiseen, jossa oli saanut oppia alkeet w. 1818 Tukholmassa käydessään. Nauttien wiisi vuotta apurahaa keisarin käsikassasta hän oleskeli Pietarissa ja kopioi Eremitagin mestariteoksia; sill'aikaa hän tuli taiteilijana tunnetuksi, maalaten muotokuvia, alttaritauluja ja muuta. W. 1848 hän tuli Helsinkiin taideyhdistyksen piirustuskoulun opettajaksi, josta wirasta hän erosi w. 1869; useat maalaustaiteen nykyiset harjoittajat owat häneltä saaneet ensimmäisen johdatuksensa. Uhkerasti hän yhä edelleen maalasi tauluja, enimmäiten alttaritauluja, joita löytyy meidän kirkkoissamme suuri joukko, mutta myöskin maisemia sekä historiallisia tauluja ja laatumaalauksia. Uusia miehiä tuli wähitellen maalaustaiteen palwelukseen, ja vaatimukset tulivat yhä suuremmiksi. Mutta vaatimaton wanhus työsken-

teli nöyryällä mielellä niin kuin ennenkin, iloiten taiteen edistyksestä ja entisten oppilaitten woista, ollen herttaisen luonteensa ja isänmaallisen mieltensä tähden yleisesti rakastettu tuttaviansa joukossa. Yhäkäänä hän wihdoin rauhallisesti nukkui kuoleman uneen Helsingissä 14 p:nä Jouluk. 1881.

Toisella taiteen alalla, nimittäin sävelnuiekkana oli Frans August Teodor Tawaststjerna tunnettu. Hän syntyi w. 1821 Huhtik. 7 päivänä Ruotsin Karlbergissa, jossa hänen isänsä silloin oli opettajana, tuli w. 1838 alaupseeriksi Suomen kaartiin ja yleni sotapalveluksessa luutnantin arvoon w. 1847; oli sitten kielentäöntäjänä, palveli tulliwirastossa vähän aikaa, ja tuli wihdoin w. 1866 Suomen kauppa-asiamieheksi Wiron Tallinnaan. Tointen erilaisuus osoittaa ett'ei hän woinut tyhytä kuhunkaan niistä. Dikeastaan hän oli taiteilijaksi luotu; kun ensimmäinen kotimainen operamme annettiin Helsingissä w. 1852 hän yleisön suureksi mieltymykseksi toimitti etewimmän mies-roolin. Sittenmin hän on muun muassa säveltänyt monta pientä laulua, sekä musikiappaleet Ohgnaeuksen Pygmalion nimiseen näytelmään sekä Greghyksen nimiseen kappaleeseen. Puuttuwa koulutus laimensi neroa, joka muutoin kenties olisi woinut saada paljon aikaan; siihen aikaan kun hän kasvoi, oli taiteen ura ei waan huono mutta enimmiten mahdoton, kosk'ei se antanut harjoittajalleen leipää.

Wielä kolmannenkin taiteen haara, rakennustaide on tässä muistettava, sillä sekin on wiime vuonna kadottanut kykenewän harjoittajan. Arkitehti Aksel Hampus Dalström syntyi Helsingissä 22 päiw. Maaliskuuta 1829, nautti koulunopetusta kotimaassa, waan läksi w. 1846 ulkomaille harjoittaakseen opintojaan Tukholmassa ja Parisissa. Palattuaan hän 1848 tuli Suomen intendenttikonttoriin oppilaaksi, ja sueritti seuraavana vuonna ylioppilastutkinnon. W. 1861 Dalström taas matkusti ulkomaille, warssinkin Ranskaan ja Italiaan, ja tuli kotiin palattuaan w. 1870 johtajaksi rakennusten ylihallitukseen, (jolla nimellä entinen intendenttikonttori oli järjestetty uudestaan). Paitsi

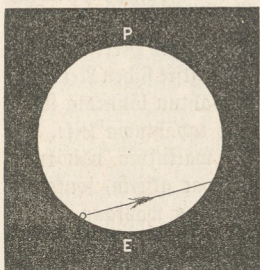
Marjaniemen, Ulfokallon, Raskisen, Säbbiskärin ja Skäl-skärin majakoita on Dalström tehnyt useampia Helsingin rakennuksista; niistä mainittakoon ylioppilashuone, normalilyseo, kaartin maneesi ja Helsingin seurahuoneen soittajaisfali, — yksityhsten omistamista huoneista puhumatta. Dalström kuoli Helsingissä 19 päiw. Maalisk. 1882. Hänen rinnallaan sopii muistella Norjalaista Endre Lekweä, joka kaupan palveli Suomen polyteknisen koulun opettajana, sekä usein sai antaa lausuntoa teknillisissä kysymyksissä. Helsingin westijohdon järjestämiseksi hän esim. oli tehnyt ensimmäisen ehdotuksen. Helsingissä hän kuoli 10 päiw. Helmik. 1882 48 vuoden iässä.

Useampia kansalaisia voisi vielä mainita, jotka ovat nykyään muuttaneet Tuonen tuville, mutta emme ehdi kaikkia luetella, saati kuwata. Surumielellä sopii kuitenkin muistella, kuinka murhaajan käsi äkkäarvaamatta teki lopun nuoren ja etewän Thomas Heikki Härkösen elämästä yöllä Elokuun 1 ja 2 päivän välillä Mlawuden kirkonkylässä. Kunnallisissa toimissa sekä edusmiehenä 1877 vuoden walttiopäiwillä oli hän osoittanut olewansa kykenewä ja isänmaan parasta harrastawa mies. Paikkakunnassaan suuresti kaivattuna kuoli Heinäk. 1 p:nä 1882 Borin maaseurakunnassa kuvernementin sihteeri Pietari Birkman, kunnallisissa toimissa etewä hänkin ja harras juomalaisuuden ystäwä. Mainittakoon vielä lopuksi mainio petojen tappaaja Tahwo Suottonen, kuollut Heinäjoella 71 vuoden iässä w. 1881 Joulukuun 16 päivänä. Tähän aikaan, kun niin usein olemme saaneet kuulla petojen häwityksistä, ansaitsee viime mainittu tulla muistetuksi, hän kun eläissään oli ottanut osaa 95 karhun tappoon, lukemattomia susia, ilweksiiä, ketuja y. m. mainitsematta.

Lewätkööt rauhassa kaikki, jotka viime vuoden fuluesssa ovat lähteneet pois elämän taistelusta, työskenneltyään uskollisesti armaan isänmaan hyödyksi!

E. G. P.

Venustähden kulku auringon ohitse.

Ken ei Venusta tunne, tuota kaunista tähteä, joka illoin ennustaa meille yön tuloa ja aamuisin päivän. Suurempana ja kirkkaampana kaikkia muita, suuren läheisyytensä vuoksi, eroaa se vielä lempeän kiillonja kautta niiden jäteilevästä loistosta. Balo, jonka se lähettää meille, ei ole näet sen omaa, vaan auringolta lainattua, jota vastoin useimmat muut tähdet,

joita silmillämme näemme, ovat omavaloisia ja aurinkoja niinkuin meidän. Mutta vielä toinen omaisuus on tällä tähdellä, joka selittää miksi se jo hämärässä muinaisuudessa oli tunnettu ja ihmetelty. Kun muut, kiintotähdet, äärettömän etäisyytensä takia, näyttävät meistä liikkumattomilta toistensa suhteen, voidaan Venuksen liikkeitä tähdistössä helposti seurata: Venus on nimittäin kiertotähti ja yksi niitä, jotka kuuluvat aurinkomme wallan alle.

Silmänhaurausta todellisuutena pitäen, luultiin muinoin kiertotähtien ja auringon liikkuvan Maan ympäri. Tämä katsantotapa, kuuluijan freikkalaisen suuretieteilijän mukaan, joka sen täydellisimmän esitti, kutsuttu „Ptolemealaiseksi maailmankatsannoksi“ wallitsi aina wiidennentoista sataluvun alkuun saakka. Vasta silloin, „uudemman ajan“ aamukoitteessa, ja siis samaan aikaan kuin kirkollinen uskonpuhdistus ja niin monta muuta suurta edistystä kaikilla aloilla tapahtui, näytti Nikolao Copernik kiertotähtien, joiden joukkoon Maakin kuuluu, pyörivän auringon ym-

päri. Kaikki ne hawainnot, joita siitä ajasta on tehty tähtitieteen alalla, ovat myöskin näyttäneet tämän käsityksen oikeaksi.

Tiedämme siis nykyään, että auringon ympäri kulkewat, melkein pöyreissä radoissa ja likimäärin samalla tasapinnalla, seuraavat etäisyyksiensä mukaan luetellut kiertotähdet: Merkurius, Venus, Maa, Mars, Jupiter, Saturnus, Uranus ja Neptunus; paitti näitä löytyy Mars'in ja Jupiter'in välillä joukko niin kutsuttuja pieniä kiertotähtiä.

Mika, minkä Maa tarwitsee auringon ympäri kulkeakseen, on kuten tietty yksi vuosi; radassansa liikkuu se eteenpäin kolme penikulmaa vähän suuremmalla nopeudella sekunnissa. Muitten kiertoaika lisääntyy niiden etäisyyksien kanssa auringosta. Kun siis Merkurius, tuo läheisin, 88:ssä päivässä kulkee koko ratansa, tarwitsee siihen Neptunus yli 164 vuotta. Paitti tätä liikuntoa, joka tapahtuu lännestä itään, on kiertotähdillä toinenkin, jamaan suuntaan tapahtuva liike. Se on akselinsa ympäri pyöriminen, joka niillä vaikuttaa päivän ja yön eroituksen. Eri vuodenaajat taas riippuvat akselin, jonka ympäri kiertotähti pyörii, kaltevuudesta kiertopintaa vastaan.

Kiertotähdet kuinenja sekä pyrstötähdet, nuoot jäännöttömät tähdet — jotka kiertäessään auringon ympäri toisinaan sitä lähenevät lähemmäksi kuun etäisyyttä Maasta, toisinaan poistuvat awaruuteen paljoa kauemmas niistä, joissa Neptunilla on ratansa — muodostawat auringon kanssa „meidän aurinkokuntamme“.

Kaikista niistä maailmoista, jotka kuuluvat siihen, on Venus enimmäin Maan kaltainen. Näitä molempia melkein yhtäsuuria kiertotähtiä ympäröi ilmakehä, ja niinkuin meillä vaihtelee waltameri ja mannermaa Venuksen pinnalla; myös yöt ja päivät ovat molemmissa melkein yhtä pitkät. Ainoastaan vuodenaajat ovat Venustähdellä, sen kiertoakselinsa suuremman kaltevuuden vuoksi, jyrkemmät kuin meidän: talvi on siellä kylmempi, kesä lämpöisempi.

Yllä olemme jo maininneet, että Venus on lähempänä aurinkoa kuin Maa. Sen kiertorata on niinmuodoin Maan radan sisäpuolella, ja kulkeakseen sen Venus ei tarwits e tähteen 225 päivää. Tähtyy siis ajoittain tapahtua, että tämä kiertotähti, pyöriessään radassansa, tulee olemaan suorassa wiiwasssa auringon ja Maan välillä. Tämä tapahtuukin joka 584:s päivä, jonka helposti woi laskea, kun tuntee Venuksen ja Maan kiertoaajat. Jos ne pinnat

joissa molemmat kiertotähdet pyörivät auringon ympäri, lankeisivat yhteen, näkisimme Maasta näihin aikoihin Venuksen tummana pisteenä liikkuvan auringon kehän yli. Mainitut tasapinnat muodostavat kuitenkin toistensa kanssa noin $3\frac{1}{2}$ asteen kulman, ja sentähden kulkee Venus, Maasta nähtynä, näissä tilaisuuksissa tavallisesti joko ylä- tai alapuolella auringon kehää, jolloin tämän valo estää meidät huomaamasta sitä. Ainoastaan siinä harvinaisessa tapauksessa voi „Venuksen ohitsekulku“, kuten tuo ilmiö kutsutaan, tapahtua, että Venus jamaan aikaan osautuu Maan kiertopinnan tasalle ja niinmuodoin sen viiwan läheisyyteen, jossa tämä ja sen oma kiertopinta leikkaavat toisensa. Tämä tapahtuu aina, 105 ja 122 vuoden vuorotellesa, kaksi kertaa 8 vuoden väliajalla.

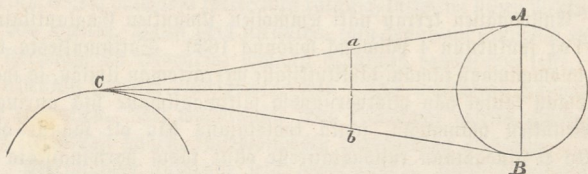
Ensimmäisen kerran näki semmoisen ilmauksen Englantilainen Horror joulukuun 4 päivänä vuonna 1639. Sattumuksesta tuli hän huomaamaan tämän, tähtitutkijalle verrattoman ilmiön, ja ihastuksissaan lauloi hän ylistysrunossa jälkimaailmalle sitä auringon ja Venuksen yhtymystä, jonka todistajana hän oli saanut olla. Mutta ei ainoastaan runoustaitteelle ollut tästä harvinaisesta ilmauksesta hyötyä. Myöskin ne hawainnot, jotka hän teki, waikka waillinaisetkin, lisäsiwät melkoisessa määrässä sitä tietoa, mikä siihen saakka oli ollut Venuksen liikkeistä.

Wielä suuremman mielihalun herätti Venuksen ohitsekulku silloin, kun sen merkitys auringon etäisyyttä Maasta määrättäisä tuli hawaituksi. Mainion tutkijan „Keplerin lakien“ mukaan, oli näet toisten kiertotähtien etäisyys auringosta, Maan etäisyydessä lausuttuna, tarkoin tietty. Näiden lakien kautta oli siis aurinkokunnan muoto tunnettu; sitä vastoin ei vielä tietty mitään sen laajuudesta, niin kau'an kuin Maan etäisyys auringosta oli tuntematon. Tämän tähtitieteellisten etäisyyksien yksilön mittaaminen tuli sentähden tieteelle mitä painawimmaksi kysymykseksi.

Muoin otaksuttiin auringon etäisyys paljoa pienemmäksi kuin se todella on. Kepler'in arvelun mukaan ei se nousut yli parin miljoonan peninkulman. Myöhemmät tähtitutkijat lisäsiwät sitä vähitellen, ja jo kuudennentoista sataluvun lopulla oli eri teillä tultu arwoihin, jotka jokseenkin läheniwät oikeata. Samaan aikaan keksi Englantilainen Halley, että Venuksen kulkua tarkastamalla, paremmin kuin millään muulla tavalla, voitaisiin saada warmoja

tietoja tästä etäisyydestä. Tätä warten tarvittiin waan, hywän kaukolasin ja tarvan kellon avulla, kahdella sopiwasti walitulla paikalla Maan pinnalla, määrätä se aika, mikä Venus käyttäisi kulkeakseen auringon kehän ohitse. Wähän jälkeinpäin näytti Ranskalainen Delisle, ett'ei näillä seuduilla tarvittu edes pitää filmällä koko ilmausta, waan ainoastaan sen alkua tai loppua, mikä olisin erinomaisen tärkeätä siinä tapauksessa, että aurinkoa ilmauksen aikana warjosivat pilwet, taikka ett'ei se kaiken aikaa ollut näköpiirin hläpuolella.

Ymmärtääksemme Delisle'n selitystä, on tarpeen tuntea se käsite, jolla tähtitieteessä on nimenä „auringon parallaksi“, ja jolla käsitetään puoli siitä kulmasta, jonka alla Maa näkyisi auringon

gon syrjällä katselijalle. Ylhäällä olewassa kuviossa, jossa C esittää pistettä auringon syrjällä ja AB Maan keskistä, olisi niinmuodoin auringon parallaksi kumpi tahansa niistä kulmista, joihin kulma C:ssä on keskeltä kahtia jaettu. Selwää on nyt, että kolmiot, joissa ne owat, owat suorakulmaisia; sitwut, jotka näissä kolmioissa rajoittawat suoraa kulmia, wastaawat taas Maan jädetttä ja auringon etäisyyttä Maasta. Jos siis tunnettaisiin Maan fäteen pituus ja auringon parallaksi, saataisiin auringon etäisyys helposti laskea. Mutta Maan laajuudet voidaan määrätä mittauksen kautta sen pinnalla, ja jo Keplerin aikana, kuudennen toista sataluwun alussa, oliwat ne tällä tawoin jotenkin tarkoin tutkitut. Auringon parallaksin suora mittaaminen ei sitä wastoin käy laatuun, koska emme woi muuttautua aurinkoon, waan sen sijaan woiimme saada juuri tämän kulman Venuksen ohitsekulun avulla.

Jos nimittäin ajattelemmme Venuksen, kulussaan auringon ympäri, tulleen pisteesen a radassansa, niin näkyi katseleja A:ssa samassa filmänräpäyksessä sen esiintywän auringon kehällä. Wähän myöhemmin ja sitte wasta kun Venus on ennättänyt tulla pisteesen

b, nähtyksi sama ilmaus pisteestä B. Mita, joka on kulunut niiden filmänräpäysten välillä, jolloin esiintyminen auringon kehällä huomattiin pisteistä A ja B, on siis yhtä pitkä kuin se aika, jonka Venus on tarvinut kulkeakseen osan ab radastaan. Mutta nyt tähtyksen tunnetun kiertoaajan olla yhtä monta kertaa suurempi tuota yllämainittua ajan eroitusta, kuin koko ympyrä tai 360 astetta on suurempi C:ssä olevaa kulmaa eli kahdenkertaista parallaksia; huomattu eroitus ajassa johtaa meidät niinmuodoin auringon parallaksin arvoon. Samoin sen poistumisen tarkastaminen antaisi meille tämän arvon.

Saadaksemme tällä tavoin tarvan tiedon auringon parallaxista, on tarpeen muutamiksi sekunneiksi määrätä ne filmänräpäykset, joihin auringon ja Venuksen syrjät koskivat toisiinsa. Päätti sitä tähtyksen tarkastuspaikkojen maantieteelliset asemat olla tarkoin tunnetut, jotta havaintoja voitaisiin verrata toisiinsa. Muuten ei niillä todellisuudessa tarvitse olla niin yksinkertaiset asemat saman maanpinnan kummasjakin päässä, kuin kuviossa olemme otaksuneet; erinomaisen painavaa tarkkojen johtopäätösten voittamiseksi on sitä vastoin, että nämä paikat ovat sillä tavoin valittuja, että eroitus tarkastusaikojen välillä tulee niin suureksi kuin mahdollista. Tästä käy meille myöskin selväksi, minkätähden Merkuriuksen ohitsekulut, jotka paljon useammin tapahtuvat, eivät sivi auringon etäisyyden määrittämiseen; tämän tähden suuremman läheisyyden vuoksi auringosta, tulisiwat nimittäin, kuinka tahansa tarkastuspaikat valittaisiinkin, ajan erotukset liian pieniksi. Selvää on viimein, että mitä useammat ne paikat ovat, joista Venuksen ohitsekulkua tarkastetaan, sitä warmemmat arvot saadaaan auringon parallaxille eri vertailuilla, joita tarkastukset siinä tapauksessa myöntävät.

Sen ohitsekulun jälkeen, jonka Horrox näki, kului enemmän kuin vuosikata, ennenkuin sama ilmaus uudestaan nähtähtyi. Tällä aikaa tapahtuivat Halley'n tutkimukset. Ikänä vuoksi ei hänellä itsellään enää voinut olla mitään toivoa saada omin silmin tarkastaa Venuksen ohitsekulkua; hän lopettaakin teoksensa, jossa hän käsittelee tätä ainetta, seuraavilla sanoilla: „Minä julen tutkimustapani mitä lämpimimminkin kaikkien tähtitutkijoiden suosioon, jotka saawat tilaisuuden huomata tämän ilmauksen, kun jo kauan sitten olen ollut kuolleena. Muistakoot he tämän neuvon ja antautukoot

kaikin voimin näihin tutkimuksiin. Kaikesta sydämeistäni toivon heille ensiksi, että ei sitä toivottua hawaintoa haittaisi sopimaton ilma, ja sitten, että he voittaisivat kuolemattoman ylistyksen ja kunnian, jos he tarkoin määräävät kiertotähtien ratojen suuruuden“.

Halley'n kehoitus ei ollut turhaa. Kun tulevien ohitsekulujen aika lähenee, varustautuivat kaikki sen aikuiset tähtitutkijat, kuin omalla seudullaan, tarkastamaan niitä; oppineet akatemit lähettiivät samaa tarkoitusta warten lähetystöjä etäisiin maihin; jopa yksitijiset henkilötkin, wieraina tieteen suurille kyshmyksille ja ainoastaan sen walistuneen hengen ajamina, joka teki mainioiksi menneen vuosijadan jälkimäisen puolen, koettivat kykynsä mukaan edistää Halley'n esittämän tehtävän ratkaisemista.

Ohitsekulku kesäkuun 6 päivänä 1761 huomattiin kokonaisuudessaan Aasiassa ja pohjoisessa Euroopassa. Muussa Euroopassa ja Afrikassa nähtiin ainoastaan poistuminen. Sitä tarkastamaan lähetti Ranskan akademia Chappe'n Tobolsk'iin, Siperiassa, ja erään toisen jäsenistään Intian waltamereessä olewaan Rodrigues-jaareen. Monien waarojen ja kärsimysten jälkeen, joihin matkan pituus ja outo ilmanala olivat syynä, ehtivät kumpikin ajoissa matkansa perille.

Lontoon akademia lähetti puolestaan, paitsi yhtä tutkijaa Sir Helenan jaareen, Mason'in ja Dixon'in Sumatraan. Myöhyästymisen pelko saattoi kuitenkin viime mainitut pysähtymään Capmaahan; se olikin onni tieteelle, sillä Capmaassa tehdyt hawainnot ynnä Chappe'n tekemät tulivat tärkeimmiksi tästä ohitsekulusta.

Pohjois-Euroopan tarkastuspaifoista pitiwät etupäässä huolta Pietarin ja Tukholman akatemit. Toista jataa tarkastuspaikkaa oli lewitetty tämän maanosan alalle.

Meidänkin maamme otti osaa näihin toimiin. Turun tähtitornissa piti tutkija Justander ilmausta filmällä, ja Rajaanin linnaan oli samaa tarkoitusta warten lähtenyt Planmann, myöhemmin professori Turun yliopistossa. Ilma olikin suotuisa suomalaisille tähtitutkijoille. Paifoittain saattoi maassamme paljain filmin, ainoastaan wärjättyjen lasien avulla, seurata Venuksen liikumista auringon kehällä.

Yhtä suurella innolla vastaan otettiin ohitsekulku, joka tapahtui kahdeksan vuotta myöhemmin kesäkuun 4 päivänä 1769. Amerikka ja Länsi-Eurooppa huomasi tällä kertaa ohitsekulun alkupuolen, Asia loppupuolen, ja ainoastaan maapallon pohjoisimmissa osissa näkyi ilmaus kokonaisuudessaan.

Chappe odotti uutta ohitsekulkua San Jose'ssa Californiasa, jossa hän myöskin jonkun aikaa sen jälkeen sitä menestyksellä tarkasteltuaan kuoli ruttoon.

Lontoon akatemia lähetti tarkastajia tutkimuspaikeihin pohjoisessa Amerikassa. Se oli myöskin antanut toimeksi kuuluisalle Cook'ille, joka samaan aikaan lähti ensimmäiselle purjehdusmatkalleen Maan ympäri, jollakin Tyhnenmeren saarella tarkastaa ilmausta, ja ne havainnot, jotka tämä Otahetitillä teki, onnistuivat täydellisesti.

Tutkimuspaikeista meidän maanosamme pohjoisimmilla seuduilla pitiwät huolta, kuten viimeinkin, Pietarin ja Tukholman akatemit. Tärkeimmät havainnot, jotka täällä tehtiin, olivat kuitenkin Hell'in, joka tätä tarkoitusta warten oli lähetetty Tanskasta Pohjois-Jäämeren luona olemaan Wardööhön. Muuten olivat tutkimuspaikat Euroopassa yhtä lukuisat kuin edelliselläkin kerralla.

Suomessa taas tarkasteli ilmausta menestyksellä samat tutkijat kuin ennenkin. Justander'iin oli vielä liittynyt jumaluusopin professori Gadolin, ja Turun sijaan oli Wanhalinna sen läheisyydessä walittu tutkimuspaikeksi. Vielä eräs maamiehemme, kuuluisa suuretieteilijä Vexell, tarkasteli Pietarissa tätä ohitsekulkua.

Kaikkien näiden ponnistuksien hedelmät eivät kuitenkaan wastaneet toiveita. Eri havainnot weiwät nimittäin arwoihin auringon parallaksista, jotka paljon erosiwat toisistaan. Kun Halley oli arwennut parin sekunnin eroituksella woitawan määrätä Venuksen esiintymis- ja poistumisajan auringon kehällä, havaittiin nyt, että eri tutkijain käsitys näistä silmänräpäyksistä samalla seudullakin saattoi erota puolen minuutin werran. Monta seikkaa, paitsi henkilöiden ja apukeinojen erilaisuus, waikeuttiwat sen. Näiden joukosta ansaitsee erittäinkin mainitsemista niinkutsuttu „musta sidi“, joka kosketusaikena näkyy yhdistävän Venuksen ja auringon reunat.

Näiden monien lasfujen joukossa auringon parallaksista, joi-

hin tutkinnot näistä ohitsekuluisista antoivat aihetta, ovat erittäin mainittavat Planmann'in ja Lergell'in. Tähdellimmäin toimitti kuitenkin vasta tämän vuosijadan alussa Sakjalainen Gucke; Auringon parallaksin arvo, jonka hän laskeillaan sai, vastasi 14,300,000 peninkulman keski-etäisyyttä auringon ja Maan välillä.

Tämä arvo on siitä saakka pidetty oikeana. Viimeisinä vuosikymmeninä tehdyt tutkimukset auringon ja kiertotähtikulujen epätaisuuden oivat kuitenkin yhtäpitäväisesti jättäneet auringon parallaksille arvon, joka vastaa ainoastaan 13,800,000 peninkulman keski-etäisyyttä.

Saadaksensa wakuutuksen näiden lukujen oikeudesta, oivat meidän päivämme tähtitutkijat samallaajella harrastuksella kuin viime vuosijadan, odottaneet vuosina 1874 ja 1882 tapahtuvia ohitsekuluja. Edellisistä saatu kokemus, tähtitieteen suuri edistys wälialajalla ja tähtitieteellisten koneiden nykyinen tähdellisyys antawat myöskin aihetta tällä kertaa tyhdyttävämpien loppupäättöksen toiwomiseen. Paremminkin kuin ennen tunnetaan nyt niiden esteiden luonne ja vaikutus, jotka ehkäisewät kosketusaitojen tarffoja hawaintoja. Heliometerin, tuon uuden wälilappaleen avulla, joka tekee mahdollisiksi täsmällisimmät mittaukset awaruudessa, voidaan nyt ohitsekulun eri ajan kohtina mitata etäisyyttä auringon ja Venuksen keskipisteiden välillä ja niinmuodoin mustasta siteestä huolimatta laskea kosketushetki ja auringon parallaksi. Walokuwaamisella voidaan myöskin tehdä nämät mittaukset ilmauksen jo ohitsemethä. Vuoden 1874 ohitsekulussa, joka tapahtui joulukuun 9 päivänä, nähtiin poistuminen Thynellä waltamerellä, koko ilmaus Itä-Maassassa ja esiintyminen saman maanosan länsojassa. Tarkkaamaan sitä lähetettiin Euroopasta ja Pohjois-Amerikasta yli 60 lähetyskuntaa näihin seutuihin, Wenäjän maa yksinään puolet tuosta lukumäärästä Siperiaan, Kiinaan ja Japaniin. Englantilaiset tarkastuspaikat olivat Aleksandriassa, Itä-Intiassa, Sandwichin saarilla ja Uudessa Seelannissa. Ranska oli lähettänyt tutkijoita Peking'iin, Yokohamaan, Uuteen-Kaledoniaan, Suez'iin ja Reunion'in saareen; Saksa, Mauritiukseen ja Kerguelen-maahan Etelämeressä.

Keljäsjäkymmenessäwiitessä tutkimuspaikassa onnistuivatkin tarkastukset, muissa teki ne sopimaton ilma mahdottomiksi. Viime mainittujen joukossa oli myöskin Ashur'in saari, Kaspien meren

eteläisessä osassa, johonka maanmiehemme tohtori Fabritius oli Suomesta lähetetty tutkimaan ohitsefulkua.

Tänä vuonna tapahtuu taas joulukuun 6 päivänä sama ilmaus, eikä näyttäydy uudestaan ennenkuin vuonna 2004. Kuuden toista minuutin kuluessa näkyy se kaitissa tienoissa, missä aurinko on taiwaan rannan hläpuolella; koko ohitsefulku tulee kestämään 6½ tunnin vaiheilla. Musja olewa kuwa osoittaa meille jänteen, jota pitkin Venus tällä kertaa tulee kulkemaan auringon kehällä ja jonka asema muuten riippuu tarkastuspaikasta. Kokonaisuudessaan tulee 1882 vuoden ohitsefulku näkymään Amerikassa, ainoastaan alku Keski- ja Etelä-Euroopassa, ainoastaan loppu Tyhnen=meren saarilla. Tämä ohitsefulku voidaan niinmuodoin huomata Amerikan ja Euroopan suurimmista tähtitorneista. Sitä paitsi on jo tälläkin kertaa suuria ja runsaasti varustettuja lähetystöjä toimitettu Amerikan eri osiin, tarkastamaan tätä ilmiötä, joka, waikka meillä nyt on tarjona muitakin keinoja määräämään tähtitieteelliset etäisyydet, kuitenkin harvinaisuutensa takia ja muustakin syystä aina ansaitsee suurinta huomiota.

Suomessa se ei tule näkymiin. Kello kuuden paikoilla, jolloin ohitsefulku Helsingin ajan mukaan alkaa, on aurinko jo meillä laskenut. Luultavasti maamme ei tulekaan tällä kertaa ottamaan osaa sen tutkimiseen, waan jättää tämän toimen suurille kansoille, jotka kotona tai siirtomaissaan paremman menestystsen toivolla voivat sitä tehdä. Mutta meidän maamme kuitenkin niinkuin ennen epäilemättä suurella huomiolla seuraa tätä ilmausta, hywinfin hymärtäen arvostella ne voitot, jotka tieteen alalla saavutetaan.

E. S.

Nimipäiwistä.

Tärkeänä almanakan osana meidän maassamme ovat nimipäiwät. Almanakka ilman nimiä on käsite, joka meikäläisistä ehkä tuntunee hywin oudolta, waikka esim. Englannissa ei nimipäiwistä tiedetä mitään. Mutta onhan monipuolisuus parempi, ja me olemme tottuneet tästä tärkeästä kirjasta löytämään ei ainoastaan ilmoituksia juhla- ja pyhäpäiwistä, marckinoista, auringon ja kuun noususta ja laskusta y. m. sellaista, waan myöskin milloin meidän sopii käydä ystäväimme ja tuttavaimme luona iloitsemassa heidän kanssanssa siitä että hekin ovat saaneet nimen pyhäpäiwäiseksi kasteenliiton muistoksi. Asia on tärkeä, sen huomaa useasta siitä koskewasta sanomalehtikirjoituksesta. Kansallismieliset toiwovat almanakkaan kansallisia nimiä ja mun yleisö käytännössä olewia nimiä. Kaikki ne, joille on sattunut onnettomuus saada nimi, joka almanakassa ei ole, toiwovat sen sinne otettawaksi, ja ne, jotka tahtowat panna uusia nimiä käytäntöön, toiwovat että almanakka heitä auttaisi luwallisissa pyrinnoissään tekemällä uudet nimet tuntuiksi ja wakuuttaen niiden omistajille nimipäiwäwieron kallista etua. Miltä kannalta hywänjä asiata katsotaankin, tärkeä se waan on.

Nimipäiwät ovat oikeastaan pyhimysten muistopäiwiä. Samaten kuin muutamat päiwät pyhitettiin juhliksi uskontomme perustajan ja apostolien muistoksi, pyhitti wanha kirkko myöskin päiwät, jolloin pyhänä pidetyt miehet kuoliwat tai marttirat kärsiwät, heidän muistoksensa ja nimitti ne heidän mukaansa. Lepopäiwiksi näitä pyhimysten päiwiä kuitenkin ei määrätty, joten pyhimyspäiwien ja juhlapäiwien välillä aina on ollut suuri eroitus. Koska kuitenkin saattoi tapahtua että kaksi tai useampia pyhimyksiä samana päivänä kuoli, onkin sama päivä usein pyhitetty useamman pyhimyksen muistoksi ja kullakin paikkakunnalla wietetään niistä sen

muistoa, joka siellä on enemmän tunnettu tai arvoissa pidetty. Toiset päivät taas ovat yhteiset koko katoolliselle kristikunnalle. Niin on joulukuun 6 p. kaikkialla tunnettu pyhän Mikolaan päivä ja samoin marraskuun 25 p. pyhän Katariinan päivä. Tammikuun 20 p. on yleisesti tunnettu Sebastianin päivä waikka Sebastianin rinnalle asetettu Fabian on meidän almanakastamme lykännyt Seb. syrjälle. Niin myös on Lokakuun 15 p. Pohjois-Saksassa ja meillä tunnettu Hetan (Hedwigin) päivä, mutta pidetään esim. Baijerissa Terecian päivänä. Marraskuun 10 ja 11 päivä ovat molemmat Martille pyhitetyt, ensimmäinen Martti paawille, toinen Martti piispalle. Meillä on 10 p. muutettu Martti Lutheruksen muistoksi, koska silloin oli hänen kuolema-päivänä ja useassa protestanttisessa maassa on 11 p. Martti kokonaan hylätty, samaten kuin muutamissa katoollisissa maissa taas lok. 10 p. on toiselle pyhimykselle pyhitetty.

Su Wittawaa voisi olla seurata, miten pyhimyspäivät wähitellen ovat syntyneet ja eri maissa eri tavoin kehinneet. Suurin eroawaisuus tässä kohden wallitsee roomalaisen ja kreikkalaisen kirkon välillä. Ainoastaan pari, kolme nimeä kussakin kuukaudessa näkyvät olewan yhteisiä niille. Niihin kuuluu muun muassa Tammikuussa Antonius ja Juh. Krysostomus, Helmikuussa Agata, Huhtikuussa Yrjö ja Markus, muita mainitsematta. Sen ohessa on koko joukko pyhimyksiä, jotka kyllä ovat molemmalle kirkolle yhteisiä, waikka niiden wietttäminen on siirretty eri päiwiksi. Mutta onhan erotukset suuria niidenkin eri maiden välillä, jotka kuuluvat roomalais-katoolliseen kirkkoon. Niin olemme wertaneet ranskalaista ja saksalaista katoollista almanakkaa keskenänsä ja Tammikuussa löytäneet ainoastaa 16 yhteistä nimeä samoilla päiwille. Yhteisiä nimiä Saksan katoollisille ja protestanttille ei ollut muuta kuin 12 ja kaitille kolmelle yhteisiä oli 8. Mitä meidän almanakkaan tulee, pitää se enenmiten yhtä saksalais-protestanttisen almanakan kanssa, waikka paikoin päiwinä, jossa saks. protestanttinen ja katoollinen almanakka eroawat toisistansa, katoolisten nimi on, joutuunut meidän almanakkaan; se on arwattawasti todistus siihen että nimi oli alkuaan ollut protestanttistenkin almanakassa ja wasta myöhemmin siinä muutettu. Tammikuun meidän almanakassamme olemista nimistä on 17 yhteistä Saksan protestanttisen almana-

kan kanssa ja sen lisäksi on 6 nimeä, jotka vastaavina päivinä löydetään Saksan katoolisesta almanakasta, vaikka protestanttisessa nykyään on toisia. Meille omituisia nimiä ovat Ruutti, Henrik pyhä ja Gerik (translat.), jotka ollen Pohjoismaiden pyhimyksiä siitä syystä eivät päässeet Keski-Euroopan almanakoihin. Tässä vertaus-
 sessa emme ole pitäneet lukea uudemmanaikuisista nimimuutoksista, vaan verranneet almanakamme muihin, sellaisena kuin se viime vuonna annettujen nimipäivä-tietojen mukaan aikasemmin on ollut.

Ennenkuin ollenkaan oli olemassa almanakkoja, joista jokaisen on helppo löytää, milloin on hänen suojeluspyhänsä muistopäivä, kerrotaan että luostareissa oli tapana säilyttää kirja, jossa jokaista päivää kohden oli kirjoitettu siihen kuuluvien pyhimysten sekä nimet että merkilliset elämänvaiheet; tästä kirjasta luettiin päivän merkitykseen kuuluva kappale joka päivä ääneen munkkien har-
 taudeksi. Siihen aikaan vanhat nimipäivät pidettiin suuressa kun-
 niasa kuuluesansa warjinaisesti kirkolliseen vuoteen. Vielä nytkin ovat asiat tietääksemme katoolisissa maissa jotenkin samalla kannalla eikä pyhimysten päiviä saa muuttaa muu kuin kirkon korkein hallitus.

Toisin on asian laita protestanttisissa maissa. Englannin almanakoista ovat pyhimyspäivät kokonaan poistettut. Se osa paavillijista menoista on heidän maassansa kokonaan hävinnyt; lutherilaisissa maissa ovat nämä ulkonaiset merkit entisestä pyhien palveluksesta jätetty rauhaan, vaikka kansat näyttävät unhottaneen niiden alkuperäisen merkityksen. Näissä maissa sen tähden ei mainituja päiviä pidetä sinnepäinkään samassa arvossa kuin katoolisessa maailmassa. Olisi aiwan väärin luulla meidän aikamme keksinnöksi sitä että almanakan nimiä käy muuttaminen. Kyllä almanakan tekijät jo kauan ovat tehneet sen keksinnön. Vanhimmissa suomalaisissa ja ruotsalaisissa almanakoissa sen tähden on paljon eroavaisuuksia, sen mukaan kuka niitä teki ja mistä tekijä katsoi hyväksi nimiä ottaa. Tämä epäjärjestys kuitenkin joihinkin määrin poistettiin, kun w. 1747 (Lof. 17 p.) kuninkaallisessa päätöksessä julistettiin „ett’ei tästä lähin pidä oleman yhdeksän myöden annettu ulosanda jotakuta almanachaa, joka ei ole tie-
 toacademialda ylyskatzottu, jolla on walda muuttaa ne wiat ja pois jättä ne cuin ei ole tarpeelliset, jotka tähän asti on niin paljo sijaa niissä endisissä almanachoiha ottaneet . . .” Tällä tavoin siis

tuli almanakka tarkemman hoidannon alle ja suomalaisetkin almanakat siitä lähtien painettiin Tukholmassa eikä niinkuin ennen Turussa. Mutta, miten lieenee, tiedeakatemia, joka sai yksinomaisen oikeuden tehdä muutoksia ja parannuksia, lie katjonut welwollisuudekseen wähitellen wanhoja nimiä siinä parantaa uusiksi. Minäkin 36 uutta nimeä on otettu suomalaiseen almanakkaan niinä vuosina, joina se oli ruotsalaisen tiedeakatemian holhottina ja kun Ruotsista erottuamme tämä kirja annettiin Suomen yliopiston haltuun, on samaa puuhaa jatkettu niin että nyt kaikkiansa on yli 80 nimeä wirallisessa almanakassa, joita ei ollut siinä sen wiralliseksi joutuesä, ja joista nimistä useimmat eivät ole tawattawina missään pyhimysluettelossa maailmassa. Mhät köyhtä tässä juhteesä owat Ruotsin tiedeakatemia ja Suomen yliopisto wetäneet, mutta se eroitus heidän välillänsä kuitenkin on, että Ruotsin aikana almanakkaan otetuista nimistä ainoastaan 9 eli neljäs osa koko luvusta oli naisen nimiä, samalla kuin Suomen yliopiston nimimuutoksista 44:stä uudesta nimestä 32 on nainen nimiä. Ei olisi uskonut niin paljon kohteliaisuutta kauniimpaa sukupuolta kohtaan meidän oppineissä löytyvän.

Näiden jo mainittujen muutosten kautta on meidän almanakamme nimiojasto jo suuressä määrin kadottanut alkuperäistä merkitystään ja historiallista arwoaan. Kun jo neljäs osa kaikista siinä olevista nimistä on mieliwaltaisesti muutettu toisiksi, eihän se enää anna meille oikeata kuwaa entisten aikojen juhlista ja pyhimyspalweluksesta. Se jo suurilla askeleilla muuttuu joutawaksi nimiluetteloksi, joka, niin kauan kuin sen ulosantaminen on yhden etu-oikeus, määrää milloin kuin tässä maassa saa nimipäiwäänsä wietää, mutta jos kerran etu-oikeus lakkautetaan ja kuin kustantaja saa painattaa oman almanakkansa, lakkaa sekin merkitys ja meillä tulee olemaan yhtä monta erilaista nimipäiwäluetteloa, kuin meillä on eri kustantajaa.

Kun erityisen suostumuksen kautta Kansanwalistus-seura sai oikeuden ulosantaa oman almanakan, heräsi kohta ajatus että olisi jopiwa sen kautta tehdä uudet kansalliset nimet tutuiksi yleisölle. Ajatus ei tawannyt paljon suosiota seuran toimikunnassa, kuten näkyy esipuheesta kalenterimme ensimmäiseen vuosikertaan, ja arwettiin riittäwäksi, jos miten mahdollista nimet annettaisiin niiden suomalaisissa muodoissa. Mutta kun suurempia muutoksia kannat-

tiivat seuran juhlatokoukjesja olewat jäsenet, on sen jälkeen sekä viime vuoden että vielä enemmän tässä kalenterin vuosikerrassa vaihdettu harvoin tai ei ollenkaan käytettyjä nimiä toisiin sekä nykijään käntännössä olewiin että vanhempisiin suomalaisiin, inkeriläisiin ja wirolaisiin nimiin. Näitä muutoksia ei kuitenkaan tahdottu aiwan umpimähkään tehdä; waan tulisi seuran, kun kerran sen kalenterissa sellaisiin muutoksiin ryhdytään, voida osoittaa että muutoksissa wallitsee johdonmukaijuutta ja että, mitä historian arwoista siinä on, pitäisi jäädä koskematta. Tässä tarkoituksessa on tehty muutamia etuvalmistuksia. Viime vuonna julkaistut nimipäivätiedot antawat käsityksen siitä, mikä on alkuperäistä ja mikä muutettua wirallisessa kalenterissamme. Tähän kirjoitukseen seuraa liitteenä aakkojellinen luettelo kaikista almanakamme viimeisessä ja nykijässä vuosikerrassa olevista nimistä ja niiden merkityksestä, mikäli niistä on selkoa saatu. Mutta vielä on eräs hywin tärkeä tutkimus tekemättä. Mitkä päivät owat etupäässä meidän maassamme muuttuneet kansallisiksi? Muutamat sellaiset päivät owat kyllä tunnetut; sananlaskuissa, ilmanennustuksissa ja yhteisen kansan ajanluvuissa aina muistetaan Tuomas, Kewätmaaria, Heinämaaria, Wappu, Urpo, Sipi, Paawali, Matti, Jaakko, Matti, Ruutti, Mikko, Marke Jyrki tai Jyrö y. arwattawasti monet muut. Sellaisia päiviä ei millään lailla pitäisi muuttaa. Olisi sangen hauska saada kerran luettelo kaikista Suomen kansan merkkipäivistä hynä tarfat selitykset, mistä syystä mitin päivä pidetään merkkillisena. Siinä olisi samassa olemassa mitä hauskin kutsaus kansan elämästä ja tawoista, sen taikauskoista sekä sen oheissa monesta tarkasta huomioista, joka on ollut sille todelliseksi hyödyksi entisaikoina, eikä nytkään pitäisi joutua unohdukseen. Sellaisen tutkimuksen on Wirolaisia warten tehnyt akateemikko Wiedemann, mutta meillä sellaista ei ole olemassa.

Jos joskus tahdottaisiin luoda kansallinen almanakka, tulisi meidän mielestämme jättää muuttamatta ne nimet ja päivät, joilla on äsken huomautettu merkitys kansan elämässä, ja samoin ei pitäisi muuttaa sellaisia päiviä, joidenka merkitys ulottuu yli suuren osan kristikuntaa; tässä kohden tulisi korjata nekin erehdykset, joihin entiset almanakamme tekijät owat tehneet itsensä wika-pääksi. Näilläkin rajoituksilla jää melkoinen joukko wieraita ja

meille aiwan vähäpätöisiä nimiä, joidenka säilyttämisen suhteen ei tarvitse olla aiwan arkatuntoinen. Kuitenkin soisimme että tässäkin, missä mahdollista on, käytettäisiin sellaisia suomalaisia nimiä, joilla on joku entisiin vastaava merkitys; sitä periaatetta noudattaen on muutettu esim. Marcellus (wasara) Ilmariksi, Polykarpus Wiljoksi, Dorotea Lainaksi, Eufarius Mieluisaksi, Optatus Toiwoksi, Donatus Lahjaksi, Crescens Onerwaksi, Seshrinus Ilmoksi, Dionysius Iloksi, Marsisus Villukaksi. — Mutta kaikille muutettaville nimille lienee mahdoton löytää sopivia käännöksiä, sen tähden on äänen yhtäläisyys joskus saanut keltwata muutoksen perustukseksi. Siten on Hilarius muuttunut Hillariksi, Antipas Matsoksi, Markus Matiksi, Tilemon Wilpukki, Leander Lauliksi, Gabinus Raupoksi, Albinus Alpokki. Tähän ei kuulu kansan omat nimien muodostukset: Reko (Gregorius,) Sipi (Sigfrid,) Risto (Kristofer) y. m., joita tietysti on huomioon otettu sen mukaan kuin niistä olemme tienneet ja katzoneet käytettäväksi sopiwan. Muutamien ehdotuksien että esimeriksi eri niminä eri päiviin pantaisi sellaiset muodot kuin Anna ja Annikka, Aune ja Aunikki, Gino ja Heino, Mielu ja Mieluisa, Orjö ja Jyrki, Uoti ja Olli, emme luule olevan paikallansa. On tähän asti pidetty niitä (samoin kuin Kaarle, Kaarlo, Kalle ja Juski, Juho, Juhana, Hannu) saman nimen eri muotoina eikä liene syytä niitä almanakankaan auktoriteetin avulla muuttaa eri nimiksi. Tuskinpa se keino auttaisiakaan, sillä ei kansan käsitys useinkaan muutu painettujen kaawojen mukaan; tavallisempi on päinvastainen asiain meno.

Näin tehtyämme vähän tiliä kannastamme tärkeässä nimipäiwäkyshymyksessä, annamme seuraawassa nimisanakirjan, jonka avulla asian harrastajat ovat tilaisuudessa tarkastaa, miten olemme noudattaneet yllä kerrotuita periaatteitamme ja mihin määrin niitä ehti vielä olisi mahdollinen noudattaa. Tahdomme waan lisätä että jos wastakin joku sanomisja ilmoittaa mielipiteitään meille ohjeeksi ja neuwoksi, olisi suotawa että joku kappale sanomalehtinumeroita, joissa kyshymyksessä ovat kirjoitukset ovat, lähtettäisiin seuran toimikunnalle ristiteessä. Muuten woi pian tapahtua että tärkeäkin muistutus jää meiltä huomaamatta, kun emme jouda niin tarffaan kaikkia maamme neljääkymmentä suomalaista sanomalehteä seuraamaan.

A. St.

Nimisuuttelo.

Sybeennyksiä: *angl.* anglosaksalainen, *h.* hepreal., *kr.* kreikkalainen, *l.* latinal. *ms.* muinais=saksalainen, *msk.* muinais=skandinavislainen, *r.* ruotsalainen, *s.* saksalainen. — *mn.* miehen nimi, *nn.* naisen nimi.

Aabel, *h.* turhuus. Tamm. 2.
 Aadolf, *ms.* jufufantari. Refä. 23.
 Aale, *vir. naisen nimi.* Suht. 27.
 Aappo, = Abraham. Joul. 18.
 Aarne, *suom.* aarteenhoitaja. Marr. 16.
 Aaro, *h.* valistunut. Hein. 1.
 Aatam, *h.* ruskea maa. Joul. 24.
 Aatso, *liivil. mn.* Suht. 11.
 Aatto, = Adolf. Refä. 23.
 Abdon, *h.* palvelija. Heinäk. 30.
 Abraham, *h.* paljon jouton iä. Joul. 18.
 Adalbert, *ms.* loistava, jalosutuinen. Joul. 12, Suht. 24.
 Adactus, *l.* lifätty. Elof. 30.
 Adelgunda, *ms.* jotaneitsyt, urotar. Tamm. 30.
 Adrianus, *l.* Adrialainen. Maal. 4.
 Agabus, *syr.* rafaštettava. Helm. 13.
 Agapetus, *kr.* rafaštettu. Elo. 18.
 Agata, *kr.* hyvä. Helm. 5.
 Agaton, *kr.* hyvä. Joul. 7.
 Agneta, *kr.* puhdas, siweä. Tamm. 21.
 Aigidius, *kr.* kilwenkantaja, suojelija. Syys. 1.
 Aino, *suom.* ainoa, erinomainen. Touf. 10.
 Akates, *kr.* agaattitiivi, uskoll. toveri. Touf. 8.
 Ako, *ink. ja liiv. mn.* Syysk. 1.
 Aksel, *ms.* waiwa turwa. Maal. 23.
 Alarik, *ms.* hyfimaltias. Touf. 24.
 Albanus, *l.* Albalainen. Refäk. 21.
 Albertina, = Adalbertina *ff.* Adalbert. Suht. 24.
 Albinus, *l.* walfkoinen, heleä. Maal. 1.
 Aleksandra, *kr.* wäkevä auttaja. Touf. 3, 5.
 Aleksanteri, *kr.* *ff.* Aleksandra. Syys. 11, Joul. 21.
 Aleks, Aleksius, *kr.* *ff.* edell. Heinä. 17.
 Alfhild, *msk.* woittamaton. Tamm. 31.
 Alina, *h.* hallitsijatar. Suht. 22.
 Alisa, = Lomiisa. Hein. 14.
 Ali, = Alfhild. Tamm. 31.
 Alma, *lat.* suopea, hedelmäll. Touf. 17.
 Alpo, *inkeriläinen miehen nimi.* Maal. 1.
 Altti, *suom.* Maal. 28.
 Amalia, = Emilia, *l.* mieluisa. Suht. 20.
 Amanda, *l.* rafaštettava. Lok. 26.
 Amandus, *ff.* Amanda. Lok. 26.
 Amatus, *l.* rafaštettu. Marr. 4.
 Amatus, *ff.* Amatiüs. Syys. 13.
 Ambrosius, *kr.* kuolematon, Jumalainen. Suht. 4.

Amos, *h.* taakka. Maal. 31.
 Anakletus, *kr.* uudestaan kutsuttu. Suht. 26.
 Anastasius, *kr.* uudestaan herätetty. Elo. 21.
 Anatolius, *kr.* Itämaalainen. Heinäk. 3.
 Anian = Ananias, *h.* Herrä on turwa t. armollinen. Marr. 17.
 Anna, *h.* armoitettu. Joul. 9.
 Angarius, *ms.* liittoseihäs. Helm. 4.
 Anselmo, *ms.* wanha tyyrä. Suht. 21.
 Antero = Andreas, *kr.* miehefäs. Marr. 30.
 Antimus, *kr.* iweja, kufoistawa. Suht. 27.
 Antipas, *kr.* astamies, ifänfijainen. Suht. 11.
 Anton, Antonius, *kr.* kufoistawa. Tamm. 17, Refä. 13.
 Antti = Antonius t. Antero. Tamm. 17.
 Apollinaris, *ff.* Apollonius. Hein. 23.
 Apollonia, *ff.* Apollonius. Helm. 9, Hein. 23.
 Apollonius, *kr.* Apollonille (auringon jumala) pyhitetty. Maal. 10.
 Apostolien jako. Hein. 15.
 Aquilina, *l.* kottan tapainen, rohkea. Refä. 13.
 Aristarkus, *kr.* etewin hallitsija. Elof. 4.
 Aristides, *kr.* paras. Elo. 31.
 Arkadius, *kr.* Arkadialainen. Tamm. 12.
 Armas, *suom.* Maal. 28.
 Arto, *vanha inkeriläinen mn.* Lok. 31.
 Artur, *gaël. nimi.* Lok. 31.
 Arve, Arvid, *msk.* kotona olewa, rauhaija. Elo. 31.
 Atanasius, *kr.* kuolematon. Touf. 2.
 August, *l.* jalo. Tamm. 7.
 Augusta, *ff.* August. Syys. 20.
 Augustinus, *ff.* August. Elo. 28.
 Aune, Aunikki = Agneta. Tamm. 21.
 Aurora, *l.* kottar. Maal. 10.
 Aura, *suom. nais. nimi,* amara. Maal. 3.
 Auvo, *suom. mn.* Hein. 28.
 Babiana = Beata.
 Barbara, *kr.* muufalainen. Joul. 4.
 Barnabas, *syr.* lohdutuksen poika. Refä. 11.
 Basilia, *kr.* funintaallinen. Touf. 20.
 Basilides, *kr.* *ff.* edell. Refäk. 10.
 Basilius, *kr.* *ff.* edell. Touf. 30.
 Basilla = Basilia.
 Beata, *l.* onnellinen. Joul. 2.
 Beda, *kelt.* wilkas. Touf. 27.
 Benediktus, *l.* funattu. Maal. 21.
 Bernhard, *s.* kowa kuin karhu, karhujydän. Suht. 19, Elo. 20,

- Birgitta, *msk.* hoitaja. Helm. 1, Lofa. 7.
 Blasius, *kr.* läntäjäärinen, wääräjäärä,
 (myös = Basilus). Helm. 3.
 Bonifacius, *l.* hywäntekewä. Kej. 5.
 Botolf, *msk.* sanfari, sotilas. Kej. 17.
 Botvid, *msk.* mainio sotilas. Hein. 28.
 Briccus, Marr. 13.
 Bruno, *sk.* ahwettunut. Lof. 6.
 Brynolf, *msk.* fj. Botolf ja Bruno. Elo. 16.
 Charlotta, *ransk.* = Karoliina. Touf. 12.
 Cyrus, *pers.* aurinko. Helm. 8.
 Cyrilla, *l.* aurinkoinen. Hein. 5.
 Dagmar, *msk.* jätelöwä, loistawa. Marr.
 26.
 Damianus, *kr.* fansta lähtenyt. Syys. 27.
 David, *h.* rafaštettu. Kej. 25, Joul. 30.
 Demetrius, *kr.* peltomies. Lof. 8.
 Desiderius, *l.* toiwottu, haluttu. Touf. 23.
 Dionysius, *kr.* ilon jumalalle pyhitetty.
 Lof. 9.
 Dominikus, *l.* Jumalan palvelija. Elo. 5.
 Donatus, *l.* lahjafas. Elo. 7.
 Dorotea, *kr.* jumalan-lahja. Helm. 6.
 Ediltrud, *anglos. mn.* Kej. 23.
 Edmund, *anglos.* omaisuuden wartija.
 Marr. 16.
 Edvard, *angl.* = Edmund. Maal. 18.
 Eedla, *msk.* jalo, jalokuinen. Kej. 13.
 Eelis, fj. Elija. Kej. 14.
 Eemil, *kr.* ystäwällinen, miellyttävä.
 Elo. 30.
 Eenok, *h.* wihitetty. Tamm. 3.
 Eero, Eerik, *ms.* mahtawa, kunnia-rikas.
 Tamm. 24. Touf. 18.
 Eeva, *h.* antelo, elävä. Joul. 24. (Ewe-
 lina, äitinen).
 Eino, *suom. mn.* hieno. Marr. 17.
 Eleonoora, *kr.* armelias. Hein. 11.
 Eleutherius, *kr.* wapaasuikuinen, isänmaal-
 linen. Touf. 26.
 Elias, Eljas, *h.* Jumala on herra. Huht.
 17.
 Eligius, *l.* walittu, walisio. Joul. 1.
 Elina = Eleonoora. Helm. 10.
 Elisa, *h.* Jumala on awun jafaja. Kej.
 14.
 Elisabet, *h.* Jumalan wala. Syys. 17.
 Marr. 19.
 Eliseus, *l.* Elija.
 Elli, fj. Petronella, Eleonoora. Touf. 31.
 Elma, *mn.* Helm. 12.
 Elsa, fj. Elisabet. Marr. 19.
 Emanuel, *h.* Jumala kanssamme. Maal.
 26.
 Emerentia, *l.* anjiofas. Tamm. 23.
 Emilia, fj. Emil. Touf. 19.
 Emma = Emerentia.
 Engelbert, *msk.* taiwaallinen lähettiläs.
 Marr. 7.
 Epimakus, *kr.* sodanhaluinen. Touf. 10.
 Erasmus, *kr.* rafaštettawa, rafaš. Kej. 2.
 Erhard, *s.* woimafas, towa. Tamm. 8.
 Eriikka, fj. Gerif. Hein. 30.
 Erkki, fj. Grif. Tamm. 24.
 Erland, *ms.* muusalainen. Marr. 3.
 Esaias, Esa, *h.* Herran autuus. Hein. 6.
 Eschillus, fj. Eštil. Lofa. 6.
 Eskil, Esko, *msk.* Jumalan tyypärä.
 Kej. 12.
 Ester, *h.* tähti. Touf. 16.
 Eudoksus, *kr.* mainio. Syys. 5.
 Eufemia, *kr.* hywämaineinen. Syys. 16.
 Eufrasia, *kr.* iloisa, wilkas = Eufrosyne.
 Helm. 11.
 Eukarius, *l.* hywin suositettu. Helm. 20.
 Eulalia, *kr.* kainopubeinen. Helm. 12.
 Eusebius, *kr.* hurstas. Elo. 14.
 Eustakius, *kr.* wiljawa. Marr. 3.
 Evald, *ms.* lainkannattaja (t. ystiwaltias).
 Lof. 3.
 Ewergistus, *kr.* jäästämäinen (t. taitawa)
 Lof. 24.
 Eventus, Evert, *ks.* Edward. Syys. 9.
 Fabian, *l.* papuwiljeljä. Tamm. 20.
 Fanny = Francisca, fj. Frans. Maal. 2.
 Fausta, *l.* onnellinen. Syys. 20.
 Felicianus, *lat.* onnellinen. Kej. 7.
 Felicitas, *l. mn.* onni. Maal. 7.
 Feliks, *l.* onnellinen. Tamm. 14.
 Ferdinand, *muinais espanj.* sotajohtaja.
 Huht. 3.
 Fides, *l.* usko, luotettawuus. Maal. 23.
 Filemon, *kr.* rafaštawa. Maal. 8.
 Filippus, *kr.* hewoshstäwä. Touf. 1.
 Flavius, *l.* walfewerinen. Kej. 20.
 Flora, *l.* kukoistawa. Touf. 13.
 Florentia, fj. edell. Kej. 20.
 Florentin, fj. edell. Kej. 20.
 Fokas, *kr.* meriköiwa. Hein. 14.
 Frans, Franciscus, *lat.* Ranskalainen.
 Lof. 4.
 Fredrik, *ruots.* rauharikas. Hein. 18.
 Fredrika, fj. edell. Syys. 19.
 Fulgentius, *l.* loistawa. Maal. 6.
 Gabinus, *l.* Gabiilainen. Helm. 19.
 Gabriel, *h.* Jumalan lähettiläs. Maal. 24.
 Gallus, *l.* Gallialainen (t. fuffo). Lof. 16.
 Gerasimus, *kr.* wanhin. Maal. 5.
 Gereon, *ms.* kunnia-palkinto. Lof. 10.
 Gerhard, *ms.* teijäitä vastaan towa.
 Syys. 24.
 Germanus, *l.* rehellinen (t. kassonen). Touf.
 28.
 Gertrud, *ms.* sotaneiti, urotar. Maal. 17.
 Gervasius, *l.* Kej. 19.
 Godardus = Gotthard. Touf. 5.
 Gorgonius, *kr.* hirwikuwalle (Athenen fil-
 wesjä) pyhitetty. Syys. 9.
 Gotthard, *ms.* Jumalassa wakewä. Touf. 5.
 Gregorius, *kr.* walpas. Maal. 12.
 Gudula, *lat.* (?) Tamm. 8.
 Guido, *ital.* (= Witus) elokas. Maal. 30.

Gunilla, *msk.* jotaija urotar. Tamm. 30.
 Elo. 7.
 Gustaf, *ruots.* jotajauwa (t. = August).
 Ref. 6, Hein. 6.
 Gustava, *fj.* edell. Lok. 30.
 Hanna, *h.* Jumalan lahja. Hein. 21.
 Harald, *msk.* waltawa. Huht. 1.
 Hedvig, *msk.* jotamieli. Lok. 15.
 Hegesippus, *kr.* ratsumeštari. Huht. 7.
 Heikki, *fj.* Henrif. Tamm. 19.
 Helena, *kr.* jyttyttävä, polttawa. Hein. 31.
 Heli = Helena. Heinä. 31.
 Heliodorus, *kr.* päiwanlahja, nerokas.
 Marr. 21.
 Helka, *vanh. suom. nn.* (Helena, Selga?).
 Touf. 28.
 Hellin, *suom. nn.* Loka 17.
 Helmi, *suom. nn.* Touf. 14.
 Hemminki, *msk.* rauhan sovittaja. Touf.
 22.
 Henkien päivä. Marras. 2.
 Henrik, *ms.* talon isäntä. Tamm. 19.
 Heribert, *ms.* loistawa jantari. Maal. 16.
 Hermagoras, *kr.* Hein. 12.
 Herman, *ms.* jotamies. Hein. 12.
 Hertta, *suom. nn.* Marr. 7.
 Hesekiel, *h.* Jumala woinallinen. Huht.
 10.
 Heta = Hedwig.
 Hieronymus, *kr.* pyhäniminen. Ehyss. 30.
 Hilarius, *l.* ilofas. Helm. 21.
 Hilda, *msk.* jotahalutinen. Loka. 25.
 Hilja, *suom. nn.* Loka. 5.
 Hillari, *virol. mieh. nimi.* Helm. 21.
 Hilppa, *suom. mieh. n.* hilpeä. Marr. 14.
 Hippi, *vir. nais. nimi.* wikkela. Huht. 7.
 Hippolytes, *kr.* heivos-hoitaja. Elo. 30.
 Hjalmar, *msk.* tyyränieffa. Marr. 20.
 Huldericus, *msk.* lempeäritas. Hein. 4.
 Hugo, *ms.* nero. Helm. 1, Huht. 1.
 Hyginus, *l.* raitis, terwe. Tamm. 11.
 Hypatius, *kr.* forsein. Marr. 14.
 Ignatius, *l.* tulinen. Joul. 17.
 Ihamo, *vir. nn.* Tamm. 4.
 Iita, *ms.* Jumalain lähettämä. Ehyss. 14.
 Iivar, *msk.* warowa, walpas. Elo. 22.
 Immanuel = Emanuel.
 Ilmari, *suom.* Tamm. 16.
 Ilmo, *vanha. suom. n.* Elo. 26.
 Ilo, *suom. nn.* Loka 9.
 Impi, *suom.* Ref. 10.
 Inkeri, *msk.* suojettu neito. Lok. 8.
 Irenæus, *kr.* rauhaaja. Joul. 15.
 Irene, *kr.* fj. edell. Huht. 5.
 Isaak, *h.* ilopoita. Joul. 19.
 Isidorus, *kr.* Jitsen lahja, Jum. lahja.
 Tamm. 7, Joul. 14.
 Israel, *h.* Jumalan jantari. Joul. 23.
 Jaakkima = Joakim.
 Jaakko, Jaakop, Jakobus, *h.* polkija.
 Touf. 1, Hein. 25, Joul. 20,

Januarius, *l. myth.* Ehyss. 19.
 Jenny, *engl.* = Hanna. Touf. 6.
 Jeremias, *h.* Jumala on forkia. Ref. 26.
 Jermo, *fj.* Jeremias. Ref. 26.
 Jesus, *h.* lunastaja. Tamm. 1.
 Joakim, *h.* Jumalan walikoima. Maal. 20.
 Joel, *h.* Jumalan auttama. Hein. 13.
 Johanna = Hanna fj. Juhana. Hein. 21.
 Joonas, *h.* tyyhykynen, rauhaaja. Maal. 29.
 Joosep, *h.* lisäty. Maal. 19, Joul. 22.
 Josefiina, *fj.* edell. Lok. 10.
 Joul, Jouluf. 25.
 Jovianus, *l.* Jupiterille omainen. Huht. 5.
 Judas, *h.* hlistetty, tunnioitettu. Lok. 28.
 Judit, *h.* juut. nainen, Jum. tunnuštaja.
 Joul. 10.
 Juhana, *h.* Jum. lahja. Touf. 6, Ref.
 24, Elo. 29, Joul. 27.
 Juliana, *fj.* Julius. Helm. 16.
 Julian, Julianus, *fj.* Julius. Tamm. 9.
 Julius, *l.* maitopart. nuorukainen. Huht. 12.
 Justiina, *l.* oifea, rehellinen. Huht. 13.
 Justinus, *fj.* edell. Huht. 13.
 Justus, *fj.* edell. Ehyss. 2.
 Juuso, *fj.* Joosep. Maal. 19.
 Kaappo, = Gabriel. Maalis. 24.
 Kaarle, *ruots.* mies. Tamm. 28.
 Kaino, *suom. nn.* Ehyss. 27.
 Kalervo, *suom.* Huht. 4.
 Kalikstus, *l.* talffia tyyhjentävä. Huht.
 17, Lok. 14.
 Kandida, *l.* puhdas. Ref. 6.
 Kanutus, *msk.* fj. Nuutti. Tamm. 13,
 Hein. 10.
 Kaprasius, *fj.* Kasper. Lok. 20.
 Karoliina, *fj.* Kaarle. Touf. 20.
 Kasper, *kald.* aarteen hoitaja. Lok. 20.
 Katri, Katarina, *kr.* puhdas, jaaštutta-
 maton. Elo. 2, Marr. 25.
 Kauko, *suom. ja ink. nn.* Maal. 16.
 Kauppo, *vanha liiv. nn.* Helm. 19.
 Kekri, *vanh. suom.* juhla. Marr. 1.
 Kerttu = Gertrud. Maal. 17.
 Kilian, *kr.* Hein. 8.
 Kirsti, *fj.* Kristiina. Hein. 24.
 Klaara, *l.* puhdas, firkas. Elo. 12.
 Klaus, = Klaudius, *l.* ontuwa. Hein. 7.
 Klemens, *l.* armias, laupias. Marr. 23.
 Kleofas, *kr.* mainehikas. Ehyss. 25.
 Kletus, *kr.* walittu, fuisuttu. Huht. 26.
 Koitar, *suom. nn.* Maal. 10.
 Konkordia, *l.* joppu, ystymielisyys. Helm.
 18.
 Konon, *kr.* Maalis. 5.
 Konrad, *s.* neuwofas, rohkea. Marr. 12.
 Konstantia, *l.* luja, järkehämätön. Touf.
 21, Hein. 23.
 Konstantin, *fj.* edell. Touf. 21.
 Korona, *l.* kruunu. Touf. 14.
 Krescens, *l.* werjowa, fawawa. Ref. 27.
 Krispina, *l.* kaunokutrinen. Joul. 5,

- Krispinus, *ff. edell.* Lof. 25.
 Kristian, *l. riisittu.* Tamm. 18, Marr. 13.
 Kristiina, *ff. edell.* Hein. 24.
 Kristogonus, *kr. Kristuksen hynnyttämä.* Marr. 24.
 Kristofer, *kr. Kristuksen kantaja.* Maal. 15.
 Krystostomus, *kr. kustaaju.* Tamm. 27.
 Kullervo, *suom. kultainen.* Ehyš. 25.
 Kunibertus, *ms. rohkeudella loistawa.* Marr. 12.
 Kunigunda, *ms. uljas.* Maal. 3.
 Kustaa = Gustaf. Refä. 6, Hein. 6.
 Kustaa Aadolf, Marras. 6.
 Kyllikki, *suom. kultainen.* Joul. 4.
 Kyttilän päivä. Helm. 2.
 Kyprianus, *l. Kyprialainen.* Ehyš. 26.
 Kyriakus, *kr. Jumalan oma.* Elo. 8.
 Kyrillus, *aurinkoinen, ff. Kyrus.* Hein. 9.
 Kyrus = Cyrus, *pers. aurinko.* Helm. 8.
 Lahja, *suom. mn.* Elo. 7.
 Laina, *suom. nn.* Helm. 6.
 Lambert, *ms. maan mainio.* Ehyš. 17.
 Marr. 19.
 Lauli, *vir. nais. nimi.* Joul. 27.
 Lauri, *l. laurilehdistä seppelöity.* Elo. 10.
 Latsarus = Eleazar, *h. Jumala on apu.* Joul. 16.
 Leander, *kr. rosvo.* Helm. 27.
 Lemmitty, *m. vir. miehen nimi.* Elo. 27.
 Leo, *l. jalopeura, leijona.* Ref. 28.
 Leodogarius, *leijonafiehäs.* Lof. 2.
 Leonard, *engl. leijonafyhän.* Ehyš. 28.
 Leontius, *l. leijonamieli, wahwa kuin leijona.* Ref. 18.
 Leopold, *s. leijona=voimakas.* Ref. 18.
 Lillukka, *vir. tuffanen.* Lofa. 29.
 Linda, *vir. nn. lintu.* Huht. 15.
 Linus, *kr. (erään vanh. runoilijan nimi).* Marr. 26.
 Loppiainen, Tamm. 6.
 Lotta, = Karoliina. Touf. 12.
 Loviisa, *ff. Ludwif.* Elo. 25.
 Lucia, *ff. Luukas.* Joul. 13.
 Lucianus, *ff. edell.* Tamm. 7.
 Lucina, *ff. edell.* Joul. 13.
 Ludvik, *Ludovicus, ms. sotamainio.* Elo. 25, Lof. 2.
 Luukas, *l. loistawa, jätilevä.* Lof. 18.
 Lydia, *l. Ehydialainen nain.* Touf. 23.
 Lyyli, *suom. uhri.* Hein. 9.
 Magdaleena, *h. Magdalaalainen, Jumalaan luottawa.* Hein. 22.
 Makarius, *kr. onnellinen, auwoja.* Helm. 28.
 Maksiminus, *l. suurin.* Touf. 29.
 Maksimus, *l. ff. edell.* Marr. 18.
 Malakias, *h. Herran lähetyš.* Helm. 8, Marr. 5.
 Malkus, *h. hallittu.* Maalis. 28.
 Mamertus, *lat. ja osc. sotilas, sankari.* Touf. 11.
 Marcellinus, *l. pieni wafara.* Ref. 3.
 Marcellus, *l. wafara.* Tamm. 16.
 Margareta, *l. helmi.* Hein. 20.
 Maria, *h. wahwa, lihawa.* Helm. 2, Maal. 25, Huht. 30, Hein. 2, Elo. 3, Ehyš. 8, Marr. 21, Joul. 8.
 Mariana = Maria-Anna. Huht. 30.
 Marianus, *ff. edell.* Huht. 30.
 Marke = Margareta.
 Markus, *l. wafara, moufari.* Huht. 25.
 Martta, *h. emäntä, hallitsijatar.* Hein. 26.
 Martialis, *l. sotainen.* Ref. 30.
 Martti, *l. sotainen.* Marr. 10, 11.
 Marttiraa 40, Maal. 9.
 Matilda, *ms. mahtawa urotar.* Maal. 14.
 Matleena = Magdaleena.
 Matteus, *h. Herran lahja.* Ehyš. 21.
 Mattias, Matti, *ff. edell.* Helm. 24.
 Mauno = Magnus, *l. suuri.* Elo. 19.
 Mauri, *l. Maurilainen, neeferi.* Tamm. 15.
 Maurits, *l. mustawerinen.* Ehyš. 22.
 Mechtild = Matilda, *ms. mahtawa urotar.* Maal. 14.
 Medardus, *ms. kunnian tiellä järkähtämätön.* Ref. 8.
 Melker, *h. walon ruhtinas.* Hein. 5.
 Methodius, *l. tuffiwa, järjestäwä.* Ehyš. 18.
 Metusala, *h. sota=aseen mies.* Tamm. 4.
 Mielikki, *suom. mn.* Ehyš. 16.
 Mieluisa, *suom. mn.* Helm. 20.
 Mikael, Mikko, *h. ken Jumalan wertainen.* Ehyš. 29.
 Monika, *l. hyyämuistinen.* Touf. 4.
 Mooses, *h. wedestä wedetty.* Ehyš. 4.
 Naimi, *h. lempi.* Helm. 9.
 Narcissus, *kr. Lof. 29.*
 Natanaël, *h. Jumala on lahjoittaja.* Elo. 24.
 Nestor, *kr. wanha, tietäjä.* Helm. 26.
 Niilo = Nikolauš. Joul. 6.
 Nikacias, *kr. woittaja.* Joul. 14.
 Nikanor, *kr. woittaja.* Tamm. 10.
 Nikeforus, *kr. woiton tuoja.* Maal. 13.
 Niketas, *kr. woittaja.* Ehyš. 15.
 Nikodemus, *kr. kansantwoittaja.* Ref. 1.
 Nikolaus, *kr. kansaawoittawa.* Joul. 6.
 Niku = Nifanor. Tamm. 10.
 Nuutti = Kanutus. Tamm. 13.
 Oiva, *suom. mn.* Touf. 29.
 Olavi, *msk. sankari (t. fuolematon).* Hein. 29.
 Olga, *ven. mahtawa, hähäinen.* Hein. 23.
 Olympias, *kr. taitwaallinen.* Huht. 15.
 Onerva, *suom. nn. obelma, asuwa.* Refä. 27.
 Onni, *suom. mn.* Helm. 28.
 Opri, *ff. Eufrosyne.* Helm. 11.
 Optatus, *l. toiwottu.* Ref. 4.
 Osmo, *suom. mn.* Touf. 11.
 Otto, *ms. tiisallinen, warakas.* Huht. 9, Marr. 4.
 Paavali, *l. wäjänen.* Tamm. 25, Ref. 29.

- Pankrati^{us}, *kr.* kaiffiivaltias. Touf. 12.
 Patrik, Patricius, *l.* jalosukuinen. Huht. 16.
 Paulina, *l.* fj. Paawali. Kesä. 22.
 Paulinus, *l.* fj. Paawali. Kes. 22.
 Pekka, fj. Pietari. Helm. 22.
 Pentti, fj. Benediktus. Maal. 21.
 Peregrinus, *l.* matkustawainen. Touf. 16.
 Perpetua, *l.* festäwä, pyhyä. Maal. 7.
 Perpetuus, fj. edell. Huht. 8.
 Petronella, *l.* fj. Pietari. Touf. 31.
 Pietari, *kr.* kallis, wanffa. Tamm. 18, Helm. 22, Kes. 2, Elo. 1.
 Pirkko, fj. Virgitta. Helm. 1.
 Pius, *l.* hurskas. Hein. 11.
 Placidius, *l.* hiljainen, tyhne. Lok. 5.
 Polykarpus, *kr.* wiljawa. Tamm. 26.
 Polykron, *kr.* ijtäs, wanffa. Helm. 17.
 Pontianus, fj. Pontus.
 Pontus, *kr.* meren asuja. Marr. 20.
 Potentia, *l.* fyty, taitavuus. Touf. 19.
 Praxedes, *kr.* toimelias. Hein. 21.
 Primus, *l.* ensimmäinen. Kes. 9.
 Priska, *l.* ijtäs, funnianarwoija. Tamm. 18.
 Probus, *l.* rehellinen. Syys. 11, Lok. 11.
 Prokorus, *kr.* esilaulaja. Huht. 9, Touf. 9.
 Protus, *kr.* eiffko. Syys. 11, Joul. 12.
 Ptolemeus, *kr.* uljas. Lok. 19.
 Pyhän miesten päivä. Marr. 1.
 Päivö, *lapp. mn.* Kesä. 30.
 Pärttyli, *syr.* (Bartholomaeus), sotilaspoika. Elo. 24.
 Qvintinus, *l.* wiides. Lok. 31.
 Qvirinus, *l.* keihäällä warustettu, urho. Maal. 30.
 Raeneldes, (= Reinhold ?) Hein. 16.
 Rebekka, *h.* lihawa, ihana. Touf. 17.
 Reinhold, *ms.* neuvoillaan hallitsewa. Maal. 13, Hein. 15.
 Reino, (*vir. nuoto*) fj. Reinhold. Maal. 16;
 Rekiina, *l.* funingatar. Syys. 7.
 Reko, fj. Gregorius. Maal. 12.
 Remigius, *l.* joutomies. Lok. 1.
 Riettu, fj. Fredrif. Hein. 18.
 Rikart, *ms.* jalomielinen. Helm. 7.
 Ristinpäivä, (juhla) pienempi, Touf. 3, suurempi, Syys. 14.
 Risto, fj. Kristofer. Maal. 15.
 Rusi, fj. Ambrosius. Huht. 4.
 Robert, *ms.* loisto-mainehikas. Kes. 7.
 Rogatius, *l.* toiwottu, haluttu. Touf. 24.
 Romanus, *l.* Roomalainen. Elo. 9.
 Roosa, *l.* ruusu. Touf. 4.
 Rudolf, *s.* mainio fusi, kuuluisa sankari. Maal. 6.
 Ruffina, fj. Rufus. Hein. 18.
 Rufus, *l.* punatuffanen. Elo. 27.
 Rupert, fj. Robert. Maal. 27.
 Saara, *h.* ruhtinatar. Hein. 19.
 Sabas, *lat. mn.* Huht. 24.
 Sabina, *l.* sabinilainen nainen. Lok. 27.
 Saima, *suom. nn.* Lok. 27.
 Sakari *h.* Herran on mainehinen. Syys. 6.
 Salme, *vir. nn.* Elo. 5.
 Sakeus, *h.* Jumalalta muistettu, hurskas. Elo. 23.
 Salomo, *h.* rauhallinen. Kes. 8.
 Samuli, *h.* Herralta anottu. Elo. 20.
 Sanna, fj. Susanna. Elo. 11.
 Saturninus, *l.* Saturnin omainen. Marr. 29.
 Sebastian, *kr.* arwoija. Tamm. 20.
 Sefanias, *h.* Herran jalaisuus. Joul. 3.
 Sefyrinus, *l.* läntinen, lohduttawa. Elo. 26.
 Selma, *gaël.* rafaštettawa. Joul. 5.
 Senobia, *kr.* jumaloista lähtenyt. Lok. 30.
 Senobius, fj. edell. Lok. 30.
 Serafina, *l.* serafin kaltainen, taiwaallinen. Syys. 3.
 Sere, fj. Serafina. Syys. 3.
 Servatius, *l.* palwelewa. Touf. 13.
 Sesilia, *l.* lyhytnäköinen. Marr. 22.
 Set, *h.* iweja, palkinto. Tamm. 2.
 Severin, *l.* wataa, totinen. Lok. 23.
 Severus, fj. edell. Lok. 22.
 Sigfrid, *s.* woitolla rauhottawa. Helm. 15.
 Sigismund, *ms.* woiton turvaaja. Touf. 6.
 Sigrid, *msk.* woittorikas. Kes. 19.
 Siimeon, *h.* kuuleminen. Tamm. 5, Lok. 28.
 Siiri, fj. Sigrid.
 Siivo, *suom. mn.* Joul. 15.
 Sikstus, *kr.* fileä, lohtelias. Elo. 6.
 Silju, fj. Sessila.
 Simo, fj. Siimeon. Tamm. 5.
 Simplicius, *l.* hffintertainen. Maal. 2.
 Sipi, fj. Sigfrid.
 Siro, *suom. nn.* Kesä. 19.
 Skolastika, *l.* oppinut. Helm. 10.
 Sofia, *kr.* wiijaus. Touf. 15.
 Soini, *vanh. suom. m. nimi.* Maal. 27.
 Solmu, *suom. mn.* Hein. 10.
 Sostenes, *kr.* terweuointinen. Marr. 28.
 Soterius, *kr.* wapahtaja. Huht. 22.
 Stanislaus, *puol.* korkeafukuinen ja mainio. Touf. 7.
 Stefanus, *kr.* seppelä, woittoseppelä. Elo. 3, Joul. 26.
 Sten, *msk.* luja kuin wuori, järkehtämätön. Marr. 28.
 Sulpitius, *lat.* Huht. 20.
 Sulo, *suom. nn.* Helm. 13.
 Suoma, *suom. nn.* Huht. 8.
 Susanna, *h.* lilja. Elo. 11.
 Svante, *ruots. poika.* Kes. 10.
 Sylvester, *l.* raaka, metsästynyt. Joul. 31.
 Symphorion, *kr.* Elo. 22.
 Taalo, *vir. nn.* Helm. 23.
 Taavetti, *h.* rafaštettu. Kes. 26.

- Taavi = Taawetti t. Ostawius. Joul. 30.
 Taneli, *h.* Jumala on tuomari. Joul. 11.
 Tapani, *fj.* Stefanus.
 Tapio, *suom.* Refä. 18.
 Tarkki, *fj.* Kristarfus. Elo. 4.
 Tauno, *fj.* Augustinus. Elo. 28.
 Teemu, *fj.* Nifodemus. Refä. 1.
 Tekla, *kr.* Jumalan kunnia. Syys. 23.
 Telesforus, *kr.* aikaansaaja. Tamm. 5.
 Teodard, *ms.* uljas, towa. Syys. 10.
 Teodor, *kr.* Jumalanlahja. Huht. 28.
 Teodora, *fj.* edell. Marr. 9.
 Teodosia, *kr.* *fj.* edell. Huht. 2.
 Teofilus, *kr.* Jumalan ystävä. Lok. 13.
 Teppo, *fj.* Teofilus. Lok. 13.
 Tertullianus, *l.* Helm. 23.
 Teuvo, *fj.* Teodor. Marr. 9.
 Tiburtius, *l.* Tiburilainen. Huht. 14.
 Tiila = Otilia *fj.* Otto. Syys. 12.
 Timo, *fj.* Timoteus. Touk. 9.
 Timon, *kr.* Huht. 19.
 Timoteus, *kr.* Jumalaa palvelewa. Touk. 9. Elo. 22.
 Tiitus, *kr.* kunnioitettu. Tamm. 4.
 Toivo, *suom.* *mn.* Ref. 4.
 Topias, *h.* Herralle otollinen. Marr. 2.
 Torpes, *lat.* Touk. 17.
 Tuomas, *h.* kassonen. Joul. 21, 29.
 Tuovi, *suom.* *mn.* lahja, tuotu. Marr. 21.
 Tuure, *msk.* = Tor, joutajumala. Huht. 28.
 Tyko, Tykikus, *kr.* kohtalo, onni, Huht. 29.
 Tyyni, *suom.* *mn.* Syys. 18.
 Uljas, *suom.* *mn.* Lok. 19.
 Ulla, *fj.* Ulrika. Hein. 4.
 Ulrika, *fj.* seur. (*t. msk.* lempeyttä rifa). Hein. 4.
 Ulrik, *ms.* warakas. Hein. 4.
 Unikekoa, 7. Heinäk. 27.
 Uotti, *fj.* Olawi. Hein. 29.
 Urbanus, *l.* kaupungin tapainen, säädyläinen. Touk. 25.
 Urho, *suom.* *mn.* Ref. 17.
 Urpo, *fj.* Urbanus.
 Ursula, *l.* emätharhunen. Lok. 21.
 Vaito, *vanha ink.* *mn.* Lok. 22.
 Valentin, *l.* mahtawa. Helm. 14.
 Valerian, *l.* wahwa, terve, woimakas. Huht. 18.
 Valerius, *fj.* Valentin. Tamm. 29.
 Valfrid, *msk.* urhea, pelwoton. Lok. 12.
 Valio, *suom.* *mn.* Joul. 1.
 Valto, *suom.* *mn.* Tamm. 29.
 Vappu, *msk.* joutakentällä turwaawa. Touk. 1.
 Veikko, *suom.* *mn.* Tamm. 9.
 Venceslaus, *puol.* kunnialla kruunattu. Syys. 28.
 Venla, *s.* Ilkko (Hesperis matronalis). Ref. 2.
 Verna, *lat.* *mn.* kewaäinen. Huht. 27.
 Verner, *ms.* wartia. Elo. 17.
 Veronika, *lat.* Tädyke. Elo. 17.
 Viattomain lasten päivä, Joul. 28.
 Vietti = Vitus, *l.* wilkas, iloinen. Ref. 15.
 Vigilius, *l.* walpas, tarffa. Tamm. 31.
 Viktor, *l.* woittaja. Maal. 22.
 Viktoria, *fj.* edell. Helm. 25, Joul. 23.
 Viktorinus, *fj.* edell. Helm. 25.
 Vilhelmina, *fj.* seur. Touk. 26.
 Vilho, *msk.* lujatahtoinen kypärniekka. Huht. 6.
 Viljo, *suom.* wiljawa. Tamm. 26.
 Villehad, *ms.* lujatahtoinen, woimakas. Marr. 8.
 Vilma *fj.* Vilhelmina.
 Vilppu, *fj.* Filippus t. Filemon. Maal. 8.
 Vincentius, *l.* woittoja. Tamm. 22.
 Vindician, *l.* koštaja. Maal. 11.
 Viola, *l.* orwoffi. Ref. 3.
 Vitalis, *l.* elävä, elowointinen. Marr. 27.
 Vitus = Bietti.
 Vänni = Werner.
 Väinö, *suom.* Helm. 17.
 Yrjö, *kr.* peltomies. Huht. 23.
 Zeno, *kr.* jumalain jutuinen. Joul. 8.

Luettelo

Kansakirjastoihin sopivista kirjoista.

Koska Kansanvalistus-seuran kautta usein on tehty tilauksia kansakirjastoihin ja kirjallisuutemme jo on niin laaja, että on vaikea pitää muistissa, jopa yksituisen oppia tuntemaan sen eri tuotteita niin hyvin kuin kirjojen tarkkaan valitsemiseen kuuluu, on asiantuntijain kautta koetettu saada luettelo sellaisista kirjoista, jotka tähän tarkoitukseen olisivat sopivia. On toivottu että tämän luettelon julkaiseminen olisi avuksi muillekin, joilla kansakirjastojen kanssa on tekemistä. Sellaisena kuin edempänä julkaistu luettelo on, se ei vaadi täydellishyden nimeä. Se sisältää ainoastaan rajoitetun määrän kirjoja. Paitsi siinä lueteltuja on suomeksi vielä monta kirjaa, jotka varsin ansiollisesti tähtäisivät paikkansa missä kansakirjastossa hywänsä. Mutta se tarkoittaakin ainoastaan semmoisten kirjateosten luuttelemista, jotka etupäässä kansakirjastoihin sopivat ja joita luettelon tekijät siksi tunsiivat. Kirjojen lisäämällä tahi poisjättämällä saattaa kunkin kirjatilaja tätä luetteloa hyödyksensä käyttää.

Luettelossa ovat kirjat jaetut sisältönsä mukaan kymmeneen eri osastoon ja jokaisessa osasta on kaksi luokkaa, joista ensimmäisessä on lueteltu ne kirjat, joita etupäässä pitäisi kirjaston perustamiseksi hankkia ja toisessa on lueteltu muita kirjoja, joita jos warat myöntävät, sopii ottaa kirjaston lisäykseksi. Mitä ensimmäiseen osastoon tulee, on se pienempi kuin ehkä moni kansanvalistuksen ystävä joisi, mutta on arveltu että hengellisistä kirjoista ehkä useimmat paremmin sopivat ostettaviksi kuin lainattaviksi. Sen tähden ei ole siihen otettu varsinaisia hartauden kirjoja melkein ollenkaan. Toisin on kirkkohistorian ja tieteellisen uskonnon opin laita ja niitä parhaasta päästä luettelossa onkin muistettu. Ei ole luultava että varsinainen puutteellisuudesta tässä

kohden paljon vähentäisi luettelon julkaisemisen kautta toivottua hyöthä. Onhan jokaisessa kunnassa arvoisassa papistossa miehiä, jotka hyvin tuntien tähän kuuluvaa kirjallisuutta helposti ja miehellään täydentävät, mitä olemme pois jättäneet.

Joka tahtoo Seuran toimikunnan kautta tilata kansakirjastoa, hänen sopii tehdä tilauksensa kirjoittamalla ainoastaan, mitä numeroja kustakin osastosta toivoo saavansa, niin on siinä ilmoitusta yksittäisiä. Siteitä hankitaan myöskin huokeaan hintaan ja voidaan, jos ei satunnaisia esteitä tule, kahden tai ainakin kolmen kuukauden kuluttua, sen jälkeen kuin tilaus on saapunut, toimittaa kirjat valmiina tilaajan käteen.

Luetteloon on pantu ainoastaan sellaisia teoksia, jotka tietävästi nykyään ovat kirjakaupassa saatavina. Sen takia on tähtynyt jättää pois tärkeät kirjat, sellaiset kuin Ranteletar ja Laksikirja, joista uudet painokset eivät vielä ole valmiit. Kansanvalistus-seuran omat kirjat ovat jaetut eri luokkiin yhdessä muiden lueteltujen kirjain kanssa, mutta koska ne toistaiseksi kansakirjastoille myydään niiden puolesta tässä merkitystä hinnasta, on se seikka kunn. tilaajoiden huomioon otettava, ja jos niitä kaikkia tahdotaan, on tarpeeton kutsua kirjaa erikseen luetella. Luettelossa onkin kirjan jälkeen aina merkillä R. W. S. ilmoitettu, mitkä kirjat kuuluvat Kansanvalistus-seuran kustannusvaroihin.

Toivottava olisi että kansakirjallisuuden tuntijat ystävällisesti lähettäisivät lisäyksensä ja muistutuksiansa seuran toimikunnalle, niin voidaan niitä ottaa huomioon, kun arvattavasti jonkun ajan päästä seura tästä luettelosta toimittaa uuden lisätyn ja parannetun painoksen.

1. Jumaluusoppia.

1. Almberg, G. Juhana Gus, R. W. S.	— 50.
2. " " Luostari-elämästä, R. W. S.	— 75.
3. Arndt, Totiasta kristillisydestä, 3—6	5: —
4. Barth, Kristillinen kirkkohistoria	1: 80.
5. Bunyan, Kristityn ja kristityn lesken waellus . . .	1: 75.
6. Carlsson, Raamatun muinaistietoja Palestinaasta . .	2: 25.
7. Hammerich, Kirko-historia, w. 1—9 (maksaa täydellisenä noin 16: 50).	13: 50.

8. Krohn, Suomalaisen wirsikirjan historia R. W. S. . . . 1: —
9. Lauren, Suomen kirkon tärkeimmät vaiheet 1: —
10. Luther, Vidempi selitys Galatalais-epistolasta . . . 6: —
11. Lutherilaisen seurakunnan tunnustuskirjat 6: —
12. Thomas a Kempis, Kristuksen seuraamisesta 1: 20.

-
13. Carlsson, Hengellisiä kertomuksia 1: 85.
 14. " Jesuksen Kristuksen elämäkerta 1: 20.
 15. Daniels, Moody ja Sankey 2: 75.
 16. Farrar, Jesuksen elämä, 1—13 w., matkaa tähdellisenä arviolta 10: —
 17. Granfelt, Armon järjestyksestä 1: 50.
 18. Horn, Juutalaisten viimeinen taistelu, R. W. S. . . — 60.
 19. Ingman, Raamatun selityksiä, 1—7 32: 50.
 20. Kurwinen, Sioja ja suruja Afrikassa, 1—4 1: 80.
 21. Litzell, Kristus se hyvä paimen — 80.
 22. Nau, Kristillinen lukukirja 2. —
 23. Norlin, Kertomuksia Kristin kirkon historiasta . . . 1: 75.
 24. Paleariius, Ristiin-naulittu Kristus — 50.
 25. Salowaara, Waldolaiset, R. W. S. — 50.

2. Historiaa.

1. Blomstedt, Kuwaelmia 1808—09 vuosien jodasta . . 1: 20.
2. Kertomuksia ihmiskunnan historiasta, 1—7 18: 50.
3. Kiwekäs, Suomen jota 1808—09, R. W. S. — 50.
4. Koskinen, Historian johtawat aatteet 6: —
5. " Nuijasota 10: —
6. " Suomen kansan historia 6: —
7. Krohn, Kertomuksia Suomen historiasta, 5 osaa . . 11: 50.
8. " Kuwaelmia jodasta Wenäjän ja Turkin välillä 3: —
9. Rambaud, Wenäjän historia 6: —
10. Topelius, Maamme kirja 3: —

-
11. Aspelin, Sawonlinna 1475—1875 2: —
 12. Biografinen Nimitkirja, 1—7 à 3 m. (tähdellisenä 9 tai 10:ssä wihkossa) 21: —
 13. Böttiger, Etelä-Amerikan wapaus-jodan sankarit . . — 50.
 14. Castrén, Muistelmia vuosien 1808—09 jodasta . . . 3: —
 15. Koskinen, Sawo ja Sawonlinna — 80.
 16. Krohn, Myhrberg — 50.
 17. Lemminkäisen päiväkirja 1: 50.
 18. Löfving, Päiväkirja — 75.
 19. Palmén, Suom. Kirj. Seuran 50. w. toimi 2: 50:

20. Pettersson, Kuinka Suomen kansa tuli lukutaitoon, R. W. S. — 60.
 21. Snellman, Mikä mies Porthan oli — 20.
 22. Strömborg, Runeberg, ens. wihko 1: —

3. Maantiedettä.

1. Ahlqvist, Muistelmia matkoilta Venäjällä 4: —
 2. Beskow, Matkamuuistelmia Egyptistä, Siinailta y. m. 3: 25.
 3. Carlsson, Palestinan maantiede — 80.
 4. Edlund, Castrén'in elämä ja matkustukset 4: —
 5. Ignatius, Suomen maantiede, 1 osa 3: 50.
 6. Kuwaelmia Suomen maakunnista 4: 20.
 7. Maantieteellisiä kuwaelmia, 1—9, R. W. S. 14: 35.
 8. Rein, Wallin'in elämä ja matkustukset 4: —
-
9. Bässler, Wapahtajamme syntymämaa 2: —
 10. Ervasti, Matkamuuistelmia Venäjän Karjalasta 2: 25.
 11. Ignatius, Suomen suuriruhtinaskunta 2: —
 12. Jalawa, Unkarin maa ja kansa 5: —
 13. Lagus, Piwingstone, R. W. S. 1: —
 14. Maalta ja mereltä — 40.
 15. Nordenfjöld, Wegan matka, 1—8 (täydellisenä 21 m.) 12: 25.
 16. Suomenmaan tilastollinen vuosikirja (viimeinen vuosikirja) 1: 50.
 17. Tietoja maailman kansoista 1: —

4. Satuja, Kertomuksia, Romania.

1. Andersen, Satuja, 1—5 7: 95.
 2. Björnson, Synnöwe Bäckwumpu 1: 25.
 3. De Foe, Robinson Crusoe 4: 50.
 4. Erffo, Kotoisia tarinoita 1: 80.
 5. Grimm, Kotoisatuja 5: —
 6. Gummerus, Alkuperäisiä uuteloita, 1—3 5: 50.
 7. Gummerus, Mhäiset ja alhaiset 2: 50.
 8. Hansson, Kuuselan kukka — 60.
 9. " Muistoja Naantalista — 80.
 10. Ingemann, Waldemar Seier 5: —
 11. Kervander, Uotilan iäntä — 75.
 12. Päiwärinta, Elämäni, R. W. S. — 75.
 13. " Elämän hawannoita, 1, 2 2: —
 14. Pärn, Oma tupa, oma lupa, R. W. S. — 75.
 15. Runeberg (Fredrika), Rouwa Katarina Boije 2: 50.
 16. Schmid, Genoweva 1: —
 17. " Uusi Genoweva eli Noosa Tannenpurista 1: —

18.	Schwab, Gutvikirja	1: —
19.	Scott, Quentin Durward	6: —
20.	Suomalainen, Rowelleja	2: —
21.	Suomen kansan satuja ja tarinoita, 1—4	7: 50.
22.	Topelius, Lufemisiä lapsille	3: —
23.	" Talvi-iltain tarinoita, 1—4	9: 65.
24.	" Tarinoita	1: 60.
25.	" Wälskäärin kertomuksia, 1—4	17: —
26.	Wacklin, Satanen muistelmia Bohjanmaalta	3: —

27.	Auerbach, Nwojalka	2: 50.
28.	" Sismäläinen	1: 50.
29.	Björnson, Floinen poika	1: 20.
30.	Blicher, Kuvaelmia Juutinmaalta, I ja II	3: —
31.	Charles, Helenan perhe	6: —
32.	" Schöenberg Cotta	7: —
33.	Cooper, Kuvauksia metsä-elämästä	2: 50.
34.	Dickens, Dawid Copperfield	15: —
35.	De Chaillu, Matkustusretket	7: —
36.	Dudewant, Pikku Fadette	2: —
37.	Gogol, Taras Bulba	2: —
38.	Hertzberg, Kalewala ferrottuna nuorisolle	2: —
39.	Hewesh, Kääntälinfääli Andreas Selky	4: —
40.	Hoffman, Eno ja sijarenpoika	1: 75.
41.	" Jäämerellä	3: —
42.	Jokai, Uusi tilanhaltia	5: —
43.	Mellin, Paawo Miskinen	1: 25.
44.	" Pohjoismaiden kansan-elämä ja luonto	1: 25.
45.	Kewalaiiset	1: 50.
46.	Koskinen, Opiksi ja huwiksi	1: —
47.	Bushkin, Kapteenin tytär	2: —
48.	Reuter, Sotawuodesta 1813	2: —
49.	Romaneja ja kertomuksia, 6, 8	3: —
50.	Saint-Pierre, Paul ja Virginia	3: 50.
51.	Sandeau, Loppiluoto	1: 50.
52.	Scharling, Uuden vuoden aikana Röddebön pappilassa	2: 50.
53.	Scott, Berthin kaupungin kaunotar	5: —
54.	" Vanha tarina Montrojestä	2: —
55.	Stanley, Kalulu	4: 50.
56.	Strusjenfelt, Vasten koti-elämästä	1: —
57.	Swift, Gulliwerin matkustukset	3: 50.
58.	Hoffman, Tuhat yksi yönä	8: 90.
59.	Berne, Matkustus maan ympäri	2: 80.

5. Runoelmia ja näytelmiä.

1.	Mhlqwist, Säkeniä	3: 50
2.	Mhlqwist, Balittuja sananlaskuja	2: —
3.	Annikka, V.	2: —
4.	Grffo, Runoelmia	6: —
5.	„ Näytelmiä, III	1: —
6.	Hansson, Ainoa hetki, Sawon jäätäri, Wiinantehdailia	1: —
7.	Kalewala, helppohintainen	2: —
8.	Kiwi, Balitut teokset, I, II	8: —
9.	Korhonen, 50 runoa	1: 80.
10.	Krohn, Helminiö	3: —
11.	„ Runoelmia I, II	3: —
12.	Kuneberg, Wänrikki Stoolin tarinat, A. B. C.	— 75.
13.	„ Hirwenhihtäjät	2: 50.
14.	„ Hanna	1: 50.
15.	„ Joulu-ilta	1: 50.
16.	„ Nadeschda	2: —
17.	„ Fjalar funingas	1: 50.
18.	„ Salaminin funintaat	3: 50.
19.	„ En woi	2: —
20.	Satakieli, 1 ja 2	1: 60.
21.	Suomen kansan arwoituksia	1: 80.
22.	Wecksell, Daniel Hjort	3: 50.

23.	Björnson, Konkursfi	— 80.
24.	Hertz, Kuningas Kenén tytär	2: —
25.	Hejse, Hans Lange	— 80.
26.	Näytelmistö, 1, 2, 4	8: 40.
27.	Schiller, Orleansin neitsyt	2: —
28.	Suomen kansan loitsurunoja	4: —
29.	Szigligeti, Mustalainen	1: 50.
30.	Toth, G., Kylan heittiö	1: 50.
31.	Tuokko, Saul	2: 50.
32.	Ohlenschläger, Afjel ja Walpuri	2: 40.

6. Kaswatus- ja terve soppia.

1.	Melin, Lasten hoidosta	1: 75.
2.	Comenius, Neuwokirja	— 75.
3.	Furuhjelm, Neuvoja Suomenmaan äiteille	— 50.
4.	Noos, Krist. ja terveellinen lasten kaswatus	1: 40.
5.	Sairasten hoidosta kotona, kirj. Wanhä lääkäri	— 50.
6.	Smiles, Ihmisen oma woima	6: —
7.	„ Vuontein arwo	5: 50.

7. Luonnontiedettä.

1.	Bergroth, Kaudasta, R. W. S.	—	40.
2.	Berlin, Lufufirja	6:	—
3.	Bernstein, Luonnon helmassa	1:	80.
4.	Granfelt, Tuliwuorista, R. W. S.	—	75.
5.	Luonnontiedetten alkeiskirjoja, 2—8	10:	15.
6.	Mela ja Palmén, Luonnonopillinen kuvasto	3:	—
7.	Norrlin, Kufista, R. W. S.	1:	—
8.	Palmén, Ruumiin elimistä, R. W. S.	—	75.

8. Oifens- ja waltiotiedettä.

1.	Castrén, Afeweltwollisuus Suomessa, R. W. S.	—	30.
2.	Gad, Yleisen warallisuuden luonto ja syht	2:	—
3.	Koskinen, Kiffaudesta, R. W. S.	—	25.
4.	Meurman, Weroista Suomessa, R. W. S.	1:	—
5.	„ Maatilojen yleiset rasitukset, R. W. S.	—	75.
6.	„ Ifänmaan puolustuksesta, R. W. S.	—	75.
7.	Pieni afetuskokous, 1. 2. 4. 6. 10. 11. 13—15. 19. 20.	7:	65.
8.	Suomen suuriruhtinaskunnan perustuskait	4:	—
9.	Snellman, Kirjoituksia, 1—3	4:	50.
10.	Whateley-Koskinen, Kaha-asioista	—	60.

-
11. Tilastollisen wiraston julkaisemat Suomenmaan wirallinen tilasto (Maanwiljelys, Wäenlasku ja Säästöpankit.)

9. Taloutta.

1.	Arrhenius ja Lindqwist, Taimellinen maanwiljelijä	5:	50.
2.	Forsberg, Maidon hoito	—	80.
3.	Forssell, Kautafarja	—	75.
4.	Gripenberg, Meijerinhoito	2:	50.
5.	Hifinger, Sienikirja	1:	—
6.	Lacoppidan, Maatalouden oppikirja, 1, 2	3:	60.

7.	Arrhenius, Maanwiljelysoppi	12:	—
8.	Holm, Kuoka-kaswiston hoidanta	1:	—
9.	Oppirja hewosen kengittämiseen	1:	—
10.	Manninen, Taito ja toimi	1:	20.
11.	Yleishyödyllinen käfifirjasto, 1—10	7:	—

10. Kaikenlaisia.

1. Ahlqvist, Suomen kielen rakennus	3: 75.
2. Genetz, " " muoto-oppi	1: 66.
3. Setälä, " " lauseoppi	1: 25.
4. Ahlman, Pieni toimikirja	1: —
5. Mellin, Raamakkirja	1: —
6. Salawa, Kirjapainosta, A. W. S.	— 69.
7. Basenius, Suomalainen kirjallisuus (y. lisävihto) . .	4: 25.
8. Kansanvalistusseuran kalenteri, 1—3, A. W. S. . . .	4: 50.

Lisäksi sopii kansakirjastoihin hankkia vielä saatavina olevia vuosikertoja muutamista aikakauskirjoista niinkuin:

Kyläkirjasto ja sen kuvalehti, Balvoja, Suomen kuvalehti, Kirjallinen kuukauslehti, Pääskynen.

Yhteensä maksavat kaikki ne kirjat, jotka hintoinensa ylhäällä ovat luetellut, lähes 750 markkaa; siitä menee melkein puolet ensimmäiseen luokkaan asetetuista kirjoista. Tähän luokkaan kuuluu: Jumaluusopillisia kirjoja 40: 25 m:n arvoista, Historiallisia 65: 70 m:n, Maantieteellisiä 38: 10 m:n, Kertomuksia y. m. 94: 40 m:n, Runoelmia ja näytelmiä 55: 45 m:n, Kasvatus- ja terveysopillisia 16: 40 m:n, Luonnontieteellisiä 23: 85 m:n, Taloudellisia 14: 15 m:n, eli yhteensä 370: 10 m:n arvoista.

Sisältö:

Siv.

Almanakka-osasto:

Merkkien ja lyhennysten selityksiä	3.
Almanakka	4.
Maailman esivaltiaat ruhtinaat	28.
Keisarillinen perhe	29.
Suomenmaan korkeimmat virkamiehet	30.
Usvewollisuus kalenteri	32.
Tietoja postisäännöistä	34.
1882 vuoden waltiopäivät, kirj. E. G. P. (kuwa)	37.
Suomen kaarti Turkin sodassa 1877—1878, kirj. A. M. (2 kuwa)	57.
Palkkarin torppa, kirj. Rainio (kuwa)	77.
Luonnollisuuden ihmeellisyys, kirj. E. L.	82.
Nimipäivälahja, kirj. E. L.	88.
Uusia rakennuksia.	
1. Jyväskylän seminaari (kuwa)	89.
2. Bogskärin majakka (kuwa)	90.
Kuusen alla, kirj. B. F. G.	93.
Susi, kirj. E. W:n (2 kuwa)	96.
Muistelma Sawosta, kirj. — ijo— (kuwa)	110.
Gezelius, kirj. B. F. G.	122.
Bohjan periltä, kirj. —hm. (2 kuwa)	124.
Rakki muistettavaa Wiron miestä, kirj. A. Gt. (3 kuwa)	140.
Jäänlähtö Kääpan joesta, kirj. Piirikiwi, käänt. A. G.	152.
Wäinölän lapset, kirj. A. G.	154.
Satawuotinen muisto, kirj. Rainio (kuwa)	156.
Telefooni, kirj. A. Gt. (kuwa)	161.
Moskowan näyttely, kirj. T. S. (kuwa)	165.
Silmäns kuluneen vuoden tapauksiin, kirj. R. R. (kuwa)	172.
Kewät, kirj. Murro	178.
Muistofanoja wainajille, kirj. E. G. P. (3 kuwa)	179.
Benustähden kulkua auringon ohitse, kirj. E. S. (2 kuwa)	191.
Nimipäiwistä, kirj. A. Gt.	200.
Nimiluettelo	206.
Luettelo kansakirjastoihin sopiwista kirjoista	212.

Kansanvalistus-seuran toimituksia

on Suomentielellä saatavina:

Myk. ni.

1. Kuinka Suomen kan'a tuli lukutaitoon, kirj. B. P. . . — 60.
2. Rikkaudesta, kirj. J. K. Toinen painos . . . — 25.
3. Kshym. ja tutkist. krist. usk. alalta, kirj. A. J. G. I. . . — 25.
4. II. . . — 30.
5. Valosta, kirj. K. J. S. — 55.
8. Suomen jota 1808—09, kirj. K. J. Kivikäs. Toinen painos — 50.
9. Wänrikki Stoolin tarinat, kirj. J. L. Runeberg. Suo-
mennos . . . — 75.
12. Kuwia kaswikunnasta. I. Kufista, kirj. J. P. N. . . . 1:—
13. Elämäni. Perhe-elämällä. kert., kirj. P. Päivärinta . . — 75.
16. Ruumiin elimistä, kirj. J. A. P. — 75.
17. Veroista Suomessa, kirj. A. M. 1:—
19. Kirjapainosta, kirj. A. Jalawa — 60.
20. Tulivuorista, kirj. A. Gt. — 75.
21. Juntalaisten viimeinen taistelu. Käännös — 60.
22. Juhana Hus, kirj. G. Ag. — 50.
24. Suomalaisen wirsikirjan historia, kirj. J. Krohn . . . 1:—
25. Suomalaisia kansansatuja. I. Kuwilla. Toinen painos — 60.
- 25 b. Suomalaisia kansansatuja. II. Kuwilla 1:—
26. Ujewelwollisuus Suomessa, kirj. R. Castrén. Toinen painos — 30.
27. Maatilojen hleiset rasitukset Suomessa, kirj. A. M. . . — 75.
29. Taawetti Livingstone, kirj. B. Lagus 1:—
30. Raudasta, kirj. J. G. Bergroth — 40.
31. Luostari-elämästä ja munkkilaisuudesta, kirj. G. Ag. . — 75.
32. Baldolaiset, kirj. J. Salowaara — 50.
34. Jsanmaan puolustuksesta kirj. A. Maamies — 75.
35. Oma tupa, oma lupa, kirj. J. Pärn — 75.
36. Käynti Pompejissa, kirj. K. J. J. — 60.

Maantieteellisiä kuwaelmia:

6. Norja 1, kirj. J. P. 1: 25.
10. Norja 2, kirj. J. S. 2: 50.
11. Ruotsi 1, kirj. M—r 1: 25.
14. Ruotsi 2, kirj. M—r 1: 50.
15. Wenäjä 1, kirj. K. S. 1: 50.
18. Wenäjä 2, kirj. K. S. 2: —
23. Wenäjä 3, kirj. J. Päivärinta 1: 60.
28. Wenäjä 4, kirj. J. Päivärinta 1: 25.
33. Tanska, kirj. G. N. 1: 50.
37. Unkari 1, kirj. A. Jalawa (painosja) — 25.
- Kansanvalistus-seuran nuottivarasto 1, 2 a . . . — 25.
- Kansanvalistus-seuran kalenteri 1881, 1882 a . . . 1: 50.
- Sama kirja sidottuna waatekansjiin a 2: —

Kansanvalistus-seura Helsingissä.

Seuran jäseneksi pääsee jokainen Suomen kansalainen, joka suorittaa säädetyn jäsenmaksun.

Wakainainen (elinikäinen) jäsenmaksu: 40 markkaa.

Pyhyväiset laitokset (kansakirjastot y. m.) voivat samalla maksulla lunastaa itseään seuran jäsenyyteen 25 vuodeksi, jonka ajan jälkeen maksu on uudistettava.

Wuosi-jäsenmaksu: 3 markkaa.

Jäsenmaksut suoritetaan joko suorastaan seuran toimistoon Helsinkiin, taikka jollekin seuran asiamiehistä. Asiamiehiä on useimmissa maamme pitäjissä ja kaikissa kaupungeissa.

Kansanvalistus-seuran toimituksia, vuosittain 4 tai 5 vihkoa, lewitetään kaikille seuran wak. ja vuosijäsenille ilmaiseksi asiamiesten kautta ja sillä kielellä, suomen taikka ruotsin, jolla kukin jäsen haluaa. Vuosittain jaettavien kirjojen kauppa-arvo on noin 4 markkaa.

Seuran painosta toimittama muu kirjallisuus myydään jäsenille asiamiesten kautta huokeammalla kuin muille. Tavallinen hinnanalennus on 25 %.

Seuran sääntöjä ja hintaluetteloa annetaan pyytäjälle ilmaiseksi.

Käsit kirjoituksia, sopivia seuran kustannuksella painettaviksi, otetaan mielellään vastaan ja maksetaan niistä, jos ne käytettäviksi hyödyntään, kohtuullinen palkinto.

Lainakirjastoja warten otetaan vastaan tilauksia, ja toimitetaan kirjat, jos niin toivotaan, sidottuina tilaajain käsiin.

Seuran toimisto: Mikonkatu 27. Avoimna talwella arkipäivinä kl. 10—12.

Postitie: Kansanvalistus-seura Helsingissä.

Sopiwa joululahjaksi lapsille ja nuorisolle:

Lasten ja nuorukaisten postilla.

Toimittanut

C. O. Berg.

Toimittajan ja kustantajan luvalla suomentaa ja kustantaa

R. Werffo.

Kirja, on helppotajuisuutensa, sisältönsä ja lyhytensä tähden ensi sijassa aiottu nuorisolle. Kuitenkin on teos aiwan sopiwa perheillekin postillaksi kodin yhteisissä hartaushetkissä.

Kirkkohistorian professori **H. Næbergh** lausuu „Teologi och Kyrka“ -nimisessä aikakauskirjassa teoksesta hyvän arvostelun.

Teos ilmestyy 12 vihkossa, kutin sisältävä 3 painoarkkia, (lähes 600 siwua) a 50 penniä, joten se walmiina maksaa kuusi markkaa. Ensimmäinen vihko ilmestyy Lokakuun kuluessa ja sitten vihko joka kuussa, siten että tilaaja woi ensi kirkkokuuden alusta lukea jaarnansa joka pyhäpäiwä tästä kirjasta. — Tilauksen kerräjiä otetaan kaikkialla Suomessa.

Sinnan alennukset owat:

Wähintäin 8 kappaleesta 15 % eli 2 markkaa 70 penniä;
Kirjan hinta on silloin ainoastaan 5 markkaa 10 penniä.
10 kappaleesta tahi useammista 20 %, eli

10 kappaleesta 12 markkaa; kirjan hinta silloin 4 markkaa 80 p:i.

15	"	18	"	"	"	"	"	"	"
20	"	24	"	"	"	"	"	"	"

Hinta 50 penniä lähetään allekirjoittaneelle heti kunin wi-
hon ilmestyttyä. Maksu otetaan vastaan karta- ja postimerkeisjakin.

Tilauslistoja on toimitettu maamme useimpiin kirjakauppoi-
hin ja useihin pitäjiin asiaa harrastawille henkilöille, joiden luona
teosta saadaa tilata.

Myyntävänä maamme kirjakaupoissa:

David Copperfield, Charles Dickens'iltä. Suomen-
nos Englannin kielestä. Hinta 15 markkaa.

Homo Sum, Georg Ebers'iltä. Suomennos Saksan kie-
lestä. Hinta 5 markkaa.

Kirjakaupoissa ovat myyläwinä

seuraavat

Uuden Romani-jakson

osat:

Ensimmäinen vuosikerta:

M. p.

„Helenan Perhe“	6: —
„Taiwaan ja Maan välillä“, kirjoittanut Otto Ludwig	3: 50.
„Andreas Selky'n merkittävät elämänvaiheet neljässä maail- man osassa“, kirj. Ludwig Hevesy	4: —
„Rauneuden kirous“, kirj. W. G. Riehl	— 50.

Toinen vuosikerta:

„Uroh“, kirjoittanut B. D'Israeli	4: —
„Runintaan Towerit“, kirj. Charles Deslys	4: —
„Geusit“ (Kerjäläiset), kirj. J. B. de Liefde	4: 50.
„Rapteenin tytär“, kirj. Aleksander Pushtin	2: —
„Pofanofetin Filip“, kirj. Washington Irving	— 50.

Kolmas vuosikerta:

„Schönberg-Cotta Perheen Aikakirjat“, „Helenan Perheen“ kirjoittajalta	7: —
„Taras Bulba“, kirjoittanut Nikolai Gogol	2: —
„Joulun-aatto“, kirj. Charles Dickens	1: 50.
„Uusi Tilanhaltia“, kirj. Mauri Jókai	5: —

Helsingissä, Syyskuulla 1882.

Kansanval. seura 7.

KANSALLISKIRJASTO-KANSALLISKOKOELMA

120 101 3191

